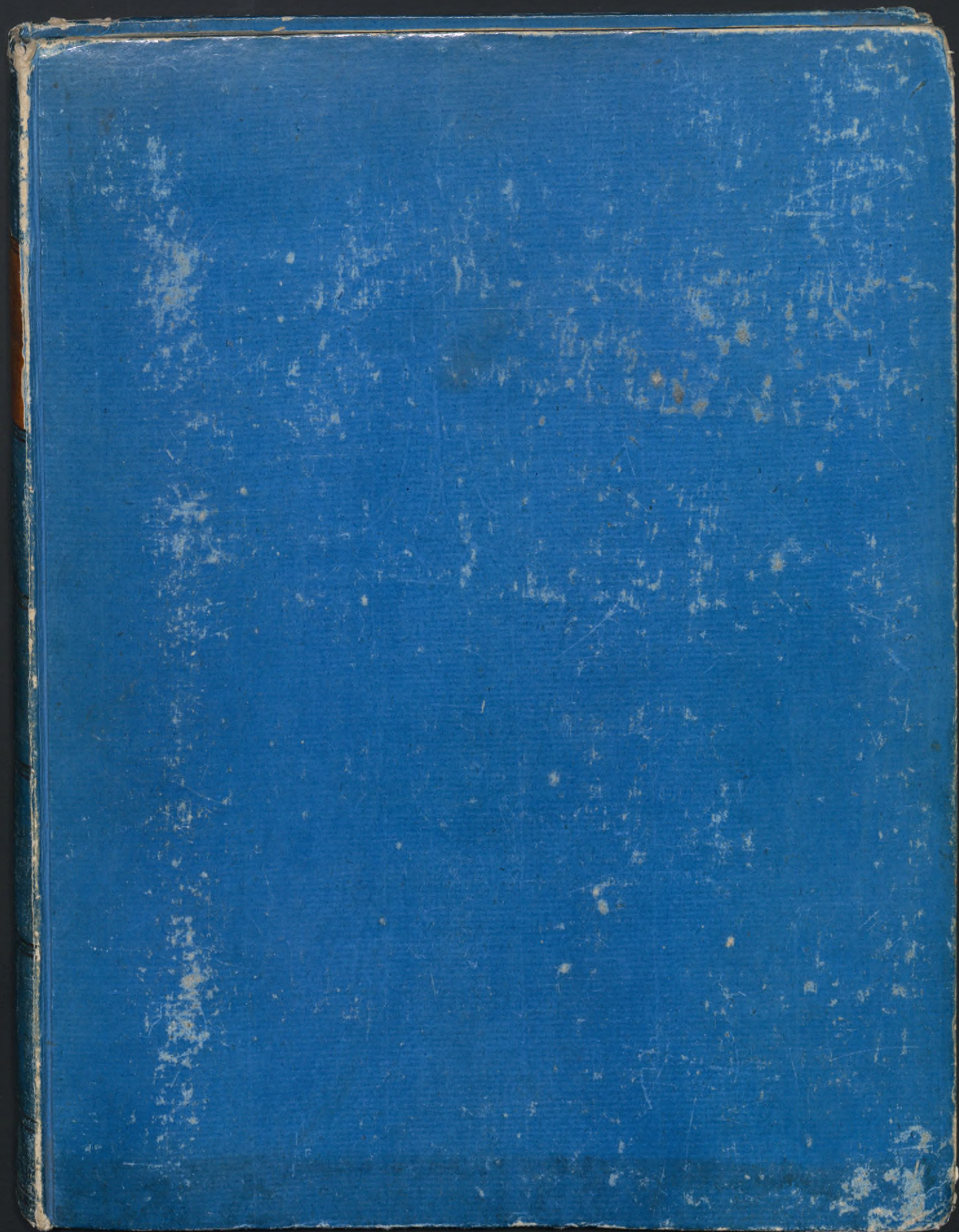

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

Allmänna Sektionen

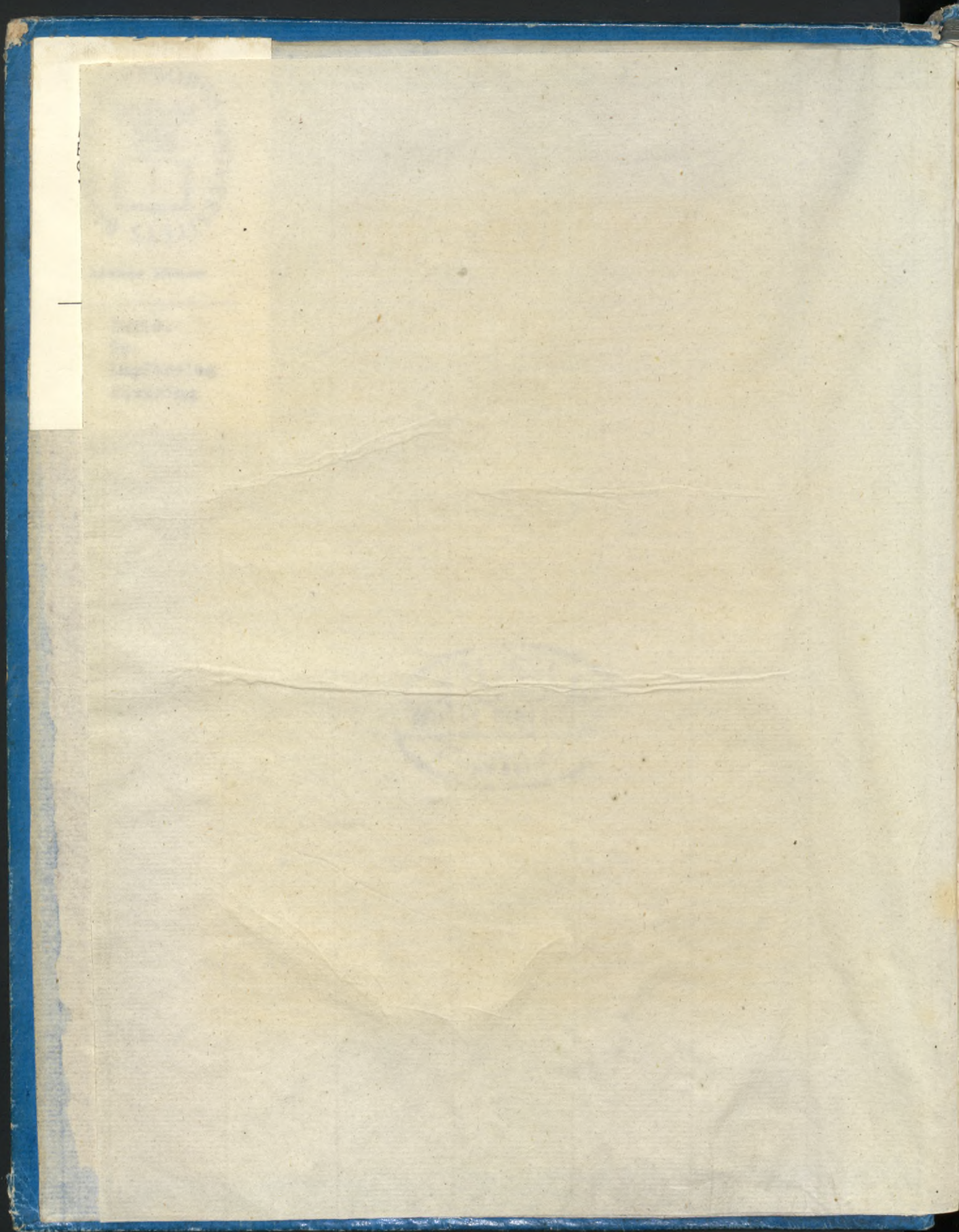

Jurid.
Sv.
Lagförslag
Civillag

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

Anmärkingar

wid

Förslaget till allmän Civillag

författade

wid den af Kongl. Maj:t i nåder Presidenten uti
Kongl. Götha Hofrätt anbefallde grans-
ning af berörde förslag.

Stockholm.

Tryckta hos Johan Hörberg, 1827.

Ensamling

1810

Förslaget till allmän Riksdag

1810

med den af Kongl. Majest. i hvar Riksdag utvalda
Kongl. Öfverste Riksdag. Riksdag. Riksdag.
ning af hvar Riksdag.

Stockholm

Tryckt hos Johan Almqvist, 1810.

Förslag

till

Förändrad Lagtext.

GiftermålsBalken.

1 Kap.

Om fästning till äktenkap och om giftomanna-rätt.

9 §. Laga skäl att bryta fästning äro: om fästningen icke skett af fri wilja och wid redigt förnuft: om den, man öfvergifwer, är behäftad med obotlig eller venerisk sjukdom, eller med annan sjukdom, som smittosam och långvarig är, eller med hemliga och wederslyggliga lyten: om den fäst sig med annan; om den gjort gerning, som röder dess goda namn och rykte, eller om qwinnan låtit sig af annan lågras, och gerningen eller lågersmålet före fästningen ej kunnigt war. Öfr, efter fästningen, fästehjon lågersmål, ware och det laga skäl att fästningen bryta, der fästehjonen icke med hwarandra haft samlag, sedan den oskyldige det weta skä. Du kunna andra skäl gifwas före; pröfwe då Rätten, om de af den wigt äro, att de gälla må.

10 §. Hwar som fästning utan laga skäl bryter, ware skyldig, att till den andra skadestånd gifwa, efter ty som skäligt pröfwas. Är qwinnan, efter fästningen, af mannen lågrad, och bryter han fästningen utan laga skäl; warde hon och för äkta husfru förklarad: brytes fästningen för laga skäl; ware lag samma, der qwinnan i god tro war.

11 §. Ej må den, som fästning brutit, giftermål med annan fullborda förr, än den öfvergifne förklift, eller dess rätt till skadestånd pröfwad är.

2 Kap.

8 §. Den, som med werklig fallandesot eller annan ärftligen smittande sjukdom behäftad är, må ej ingå äktenkap. Ej eller döfstum, der Renningen ej dertill lof gifwer.

- 9 §. För lifstidsfånge ware äktenskapet ej tillåtet.
 13 §. Har skilnad i äktenskap skett, ware nytt gifte den brottslige ej tillåtet.
 14 §. Man och qvinna, som lagligen skilde äro, må ej äktenskap med hvar-
 annan å nyo ingå, utom i det fall, 6 Kap. 8 §. omnämner.

3 Kap.

7 §. Nu är lysning utfärdad för omynndigt fästehjon. Wiser någon, som ej till fästningen bifall gifwit, sig vara rätter giftoman, och will emot lysningen jäf ansföra, gbre det i tvenne wittnens närvaro: Kyrkoherden inställe då lysningen, och kungbre den jäfswande att å fästehjonen taga stemming till nästa rättegångsdag: uppstår twist om giftomanna-rätten, och sätter han, som den rätt påstår, borgen för kostnad och skada; förwise Kyrkoherden honom att till Rätten stemma fästehjonen, så ock den, som för giftoman antagen varit, inom den tid, som sagt är: och warde emellertid lysningen inställd. Kommer giftoman, som bifall gifwit, och säger sig dertill twungen eller bedragen vara: gbre det i tvenne wittnens närvaro, och sätte borgen för kostnad och skada. I silt fall skall ock lysningen inställas, och i öfrigt försaras, som, om jäf af rätter giftoman, här ofwan skils. Ödr någon jäf emot giftermälet, förut att han med ett af fästehjonen förut fäst wore, ware lag samma.

8 §. Öppas, sedan lysning fulländad är, laga hinder emot äktenskapet, inställe Kyrkoherden giftermälet, och försares i öfrigt, på sätt om jäf emot giftermål uti 7 §. sagdt är.

9 §. Är jäf gjordt, som i 7 eller 8 §§. skils; men fullföljes ej å tid och sätt, der stadgade äro: hafwe den jäfswande sin talan förlorat; och ägen fästehjonen rätt till skadestånd, der de det fordra. Warder jäfwet genom stemming å dag förelagd fullföljdt, och pröfwas den jäfswande till sin talan obefogad vara: gifwe ock då skadestånd. Pröfwas jäfwet lagligt; ware den jäfswande, och, i motsatt fall, fästehjonen, pligtige gifwa det Kyrkoherden tillkänna. Kyrkoherden tekne det i Kyrkans bok, och forsfare med lysningen, om jäfwet ej godkändt är.

4 Kap.

1 §. Nu har jäf ej uppstått, eller, der det uppstått, icke fullföljts, eller ock ogilladt blifwit; då skall Kyrkoherden, der han ej selt wiger, gifwa bewis att hinder emot giftermålet fullbordad ej är; och äge sedan Prest, som anlites, att wigsel för-rätta. Har allenast en lysning skett, i sådant fall som i 3 Kap. 5 §. sägs; då må wigsel ej för-rättas förr, än å andra dagen derefter.

5 Kap.

1 §. Är giftermål fullbordadt, ändå att hinder varit, som i 2 Kap. 2, 3, 4, 8, 9, 10, 13, och 14 §§. sägs; gånge det åter. Lag samma ware, der det i 6 §. antagna hinder ännu fortfar, då åtalan å giftermål sker.

8 §. I andra, än de fall, som i 1, 2, 3 och 4 §§. sägas, må ej allmän åklagare talan föra. Ej må giftermål återgå af de stäl, som i 5, 6 och 7 §§. nämnde äro, derest makarne med hwarannan haft fångelag efter den tid, från hwilken den oskyldigas rätt att söka återgång af giftermål anses böriad.

6 Kap.

3 §. Dömes, för lifstid, ene maken till fångelse eller landsflykt, och har den andre icke wållat brottet eller deri haft del; då må skilnad i äktenskapet bewisjas, der den oskyldige det påstår.

4 §. Är ene maken dömd till fångelse eller landsflykt i fem år, eller å wis tid derutöfwer: eller äro, genom Konungens nåd, antingen de i 3 §. nämnde straff till mindre straff förwandlade, eller ock den till dödsstraff dömd derifrån förskonad: och will den saktlse maken skiljas; förordne derom Konungen. Lag samma ware, der någon blifwit fälld till wanfrågande straff, ändå att Konungen, der till årans förlust dömdt varit, af nåd gifwit den åter. Warde dock skilnad i sådane fall ej bewisjad, der makarne sammanslyttat och fångelag haft, sedan den brottslige straffet undergått.

5 §. den 6:te i Förslaget

6 §. och

7 §. så

8 §. vidare

9 §. till

10 §. och med

11 §.

7 Kap.

Om makars bo, och om laga giftorätt.

2 §. Samfald är den egendom, hwari man och husrin hafwa giftorätt. Enskild är den egendom, hwari endera giftorätt ej njuter. Giftorätt ware hälften för hwardera.

3 §. Samfald ware all boets lisa egendom: all den fasta egendom, som under äktenskapet förwärfwas: så ock all inkomst eller ränta, som för makes enskilda egendom

löyer, och gräda, som å enskild egendom bergad är, intill dess make dörr, eller, der till skilnad i äktenskap dömdt är, domen derom vunnit laga kraft.

4 §. Enskild vare all fast egendom, som ene maken före giftermålet ägt, eller sedan ärfwer. Här, under äktenskapet, genom gåfwa eller testamente, ene maken egendom med willkor att den honom eller henne enskildt tillhöra skall; vare och den egendom enskild.

5 §. Bortbytes, under äktenskapet, ene makens enskilda fasta egendom, mot annan fast egendom; hafwe och den make enskild rätt till den tillbytta: är mellangift i annan egendom eller penningar gifwen; då höre ej mera af den tillbytta egendomen samme make enskildt till, än som mot den bortbytta swarar. Är mellangift bekommen, eller ene makens enskilda fasta egendom annorledes använd; gånge, som i 12 Kap. 6 §. sägs.

6 §. Under äktenskapet må ej man eller hustru till hvarannan upplåta egendom, eller eljest sig emellan aftal derom sluta, annorlunda än genom testamente, hvarom skiljs i ÄrfsdaBalken.

8 Kap.

Om äktenshapsförord.

1 §. Wilsa man och qwinna göra förord; då skall det före wigfeln skriftligen upprättas, med dag och årtal, samt vittnen derunder.

2 §. Förord må ej innefatta annat willkor eller beting, än om giftorätt, så som i 3 och 4 §§. sägs.

3 §. Genom förord kan man eller qwinna sig till enskild ägo förbehålla lös egendom, som han eller hon wid giftermålet äger, eller under äktenskapet, genom arf, gåfwa eller testamente erhåller; så och fast egendom, som, genom gåfwa eller testamente, honom eller henne under äktenskapet tillfalla kan.

4 §. Man och qwinna ägen och göra det förord, att fast egendom, som endera före giftermålet ägt eller sedan ärfwer, skall samfåld wara.

5 §. Förbehåller sig endera maken till enskild ägo wif egendom, som efter lag samfåld är; eller medgifwer att enskild egendom må för samfåld anses, efter ty i 4 §. skiljs: då skall och samma förbehåll gälla för andre makens egendom af enahanda beskaffenhet.

6 §. För ommyndig äge giftoman förord upprätta; tage dock den ommyndiges samtyske och underskrift derå. Ej må giftoman det förord göra, att ommyndigs egendom, som efter lag enskild är, skall för samfåld räknas, ändå att den omyndige det medgifwer. Wilsa man och qwinna, utan förord, äktenskap ingå, och fordrar giftoman, att det upprättas skall, eller will ommyndig affsä giftorätt i egendom, som efter lag

samsåld är, och vägrar gistoman sitt bifall, prövise Rätten, då anmälan göres, om skäl dertill vara må.

7 §. All egendom, som man och qvinna till boet införa, men sig enskildt förbehålla, skall, i förordet upptecknas och värdet å lösbren af tvenne ojäfswige män sätas. Prest, som wiger, skrifwe intyg å förordet, att det före wigseln upprättadt war.

8 §. den 4 i förslaget

9 §. den 5.

10 §. den 6.

11 §. den 7.

10 Kap.

8 §. Är ene maken såld till bäter eller stadestånd i brottmål; derföre må ej den saklöses gistorätt i betalning gå: ej eller den enes gistorätt tillgripas till betalning af den andres ingångne borgensförbindelser.

11 Kap.

1 §. Är bo belastadt med så stor gäld, att den ej betalas kan af samsålda egendomen, och den enskilda, som för samma gäld swarar: eller warder ene maken dömd till bäter eller stadestånd i brottmål, eller har ene maken ingått borgensförbindelse för andre personers skulder: och kunna ej bäterne eller stadeståndet utgå, eller borgensförbindelserne uppfyllas, utan att den andres gistorätt tillgripes; då må boskiltnad ske, och lägge den make, som enskild egendom eller gistorätt undanskifta will, skriftlig ansökning derom till Rätten in.

2 §. Will mannen boskiltnad söka; afträde till konkurs samsålda egendomen, så ock den enskilda, som för gälden swarar, och göre boskiltnadsansökningen då det egendomsafträde sker. Söker hustrun boskiltnad, då mannen egendom till konkurs afträder; gifwe sin ansökning in, sist å den dag, som för första uppropet efter inställeledagen, enligt 15 Kap. 12 §. RättegångsBalken, utsatt är.

4 §. Har mannen egendom till konkurs afträdt eller endera maken boskiltnad sökt; förordne Rätten god man att hustrun biträda.

8 §. Äro penningar eller lösbren, de der hustrun, efter förord, eller annorledes, enskildt tillhört, utan hennes bifall antingen förwandlade eller pantsatte; åge hon, i konkurs med mannens borgenärer, fordringsrätt derföre, som i 22 Kap. 19 §. HandelsBalken siffs, der hon den fordran i konkursen bewakar.

12 Kap.

3 §. Vid bodelning warde för hwardera maken affatt hwad af des enskilda egendom qwar är. Dernäst tage hwardera ur samsålda egendomen ut, efter lotning,

sin gistorätt, eller, i de fall, som i 13 Kap. sägas, den del deraf, som ej förverkad är.

5 §. Har ene maken under äktenskapet guldit sin enskilda gåld af samfåld egendom, eller eljest den användt till sin enskilda nytta; då skall lika mycket, som ur boet skändt gått, af den makes enskilda egendom, för hvars gåld eller nytta samfålda egendomen använd blifwit, till samfälligheten läggas ut. Har den skyldige ej enskild egendom, som mot den använda samfålda swarar, ware då för den andre maken affatt så mycket af den skyldiges gistorätt, att bristen fylles. Är gåld, som ene maken före giftermålet gjort, af samfåld egendom betald; och kan det wisas, att den make infördt egendom af samfåld natur, som till sibrre eller mindre del mot gålden swarat, ware då ej skyldig, till samfälligheten utläggas eller med sin gistorätt fylla mera än hwad med den införda egendomen ej betalas kunnat.

6 §. Har ene maken till sin enskilda nytta användt den andres enskilda egendom; gifwe wederlag dersöre af enskild egendom, och fylla bristen med sin gistorätt. Är eljest egendom, som ene maken enskildt tillhört, såld, annorledes använd, eller med gåld belastad; gånge wederlag dersöre ur samfålda egendomen ut: räcker den ej till; fylla andre maken, med enskild egendom, hälften i det, som brister; dock hafwe ej mannen rätt till fyllnad af hustruns enskilda egendom, för hwad af hans egendom ej i behåll finnes eller med gåld belastadt är, der ej hon erkänt, att egendomen blifwit för boets samfålda nytta använd eller med gåld belastadt.

13 Kap.

5 §. Sker skilnad i äktenskap, för det ene maken stämplat mot den andres lif; ware den brottsliges gistorätt till den oskyldige förwerkad. Är ene maken af den andre genom groft wållande dräpen; gånge den brottsliges gistorätt till den dräpnes arfwingar.

6 §. Skiljas makar, för det endera begått hor; hafwe den brottslige till den oskyldige förwerkadt hälften af sin gistorätt.

14 Kap.

2 §. Äro makar till säng och sate skilde, och hafwa de barn; behålle den oskyldige hos sig barnen: är det hustrun och finnes hon ej fallen att dem allena wårda; tage råd och hjelp af god man. Äro de till skilnaden bågge wållande; behålle den barnen, som dertill bäst fallen är; äro de lika dertill fallne; ware då mannen närmare.

— 7 —
ArfsdaBalken.

1 Kap.

2 §. Arf tagen man och qwinna lika lott, och ware ej någon skilnad, ifrån hwad fram den egendom kommen är, som i arf går.

7 §. Är en af föräldrarne dödd, och äro syffkon till, ett eller flere, efter den, som arfwas skall; arfwen då de, med den af föräldrarne, som lefwet, och tagen den del, som döde fadren eller modren arfwa skolat, om han eller hon lefwat. Syffkons afkomlingar, i hwad led de wara mår, njuten isfadarätt. Finnas ej syffkon eller afkomlingar af dem, tage den af föräldrarne, som lefwet, hela arfwet.

8 §. Bliu den 7:de i förslaget.

9 §. den 8:de

10 §. den 9:de

11 §. den 10:de

12 §. den 11:te

13 §. den 12:te

14 §. den 13:de

15 §. den 14:de

16 §. den 15:de

17 §. den 16:de

18 §. Skall bröfstarf delas mellan flere grenar i en ätt, eller sidoarf å endera sidan, tage hwar gren lika lott. Finnas under en hufwudgren flere grenar; delen och de sig emellan efter lika grund; och tagen sedan de, som inom en gren äro, hwar sin lott, efter hufwudtalet.

19 §. Sidoarfwingar, de der ej isfadarätt njuta, arfwen som bakarfwingar, arfwen till och med nionde led: den i sfermare stadskap är, ware ej arfwinge.

24 §. Nu är ej arfwinge till: war den döde gift, och lefwet make efter; falle egendomen maken till: finnes ej make, eller har den förwerkat arfbrätt, som i 4:de Kap. stils; gånge egendomen till Kronan.

26 §. Träder den till arf, som dertill oberättigad är; bäre åter till rätt ägarren allt hwad han njutit; hafwe dock rätt till skäligh ersättning för den nödiga eller nyttiga kostnad och förbättring, han å arfwet gjort; tillträdde han ej på god tro arfwet; gifwe ut den ränta eller afgäld, som af arfwet rätteligen gå bordt från den tid, han det emottagit; war han i god tro; gäldde ej ränta eller afgäld för längre tid än sedan talan anställdes eller han eljest annans bättre rätt weta fick. Den, som i ättenskap född är, men för oäkta förklarad, efter ty i 2 Kap. stils, warde allsid ansedd hafwa warit i god tro, till des talan anställdes.

27 §. Ej må någon till annan person öfverlåta sin rättighet till arf efter lefwande person, ändå att denne dertill samtycker.

2 Kap.

1 §. Barn, som i äktenkap födes, är ägta. Har mannen, under de första ett hundrade tjugu dagarne af de tre hundrade, som gått näst före barns födsel, varit frånvarande så, att han med hustrun ej kunnat hafwa samlag; äge han dock det barn förneka.

2 §. Ej må, medan mannen lefwer, annan å barns födsel tala. Vill mannen barn förneka; söke hos Rätten att god man för barnet förordnas må, och stemme, inom sex månader sedan barnets födsel honom kunnig blef, gode mannen, att barnets rätt wärja: lefwer hustrun, då skall och hon stannas.

4 §. Säger hustrun sig hafwande vara då mannen dör, eller äktenskapet eljest upplöses och föder hon barn inom tre hundrade dagar efter mannens död, eller efter det hon upphörde med honom sammanlefwa, ware och den födsel ägta.

3 Kap.

8 §. Har arfwinge sin rätt förlorat; tage den, som med honom samarfwat är, eller, der sådan ej finnes, näste arfwinge efter honom, det arf, som fallit.

10 §. Har arfwinge sin rätt förlorat, men will förfall wisa; äge då att söka förstuten tid åter, som i 35 Kap. RättegångsBalken sägs. Ej må förfall för arfwinge gälla sedan tjugu år framflutit från dens dödsdag, efter hwilken arfwet föll.

4 Kap.

2 §. Dör man och lemnar hustru efter sig hafwande: warder hon med fostret af mannens arfwingar dräpen, eller så illa handterad, att fostret deraf förgås; waren då de, som misshandlingen utswat, dertill medverkat eller den afwetat, men icke afwärja sökt, och deras afkomma, från arfsrätt stilde; och gånge hwad dem tillfalla bordt till mdderne släkten. Lag samma ware om modren, men ej barnet, af den händawerkan dör.

6 §. Är någon tilltalad för brott, som medförer förlust af all medborgerlig rätt, och faller honom arf till, medan han under det tilltal står; då skall Rätten låta sätta det i säkert förwar eller under god mans wård, till dess dom fallit.

5 Kap.

1 §. Will fader eller moder i hängift upplåta penningar eller annan lös egendom åt barn, wid giftermål eller eljest då det bo sätter, eller wid annat tillfälle; gbre det skriftligen och sätte i hängiftsbrefwet ut beloppet af penningarne och wårdet af lösbren. Hängiftstagarne skrifwe qwitto derå med dag och årtal; samt wittnen derunder.

2 §. Hängiftsbref inlemne gifwaren dyppet till Rätten i den ort der han sitt hemwist hafwer, i stad inom två månader, och å landet sist å andra allmänna rättegångsdagen, som infaller något efter en månad sedan det upprättadt war; och warde hängiftsbrefwet med emottagarens derå teknade och bewittnade qwitto i Rättens förords protocoll ordagrant infördt.

5 §. Afträdes gifwarens egendom till konkurs; då ågen borgensrärerne återtaga den egendom, som i hängift gifwen är. Warder hängiftstagarens egendom afträdd; åge och gifwaren taga hängiften åter, på sätt i 21 Kap. 4 §. HandelsWalken skils.

7 §. Åro lösbren ej i behåll, då hängift återbåras skall; gånge hängiftstagarren det wårde, som å dem i hängiftsbrefwet satt är. Har hängiftstagarrens egendom till konkurs afträdd blifwit, derom skils i 21 Kap. 5 §. HandelsWalken.

6 Kap.

1 §. När dödsfall timar, ligge wårdnaden om boet å efterlefwande make, arfvingar, eller, om ej någon af dem när är, å den person, som af den döde till sybloman satt warit, eller, om sådan ej finnes, å husfolk eller huswård. Anmälan de och genast dödsfallet hos Domaren, som förordnar om försegling af den dödes qwarlåtenskap, med undantag af hwad till hushåll och gårdsbruk tarfwas. Ej må sådan försegling brytas förr än uppteckning sker.

3 §. Så å landet, som i stad, skola kunnige och redlige män tillsatte wara att boutredningar inom domsagan hålla. Af dese fallen sterbhusdelägarne en att boupppteckning förråtta. Den, som boupppteckning förråttar, tage sig till biträde twenne andre män, som ojäfwige åro.

6 §. Nu kan så hånda, att å tid, då rättegångsdag å landet ej inträffar, förestrift tarfwas huru bo wårdas och förseglas skall; då åge Domaren i dese delar förordna; warde det dock af Domaren å nästa allmänna rättegångsdag tillkännagifwet och i protocollat anmärkt. Tarfwas för frånwarande sterbhusdelägare god man, eller för ommyndig förmyndare, och går boupppteckningstid till ånda, innan Rätten derom förordna kan; då åge och Domaren tillsätta ombud att å den frånwarandes eller omyndiges wågnar boupppteckningen bewista; och warde sedan af Rätten god man eller förmyndare förordnad.

18 §. Gärfares egendom eller tager skada genom vållande eller försummelse af den, å hwilken boets wärd ligger; gälde denna allt åter. Om des pligt, der den döde förmyndare war, är i 15 Kap. 14 §. stadgadt.

7 Kap.

2 §. Dwarstad eller utmätning för gäld efter den, som död är, må ej verkställas, ej eller intekning i hans fasta egendom bewiljas förr, än en månad framslutit från den dag, då utpctekning af boet slutad war. Wisser borgenår anledning wara, att boets tillgångar under tiden förskingras; då må Konungens Befallningshafwande bewilja förbud mot skingring af boet eller låta ställa det under säker wärd. Är laga bouppctekningstid försummad; ware gälden genast, hos hwarje sterbhusdelägare enskildt, uisökningsgilt.

7 §. Är boet belastadt med gäld, hwarföre efterleswande makes eller den dödas enskilda egendom eller gistorätt ej swara bdr, efter ty i 10 Kap. GiftermåtsBalken skils, och wilja efterleswande make eller den dödas arswingar sådan egendom eller gistorätt undanskifta; goren derom skriftlig anmälan hos Rätten, inom den tid, som i 4 §. sägs.

8 §. Will den, som astråder gistorätt, undanskifta enskild egendom; gifwe det tillkänna då astrådet sker: lag samma ware, om man will undanskifta gistorätt, då enskild egendom astrådes. Sker egendomsastråde å ena sidan, och will den andra egendom undanskifta; anmäle det sist å den dag, hwartil första utpropet i konkursen, efter 15 Kap. 12 §. RättegångsBalken, warder utfatt.

26 §. Uppas, inom den tid, som i årsstämming utfatt är, förut okänd gäld; då må efterleswande make eller arswingar, inom en månad efter inställeledagen, egendomen astråda eller sig urarfwa gora, efter ty i detta kapitel skils.

8 Kap.

Huru bo wid dödsfall skiftas skall.

1 §. Nu wilja sterbhusdelägare bo skifta; fallen då den, som bouppctekning hållit, eller annan boutredningsman i den ort, der den döde hemwist haf. Utredningsmannen sätte ut dag till skiftet och kungbre det sterbhusdelägarna eller deras måtsmän; tage och sig till biträde wid skiftet twenne ojäswige män, som om bouppctekning sagdt är. Ej må, för någon rättegandes frånwaro, skifte uppehållas, der han dertill kallad warit i så god tid, att han kunnat, self eller genom ombud, sig infinna. Will en skifta, men annan ej; hafwe den witsord, som skifta will.

6 §. Nu få flere lott i fast egendom, och kan den ej wäl delas eller klyfwas; åge den, som sörsta lotten får, att lösa de andra ut, efter wårdering: hafwe alle lika del, och sänjas de ej, hwilkendera lösas må, då skola de derom sig emellan lotta.

7 §. Kan egendom delas, så att två eller flere, men ej alle, kunna derå besuttne blifwa; då skall den läggas i så många delar, som hwar för sig besutenhet göra, der någon af storbhusdelägarne det åskar. Sedan skiljen de sig emellan genom lottning, hwilken af dem de besutna delar taga må; och löse hwar, som lotten faller på, efter ty i 6 §. sågs.

9 Kap.

1 §. Will någon göra testamente; det skall skriftligen upprättas, med dag och årtal, och af två eller flere, som på en gång tillstådes äro, bewittnas: de wittnen fören i deras intyg in, att gifwaren i deras närvaro, med sundt förstånd och af fri wilja, sitt namn under testamentet satt, eller ock förklarar sig hafwa det testamente gjort och underskrifwit. Gifwaren stånde fritt, att låta wittnet testamentets innehåll weta eller ej.

2 §. Har den, som ej kan läsa skrifwit, låtit författa testamente, då warde det för honom uppläst och lägge wittnena i deras intyg till, att så skett. Är testamentsgifwaren sium: ware ändå testamente gilt, der han sin wilja för wittnen tydligt och säkert tillkännagifwer.

3 §. Är testamentet med gifwarens egen hand skrifwet och underskrifwet; och kan det ej wisas, att wittnen varit att tillgå wid dess författande eller efter den tiden, eller ock att gifwaren derwid saknat sundt förstånd och fri wilja: åge testamentet kraft.

5 §. Har någon hastigt råkat uti swår sjukdom eller annan fara; då må i wittnens närvaro, testamente mundtligen göras, och gälle det, der de wittnen intyga, att gifwaren, med sundt förstånd och fri wilja, testamentet utlagt. Öfr ej gifwaren i den sjukdom eller fara, ware det mundliga testamentet ej gällande.

6 §. Den, som testamente gjort, må ingifwa det till Domstol; och warde dess bewis teknadt å testamentet, att det ingifwet är. Will gifwaren att dess innehåll skall okändt wara; warde omslag derå satt, under gifwarens och Rättens infegell; eljest låte Rätten det uppläsas och i protocollet införas. Har gifware, som af Rätten känd är, förklarar att han det testamente af fri wilja gjort, och är af Rättens protocol witsordadt, att detta förklarande skett med sundt förstånd, ware testamentet gilt, ändå att wittnen derunder ej sinnas. Will gifwaren lemna testamentet i Rättens förwar; hafwe ock der lof till.

7 §. Nu är af gifwaren ej så förfaret, som i 6 §. sågs, och dö eller blifwa jäfwiige de, som testamentet bewittnat, så att twenne ojäfwiige wittnen ej qwar äro; då ware testamente ogilt, der gifwaren, med kannedom om dödsfallet eller jäfwet, ej

låt det ånyo lagligen bewittnas. Om wittnen wid samma tid, som gifwaren, eller efter honom, innan de wid Rätten wittnesmål afslagt; stånde testamentet fast, der riktigheten af ett wittne intygas eller, i fall ej något wittne höras kan, wittnespåskriften å testamentet så beskaffad är, som i 1 eller 2 §§. sägs, och omständigheter ej förekomma, som testamentets trovärdighet förringa.

11 §. Har den, till hwilken testamente gjordt är, med uppsåt eller genom groft wållande, dråpitt gifwaren eller stämplat emot hans lif; eller der förordnadtt finnes, att flere efter hwarannan testamente taga skall, en senare testamentstagare emot en för tillträdande på lika sätt sig förbrutit: hafwe, för sig och sine arfwingar, det testamente förwerkat.

13 §. Ändring eller återkallelse af testamente skall ske på lika sätt, som testamente göras må, utom i de fall, som i 19 §. sägas.

17 §. Willt efterlefwande make ej begagna inbördes testamente; gånge, som i 12 Kap. GiftermålsBalken stils. Är något förordnande deri gjordt till förmån för tredje man; gälle ändå det för den döda makens del. Willt efterlefwande make gå i nytt gifte; ware lag samma, der ej annorledes i inbördes testamentet förordnadtt finnes, eller egendomen till full ågo gifwen är.

10 Kap.

2 §. Finnes ej bröstarfwinge eller har bröstarfwinge sin arfsrätt förwerkat; då må man all sin egendom i testamente gifwa.

6 §. Har någon genom gåfwa eller förklänning afhändt sig någon del af sin egendom, på sätt i 4 Kap. Jordabalken stils; åge då ej rätt genom testamente bortgifwa mera än återstoden af den hälft, som icke utgör bröstarfwinges laglott.

7 §. den 6 i förslaget.

12 Kap.

5 §. Testamente må ej tagas af offiskt bo, utan af dens del, som gifwit. Har make, genom testamente, bortgifwit wiß egendom, och faller den wid sifte på andra makens lott; ware denna skyldig afflå egendomen till testamentstagaren, och njute af den dödes arfwingar ersättning för wärdet i annan egendom, efter det wärde, hwartill den i sifftet ingått.

13 Kap.

2 §. Ogift qwinna af hwad ålder hon wara må, stånde under förmynderskap, der ej Konungen finner skäl henne myndig förklara. Enka, så och hustru, som från mannen lagligen stils är, ware myndig.

5 §. Menar fader eller, der han ödd är, moder, att barn tarfwar förmyndarewård i längre tid än lag utsätter, äge hos Rätten det anmäla. Äro föräldrarne ödda; då må sådan anmälan af fränder eller förmyndare göras. Pröfwar Rätten skäl wara att omyndigheten förlänga; låte det i allmänna tidningarne tre gånger kungöras. Ej må den anmälan, nu sagd är, tidigare ske, än å sista året af omyndighetsåldern. Will den, hwars omyndighet förlängd blifwit, sedan han till myndiga är kommit, från förmyndarewård fri wara; söke derom Rätten.

6 §. Finnes myndig person oförmyndgen att sin egendom wårda; då äge Rätten, på anmälan af föräldrar eller fränder, den person under förmyndare ställa, och låte det i allmänna tidningarne tre gånger kungöras. Har den, som under förmyndare så ställd är, något med annan sluttit, innan första kungörelsen skedd; derå må förmyndaren ej tala, der ej wisas kan, att den andre wetat, det anmälan om förmynderskapet då giord war.

14 KAP.

2 §. Öfr fader, hafwe då moder rätt att förmyndare för sina barn wara, med nästa fäderna fränders råd; går hon i annat gifte, tråde ifrån förmynderskapet; låte sig dock om barnen wårda, och hafwe makt att behålla dem i sitt hus och bröd, om det med barnens wäl förenas kan.

3 §. blir den 4:de i förslaget

4 §. den 5.

5 §. den 6. Nu äro båda föräldrarne ödde eller har den efterleswande af dem förwertat rättigheten att för barnen förmyndare wara, eller öck moder denna rättighet sig affagt; då skall Rätten förmyndare förordna.

6 §. den 7. Finnes ej någon nämnd, på sätt i 5 §. sägs; warde då till förmyndare förordnad den, som med den omyndige närmast släbd, och, der flere jemmstälde äro, den, som ibland dem äldst är.

7 §. den 8. Pröfwas den, som efter 1, 2, 5 och 6 §§. förmyndare wara ödr, ej skicklig dertill; förordne då Rätten annan förmyndare; nämne öck flere att förmyndare wara, der så nödigt finnes.

8 §. den 10:de i förslaget.

9 §. den 3:de

10 §. den 9:de. Förmyndare må ej wara: den som litet wetande, slöfare, gäldbunden, eller barnens wederdeloman, eller så gammal, sjuklig eller wanför, eller så fattig är, att han förmynderskapet ej förestå kan; ej eller utländsk man, eller den, som blifwit dömd förlustig all medborgertlig rätt, eller medborgertligt förtroende; eller öck till straff, medförande wanförd. Dwinna må ej wara förmyndare för andre än egne barn. Förefkomma andra hinder, pröfwe öck Rätten, om de af den wigt äro, att de gälla må.

15 Kap.

5 §. Swad af den ommyndiges penningar och årliga inkomster till dess underhåll och uppfostran ej tarfwas, skall förmyndaren så förränta och förkofra, som bäst och säkrast pröfwas; ware dock ej skyldig förr swara för ränta, än efter tre månader från den dag, medlen i hans händer kommit eller komma kunnat, der ej wises, att han dem dessförinnan utlånt, eller annorledes fruktbara gjort.

6 §. Will förmyndare sälja eller låta för gäld intefna ommyndigs fasta egendom; tage närmaste fränders råd och söke Rättens tillstånd: ej må det bewiljas, utan att nöd och trångnål wises, eller det till myndlingens nytta uppenbarligen ländar. Will förmyndare ommyndigs fasta egendom emot annan fast egendom bortbyta, eller om hans rätt till fast egendom förlikning sluta; tage och dertill fränders råd och söke Rätten; pröfwas bytet eller förlikningen till uppenbar nytta för den omyndige lända; då må Rätten dertill lof gifwa.

13 §. Afstrådes förmyndares egendom till konkurs, waren då gode männen i konkursen pligtige att hos Rätten annålan göra om annan förmyndares förordnande, och wården de under tiden myndlingens egendom; Rätten åligge tillse att ny förmyndare förordnas, och nämne, der förordnandet af annan Rätt gifwas skall, god man, att den omyndiges rätt emedertid bewaka.

19 §. Förmyndare åge rätt till arfwode för sin mdda; dock må det arfwode i allmänhet ej högre tagas än till sttedelen i behållningen af den omyndiges årliga räntor och inkomster. Har han ej haft ränta eller inkomst, eller finnes det arfwode, nu sagdt är, mot förmyndarens mdda ej swara; sätte då Rätten arfwodet ut, efter ty som skäligt pröfwas, då twist uppstår; samma lag ware, der det arfwode, förmyndare sig beräknat, förre är, än som emot hans mdda skäligen swara kan, ändå att det ej öfwerstiger sttedelen af den omyndiges räntor och inkomster. Finnes förmyndare hafwa den omyndiges egendom öredligen förwaltadt; ware allt arfwode qwitt. Har han försatt den omyndiges medel och gitter dem ej till fulla återgålda; gånge bristen i afräkning å det arfwode han eljest njuta skall.

16 Kap.

Om anförwarters rätt till försörjning.

1 §. Komma föräldrar, andre bafarfwingar eller swärföräldrar, genom ålderdom eller af annan orsak, i det tillstånd, att de ej kunna sig selfwa wårda eller försörja; waren barnen pligtige dertill, så widt de förmå. Wågra barnen den pligt fullgöra; sätte Rätten underhållet ut, efter deras willkor, som det gifwa, och dens be-

hof, som det njuta skall. Har barn råkat i sådant tillstånd, ware om föräldrars, andre bakarswingars eller swårfräldrars pligt emot det lag samma.

2 §. Har man emot den, af hwilken underhåll fordras, begått sådan gerning, som efter lag antingen berättigar denne, i fall den underhållsöskande wore bröstarswinge, att bortgifwa des laglott, eller gör denne förlustig af arfsrätt efter den, som underhåll gifwa bär; ware och rätten till detsamma derigenom förlorad.

3 §. Swårfräldrars, samt mågs och swårdotters ämsesidiga rätt till underhåll upphör, då den af makarne, genom hwilken swägerlaget uppkommit, och de i äktenskapet af dem aflade barn, äro döde.

JordaBalken.

2 Kap.

7 §. **E**i må arfs, breds eller annan twist om del i by uppehåll i rågångs förrättning göra, utan åge den, som jorden innehafwer, derföre med laga werkan tala och swara, till des han warder derur lagligen wunnen. Blifwer någon genom köp eller annorledes delägare i by medan rågångsförrättning påstår, då må han sin rätt seban bewaka, dock ej rubba eller klandra hwad förre delägaren samtyckt eller afgjort.

8 §. blir den 7:de i förslaget.

9 §. och

10 §. så

11 §. widare

12 §. till och med

13 §. som blir den 12:te i förslaget.

14 §. Uppstår twist hemman emellan om rågångens sträckning från ett till ett annat märke, och kunna delägarna icke å någondera sidan i bewis leda af dem uppgifne olika sträckningar, då skall rågången utstakas i rät linea från märke till märke.

15 §. blir den 13:de i förslaget.

16 §. och så

17 §. widare

18 §. till och med

19 §. som blir den 17:de i förslaget.

20 §. Grannar låte rågång sin å alla sidor hwart tionde år uppgå, på sätt

i 6 §. såg.

3 Kap.

1 §. Vill man stuta köp eller byte, om fast egendom, upprätte derom bref med dag och årtal, samt vittnen derunder.

2 §. Säljare sätte i köpbrefswet ut köparens namn och egendomen, som säljes, så och köpskillingen. Den, som egendom bortbyter, sätte i bytesbrefswet ut andra bytesmannens namn, egendomarne, som i byte gå, så och mellangift, der den utfast eller betingad är.

3 §. Alla villkor, som wid köp tingade äro, skola i köpbrefswet införas, eller wäron de ogilde. Säljare må dock lemna särskild uppgift af egendoms rymd, förmaner eller laster; den skall wara skriftlig och af vittnen styrkt, så och i köpbref nämnd, der den, som bewis gälla må.

4 §. Har säljare uppgifwit förmaner till egendom, hwilka der ej finnas, eller icke yppat last, som derå ligger, och wid egendom af samma natur i orten ej wantig är; äge köpare wärd från köpet affrå, der han ej heldre will stadestånd taga. Lag samma ware om säljare förteगत nyttjande rätt, hwarmed egendomen belastad är.

5 §. Förbehåller sig säljare i köpbref, att ej stå i ansvar för den uppgift af egendomsrymd eller förmaner, som gjord är, eller för det han ej yppat någon i egendomen liggande last; ware saklds.

6 §. Hwad om köp i 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11 och 12 §§. stadgas gälla och om byte; dock skall, wid pröfning af stadestånd, egendoms wärde genom wärdering utrdnas, när det ej i bytesbref bestämdt är.

4 Kap.

12 §. Utan hinder af gifwa eller förlåning, ware, wid gifwarens död, dess bröstarfvinge bibehållen wid den rätt, i 10:de Kap. Urfoðavalken honom tillagd är.

5 Kap.

7 §. Sfwertlättes egendom, deri införsel gifwen är, till annan man, eller wärder den för ägarens gåld till konkurs afträdd; ware innehafwaren skyldig att egendomen affrå, men hafwe rätt till laga fardag, råknad, i förra fallett ifrån den dag sfwertlätelsen honom kungbros, och, i det sednare, från konkursens början; gålde dock derefter lega som i 6 §. sägs. Har borgenär sin fordran intefna låtit, på sätt i 8 Kap. skils, ware ej skyldig egendomen afträda förr än försträckningen återbetald blifwit.

8 §. Vill borgenär ä egendom, deri han erhållit införsel, göra förbättringar, tage ägarens skriftliga bifall dertill; och ware ej skyldig afflytta förr än de förbättringar guldne

guldbne äro, ändå att egendomen till konkurs afträdd blifwit. Uppas twiſt om koſtnaden till ſådane förbättringar, och ſtälles derföre borgen; då ſtall han flytta.

6 Kap.

6 §. Sista dag i Mars månad ware ſarbdag, då jord å landet aſträdas ſtall, der ej annorlunda aſtaladt är.

7 §. Är ej tid för lega beſtånd; och will jordägare eller brukare den uppsåga; gbre det med wittnen före den tjuguförſta dagen i December månad och flytte brukaren å ſarbdagen andra året derefter. Den flyttningstid kallas laga ſarbdag.

8 §. I de fall, ſadgad finnes, att flyttning å landet ſtall ſke näſta ſarbdag, räknas flyttningstiden från och med den 21 December ena året, till och med fiſta dagen i Mars å det följande.

10 §. Brukare må ej till annan utlega hward han ſjelf legt, eller ſin brukningsrätt till annan aſſå, der ej ſådant i legoaſtalet tillåtit är, eller jordägaren derſtill lemnat ſkriftligt bifall.

12 §. Har ägare uppgifwit legt hemman wara ſibrre än det är, eller ſådane förmaner dertill hbra, ſom der ej finnas, eller icke yppat laſt, ſom derå ligger och wid egendom af ſamma natur i orten ej wanlig är; åge brukaren wåld från legoaſtalet aſſå; och ägaren gånbe all hans koſtnad och ſkada; will brukaren fortfara med hemmanets bruk, njute lindring i legan, efter ty, ſom ſkåligt pröfwat. Har brukaren ej talat å ägarens uppgift inom år och dag ifrån det han hemmanet tilltrådde; hafwe ſedan ej rätt dertill.

20 §. Brukare hafwa ej wåld att af hole föra eller föra låta timmer, näſwer, jord, torf, wed, gårdſel, ſibr eller annat ſådant af gårdens ågor, ej eller foder eller gödsel. Bryter brukaren häremot; ſkaffe åter det han bortfört eller fylle ſkadan, och åge jordägaren rätt brukaren genåſt från hemmanet ſkilja låta.

23 §. Brukare njute ägares rätt till jagt å hemmanets ågor och fiſſe i deſ fiſſwatten, der ej rättigheten dertill blifwit för brukaren i legoaſtalet inſtråkt.

25 §. Brukare betale legan, eller fullgöre de arbetsſkyldigheter han ſig åtagit, å de tider, han utſåſt. Är ej dag till legans betalning ſatt; gifwe han den ut ſjorton dagar före ſlutet af hwarje legoår: gbr han det ej; betale ſedan laga ränta. Betalar han ej inom ſex månader efter den tid, ſom aſtalad eller nu ſagd är, eller tredſkas han att fullgöra åtagen arbetsſkyldighet; hafwe jordägaren wåld honom uppsåga; och flytte brukaren näſta ſarbdag.

28 §. Har brukare, då ſarbdag inne är, foder qwar; ware ägaren ſkyldig löſa det, der brukaren ej heldre will det å ſtället uppfodra. Kunna de om wårdet icke åſånjas; warde det af ſårſild Nämnd pröfwadt, på ſått i 28 Kap. RättegångsWälken ſtis.

29 §. Har brukare, som afflytter, icke fullgjort åtagen arbetsskyldighet eller betalt legan eller den utskuld eller ränta af hemmanet, som till kronan eller annan räntetagare utgå bdr och hvarföre brukaren swara skall: eller håftar han för husröta eller wanhäfd, eller för wanwård eller förskingring af kreatur, redskap eller annat, som jordägaren honom till hemmanets bruk lemnat; hafwe jordägaren wäld qwarhålla hans gods, som å hemmanet finnes, intill dess han rätt för sig gjort. Är brukare gäldsbunden; njute och jordägaren förman i samma gods, efter ty i 22 Kap. HandelsBalken sågs.

36 §. Hyrer någon hus och gård i stad och will det sedan ej behålla; sware ändå till hyran så länge legostämman råder; och hafwe ej wäld sätta annan hyresman i sitt ställe, der det ej i hyresaftalet tillåtet är.

7 Kap.

5 §. Rätten låte å des bdr anslå förteking & lagfarter, som bewiljade blifwit, inom åtta dagar efter slutet af hwar tredje månad å landet, och af hwar månad i stad. Den förteking skall qwarfitta å landet ett år och i staden tre månader sedan lagfart bewiljades. Domaren sände och sådan förteking på lagfarter å landet inom åtta dagar efter slutet af hwar tredje månad till Konungens Befallningshafwande in, och låte han, utan dröjsmål, den i häradets kyrkor offentligen uppläsas.

6 §. Sfwerlåter någon fast egendom till twenne; skände den sfwerlåtelse fast, som först skedde, derest lagfart derå sökt blifwit å den allmänna rättgångsdag, som inträffar näst efter det köpslutet skedde. Är den tid försunnad, gälle den sfwerlåtelse, hwarå lagfart först söktes. Söka twenne lagfart å samma dag; ware den sfwerlåtelse gällande, som först skedde.

8 Kap.

11 §. Söker säljare, för än köpare med den sålde egendomen lagfart, intekning för återstående köpskilling, inom tid, som i 3 Kap. 12 §. sågs; gälle antekningen derom i Rättens protocoll såsom bewiljad intekning, derest säljaren sig hos Rätten å nyo anmäler inom den tid, som i föregående §. stadgadt är, sedan lagfart bewiljad blifwit.

12 §. Är i egendom, den gäldenär till annan sfwerlåtitt, intekning sökt för, än nya ägaren med sfwerlåtelsen lagfart; då må ej den sfwerlåtelse i wägen ligga för intekningen, så framt den tid till lagfarts sökande, som i 7 Kap. 6 §. nämndt är, försunnad blifwit. Nye ägaren hålle sig till sin fängesman för hwad han i ty fall förlorar. Sökes å samma dag intekning för fordran och lagfart å sfwerlåtelse; wike fordringsägare för den, som ägande rätten förwärfwat.

16 §. Har inteknad egendom kommit i annans hand än gäldenärens, och räcker den ej till inteknade gäldens betalning; warde ägaren ej till ansvar för bristen bunden, der han ej skulden å sig tagit. Äge och i ty fall borttaga de byggnader, han för personlig nytta och beqvämighet å särskildt ställe utan gemenskap med egendomens åbyggnader uppfört, enär de icke tillhöra eller äro erforderlige för egendomens bruk och skötsel.

18 §. Nu skola flere fastigheter för samma fordran inteknas; sätte då i skuldebrevet ut, för huru stor del hvarje fastighet särskildt häftar. Är det ej uppgifvet, och hafwa en eller flere af de fastigheter kommit i annans hand eller särskild intekning deri skett; sware då hwardera fastigheten till så stor del af gälden, som derå belöper, wid jemförelse af det inteknade fastigheterna åsatte taxeringswårde för det år, då intekningen meddeltes.

19 §. Skola fastigheter, som gemensamt inteknade äro, å offentlig aucion såljas, på sätt i 4 Kap. UtsökningsBalken skild, och är någon af dem i annans hand kommen eller finnes deri särskild intekning, då skall den fastighet särskildt såljas, der ej intekningshafwaren med ägaren annorlunda åsamjes. Ej skola fastigheter i särskildt lån eller städer, eller fastighet å landet eller fastighet i stad uti ett köp såljas.

20 §. blir den 23:de i förslaget.

21 §. Har gäldenär ej betalt; låte borgenär förnya intekningen innan tio år tillåndalupit, sedan den bewiljades; njute dock förmänsrätt efter första intekningen. Öfr han det ej, ware dess intekning förfallen; men har gäldenär afstått sin egendom till samtliga borgenärerne förr än tiden att intekningen förnya är tillåndalupen; då njute borgenär, som sin fordran bewakar, utan förnyelse, intekningsrätten till godo, ändå att dagen till bewakning efter sagde tid infaller.

22 §. den 25:te i förslaget

23 §. — 26

24 §. — 27

25 §. — 28

26 §. — 29

27 §. Är ägande rätt öfverlåten till en, och nyttjande till annan; skände uppåtelsen fast, der den blifwit inteknad förr, än lagfart å öfverlåtelser skedde, och den tid till lagfartsöskande, som i 7 Kap. 6 §. sägs, försummad är.

28 §. den 31:ste i förslaget

29 §. — 32

30 §. — 33

31 §. — 34

32 §. — 35

33 §. — 36

34 §. — 37

35 §. den 38:de

36 §. — 39

37 §. — 4° i förslaget.

9 Kap.

5 §. Kan såld egendom ej hemulas; betale då säljaren det han uppburit och rättte upp skadan. Har egendomen stigit i värde då den från köparen winnes; gäldar och säljaren hwad den mera gällar, än köpeskillingen war. Kunna köpare och säljare om den ersättning icke i godo afsamjas; warde den måten af sårskild Rånnd, på sätt i 28 Kap. RättegångsBalken sägs.

6 §. Är egendom bort, som någon emot annan egendom, genom byte, fångit; gånge han till sin egendom åter, så länge den är i hans hand, som bytet med honom gjorde eller i des arfwingars, eller i någons, som egendomen genom gåfwa eller testamente efter honom fått. Är egendomen kommen i annans hand och har nye ägaren dermed lagfarit; då må den ej tagas åter, utan njute han, som miste, skadestånd af sin fångesman, efter ty i 5 §. sägs.

11 Kap.

Utgår helt och hållet från lagförslaget.

ByggningsBalk.

1 Kap.

Om byggnad.

2 §. **I** stad hafwe man ej rätt att annan beswära med byggnad intill hans husmur eller wägg, utan att till den byggnad egen grundmur och egna husmurar eller wäggar uppföras: ej eller må man hafwa fönster eller glugg åt annans gård, der ej tre alnars afstånd är från tomte- eller ågofskilnaden till den wägg eller mur, hwarå fönstret eller gluggen finnes, eller i skilnaden uppfördt är plank eller annan byggnad, högre än fönstret eller gluggen.

3 §. Beswärrar någon, emot hwad i 1 och 2 §§. stadgadt är, granne med byggnad eller inkrätning af fönster eller glugg, ändå att lof dertill ej wisas kan; ware

granne skyldig derå tala medan byggnaden eller arbetet påstår. Är han den tid bortowistande, eller möter annat hinder; äge då rätt kländer ansfälla inom år och dag sedan byggnaden eller arbetet färdigt blef. Försummas den tid, hafwe sedermera ej talan derå. Bygger man å nyo, och kan då, utan märkelig olägenhet, annorlunda bygga; ware skyldig att granne från lasten befria.

4 §. Äger man rätt att hafwa fönster eller glugg åt annans gård, närmarre än i 2 §. sägs; då må ej den andre fönstret eller gluggen företäppa med byggnad eller stängsel på mindre afstånd än tre alnar, der den, som fönstret eller gluggen hafwer, finnes deraf men lida.

9 §. Tak å hus skall så ställas, att watten derifrån flyter på ägarens grund eller allmän plats. Inrättar någon sitt tak så, att granne af watten beswäras; gånge derom, som i 3 §. skils.

2 Kap.

1 §. Har man köpt hus eller tomt i stad; då äge widerboende eller nabo lösningsrätt dertill i de fall, som i 3, 6 och 7 §§. sägas.

4 §. Äro flere widerboende till lösen berättigade, och sänjas de ej hwilkendera lösa skall; löse den, som första delen hafwer: äga de lika delar; pröfwe Rätten hwilkendera bäst tarfwar det, som säldt är. Finnas deras behof lika; äge då den företrädesrätt, som lösningsanspråket först wäkt.

5 §. Widerboende äger rätt till lösen framför nabo.

6 §. Nabo, som hafwer halfwa husmuren jemte annans, eller på sin grundmur hafwer annans mur, eller hwars wägg eller husmur af annan nyttjas; ware berättigad lösa framför annan nabo.

7 §. Sedan äge den nabo rätt till lösen, som lider märkligt besvär af annans hus eller tomt, såsom af takdropp, mdrker, fönster, gluggar eller wattendragt, eller annat men, eller för bedrifwande af sin näring saknar erforderligt utrymme.

8 §. Äro nabor flere, som lika rätt äga; pröfwe Rätten, hwilkendera bäst tarfwar det, som säldt är. Finnas deras behof lika; äge då den företrädesrätt, som anspråket först wäkt.

9 §. Ej må widerboende eller nabo lösa hus eller tomt, eller del deri, som han self säldt, ändå att det sedermera i tredje mans ägo kommit.

10 §. Will widerboende eller nabo hus eller tomt lösa, efter ty, som nu sagdt är; stemme han köparen inom tre månader sedan lagfart bewiljades, och sätte i Rätten in fulla köpeföreläggningen, efter ty, som den i köpebrefwet beständt är, eller framlägga bewis att den blifwit i lånets rånteri insatt. Är hus eller tomt genom annat fångt än köp åtkommen, och kunna ej parterne om wiß löseföreläggning sänjas å den i stemningen förelagda dag; låte Rätten wårdering derå ske. Är hus eller tomt i ett köp med an-

nan fastighet, husgeråd eller afwel åtkommen, utan att särskildt wårde derå utfatt finnes; warde och då det hus eller tomt wårderadt i förhållande till hela köpeföreläggningen för det, som såldt blifwit. Är köpeföreläggning i waror utfatt; då skola de till penningar uppskattas efter det wårde, de wid köpet hade. Har hus eller tomt i byte mot annan fastighet och mellangift gått; warde och wårdet af den fastighet genom uppskattning utränt. För hus eller tomt, som mot lifstidsränta öfverlåten är; ware löseföreläggning den lifstidsränta, som utfäst blifwit, med laga ränta af hwad deraf redan betaldt är, sedan den afkomst, rentegifwaren af huset eller tomten njuter, efter uppskattning afräknad blifwit.

11 §. Då wårdering eller uppskattning ske skall, efter hwad i 10 §. stadgadt är; warde den wårdering eller uppskattning hållen af särskild Rådman, som i 28 Kap. Rättegångsbalken finns.

12 §. Nu är genom wårdering eller uppskattning bestämdt hwad för löseföreläggning anses börd; sätte då den, som lösa will, löseföreläggning hos Rätten in, å den rättegångsdag, som näst efter en månad infaller.

13 §. I de fall, som i 10 §. sagde äro, skall den, som lösa will, sist å den i stämningen förelagda dag till Rätten intenna borgen att rättegångskostnad och stadesstånd till ägaren utgifwes, der ej löseföreläggning inom laga tid infatt warder.

14 §. Sätter ej den, som lösa will, in löseföreläggning, eller gifwer han ej in borgen inom de tider, som särskildt för hvarje fall i 10, 12 och 13 §§. stadgas; hafwe sin rätt till lösen förlorat.

15 §. Äro hus och tomt med annan fastighet, husgeråd eller afwel i ett och samma fäng åtkomme; gifwe ägaren, sedan löseföreläggning för huset eller tomten infatt är, straxt tillkänna, om han will tillika affrå den andre fastigheten, husgerådet eller afwelen; affrå han; fyller den, som lösa will, bristen, innan huset eller tomten afträdas skall, eller hafwe sin rätt till lösen förlorat.

16 §. Ej må förre eller senare ägare, till förfång för den, som till lösen berättigad är, sig emellan upphäwa eller förändra afhandling om hus eller tomt, som dem emellan stuten blifwit och hwarom lagfart sökt är. Är hus eller tomt, utan laga stånd, kommet i ny ägares område; äge den till lösen berättigad är, att lösa efter första fängesbrefwet, ändå att andra wården eller willkor i senare fängesbref utfatte äro. Har gåfwo- eller testamentstagare såldt hus eller tomt; ware lösen hwad i köpeföreläggning utfäst blifwit.

17 §. Den, som köpt, eller annorledes åtkommit hus eller tomt; ware skyldig med ed styrka, att på god tro så tingadt och betaldt är, som fängesbrefwet innehåller, om den, som lösa will, det åffar. Den, som lösa will, ware och pligtig med ed sannna, att han utan list för sig och ingen annan löser: fårew någon i lösningsfak såsom annans målsman; warde eden derefter lämpad.

18 §. Will den, som i lösningsfak swarar, lösefkillingen lyfta; ställe derfbre genast full borgen. Will den, som löser, håldre taga intekning i huset eller tomten för det, som lystes; warde den bewiljad.

19 §. Will ej swaraden lyfta lösefkillingen, eller gitter han ej genast borgen derfbre ställa; hafwe den, som löser, wåld taga den åter; ställe dock först borgen för den kostnad och skada, han wid sakens slut kan kännas skyldig att gâlda, der han sitt lösningsanspråk tappar.

20 §. Har swaranden lösefkillingen lyftat och winner han saken; ware pligtig lösefkillingen återgifwa, med laga ränta från lyftningsdagen: äge dock deraf innehålla hwad för kostnad och skada honom tillbömdt blifwit; tappar han, behålle lösefkilling och njute, innan huset eller tomten astrådes, ersättning för ränta, den der honom före lyftningsdagen till last fallit, ware sig för lösefkilling eller skuld, som inteknad warit, för än han ägare deraf blef; dock må han ej ränta i dessa fall njuta under den tid, han huset eller tomten besuttit och inkomsten deraf tagit. Håftar hus eller tomt för lösefkilling eller annan skuld, då den astrådas skall; gifwe han så mycket af lösefkillingen åter, som deremot swarar.

21 §. Är lösefkilling lyftad af den, som lösningsanspråk gjort; och winner han saken: gifwe då lösefkilling ut, innan huset eller tomten astrådas skall; eller hafwe lösningsrätten förlorat; dock äge han innehålla så mycket, som huset eller tomten bewisligen håftar före.

22 §. Den, som lösningsrätt wunnit, gâlde, innan han huset eller tomten tillträder, den nödiga eller nyttiga förbättring, som wedersparten derå gjort, så och dennes kostnad wid flyttning dit och dådan; ersätte desutom wederspartens öfriga kostnad för fångets skull. Är ej wårdet af den förbättring eller kostnad fastställdt å den tillträdestid, som i 24 §. sägs; ware den, som lösningsrätt wunnit, ändå berättigad att egendomen tillträda, der han borgen ställer: samma lag ware och, der twiist uppstår om ersättning för ränta, efter ty i 20 §. skils.

23 §. Finnas med fång af hus eller tomt särskilde willkor förenade, de der uppfyllas skola, sedan den, som lösningsrätt dertill wunnit, den tillträd; ware han, i förre ägarens ställe ansvarig derfbre. Är hus eller tomt, som mot lifstidsränta öfwerlåten warit, i lösen dömd, och har räntelagaren förbehållit sig säkerhet för räntans utgbrande; ställe då den, som lösningsrätt wunnit, den säkerhet innan han tillträda skall, eller hafwe lösningsrätten förlorat.

24 §. Ömes hus eller tomt i lösen; tråde innehafwaren derifrån å den fardag, som inträffar näst efter två månader sedan dom fallit. Hörer der jord till och har domen fallit före den 21 December; astråde då nästa fardag. Har domen fallit efter den 21 December sitte qwar till andra fardagen.

25 §. Wanwårdas, innan laga stånd kommer, hwad till hus eller tomt hörer och winnes sedermera lösningsrätt dertill; njute den, som sådan rätt wunnit, dersföre stadesstånd.

26 §. Käromål om lösen efter detta kapitel må ej af Rätten upptagas förr, än kåranden låtit det i lagfartsprotocollet antefnas. Är den antefning ej gjord inom tre månader sedan lagfarten bewiljades; wære lösningsrätten förlorad.

4 Kap.

3 §. Du äro ägor delade förr än denna lag till efterrättelse gällande blef; har någon sin lott på flere ställen, och menar han att den i färre skiften sammandragas kan; då må han nytt skifte söka, efter ty, som derom särskildt stadgadt finnes, ändå att förra delningen laga kraft wunnit.

5 §. Wid skifte skall hwarje delägare tilläggas hwad honom i rymd och godhet tillkommer, efter delningsgrund och uppsättning.

10 §. Har delägare, efter erhållet lof, af ofskift mark något intagit och odling derå gjort; hafwe rätt att den jord, han så odlat, behålla i beräkning af den andel, honom, efter delningsgrund och uppsättning, tillkomma öfr af den mark, hwarifrån den odlade jorden tagen är, derest odlingen, utan oredda i skiftet, honom tilläggas kan. Kan den ej det; njute han ersättning för odlingskostnaden, efter ty i 21 §. sägs, der den jord, han får, är sämre häfdat eller uppodlad. Är den jord, han innehafte, sidsre än den lott han wid skiftet njuta må; hafwe och då rätt till ersättning för den kostnad, han nedlagt å odlingen af hwad honom frångår, utan att derå afräknas skall, hwad han i afkomst af jorden njutit.

17 §. I de fall, som i 16 §. sagde äro, hafwe ej hemman eller by, som last å annat hemmans eller bys område begagnar, wäld att skifte söka å det hemmanets eller byens ägor, der ej delägarna deri det medgifwa; hbre dock, sedan skifte skett, den del, som främmande hemmanet eller byen då tillfallit, samma hemman eller by med full äganderätt till.

19 §. Wid ägosskifte warde öddigt utmål af ofskifte taget till allmänna behof, såsom aflopps diken, gator, wägar, grustägt och mera dylikt.

22 §. Wisst delägare jord, derå ingen, eller sämre skog eller plantering finnes; eller warde samfäld skog skiftad, och finnes ej å alla lotterne lika god ståndskog; gånge jemwål dersföre ersättning ut, efter ty, som skiligt pröfwas. Ersättning för skog skall i wist belopp af skogsförnödenheter gäldas, der den, som ersättningen tager eller gifwer, så fordrar; och warde den satt att utgå inom wis tid, ej öfwer tio år; men ej må delägare, som wid skifte skog förlorat, willoras rättighet att under wis tid afbruka skogen å annan delägares tilldelta ägolott.

23 §. Blifwer delägare twungen att hus flytta; då skola de öfrige delägarna efter deras ägolotter till hans flyttningskostnad bidra.

29 §. I mom. Runna delägare i by ej sänjas, hvilka ägor eller lågenheter i skifte ingå skola: huruwida ägor, som förut skiftade äro, må å nyo skiftas efter 3 §: om delningsgrund, som wid skifte följäs bdr, efter ty i 6, 7, 8 och 16 §§. Skift: eller om ägouppskattning, på sätt i 20 §. stadgadt är; då skall ock den twist, som i en eller flere af dessa delar uppstår, slutad vara, innan skiftet verkställles.

37 §. blir den 38 i förslaget, hvars 37 §. på sätt i motiverne anfördt är, ansetts böra utgå.

5 Kap.

9 §. Den, öfwer hvars ägor allmän väg framgår, ware skyldig att hålla led eller grind, som till ägornes fredande tarfwas. Öär väg öfwer ägoafskilnad; hålle delägarna å hwardera sidan till hälften hwardera led eller grind. Ligga flere hemmans ägor utan stängsel sig emellan, hållen alla delägare led eller grind, hwar efter ty, som han i ägorna del hafwer. Äger någon rätt till enskild väg eller fädrift öfwer annans ägor, efter hwad i 6 Kap. sägs; hålle han ensam dershre led eller grind.

10 §. Omkring sädesåker, ång eller plantering skall stängdt vara alla tider af året. Alla andra ägor, som inhågnade äro, skola stängde vara, i Ödtha Rike utom Wermeland, den tionde dag i Maj månad, och i Swea Rike, så ock i Wermeland, den förste dag i Juni månad.

13 §. I affeende på tid och sätt att klandra verkstald stängselbelning, gälle hwad i 4 Kap. 33 §. stadgadt är om klagan öfwer verkstaldt skifte.

6 Kap.

1 §. Hwar, som besitter hemman eller annan fast egendom, som skattlagd är, hafwe rätt att den väg fordra, som för hans utdrsel till närmaste farväg nödig finnes, och njute dertill mark af ägor, som före ligga, utan att någon det wägra må. Tarfwas ny väg; gifwe ersättning till den som marken äger, efter ty, som skäligt pröfwas. Ej må torpare, eller den, som ofskattlagd lågenhet innehafwer, annan väg fordra, än den, som nyttjas af den bostad, hwarunder torpet eller lågenheten lyder.

7 §. Tarfwas till by ny väg, och will en delägare den bygga, men annan ej; hafwe den witsord, som bygga will. Kan ej wägen af ofskifte tagas; släppe hwar till mark, eller gifwe ersättning dershre efter förmedladt hemmantal. Lag samme ware, der väg för flera byar eller hel socken nödig är. Öär wägen öfwer andras ägor; gifwe byelaget eller socknen ersättning dershre, som sagdt är.

12 §. Är nödigt utmål af offiso icke tagit till grustägt, på sätt i 4 Kap. 19 §. sägs; då må till wågfyllning grus eller annat tjenligt ämne tagas å närmaste utmark. Finnes det ej der, så nära eller af den beskaffenhet, att det nyttjas kan; då må det från beteshage eller inåga hämtas. Ehwad wågfyllningsämne tages å utmark, beteshage eller inåga, skall dertill utmärkas wist ställe, som för jordägaren minst menligt är; och njute han ersättning för skadan, efter ty, som skäligt pröfwas; der ej rättigheten att wågfyllningsämne å wist ställe utan ersättning taga, genom häfd eller anorledes stadgad blifwit.

9 Kap.

Om jordägares rätt att låta wattenwerk ändras eller flyttas, eller att låta watten derifrån afledas.

1 §. Är ägare af wattenwerk berättigad att watten uppdamma, ändå att annans jord deraf skadas, och kan den uppdamning afhjelpas dermed, att werket ändras eller flyttas, eller att för watten ny ledning öppnas, utan att werket genom den ändring, flyttning eller wattenledning för framtiden försämras; då hafwe ägaren af den jord, som genom uppdamningen skadas, rätt att fordra, det werket ändras eller flyttas, eller att wattenledning anläggas.

2 §. Jordägare, som denna rätt begagna will, ware skyldig att till ägare af wattenwerk fullt gälda den förlust denne lider medan werket ej drifwas kan, om det skall ändras eller flyttas, eller wattenledning göras. Will wattenwerksägaren om ändringen, flyttningen eller wattenledningen self bestyra; stånde jordägaren kostnaden, efter som den måten warder; will ej wattenwerksägaren det: ware jordägaren pligtig att ändringen, flyttningen eller wattenledningen verkställa.

3 §. Då jordägaren sådan rätt begagna will: söke han att Landtmätare förordnas må. Landtmätare affatte och afwäge först wattendraget: sedan undersöke han, med fyra af de gode män, som till biträde wid ägostiften i orten walde äro, om nödigt aflöpp, eller wattenwerkets ändring eller flyttning, utan dess försämring göras kan, och gifwe deresför sitt utlåtande om watten aftappas må, så ock om sättet och willkoren dersöre.

4 §. Innan Landtmätare sådan förrättning företager, älligge det honom att tida dertill kungöra, på sätt om ägostifte i 4 Kap. 25 §. stadgadt är; och ware lag, som i 26 §. af samma Kapitel sägs, om någon, som till förrättningen kallad är, derifrån uteblifwer.

5 §. Blir den 8:de i Lagförslaget utan förändring.

6 §. Hafwa Landtmätaren och gode männen funnit, att förlust ersättas bör, som ägaren lider, medan werket ej drifwas kan; då ware jordägaren pligtig att sätta

de penningar hos Rätten ned, hvar till Landtmätaren och gode männen sådan förlust skattat, eller ock ingifwa bewis att penningarne förut i länets ränteri nedsatte blifwit; och ware om de penningar lag, som i 2 Kap. om lösefälling sägs. Ej skall saken af Rätten upptagas innan penningar så nedsatte blifwit.

7 §. Är twist om rätta beloppet af den förlust ägaren lida kan medan werket ej drifwes; låte Rätten Landtmätarens och gode männens åtgärd af särskild Nämnd pröfwas. Skattas förlusten högre än hwad nedsatt blifwit, och gillas jordägarens talan i saken, erläggge han öfwerfottet innan något till rubbning i verkets gång företages.

8 §. Lagförlagets 12 och 13 §§. oförändrade.

9 §.

10 §. Äga flere del i jord, som af uppdamning wid wattenwerk men lider; då skola de i kostnaden till verkets ändring eller flyttning eller wattenledning deltaga, efter som de lott i jorden äga, derest de störste jordägarna om ändringen, flyttningen eller wattenledningen ense äro.

11 §. Har någon fått lof till sänkning eller uttappning af flod, eller till annan wattenledning, efter ty i 7 Kap. 6 §. flöds; äge ock han rätt att fordra det wattenwerk ändras eller flyttas, eller wattenledning göres, på sätt och med willkor nu stadgade äro.

10 Kap.

2 §. Nu warder eld lös af försummelse eller wanwård, såsom: att man hafte brisfälliga eller illa ställda eldstäder eller skorstenar, och dem ej botat då man det weta fått: att man eljest förut märkt faran eller blifwit derom warnad, men den ej förbyggit: att man soumat från eld eller brinnande hus, burit self eller tillstätt annan bära eld eller hus utan lykta i uthus eller på annat ställe der sådant finnes, som lätteligen antändas kan: att man satt hus eller bar eld wid wägg, eller uppgjort eld och den ej tillsett: att man rökt tobak i uthus eller å annat ställe, der eld lätteligen tändes: att man ovarsammeligen lofat skott, der brännbara ämnen funnits, eller att man eljest på sådant ställe, eld af wängbmo släppt; brinner i något af dessa fall, eller af dylik försummelse eller wanwård, annans egendom upp: gälde den, som skadan så wällade, fulla beloppet deraf eller, om tillgång saknas, astjeme det med arbete, der målsäganden så fordrar: Är någon mindre wällande; warde hans skyldighet att skadeskänd gifwa eller det med arbete astjeme, jemkad efter ty, som skäligt pröfwas. Har legobjon eller annat husfolk med eld ovarsammeligen umgått, och ligger ej försummelse i den tillsyn, husbonden å legobjonet eller husfolket hafwa bordt, honom till last; ware han saklös.

6 §. Underlåter man något af hwad i 5 §. stadgadt finnes, eller antänder man swedja under blåst eller stark torrka, och warder eld deraf lös: eller wäller man

stogseld genom annan dylik försummelse eller wanwård; gälde fulla skadan, eller aftjens den med arbete. Är någon till stogseld mindre wällande; warde stadesståndet jemfadt efter ty, som skäligt pröfwes.

11 Kap.

5 §. 3 mom. Utsläpper någon kreatur å tid, då man ej skyldig är, att hägnad i fredgildt stik hafwa; wårde kreaturen så, att de ej å annans ågor ofred gbra eller gälde skadan.

6 §. Hwar, som få åger, det gild gårdekgård bryter eller ålger öfwer och skada gbr å annans ågor; gälde skadan åter.

7 §. blir den 6:te i lagförslaget.

8 §. Hafwa gramnar förenat sig om bostopens wård och wålning, och försunnar någon den att uppehålla; gälde all skada, som bostopen genom den försummelse gbr eller får.

9 §.)

10 §.) 8, 9 och 10 §§. i lagförslaget.

11 §.)

12 §. 1 mom. Slår man annans få så, att det öbr deraf, då man det ur fina ågor drifwer eller intager; gifwe jemngodt igen eller des fulla wårde; öbr det ej, utan warder sargadt: tage det hem till sig och läke; gifwe och stadesstånd för det ågaren det ej nyttja kan; warder det lamt eller lytt; behålle det sself och gifwe ågaren olytt igen eller des fulla wårde. Är man eljest wällande, att annans få öbr eller skadas; gälde fullt stadesstånd, eller mindre, allt efter, som wällandet pröfwes sibrre eller mindre wara. Öddar eller skadar man annans få af wåda; ware saklös.

13 §. blir den 12:te i lagförslaget.

14 §. Hund, som biter folk eller få, må ej lös wara. Finnes den utom ågarens gård; då hafwe, hwilken som will, wåld att den saklös ödda. Hafwer någon wildt djur, björn, warg, lokatt, råf eller annat stadesdjur och det ej binder eller innes stänger, så, att det ej kan skada gbra; ware lag, som om hund nu sagdt är. Hetsfar man hund eller annat djur att skada gbra: då må och hunden eller djuret saklös öddas, ända att ingen skada sker. Hund eller annat hemdjur, som wildt warder, skall af ågaren genast instängas eller öddas, då han det weta får.

15 §. Warder af sådant djur, som i 14 §. omtalas, annans få skadadt, då skall ågaren till det djur skadan fullt gälde. Samma lag ware om få af annat kreatur öddas eller skadas, der det kreatur ofynne hade och ågaren det wiste eller derom förut warnad war. War ågaren eljest till skadan wällande; gånge, som i 12 §. sagdt är.

16 §. den 15:de i förslaget.

12 Kap.

4 §. Huru skallgång eller annan allmän jagt efter skadedjur anställles; så ock om jagt och djurfångst i allmänhet, är särskildt stadgadt.

HandelsBalk.

1 Kap.

7 §. Ej må man, genom köp eller annan afhandling, vinna öfverlåtelse af rättgång.

8 §. Säljer man ett till twenne; behålle den godset, som det först i handom feet, ända att han sist köpte, der han i god tro war. Är godset qwar i säljarens eller annans wård; wike den senare köparen för den förre.

9 §. Säljer någon eljest det annan tillhörer; ware köpet ogildt. Har köparen i god tro warit, och är godset i hans hand kommit; ware dock ej skyldig det till ägaren affrå, der ej denne betalar hwad derför gifwet är. Har köparen innehaft godset öfwer år och dag, utan att ägaren sig hos honom annålt, att det lösa; hafwe då wåld att det behålla. Köper någon, på god tro, egendom å bypen auction, å allmänna försäljningsställen, i bypna salubodar, i handlandes magaziner, eller å marknader; äge rätt att den egendom behålla, sedan den i hans hand kommit. Är godset rätt ägaren genom olofligt tillgrepp fränhåndt; äge han det utan lösen återtaga, hwar det finnes.

10 §. utgår och öfrige §§:nes ordningsnummer kommer att i enlighet dermed rättas.

22 §. i förslaget, som således blir den

21 §. Uraktlåter köparen att afhämta köpt gods; då må säljaren lita till Rönungens Befallningshafwande, som äger tillhålla köparen taga godset emot eller, der det ej ske kan, förordna om dess försäljning å offentlig auction; och gälde köparen all kostnad och skada: stola waror wägas, mätas eller räknas; äge säljaren innan den handräkning sökes, som nu sagd är, låta wägningen, mätningen eller räknandet i öfswige mäns närvaro verkställas.

2 Kap.

4 §. Öfwer någon bort annans egendom; ware gäfwan ogild. Har gäfwotagaren i god tro warit; ware ej skyldig gäfwan till ägaren utan lösen affrå, der ej

denne inom år och dag sedan gäfwan stett, till dess återstående hos gäfwotagaren sig annalkt. Är gäfwan genom olofligt tillgrepp ägaren fränhänd, gånge derom, som i 1 Kap. 9 §. om fdy sagt är.

3 Kap.

1 §. Försträcker man annan penningar eller waror; tage hans skuldebref derå; det skuldebref må ställas på innehafwaren eller wiß man. Skuldebref till innehafwaren kallas löpande, så och det, som på wiß man stälbt är, om utgifwaren deri samtyckt, att det till innehafwaren öfwerlåtas må, som med ordet ordres wanligen utmärkes. Är till säkerhet pant i lös egendom gifwen; det skall och i skuldebrefwet upptagas och panten beskriwas.

8 §. Det, som försträckt är, skall i samma slag, jemngodt och till fullo återgållbas. Kan samma slags mynt eller wara ej skaffas; stånde till honom, som försträckningen gaf, hwad han hållre wänta will, eller taga betalning efter ty, som det försträckta högst gällde wid förfallodagen eller å den dag det sist fans. Ördjer gälde när med betalning öfwer förfallodag, och har det försträckta sedan warit att tillgå och mera gullit; betale och då efter högsta wärdet.

12 §. Har någon på annan öfwerlåtit sin fordran, och är ej utfatt att den såsom gäfwa gifwen är; sware då för fordrans riktighet; men ej må den, som öfwerlåtit, bindas till ansvar för gäldeårs wedersåftighet, om han ej dertill sig förbundet eller bewisligen wetat, att gäldeåren warit i obestånd, då öfwerlåtelsern skedde, och det förtegadt.

18 §. Affskrifning, som å skuldebref finnes, ware emot borgenår gållande, äfwen om den ej med hans namn teknad är, der han ej wiser, att den falskeligen gjord blifwit. Öwittobref, skola så skrifwas, som i 1 §. om skuldebref sagt är.

20 §. Skuldförbindelse af ommyndig, så och för penningar eller annat, som någon i dobbel eller spel eller på wad tappat, ware ogild; men har någon gifwit till ommyndig försträckning, wid bewislig och trångande nöd, då föräldrar eller förmyndare ej kunnat tillitas; ware berättigad sitt återfå. Ommyndig, som idkar handel eller annan näring; ware skyldig betala de skulder, han i och för sådan rörelse gjort.

21 §. Försträckningsgifware äge rätt att taga ränta af försträckning, ehwad den gifwes i penningar eller waror, men ej högre än efter fem för hundra om året: det ware laga ränta.

24, 24, 25, 26 och 27 §§. blifwa 24, 25, 26, 27 och 28 §§.

4 Kap.

1 §. Will någon gifwa inwising till annan, att för egen räkning bära upp penningar eller annat, hos tredje man; göre det skrifveligen, som i 3 Kap. 1 §. om

skuldebref sågs. Huru inwisning må ställas och öfverlätas, ware lag, som i 1 och 2 §§. samma kapitel stadgas.

8 §. Hwar, som inwisning fått, ware skyldig att, å deri utsatt tid, den uppvisa och betalning fordra. Är inwisning ställd att betalas wid anfordran; wise innehafwaren den upp och fordre betalning, innan två månader från den dag, inwisningen utgafs. Är den ställd att betalas på wif tid efter tillsägelse, då skall tillsägelsen ske inom den tid nu sagd är, och betalning sedan å förfallodagen fordras.

15 §. Öfverlåtes inwisning från en till annan, ware öfverlåtare skyldig swara för inwisningens riktighet, men ej för utgifwarens eller godkännarens wederbåf-tighet, der han ej förbundit sig dertill eller wetat, att endera eller bägge warit i obe-stånd, då öfverlåtelserna skedd, och det förtegit.

5 Kap.

1 §. Öfverlåter någon till annan penningar, lösbren eller fast gods till full ågo, med willkor, att i sin lifstid dersföre njuta wif ränta; gbre derom aftal skriftli-gen med dag och årtal, samt wittnen derunder; och warden lösbren eller fast gods till hufwudstol i penningar skattade.

2 §. Lifstidsränta må sättas till det belopp, hwarom räntetagare och räntegif-ware samsas.

3 §. den 2:dra i förslaget och så vidare till

11 §. den 10:de i förslaget. Har räntegifware, genom groft wällande ränteta-garen dråpit; då skall hufwudstolen till dennes arfvingar gäldas fullt åter.

6 Kap.

6 §. Pantfätter någon, utan lof, annans egendom, som han ej self i pant hafwer; tage ägaren den åter, utan lösen, om den, som panten seck, ej war i god tro: war han i god tro; hafwe rätt att panten behålla, till des han betalning får. Är panten rätt ägaren, gonom olofligt tillgrepp, fränhånd; äge han rätt den utan lö-sen återtaga, hwar den finnes.

7 Kap.

1 §. Går någon i borgen för annans gäld; den borgen gälle så för ränta, som för hufwudstol, och all nödig kostnad, borgenår å lagsförning emot gäldenären gjort, der ej borgesmannen uttryckeligen förbehållit sig att ifrån den ränta eller borgen fri wara. Är för gälden skuldebref utfärdadt; ware borgen å det samma tecknad.

8 Kap.

1 §. Ligger man in hos annan i förvar penningar eller annan lds egendom; tage bref derå, på sätt i 3 Kap. 1 §. om försträckning sagdt är. Den, inlagsgods emottog, värde det, som sitt eget. Missfares eller förkommer det af hans wanwård eller wällande; gälde fullt åter: sfer det af wåda; ware saklss.

2 §. Förtror man åt annan sitt gods att värda då det ur eld, sfd, eller från fiende frälsadt är, eller annan hastig nbd tränger; då må ägaren sin rätt med witten bewisa.

3 §. Gåstgifware, wårdsbushwård eller annan, som är pliktig att herbergera resande, eller för sin näring eller winning gåster i sitt hus emottager; sware för det gods, som af dem lemnas i hans wård, eller i deras, som af honom äro satte att gåstgifweriet eller näringen förestå. Samme ansvar ligge å formån eller andre, för gods, som de till forslande emottaga. I dessa fall må ock ägaren sin rätt med witten bewisa.

4 §. den 7:de i förslaget.

5 §. den 8

6 §. den 5

7 §. den 4

8 §. den 9

9 §. 1 §. 3 mon.

10 §. den 2:dra i förslaget. Måter man inlagdt gods, eller brukar det sig till nytta, utan ägarens samtycke; gälde all skada: pantsätter man, säljer eller annorledes förskingrar inlagdt gods; gälde fullt åter.

11 §. den 3:dje i förslaget.

9 Kap.

2 §. den 5:te i förslaget.

3 §. den 2:dra. Wårder, genom låntagarens wanwård eller wällande, lån skadadt eller förgånget; gifwe han skadestånd derföre: sfer det af wåda; ware saklss. Pantsätter, säljer eller annorledes förskingrar låntagare det han lånt; gälde fullt åter.

4 §. den 3:dje i förslaget.

5 §. den 4:de

6 §. den 6:te etc.

10 Kap.

2 §. Skadas eller förgås det, som legdt är, af hans wanwård eller wällande, som legdt; gälde skadan eller förlusten åter. Sker det af wåda; ware saklös.

3 §. den 4:de i förslaget. Leger man ut annans gods, utan lof: gälde full lega; swäre ock till all skada, ändå att den af wåda sker; och hafwe ägaren rätt att godset återfå: har den, som hyrde, något på legan förskjutit; warde det till honom guld det innan godset återtages, der han i god tro war, eller godset icke varit rätt ägaren genom ofofligt tillgrepp fränhändt.

4 §. den 5:te i förslaget. Lege ett till twenne; behålle den godset, som det i händer fekt, om han på god tro hyrde, ändå att det till den andre förr legdt war. Är godset qwar hos den, som utlegde, eller annan, wike sednare hyresman för den förre: ware dock den, som utlegde, skyldig att gifwa skadestånd.

5 §. den 6:te i förslaget.

6 §. den 7:de i förslaget. Leger någon kreatur, för lega, på bete eller foder, swäre till den skada, som af hans wanwård eller wällande kommer: kan han ej skaffa dem åter; gälde deras wårde, sådant det är å den tid, de till ägaren återlemnas bordt: gitter han wisa, att de af sjukdom dödt eller af olyckshändelse förkommit, och finnes han ej genom wanwård eller wällande dertill hafwa bidragit; ware saklös; swäre dock för wårdet af kreaturens hudar, der de bewaras funnat.

7 §. den 8:de i förslaget.

11 Kap.

2 §. Legostämna ware ett år, så å landet, som i stad. Är legoastal slutet för flera än ett år; äge husbonde eller tjenstehjon wåld uppsåga astalet, som i 13 §. sägs.

10 §. Ej hafwe någon wåld att wråka tjenstehjon, utan laga skäl. Öbr man det; gifwe till tjenstehjon ut full lön för ett år, så ock hwad tjenstehjonet till underhåll under återstående legotiden tarfwar.

12 Kap.

4 §. Är arfwode utfatt att betalas i den mån arbetet verkställles, ware sig efter mått, eller om det består af flere delar, för hwar del, och förgås det af olycka eller wåda; njute han, som arbetet verkställer, arfwode för allt, som bewisligen färdigt varit, men ej särskildt aflemnas funnat.

13 Kap.

14 §. Skadas bolagsgods, eller kommer annan förlust af bolagsmans enskilda wanwård eller wällande; råtte han upp skadan. Eker det af wåda; tagen alla del deri.

14 Kap.

1 §. Utager sig någon att, å annans wågnar, något syfla; ware skyldig wäl och redligen uträtta hwad honom betrodt är, och gbre reda för det, han om hån der får, sware och till skada, som af hans wanwård eller wällande kommer.

7 §. Hufwudman sware till allt hwad syfloman efter fullmakt gör och med annan sluter. Går syfloman vidare än honom betrodt är; råtte self upp all skada; och ware hufwudman saktlös i allt hwad syfloman, utöfwer fullmakten, med någon slutit hafwer, der ej wisas kan, att hufwudmannen dertill samtyckt.

17 Kap.

6 §. Hafwer gälldenår genfordran hos borgenår, åge rätt sin skuld deremot qwitta, ändå att han den genfordran ej inom tio år bewakat; war hans genfordran genom håfd förswunnen, när han till gälldenåren skyldig blef; njute ej qwittningsrätt.

7 §. den 6:te i förslaget

8 §. den 7:de o. s. w.

18 Kap.

3 §. Der gälldenår wid sin ansöknig ej fogat bouppfening, så underskrifwen, som i 1 §. sägs; warde ansöknig ej upptagen, utan skrifwe Råttens, eller, der råttegångsbag ej är, Domaren eller Råttens Ordförande, genast å ansöknigen afslag.

4 §. Har gälldenår idkat handel eller annan rörelse, hwardswar bok hållas bdr; låte Domaren eller Ordföranden, enår afrådesansöknigen upptagen är, genom Råttens eller Kronobetjente, genast uppteckna och försegla gälldenårs böcker och andre handlingar, som hans rörelse angå.

9 §. Då beslut om twunget egendomsafråde efter 6 och 7 §§. fattas, skall med stämmings utfärdande och kungörande, så och med boets uppteckning, samt böckers och andre handlingars försegling så förfaras, som för frivilligt egendoms afråde i 1, 2 och 4 §§. stadgadt är: är ej boet förut under wård staldt; warde och derom förordnad. Hwad i dessa fall beslutes gånge i verkställighet, ändå att klagan deröfwer föres.

11 §. Domaren eller ordföranden äligge, att, sist en månad före inställsedagen, låta om den offentliga stemningen särskildt underrätta wettelige pantägare, och andre, som, efter 2 och 4 §§. i 22 Kap. rätt i wiß lös egendom hafwa; så ock dem, som i gåldenårens fasta egendom äga intefning, meddelad inom tio år tillbaka från konkursens början.

19 Kap.

2 §. Har Rätten på borgenårs ansöknings beslutit, att gåldenårs egendom afträdas skall; warde ock, sedan bouppteckning stett, så förfaret, som i 1 §. förefriswet är.

21 Kap.

17 §. Skall wal till gode män eller syflomän ske, eller kommer fråga upp, huru fast egendom wärdas, fordringar indrifwas, rättegångar utföras eller biläggas, eller utgifter anordnas skola: i dessa, så ock i alla andra mål, som konkursnårens förwaltning röra och hwarom ej särskildt i 18 och 19 §§. förordnad är, äger borgenärerne beslutanderätt. Yppas borgenärerne emellan, skiljaktige meningar; då gälle, som beslut, den mening, hwarom, bland närwarande, de sig förena, hwilkas fordringar sammanlagde största beloppet utgå. Ej må werkställighet af borgenärers beslut uppehållas, ända att klagan deröfwer hos Rätten föres, der ej förbud mot werkställigheten från Rätten kommer.

18 §. Försäljning af fast egendom må ej ske annorlunda, än å offentlig aucttion, ej eller efter inställsedagen uppskjutas i längre tid än som till kundbrelse derom i 4 Kap. UtöfningsWälken stadgad är, der ej alle wid sammankomst närwarande borgenärer om annat sätt eller annan tid för försäljningen sig förena, och samtliga intefningshafware hörde warit och bifall dertill lemnat. Lös egendom må ej eller, emot någon wid sammankomst närwarande borgenårs bestridande, annorlunda, än å offentlig eller bypen aucttion säljas, der den ej består af warulager, som borgenärerne anse med mera bättnad under hand säljas kunna, och galler, i ty fall, wid omröstning till beslut, hwad i 17 §. stadgas.

22 Kap.

2 §. I mom. Pantshafware i panten, så för hufwudstol och ränta till betalningsdagen, som för kostnad, den han warit twungen å pantens wärd göra.

UtsökningsBalk.

1 Kap.

5 §. 4 mom. Utmätning för fordran, som till betalning förfallen är, och af gäldenären utan jäf erkännes inför utmätningssmannen och de vittnen, som efter 11 §. honom biträda skola.

7 §. Kronofogde och Stadsfogde ägen, att utmätning åt Fogdetjenare uppdraga, der ej jäf emot honom är; swaren dock selswe till den skada i och för utmätningssätgården, som af fogdetjenarens wällande komma kan.

8 §. blir den 9:de i förslaget

9 §. och

10 §. så

11 §. vidare

12 §. Konungens Befallningshafwande skall upptaga och pröfwa klagan öfwer Kronofogdes, Stadsfogdes eller Fogdetjenares åtgerd i utsökningsmål, och rätte hwad feladt är; hafwe och makt fälla den felande till skadestånd och till böter af högst tre månaders lön: är felet gröfre; warde målet, i hwad det rör den felandes ansvar, till Domstol förwist; och må Konungens Befallningshafwande, i ty fall, honom från tjenstens utsöknung skilja, intill des Domstolen annorledes förordnar.

13 §. blir den 14:de i förslaget med förändring af hänwisingen till 12 §. i stället för den 13 §.

14 §. Griper någon Konungens Befallningshafwande i embetet, i ty att han pantar något till sig, eller egenmäktigt skiljer annan wid det han innehafwer, eller eljest selsf tager sig rätt; sätte Konungens Befallningshafwande honom genast ur besittning af det han tillgripit, och sware han för tillgreppet wid Domstol; stånde honom dock fritt, att om bättre rätt till det tillgripna med annan twista.

15 §. blir den 16:de i förslaget med denna förändring: dese mål skall Konungens Befallningshafwande upptaga och afgöra, när brottligheten ej gröfre är, än att den endast med böter beläggas må. Lag samma ware, der man inför Konungens Befallningshafwande oshud gör.

16 §. den 17:de och

17 §. den 18:de i förslaget.

2 Kap.

6 §. Borgenär, som will lagsöka gäldenär i annat län, må gifwa in lagsökningshandlingarne, på sätt i 2 §. skits, till Konungens Befallningshafwande i det län, der borgenär wistas, och sände han dem till Konungens Befallningshafwande i det

andra länet. Den Befallningshafwande insordre, genom utskökningsbetjente, gäldenärens förklaring och, sedan utslag gifwit är, sände han det till Konungens Befallningshafwande i den ort, der borgenär wistas, för att honom tillställas. Lag samma ware, der verkställighet sökes, på sätt i 1 Kap. 5 §. sägs.

7 §. blir den 6:te i lagförslaget

8 §. och

9 §. så

10 §. vidare

11 §. till

12 §. och

13 §. med

14 §. som blir den 13:de i lagförslaget,

15 §. blir den 15:de i lagförslaget, sedan dess 14 §. uteslutits.

3 Kap.

1 §. Erkänner gäldenär skuld, hvarföre han sökes, och är betalningstid inne; beslute Konungens Befallningshafwande, att utmätning eller, i de fall, som i 7 Kap. sägs, bysättning ske skall. Har den, som öfwer sin rdrelse ordentlig bok håller, eller hålla låter, tillstått skypan i enlighet dermed upprättad och afflutad räkning öfwer utborgade waror inom ett år från utborgningsdagen, och har skypan ej tillsagt fordringsägaren att räkningen ej godkännes, eller den hos Rätten ej klandrat inom sex månader från emottagandet; ware lag samma om utmätning för den räkning, ändå att gäldenär skulden ej erkänner.

4 §. Nu erkänner gäldenär sitt namn, men inwänder att han blifwit twungen eller förledd att gifwa skuldebref, eller annan handling ut; huder han för sig skal och bewis; då skall ock målet twifligt förklaras, der gäldenär wisar, att han inom en månad sedan twänget eller förledandet skall skett, det hos Domstol eller Konungens Befallningshafwande annålt och låtit Domstolens eller Konungens Befallningshafwandes bewis derom i allmänna tidningarne inom två månader derefter införas. Gitter gäldenär ej sådant wisa; warde betalningsskyldighet honom ålagd: åge dock rätt att brottet särskildt åtala, och skadestånd då söka.

5 §. Ödr gäldenär mot borgenärs fordran annat jäf, såsom att den redan är gulden, eller för annan orsak förswunnen, men kan ej det jäf genast så styrka, att målet derigenom twifligt blifwer; warde betalningsskyldighet gäldenären åddind; dock pröfwe Konungens Befallningshafwande om borgenären mot eller utan borgen lysta må, hwad honom tillbömdt blifwit.

6, 7 och 8 §§. blifwa 7, 8 och 9 §§. i lagförslaget, utan annan förändring än af hänwisingen i sistnämnde §. till 5:te i stället för 6:te §.

4 Kap.

1 §. Nu skall utmätning ske, och finnes ej gäldenär hemma då utmätningssman sig inställer; sätte han annan dag ut, underrätte derom gäldenärens husfolk, om det träffas kan, och kungör det, genom anslag å husdör; äge och utmätningssman att låta öfwer godset wård hållas, der fara är, att det emedertid kunde stäckas ur wägen. Å den dag, som så utfatt blifwit, warde utmätning verkställd, ehwad gäldenär då när är, eller ej.

2 §. Ej må i gäldenärs bo något utmätas, som hörer annan till.

3 §. Öfver någon tillegna sig gods, som i gäldenärs bo finnes, och menar borgenär att det honom till förfång sser: huder sökanden bewis för sig, och ställer han hos utmätningssmannen borgen för den kostnad och skada, som af hans anspråk komma kan; warde godset satt i qwarstad, intill dess twisten om ägande rätten af Domstol pröfwad blifwit; stemme dock sökanden, i ty fall, wedersparten inom tre månader sedan godset i qwarstad sattes, eller hafwe sin talan emot honom förlorat.

4 §. Annåter, wid utmätningstillfället, gäldenären att godset hörer annan till, warde det och med qwarstad belagdt: borgenären underrätte här om den uppgifne ägaren, och stemme han inom tre månader derefter, eller ware sin talan qwitt. Finnes gäldenär swikeligen hafwa uppgifwit annan, såsom ägare till godset; gälde all skada, och straffes, som i MisshandlingsBalken siles.

5 §. Nu will wid utmätning i makars bo, den ene af dem undantaga gods, förty att det är dess enskilda egendom och ej bär i betalning gå för den gäld, som sökes: wises förord om det gods gjordt wara, eller fbretes bewis att det, i kraft af gifwa eller testamente, för enskild egendom anses bär, efter hwad i 7 Kap. 4 §. GiftermålsBalken siles; warde och godset i qwarstad satt, och stemme den make, som godset wärja will, borgenären inom tre månader, eller hafwe sin talan emot honom förlorat, der ej boskildnad inom sagde tid sökt blifwit.

6 §. Witt i de fall, som i 3, 4 och 5 §§. nämnde äro, borgenär slets stemma; stånde det honom fritt.

7 §. Lösbren gånge i mät för, än fast egendom utmätas må: är fast egendom för gälden inteknad; warde den dock först utmätt, der ej borgenären håldre will betalning ur lösbren taga. Skall utmätning för fleres fordringar på en gång ske, hafwe den, som intekning i gäldenärens fasta egendom äger, ej rätt ur lösbren sin betalning taga för större del, än med fasta egendomen ej gäldas kan, der lösbren ej förstå till godtgörande af allas fordringar.

8 §. Skall wiß wara utmätas och finnes den ej, då skall den med annan egendom gäldas.

9 §. Från utmätning skola undantagas nödige gång och fångkläder för gäldenären, hans hustru och oförförjda barn, så ock af det förråd, som i huset finnes, hwad till deras underhåll i en månads tid tarfwas.

10 §. De lösbren, som gäldenär för sin näring behöfwer, eller eljest minst umbära kan, skola siff utmätas; stånde ock gäldenären fritt, att sself uppgifwa hwad han af sin egendom helst wiff låta i måt tagas, der det uppgifna åtkommas, och, efter ty i 13 §. sägs, säkert förwaras kan.

11 §. Hafwer gäldenär fordran, eller annan rättighet, som öfwerlåtas kan; den må ock till gälds betalning utmätas, der andre lösbren ej finnas.

12, 13, 14 och 15 §§. blifwa oförändrade lydelsen af dessa §§. i Lagförslaget.

16 §. Försäljning af utmätte lösbren skall ske genom offentlig auction. Wiß dag och timme till des början warde, minst tio dagar förut, kungjorde från predikstolarne i den stad eller socken, der försäljningen sker. Stiger det utmätta å landet öfwer etthundra riksdalers wärde, då skall försäljningen så kungöras öfwen i nästgränsande kyrkor. Ej må dock i måt tagen fordran å offentlig auction säljas, utan besörje utmätningssman att den i laga ordning indrifwes. Rättigheter, som på twist bero, eller till wärde eljest ej mätas kunna, skola ock utskås, eftersom med bestaffenheten i hwarje särskildt fall instämmer.

17 och 18 §§. blifwa oförändrade enligt Lagförslaget.

19 §. den 20:de

20 §. den 21

21 §. den 22

22 §. den 23

23 §. den 24

24 §. den 25

25 §. den 26

26 §. den 27

27 §. den 28:de

28 §. den 29:de

och 24.

29 §. den 30

30 §. den 31

31 §.

} i lagförslaget med oförändrad lydelse, men hänvisningen i 23 §. rättas till 22 i stället för 23 §.

24 §. den 25 i förslaget med hänvisning till 21 och 23 i stället för 22 och 24 §§.

25 §. den 26 } i lagförslaget oförändrade.

27 §. den 28:de i förslaget med hänvisning till 24 i stället för 25 §.

28 §. den 29:de i förslaget med hänvisning till 21 och 23 §§. i stället för 22

och 24. 29 §. den 30 } i lagförslaget utan ändring.

31 §. En månad efter försäljningsdagen skall allt wara guld, som ej, efter ty i 32 §. sägs, kommer att i egendomen inneså. Är det ej guld, ware köpet ogildt; och besörje genast auktionsförrättaren att egendomen till försäljning å nyo utlyst warder, som i 24 §. sägs. Går egendomen wid nya utropet till mindre, än förut budet war; ersätte förre köparen eller hans borgesman skilnaden, så ock laga ränta å den köpeförling, han budit, ifrån den dag, betalning siff ske bordt: går den till högre än förre köpeförlingen med ränta derå; hafwa ej rätt till öfwerkottet. Kostnaden till senare för-

försäljningen skall också af förre köparen eller hans borgesman gäldas, der den ej af förköpning i köpsföreläggningen utgå kan.

32 §. den 33:de i lagförslaget oförändrad.

33 §. Skall ny försäljning efter 31 §. ske, och styrker köparen före den nya auktionsdagen eller, å den dag, innan egendomen utropad warder, att han med fördringsägare eller gäldenär så öfverenskommit, som i 32 §. sagdt är; warde försäljningen inståld, och derom kungjort, som i 26 §. sägs.

34 §. den 35

35 §. — 36

36 §. — 37

37 §. — 38

} i lagförslaget utan förändring.

38 §. Inom fjorton dagar sedan Kronofogde emottagit den handling, på grund hvaraf utmätning ske skall, och inom åtta dagar sedan Stadsfogde sådan handling emottagit, skall utmätning företagas. Öfver verkställd utmätning må klagan föras hos Konungens Befallningshafswande inom fjorton dagar derefter, eller ware den laga kraftwunen. Ej må sådan klagan hindra försäljning af utmätt egendom, der ej Konungens Befallningshafswande finner skal inståttelse i försäljningen meddela.

39 §. oförändrade lydelsen af 39 §. i förslaget.

40 §. Uppgår wid försäljning utmätt egendom icke till det belopp, att den fordran, hwarföre utmätning skett, deraf godtgjord blifwer, ware utmättingsman genast skyldig ny utmätning verkställa, och gånge med försäljningen af hwad då utmätt blifwer, på sätt för stadgadt är.

41 §. Sedan utmättingsmedel inslutit, ware utmättingsman eller auktionsför rättare pliktig derom kungöra borgenär, och åge han genast taga sin betalning ur tillgångarne. Försummar han det; hafwe ej rätt till ränta från den tid, det af honom berodt att betalning njuta. Förhåller utmättingsman eller auktionsför rättare utmättingsmedel för borgenär; gälde ränta efter tolf för hundra om året, och answare desutom för tjenstefel.

42 §. Utmätt lös egendom skall wara såld å landet inom tre månader och i staden inom en månad sedan utmättingsman emottagit den handling, på grund hvaraf utmätning skett. Utmättes sådan fordran eller rättighet, som i II §. sägs; hafwe utmättingsman tid att den redowisa, tre månader sedan den förfallen blef, der den ej desförinnan inflyter.

43 §. Försummar utmättingsman att utmätning och försäljning verkställa, å tid och sätt, nu stadgadt är, sware sielf för det, som utmätas borde, der han ej wiser att borgenär lemnat gäldenär anstånd med betalningen, eller att egendomen icke funnat utmätas eller såljas å tid, som derföre rätteligen utsatt och kungjord varit.

44 §. den 42)
45 §. — 43) i lagförslaget med oförändrad lydelse.
46 §. — 44)

5 Kap.

1 §. Har gäldenär ej annat att gälda med, än lön eller arfwode af embete eller tjänst, eller wiß pension, benådning eller förlåning, bewilje då Konungens Befallningshafwande borgenär införsel deri, när han det söker.

2 §. Ej må mera än hälften af gäldenärs lön, arfwode, pension, benådning eller förlåning för hwarje år i betalning gå: är gäldenär för någon tid ifrån embete eller tjänst stild, och njuter han derunder ej sself full lön; då skall endast hälften af hwad han njuter till betalning ansås.

3 §. Införsel må ej bewiljas uti inkomsten af enkors eller ommyndigas nådar, för mannens eller fadrens skuld: ej uti begravningshielp, som förunnas ödd embets- eller tjenstemans enka och arfwingar: ej eller uti sådane pensioner, benådningar eller förlåningar, de der äro gifne med wilkor, att ej få för innehafwarens gäld tillgripas.

4 §. Införsel i frigs- hwers- eller underbefälhafwares lön upphöre då han, på befallning, går i fält och så länge han måste der wistas; utan så är, att skulden blifwit gjord för gäldenärens utredning eller mundering. Om införsel i frigsgemenskapens sold ware lag samma.

6 Kap.

7 §. I de fall, då qwarstad eller förbud mot stigring äger rum; hafwe och Konungens Befallningshafwande makt att förbjuda den, som gäldenärens gods innehafwer, att gifwa det ut.

7 Kap.

Om bysättning och reseförbud, och om gäldenärens skyldighet att med arbete aftjena sin skuld.

6 §. Är för löpande förbindelse intekning i fast egendom tagen eller pantgifwen; då må gäldenär ej bysättas innan sig wisat att den tillgång, deri säkerhet således lemnad är, till skuldens betalning ej räcker, eller dertill ej strax användas kan.

8 §. Ej må hustru för gäld bysättas. Sökes mannen för löpande skuldebref, som hustrun, der hon myndig warit, före äktenskapet utgifwit; då äge ej eller bysättning å honom rum, der han inom åtta dagar efter lagsökningen, egendomen till konkurs afträder.

9 §. blir den 10:de }
10 §. — — 11 } i lagförslaget med oförändrad lydelse.
11 §. — — 12 }

12 §. Bysatt gäldenär förblifve i häftet, intill dess han rått för sig gjort
der utmätning skett, på sätt i 13 §. sägs, der ej borgenär samtycker att han för
ösgifvas må. Gifwer ej borgenär det förskott, som i 11 §. sägs; warde gäldenär
genast lösgifwen.

13 §. Borgenär må, utan hinder af gäldenärs bysättning, söka utmätning &
den egendom, denne hafwer. Nu har utmätning skett, och, der fast egendom utmätt
är, med utmätningen så förfaret blifwit, som i 4 Kap. 22 §. sägs, då må ej gälde-
när i häftet längre qwarhållas.

14 §. Ej må gäldenär, då för skuld, som löpande är, bysättning honom ålagd
blifwit, genom borgen sig derifrån fria.

15 §. Finnes ej wid utmätning hos gäldenär tillgångar att gälta med, eller
äro tillgångarne twiflige, eller kunna de ej, för annan orsak, till betalning i laga ord-
ning användas, och will borgenär till gäldenär sin skuld med arbete aftjena skall; upp-
gifwe då hos Konungens Befallningshafwande sådant arbete, som för gäldenärs stånd
och yrke påfånne är. Konungens Befallningshafwande foga anstalt att gäldenär i siff-
arbetet inlåtd warder; och gälle för borgenär och gäldenär hwad om husbonde och tjen-
stehjon stadgad är.

16 §. Ej må borgenär till arbete qwarhålla gäldenär längre än tre år der ej
annorlunda dem emellan åsämjes. Begagnar ej borgenär arbete af gäldenär, som der-
till dömd är, äge annan borgenär, som obetald fordran hafwer, att få gäldenären hos
sig till arbete inlåtd på sätt i 15 §. sägs, ändå att den tid ute är, som här stadgad
blifwit.

17 §. blir den 16:de i lagförslaget utan förändring.

9 Kap.

1 §. Nöjes ej part åt Konungens Befallningshafwandes utslag; äge att hos
Sfverrätt sig dersfwer beswåra. Nu är mål twifligt förklaradt, då må ej gäldenär
deri ändring söka.

4 §. Då utslag ei muntligen afkunnat blifwit, hafwe borgenär, ifrån den dag
han utslaget från Konungens Befallningshafwande uttog, tid att sig beswåra, som i
3 §. sägs.

9 §. Faller Konungens Befallningshafwande utmätningssman eller betjent, part
eller annan till ansvar, som i 1 Kap. 12 och 15 §§. sägs 2c. 2c. 2c.

10 Kap.

1 §. Konungens Befallningshafwandes utslag eller beslut må, ändå att de ej laga kraft wunnit, genast verkställas eller gällande göras i dessa fall:

1 då qwarstad & gåldenårs gods bewiljad blifwit.

2 då borgenärers twist om bättre rätt till utmått egendom, efter ty i 4 Kap. 37 §. sägs, pröfwad är.

3 då för löpande förbindelse, bysättning någon ålagd blifwit.

4 då utmätning förordnad är för stuld, den gåldenären utan jäf hos Konungens Befallningshafwande skriftligen eller muntligen erkändt, eller då gåldenären utes blifwit med förklaring hos Konungens Befallningshafwande.

5 om beslutet innefattar sådan rättelse af ingrepp i Konungens Befallningshafwandes embete, som i 1 Kap. 14 §. sägs, eller förbud emot sfingring eller utgifwande af gods, som gåldenär tillhörer, eller emot hans afresa från stad eller ort, der han wistas, eller om det angår paris hörande, insjällelse eller hämtning, eller felande tjenstemans afhållande från tjensten i det fall, som i 1 Kap. 12 §. sägs.

Rättegångsbalk.

2 Kap.

2 §. 3 härads Rånnd må ej flere än tolf, och ej färre än sju, på en gång sitta. De skola wara redlige och förståndige män, som i Domsagan bo och der, under ägande eller nyttjande rätt, innehafwa fast egendom. Ej må dock någon till Rånndeman wäljas, som i Konungens eller rikets tjenst är.

4 §. För hwart år skall wal till Rånndeman hållas & dertill fjorton dagar förut utlyst sockenstämma: och äge hwar, som efter 2 §. till Rånndeman wäljas kan, derwid en röst. Den, som erhållit de fleste rösterna, ware för Rånndeman ansedd. Så två eller flere det antal röster, som högst är; bestämme lotning dem emellan, hwilken Rånndeman wara skall. Den, som förra året Rånndeman varit, må & nyo wäljas, om han dertill samtycker: eljest ware han ej pligtig att i Rånnden tjena förr, än fyra år förflutit, sedan han från tjensten afgeet. Den, som öfwer sextio år gammal är, ware ej skyldig att i Rånnd tjena.

8 §. Rånndemän warden pligtig Domaren hörsamma, då han dem till sammantråde kallar eller sammantråde uppviser. Wara män af Rånnden förordnade att

något å Rättens wagnar uträtta; derifrån må de sig ej undandraga. Äskar någon i mål, som wid Rätten förebräwes, upplysning eller intyg af Råmnden; ware den plig-
tig tillkännagifwa hwad den derom wet.

9 §. 3 Domsaga, som för Håradsrätt utskafad är, skall ej mer, än en tings-
stad wara. Der hålle Rätten ärligen två ting, det ena emellan tjugonde dag jul och
midsommar, och det andra emellan michaelis och thomédag. De kallas lagtima ting.

14 §. Äskas ting emellan de tider då lagtima ting hållas; sätte Domaren,
utan dröjsmål, det ting ut, och gifwe det Hfverrätten tillkänna; det kallas urtima
ting. Enskild part, som urtima ting äskat, skände ensam kostnaden dertill: ware och
skyldig för den kostnad borgen ställa för, än Domaren tinget utfätter.

15 §. Will någon, under lagtima ting, men å tid, då rättegångsdag ej hål-
les, söka lagfart eller intefning, eller bewaka äktenstapsförord, testamente eller hand-
ling om lifstidsränta eller bolag; gifwe det Domaren tillkänna, och utfätte Domaren,
utan dröjsmål, på hans kostnad, sedan borgen dertföre stånd blifwit, särskild rättegångs-
dag för det ärende. Om särskild rättegångsdag för konkursmål, ware lag, som i Han-
delsBalken sägs.

18 §. rätteligen 16:de §.

3 Kap.

2 §. den 4:de i förslaget.

3 §. den 2:dra

4 §. den 3:dje.

7 §. Är stad så ringa, att Stadsrätt, efter 3 §., der ej underhållas kan;
då skola de mål, som till Stadsrätt hbra bordt, upptagas wid den Håradsrätt,
inom hvars Domsaga staden ligger. Ligger stad i särskilde Domsagor; förordne Ko-
nungen, till hwilken af de Domsagor staden hbra skall.

4 Kap.

1 §. Hofrätt utgöres af Domare, dem Konungen förordnar. 3 Hofrätt,
som icke består af flere fördelningar, eller i hwarje fördelning af Hofrätt, som af fle-
re utgöres, skola ej på en gång flere, än sju och ej färre, än fem i Rätten sitta.
Hwar af dem åge en röst; och ware den Ordförande, som dertill förordnad är eller
eljest fränst i Rätten sitter.

2 §. Hwar söknedag, med undantag af lördag, träde Hofrätt tillsamman, der
det för målens fortgång nödigt är; dock må, under Påsk och Pingst, arbetet upphöra
en wecka wid hwarje högtiden, så det öfwer Jul, från den 13 December till den 13
Januari.

4 §. Under Hofrätt lyda alla Underrätter, som inom dess Domsaga äro; så ock Konungens Befallningshafwande för åtgärder i utförningsmål eller hwad der- till hörer.

5 §. Ej skall i Hofrätt någon sak upptagas, som ej förut wid Underrätt eller hos Konungens Befallningshafwande anhängig varit, utan i det fall i 6 §. sägs.

6 §. Å den ort, der råkenstaperna öfwer kronans medel slutlig granskning undergå, skall en Hofrätt wara, som upptager och pröfwar de twister, hwilka från anmärkningar wid sådana råkenstapen sig härleda. Den Rätt kallas Hofrätt i kam- marmål.

6 Kap.

1 §. Ej må någon till Domare förordnas eller i Nämnd sitta för, än han fyllt tjugusem år.

3 §. Ej må i en Rätt, der ej flere än sju i Rätten äro, på en gång såsom ledamöter sitta twenne, de der äro med hwarannan i rätt upp- eller nedstigande styld- skap eller swägerlag, efter ty i 2 Kap. 2 och 4 §§. GisternåtsBalken sägs: ej twenne bröder: ej eller twenne, af hwilka den ene har eller haft den andres syster till äkta.

7 §. Nu kan Underdomare i Rätt, som af Domare och Nämnd består, ej wisa förfall, men söker ändå ledighet: pröfwar Hofverrätten, att han den ledighet skäligen tarfwa kan; warde den bewiljad, dock ej längre, än högst två månader hwarje år; och förordne då Hofverrätten annan skicklig man att embetet i hans ställe förestå. Samma lag ware, der, i Stadsrätt, som af flere Domare utgöres, någon begår ledighet och domfördt antal sedan ej finnes.

8 §. Inträffar för Domare i Hofverrätt förfall att embetet förätta, och war- der förty Rätten ej domför; då må de, som öfrige äro, der de ej äro färre än tre, sig till biträde, i dens eller deras ställe, som förfall hafwa, kalla en eller flere, antin- gen af de äldre bland Rättens tjenstemän, som förut Domareembetet utöfwat, eller ock af Underdomare, som dertill sig willig förklarar, der förfallet ej öfwer en månad fortfar: äro ej tre ledamöter i Rätten qwar, eller warar förfallet längre än en månad; då skall det annålas hos Konungen, som Domare förordnar i dens eller deras ställe, som af det förfall hindras.

9 §. Har den förfall, som skall i Nämnd sitta, eller blifwer han eliest från tjenstgöring ute, och saknas förty fullt antal i Nämnden; kalle Domaren i hans ställe annan man af dem, som enligt 2 Kap. 2 §. till Nämndemän wållas kunna, att, så länge förfallet eller uteblifwandet warar, i stället tjenst göra. Samma lag ware, der ertima ting eller särskild rättgångsdag så skyndsamt hållas skall, att en eller flere af ständige Nämnden dertill ej bödas kunna. Uteblifwer, utan förfall, Nämndeman eller

den, som i hans ställe kallad warder; sware till kostnad eller olägenhet, efter ty i 2 Kap. 7 §. sägs.

14 §. Finner Underdomare emot sig något af de jäf, som i 11 §. 2, 3, 5, 6 och 8 punkterne sägs, eller ligger han med wedersparten i oafgjord delo; då skall han, sedan stämning uttagen är, det i Sfwerrätten anmäla, så tidigt, att Sfwerrätten kan ofäfwig Domare förordna, innan saken wid Underrätten förekommer, der den Rätt eljest ej är domför. Wet Domare eller den, som i Rämnd sitter, sedan saken i Rätten förekommit, att jäf mot honom är; ware pligtig gifwa det tillkänna, ändå att ingen af parterne derom anmärkning gbr.

7 Kap.

3 §. Wid alla Underrätter skall rättegång för öppna dörrar hållas; och ware förty, så länge det ste kan, utan trängsel för dem, som till Rätten höra eller med sakerna hafwa att skaffa, ej någon förment att inne wara, medan Rätten sitter, der ej Rätten nödigt finner att öfwerläggning till beslut inom lyckta dörrar hålla, som i 10 Kap. sägs. Så skola och wid andra Rätter, alla muntliga förhör med parter eller vittnen för öppna dörrar hållas.

5 §. Den, som i Rätten ordet förer, äge till ordningens bibehållande, nödige föreskrifter gifwa, utan att med de öfrige, som i Rätten sitta, derom öfwerlägga. Hwad han i ty fall bjuder, warde genast åtlödt; och sware han sedan för åtgerd sin, som för annan embets utöfning.

8 Kap.

7 §. Grundas kärsmål i de fall, som i 1 §. nämnde äro, på skriftligt aftal, och har swaranden deri förklarad, att han å beständ ort för det aftal swara will; äge käranden söka honom wid Rätten i den ort, ändå att han annorstädes hemwist hafwer.

15 §. Will någon klander anställa mot erhållen räkning å borgade waror, gånge klandret till den Rätt, hwarunder han self lyder.

9 Kap.

2 §. Allt hwad parterne muntligen ansdra och till saken rätteligen hörer, skall i protokollet noga upptagas. Ödres skriftligt ansdrande; warde det uppläst, i protokollet anmärkt, och till handlingarne lagdt.

14 §. I Rätt, som af Domare och Rämnd består, skola Rättens beslut öfwer invändning eller annan fråga i rättegången i allmänna sakprotokollet inslyta, men dommar och utslag i en särskild bok samlas. Den dombok innehålle tillfä hånwisning till

hwar numner i protokollet hwarje dom eller utslag hörer. I Rätt, som af flere Domare består; skola så wäl Rättens beslut öfwer frågor i rättegången, der det före sakens slut erfordras, äfwenfom domar och utslag, särskildt uppfattas, af de ledamöter, som deri deltagit, underskrifwas, och i serfild dombok samlas. Alla beslut i de ärenden, som till inskrifningsprotokollet höra, skola wid Underrätt i samma protokoll inskrifwas.

16 §. Ur Underrätts allmänna sakprotokoll, protokoll öfwer vittnens förhör och dombok skola utskrifwas alla de mål och ärenden, som angå äganderätt till fast egendom, eller öf ägofsknad eller delning af jord eller annan fastighet; och warde detta renskrifna exemplar af Domare å landet eller Stadsrätts ordförande till Hfverrätten insändt för hwarje år, inom slutet af det påföljande. Inom lika tid insända öf Hfverrätt till Högste Domstolen ett renskrifwit exemplar af det protokoll och den dombok, som för föregående året blifwit i Hfverrätten förde.

10 Kap.

1 §. Nu skall beslut af Rätten fattas; öfwerlägga då Rättens ledamöter derom sig emellan. När den öfwerläggning hållas skall, träde parter och åhörare af.

5 §. I Underrätt, som af Domare och Nämnd utgöres, framställe Domaren saken, med de skäl, som deruti äro, och erinre Nämnden om hwar lag i ty fall säger. Derefter säger Domaren sin mening först. Faller hela Nämnden på en annan mening; gälla den mening, som Nämnden säger: Äro ej alla i Nämnden ense; ware Domarens mening gällande.

8 §. Har någon öfwerståd blifwit i fråga, som rättegången rör eller eljest afgöras bör, innan hufwudsaken pröfwas, efter ty i 4 §. stadgadt är; säge öf han sin mening i hufwudsaken, utan hinder af hwar han i den särskilda fråga yttrat. Äro i hufwudsaken flere frågor, och har någon öfwerståd blifwit i en eller annan af dem; gifwe han, ej desmindre, sin röst i de öfrige frågor, som sedan förekomma. Ledamot i Hfverrätt, som ansatt besvär böra till andra partens hörande utställas, på sätt i 9 Kap. 8 §. UtökningsWälken och 17 Kap. 11 §. denna Wälk sägs, men öfwerståd blifwit, ware ej skyldig att i hufwudsaken sig yttra.

10 §. Till grund för domslut må ej återopas i annan sak af lika beskaffenhet gifwen dom; ej eller främmande lag, utan så är att saken beror på aftal eller annat förhållande, som utomlands tillkommit, och part förty sin rätt med sådan lag styrka sökt.

12 §. Wid Underrätt, skall offentligent afkunnas i hwar slut Rätten stannat.

11 Kap.

5 §. Domare å landet åge förordna andre skicklige män, att stämningar i hans ställe utgifwa; och warde det förordnande i domsagan kungjordt; dock må ej annan än Domarens egen stämning gälla, då kronan, allmänt verk eller allmän inrättning till swaromål kallas, ej eller då någon swara skall, som utom domsagan sitt hemwist hafwer.

9 §. 3 mom. God man eller syfloman i gälbundet bo ware i sak, som konkursmassan rör, ej berättigad till längre stämningstid, än gäldenären njuta skulle, wid den tid, egendomsrådet stedd: har god man eller syfloman sitt eget hemwist så, att han för swara bör; då må stämningstiden derefter beräknas.

12 Kap.

4 §. Är kåranden å utfatt dag borta, utan förfall: kommer swaranden då för Rätten och yrkar att saken, på den stämning, som ågått, ej mera upptagas må; warde stämningen ogillad; dåme och Rätten kåranden att gälla swarandens kostnad, der denne det åskar.

5 §. I de fall som 3 och 4 §§. sägas, ware kåranden ej förment, att sin talan sedan utföra, om han saken å nyo instemmer och laga tid eljest ej försutit.

6 §. blir den 7:de i förslaget till och med

10 §. den 9:de.

13 Kap.

2 §. Är jäf mot Domare ogilladt, och will den, som jäfvet gjorde, i Rättens utslag ändring söka; gifwe sitt misöndje genast tillkänna, aflemne och, skriftligen och twesaldt, till Domare eller Rättens ordförande, sine påminnelser emot utslaget, inom fyra dagar, der han ej skall anses hafwa ändringsöskandet frånträdt; och åge wedersparten att, inom nästa fyra dagar, ena exemplaret af de påminnelser hos Domaren eller Ordföranden uttaga och sin förklaring afgifwa. Derefter sände Domaren eller Ordföranden, med första post, det protocoll, som fördt är, och utslaget, samt parternes skrifter, till Szwerrätten in. Afståger sig part rättigheten att förklaring afgifwa eller blifwer dermed ute å den tid, som dertill utfatt är; warde protocollet, utslaget och påminnelserne ändå till Szwerrätten insände. Szwerrätt pröfwe inwändningsfrågan utan att parterne vidare höras må; och warde saken wid Underrätt hwilande, intill des Szwerrättens utslag blifwit Underdomaren tillsändt.

3 §. Är jäf mot Domare bifallet i Rätt, som af Domare och Rånnd består; och är part med utslaget misnöjd; gånge, som i 2 §. stadgas. Samma lag ware, då jäf mot Domare i Stadsrätt, som af flere Domare består, gilladt warder, der Rätten sedan ej domför finnes: finnes Rätten ej dess mindre domför, tråde den jäfwade Domaren derifrån; och må ej, i ty fall, ändring i utslaget sökas.

6 §. Nu har Schwerrätt utslag gifwit öfwer inwändning, som till dess pröfning inkommit, på sätt i 2, 3, 4 och 5 §§. föreskrifwet är, och det utslag blifwit Underdomaren tillsändt, efter hwad i 19 Kap. 10 §. sägs: är inwändningen ogillad; låte Domaren kalla parterne att saken inför Rätten fullfölja, & första eller, der det ej ske kan, senast å andra allmänna rättegångsdagen, som infaller näst efter det han af Schwerrättens utslag del fått: är inwändningen gillad; låte Underdomaren utslaget parterne genast kungöra.

14 Kap.

6 §. 1 mom. Har kåranden sin talan skrifligen utförd, och will swaranden derå skrifligen swara; gifwe Rätten honom råderum dertill, dock icke längre än till nästa dag Rätten sammanträder, der ej målet af den synnerliga widlöfthet är, att längre tid skäligen fordras: kommer han ej med sin skrift å föresatt tid; äge ej mera rätt att skrifligt swar lemna, utan låte Rätten honom muntligen sig förklara, der han tillstådes kommer.

15 Kap.

2 §. Då part förfall hafwer, af sjukdom, af kallelse i Konungens eller rikets tjenst, af hånne, eller deraf, att han sak wid annan Rätt bewakar, låge Rätten honom före, att fullmäktig för sig ställa till den tid, saken nästa gång förekomma skall, der han ej sielf sin talan då bewaka kan: är det swaranden, och har han ej låtit förfallet annåla; warde beslutet af kåranden honom kungjordt.

5 §. Pröfwar Rätten nödigt, att swarande part, som uteblifwit, höras skall; warde saken uppskjuten; och åligge kåranden, att det beslut swaranden kungöra.

12 §. 4 mom. Är mannens egendom till konkurs asträdd, och söker ej hustrun boskinnad för, än wid första uppropet efter inställsedagen; gålle om förhör hwad i 14 §. sägs.

16 Kap.

1 §. 1 mom. Nu är sak utförd, som efter 11 Kap. 1 §. till Rättens återd kommit, då skall Rätten dom fälla.

2 §. I Stadsrätt, som af flere Domare består, må en af dem utses att saken förebraga, der den widbliftig finnes; och warde ordningen dem emellan genom lottning bestånd: andre saker skola utan sådan förebragning afgöras.

5 §. 4 mom. I konkursak skall dom utgifwas sist å den allmänna rättegångsdag, som infaller näst efter två månader, sedan saken till slut förd är: och warde den dag, minst tre weckor förut, i allmänna tidningarne fungjord.

7 §. Finnes sak af den synnerliga widbliftighet, att Rätten anser dom ej utgifwas kunna inom tid, som i 5 §. stadgad är; då skall Domaren eller Rättens Ordförande, med första post, sedan saken utförd blifwit, derom anmälan göras i Sfwerrätten. Pröfwär Sfwerrätten skal wara till dröjsmål med domens utgifwande; sätte Sfwerrätten tid ut inom hwilken den utgifwas skal; Underrätten låte sedan parterne kallas, att å wiß dag, inom den tid, domen emottaga.

11 §. Will part öfwer dom klaga; då skall han, inom tjugu dagar sedan domen utgafs, hos Domaren eller Rättens Ordförande wad anmäla; och skrifwe Domaren eller Ordföranden på domen bewis att så wådjad är. Hafwa flere i en sak gemensam talan; då gälle för alla det wad, endera anmäler.

14 §. Will part klaga öfwer utslag, som i 9 §. omtalas; då skall han i Sfwerrätten sig beswåra, på sätt i 17 Kap. 10 §. stadgas, och ware ej pligtig att misshandla hos Underdomaren förut anmäla.

17 Kap.

3 §. Den, som wådjad, skall, sist å inställeledagen, wid upprop, som hålles inför Sfwerrätt å hwarje rättegångsdag, och inför två af Rättens ledamöter å andra söcknedagar, då Rätten ej sitter, twesaldt ingifwa skriflig inlaga, deri han sitt kårsmål mot Underrättens dom framställer. Wid den inlaga foga han domen med wadebewiset, så och de öfrige handlingar, på hwilka han sig beropat. Om handlingars insändande i konkursak, ware lag, som i 9 Kap. 18 §. sägs.

6 §. första mom. Har kåranden sig inställt med inlaga, dom och wadebewis, men underlåtit att öfrige handlingar, på hwilka han sig beropat, wid inlagan foga; och infommer han ej med dem, inom den tid, som om förhörd i 18 Kap. 4 §. sägs; gifwe Rätten dom på de skäl, som för handen äro.

7 §. Nu har kåranden uteblifwit, utan att förfall wisa, som i 6 §. sägs; war swaranden inom laga tid tillstådes; äge han att inom en månad efter den dag, som i 4 §. för swaromåls afgifwande stadgad är, ingifwa skrifligt och twesaldt påstående om rättegångskostnads ersättning och skadestånd, och höre Sfwerrätten deröfwer den uteblifne kåranden, på sätt i 11 §. om beswår föreskrifwes.

10 §. Den, som öfwer Underrätts beslut sig beswåra will, i de fall då sådant tillåtet är, skall wid upprop, som i 3 §. säc^o fine beswår i Sfwerrätten twesaldt

ingifwa och Underrättens utslag derwid foga, sist å den tid, som för inställelse i wådjad sak uti 2 §. utsatt är, räknadt från den dag, beslutet afkunnades, om det under rättegången gifwet är, och från den dag det utgafs, om det innefattar slutligt utslag: är utslag kungjordt, efter ty i 16 Kap. 8 §. sågs: ware beswårstid lika lång, som wadetid i 12 §. af samma Kap. utsatt finnes, der ej, efter 2 §. i detta Kap., längre tid för beswår äger rum. Inkomma ej beswåren inom den tid, nu sagd är, och wiser ej klaganden inom samma tid förfall; warden beswåren ej upptagne: wiser han förfall; sätte Schwerrätten ny tid ut. Underlåter klaganden att wid beswåren foga de handlingar, hwarpå han sin klagan grundar, pröfwe Rätten målet i det skick det inkommit.

15 §. Ansökningar, förklaringar och andre skrifter till Schwerrätt, skola inlemnas wid upprop, som i 3 §. sagdt är.

16 §. Huru wise inwändningsfrågor från Underrätt omedelbart till Schwerrätts pröfning inkomma, är stadgad i 13 Kap 2, 3, 4 och 5 §§.

18 Kap.

2 §. den 3:de i förslaget:

3 §. den 4:de 3 mom: — på sätt i 8 §. skits: —

4 §. den 5:te i förslaget.

5 §. den 6:te. Nu äro alla förberedande åtgärder widtagne, som nödige funnits, och saken förty till slutlig föredragning färdig; då skall föredragande ledamoten författa skriftlig berättelse och deri noga upptaga påståendet, hwarpå rättegången sig grundar, de skäl och omständigheter, som för och emot det påstående förekommit wid Underrätten, hwad Underrätten i saken dömt, så oå hwad sedan i Schwerrätten tillkommit; och warde tillika utmärkt, å hwad ställe i handlingarne det finnes, som i berättelsen omtalas. Denna berättelse skall så inrättas, att den klart och fullständigt utresder sakens hela sammanhang. Till slut skola de frågor beståndt utsättas, som Schwerrättens pröfning underkastade äro; och warde berättelsen underskrifwen af ledamot, som den författat.

6 §. den 8:de i förslaget — 2 mom: — efter ty i 3 §. stadgas. —

7 §. den 9:de i förslaget

8 §. den 10:de. Wid förhör, som i 7 §. sågs, 2c.

9 §. den 11:te i förslaget. 1 mom. Handlingar, som från Underrätt omedelbarligen inkomma uti inwändningsfrågor, efter ty i 13 Kap. 2, 3, 4 och 5 §§. stadgad är, skola utan dröjsmål föredragas.

10 §. Till Ordförandens embete höre att tillsyn hafwa, det tid och ordning wid måtens fördelning och beredning iakttages: att berättelser författas och aflemnas i alla

wåbsjade saker, och att alla så wål sådane, som beswårsinål och ansökningsärenden warda, i den ordning de inkommit och beredde blifwit, till afgörande föredragne.

II §. den 12:te i förslaget.

19 Kap.

1 §. Lärswas, under sakens beredning, Rättens beslut öfwer invändning eller annan fråga i rättegången; då skall det meddelas, sedan föredragande ledamoten derom anmälan gjordt, som i 18 Kap. 2 §. sägs, och de handlingar läste blifwit, som för frågans pröfning nödige äro. När Rätten i ty mål sitt beslut fattat, warden parterne kallade att å wiß dag, inom fjorton dagar derefter, hwardera ett exemplar af beslutet inför Rätten emottaga.

3 §. Då något af de mål, som i 18 Kap. 9 §. omtalas, till pröfning företagas skall, göra föredraganden muntlig berättelse om målets sammanhang, och warden de för målets pröfning nödige handlingar tillika uppläste. Derefter fälle Rätten sitt utslag i målet.

7 §. 2 mom. Har Underrätt förbigått något hufwudsakligt ämne, som pröfwat bordt, och fullföljes deri talan; äge och Schwerrätten att deröfwer sin dom fälla, utan återförwising, der saken så utredd är, att det ske kan.

10 §. 2 mom. Uti invändningsfråga, som omedelbart från Underrätt inkommit, efter ty i 13 Kap. 2, 3, 4 och 5 §§. föreskrifwet är, sände Schwerrätten sitt beslut, så snart det färdigt blifwit, till Underdomaren.

11 §. Schwerrätts dom och utslag öfwenom beslut i rättegångsfrågor, hwilka, på sätt i 1 och 10 §§. skits, till parterne utgifwas, skola af Ordföranden, å Rättens wågnar underskrifwas.

15 §. 1 mom. Öfwer beslut, det Schwerrätt meddelat uti invändningsfråga, som omedelbart från Underrätt inkommit, efter 13 Kap. 2, 3 och 4 §§., må ej klagen föras, ändå att hufwudsaken till Högsta Domstolen fullföljes: samma lag ware, der Underrätts utslag fastställles uti invändningsfråga, som, efter 13 Kap. 5 §. omedelbarligen inkommit.

20 Kap.

2 §. Dag till inställelse warde räknad från slutet af den tid, som till wads anmälande i 19 Kap. 12 §. stadgad är; och skall inställelsen ske förr å trettionde dagen, der ej Schwerrätten har sitt säte längre än tio mil från den stad, der Högsta Domstolen sitter: fyratiofemte dagen, der afståndet längre är än tio, men ej öfwer trettio mil: sextionde dagen, der det längre är än trettio, men ej öfwer femtio mil; och

nittionde dagen, der det än längre är. För Gotland gälla hwad särskildt förordnat warder.

3 §. Inför Beredningen skola parterne skriftwerla, på sätt om skriftwerling i Schwerrätt uti 17 Kap. 3, 4 och 5 §§. föreskrifwet finnes.

4 §. 1 mom. Will man besvär anföra i Högsta Domstolen, i de fall, då sådant tillåtet är; gifwe dem twesaldt in till Beredningen, inom lika tid, som i 2 §. för wads fullföljande utsättes, räknad från den dag, Schwerrättens beslut eller utslag till parterne utgafs.

7 §. — uti 18 Kap. 2 §. föreskrifwet är.

8 §. 1 mom: — uti 18 Kap. 3 §. sägs. —

Sista mom. Hwad om protokoll för domsolar i 9 Kap. stadgadt är, ware ock för Beredningen gällande.

10 §. — efter ty i 18 Kap. 5 och 6 §§. för Schwerrätt stadgas.

11 §. Hwad i 18 Kap. 7 och 8 §§. ic.

21 Kap.

3 §. Warder part af Rätten tillspord, om han erkänner eller nekar någon omständighet, som påberöres till saken hdra och hwarom han ej kan sakna känneedom, och wägrar han att derpå svara; då skall han anses såsom hade han erkänt hwad honom tillfrågadt war; kungbre honom dock Rätten förut, att wägrandet den följd medförer.

10 §. Nu kunna skäl eller omständigheter förekomma, som wäl icke om selswa saken omedelbar bewisning utgöra, men från hwilka, till werkan på saken, bindande eller sannolikt slut dragas kan, och finnas de skäl eller omständigheter fullt styrkte; då må ock dom i saken på dem grundas, allt efter, som de med den hafwa närmare sammanhang.

22 Kap.

13 §. Hwad för handlande efter 10, 11 och 12 §§. gäller, skall jänwål lämpas till dem, som sådan obrelse drifwa, hwarbswer ordentlig bot hålles.

23 Kap.

4 §. 5 punkten. Om det blifwit dömdt förlustigt all medborgerlig rätt, eller medborgerligt förroende, eller ock till straff, som wanfrenjd medförer.

14 §. 3 mom. Huru förhållas skall, då wittne, som kalladt är, uteblifwer, derom stils i 36 Kap. 4 §.

20 §. I parternes närvaro skall wittnen eden aflägga, der ej någondera utan förfall borta är, som i 12 Kap. sägs. Høres wittne wid annan Rätt, än der saken drifwes, och är ej wiß dag utfatt af den Rätt, som förhöret bewiljat, då skall den, som wittnet Åberopat, sin wederspart om dagen underrätta, så långt fdrut, som fdr wittnes inställelse i 14 §. stadgad är. Skall wittne höras utomlands, och uppgifwer wedersparten ombud å den ort; ware den, som wittne Åberopat, skyldig att det ombud till förhöret kalla.

23 §. Äro wittnen flera; då skola de särskildt höras, så att det ena ej wet hwad det andra wittnar. Hafwa parterne å omse sidor wittnen på en gång tillstådes; warden först kårändens och sedan swarandens wittnen hörde: Åberopas wittnen till upplysning särskildt i rättegångsfråga, och särskildt i hufwudsaken; warden de wittnen först hörde, som om rättegångsfrågan wittna skola.

26 §. 3 mom. Är wittne stumt eller döft, så att det ej kan muntlig berättelse afgifwa, eller uppläsandet deraf åhöra; då må skriftlig berättelse gälla, der wittnet den sielf författat och upptecknat, och den till Rätten framlemnar; gbras sådant wittne frågor; warden och de skriftligen framställde och likaså beswarade.

24 Kap.

2 §. Har swaranden emot sig ett wittnes intyg i sielfwa saken, eller eliest skäl eller omständigheter, de der, efter 21 Kap. 10 §. till werkan på saken bindande äro, men ej fullt bewis utgå; då må han dömas att med ed sig wärja.

6 §. Ej skall ed ansförtros den, som saknar sundt förstånd, eller som, wid det tillfälle i fråga är, icke ågt bruket deraf: ej den, som edens wigt ej förstår: ej den, som blifwit dömd förlustig all medborgerlig rätt eller medborgerligt förtroende, eller och till straff, som wanfroid medförer.

8 §. Ed skall afläggas infdr den Rätt, som eden äddint, så framt ej den, som eden gå skall, wistas så fierran, att han ej kan, utan stor olågenhet eller kostnad, till den Rätt komma: i ty fall åge Rätten makt åt annan Rätt uppdraga, att i wederspartens närvaro, eller, sedan denne om tiden dertill underrättad blifwit, efter ty i 23 Kap. 14 och 20 §§. skils, eden af honom taga. Är han sjuk; fdrordne Rätten, huru eden af honom tagas må på stället, der han sjuk finnes.

11 §. Gitter ej den, som till edgång dömd är, eden gå, ware sig i allt eller någon del; då skall han i den del eden ej gången är, anses såsom hade han medgifwit motsatsen af det, som genom eden styrkas skulle. Blifwer han borta, utan fdrfall, å den dag, som till edgången utfatt är; warde och då dömd, såsom hade han åt eden brustit: wiser han förfall; sätte Rätten ny dag ut. I det utslag, hwari till edgång dömdt är, sätte dock Rätten ut, att uteblifwandet, åfvensom underlåtenheten att gå eden, den skuld medförer.

27 Kap.

1 §. Hwad den, som saken winner, trångd warit att å rättegången kosta, skall den, som saken tappar, gälda honom åter. Har någon wunnit wid Underrätten, men tappat i Hfverrätten, gälde då wederspartens kostnad både wid Underrätten och Hfverrätten. Ej må någon från den kostnadsersättning befrias, utom i de fall, som i 2, 3 och 4 §§. sägas, eller i det, som uti 9 Kap. 8 §. ByggningsBalken nämndt är. Fullföljes sådan sak till Hfverrätt; ware den, som tappar, skyldig gälda den vinnandes kostnad i Hfverrätt.

5 §. Har kåranden i Hfverrätt uteblifwit, men swaranden tillstådeskommit, och kostnads ersättning och skadestånd fordrat, på sätt i 17 Kap. 7 §. sägs; warde kåranden dertill dömd.

6, 7 och 8 §§. den 5, 6 och 7 i förslaget.

28 Kap.

1 §. Proffwar Rätten någon skyldig, att skadestånd gälda, och finnas ej bestående grunder för handen, hwarefter beloppet af det skadestånd måtas kan; då skall särskild Nämnd det utstaka; gifwe dock parten förut upp till hwad belopp han det åskar. Ut i hwilka andra fall, än skadestandsfrågor, särskild Nämnd sätts må, stits i Jordas och ByggningsBalkarne.

3 §. Till särskilda Nämnden skall hwardera parten föreslå sex män; af dem wälje wedersparten tre. Rätten nämne och tre män; och wäljen parterne gemensamt en af dem; kunna de ej om walet sänjas; stils lotten emellan dem, som parterne walt. De sju, som så utfedde blifwit, skola Nämnden utgöra.

7 §. 1 mom. Säf emot den, som i särskild Nämnd sitta skall, äro: om han ej fyllt tjugufem år, eller eljest står under annans målsmanskap, eller och under någondera partens husbondewälde: om han, såsom allmän embets- eller tjensteman, under någondera partens förmanskap lyder: om han är med endera parten i det förhållande, som om säf mot Domare i 6 Kap. 11 §. 2 punkten sägs: om han sjelf, eller någon, som med honom i sådant förhållande är, af sakens utgång kan wänta nytta eller skada: om han med endera parten uppenbar owän är, eller i oafgjord delo ligger: om han blifwit dömd förlustig all medborgerlig rätt, eller medborgerligt förtroende, eller och till straff, som wanfrejd medförer.

21 §. den 22 i förslaget.

30 Kap.

12 §. Den, som dömd blifwit eller under tilltal står för brott, som förlust af all medborgerlig rätt eller medborgerligt förtroende, eller och wanfrejd medförer, eller hwarigenom rättigheten att föra andras talan förverkas, må ej till fullmäktig antagas.

13. §. Ej må den fullmäktig vara, som wid Domstol eller hos Konungens Befallningshafwande protokolli i saken fört; ej den, som fullmäktig varit för wederdelomannen i samma sak; ej den, som med Domaren i sådant förhållande är, som i 6 Kap. 11 §. 2 punkten sägs; ej eller den, som med Domaren i oafgjord delo ligger.

14 §. Domare må ej fullmäktigskap föra. Samma lag ware om Konungens Ombudsman i Szwerrätt, der ej saken är af den beskaffenhet, att han å embetes wågnar den föra skall. Konungens Befallningshafwande eller de, som med honom i embetet deltaga, må ej inom länet fullmäktige vara i andra saker, än sådane, som af dem å embetes wågnar bewakas. Ej skall Prest med fullmäktigskap sig besatta.

32 Kap.

1 §. Komma de, som med hwarannan i twist äro, Szwereus att låta den twist af gode män skiljas; gören derom skriflig handling, med dag och årtal, samt wittnen derunder.

8 §. Ej må ed inför skiljesmän afläggas. Skall wittne edeligen höras; warde det förhör verkställt inför Underrätt, der det lägligast ske kan; pröfwe och den Rätt jäf mot wittne. Warder part af skiljesmän till edgång dömd, lägge han eben af inför domstol.

34 Kap.

6 §. Skall någon i Szwerrätt eller Högsta Domstolen sig inställa, beswär ingifwa, eller annorledes talan bewaka, göre det då upprop hålles. Inför Szwerrätt skall upprop hållas klockan tolf, å dag, som i 17 Kap. 3 §. sagd är: för de saker, som i Högsta Domstolen bewakas, skall upprop hwarje söndag klockan tolf hållas inför den Beredning, som i 20 Kap. omtalas.

36 Kap.

3 §. — eller 30 Kap. 25 §. sägs; —

7 §. Gör någon uppehåll i sak, genom misnöje mot utslag Szwer inwändning, i de fall, som i 13 Kap. 2, 3, 4 och 5 §§. sagde äro, och fastställles utslaget i högre Rätt; då skall och den Rätt fälla honom, som saken så uppehållit, att böta efter ty i 6 §. stadgadt är.

8 §. Drager någon, genom wad eller beswär, sak till Szwerrätt och pröfwas dertill obefogad vara; döme Szwerrätten honom att böta från femton till fyratiosem Riksdaler. Fullföljer man sak till Högsta Domstolen och warder Szwerrättens dom eller utslag af Högsta Domstolen gillad; böte från femtio till etthundraesemtio Riksdaler.

M o t i v e r

till

Förändrad Lagtext.

GiftermålsBalken.

1 Kap.

Rubriken. Detta Kapitel omsluter äfwen giftomannarätten. Det innefattar allt hwad i förra förslaget i ett särskildt Kap., under rubrik: Om giftomannarätt, är sagdt. Denna rubrik återfinnes äfwen, fast med andra ord, i 1 Kap. GiftermålsBalken 1734 års lag, det Kapitlet i denna del med få undantag återgifwit.

9 §. Innan man ingår i bestämmandet af följderna, om fästning brytes med eller utan skäl, (hwarom 9 §. i förslaget handlar) synes ordningen för tankan wara att känna, hwilka skäl för laga anses. Utsättandet af desamma, såsom innefattande den positiva lagen, bär föregå den, som stadgar påföljd för öfwerträdande (d. w. s. här, ett icke bewisligt gbrande). Ett skäl till: om 9 §. förändras till 10:de, och således kommer att stå näst framför 11:te, sammanbindas närmare dessa §§., hwilka begge innehålla werkan af bruten fästning. De få då deras naturliga plats, underordnade den till 9 §. förändrade 10:de, som icke kan wara en stiljomur dem emellan, enär den utgör grunden, utom hvars tillwaro de andre §§. blefwo öfwerföddige.

Emot 9 §. i förslaget, med undantag af omflyttningen, är icke att anmärka.

10 §. Denna §. upptager först såsom laga skäl att bryta fästning: om man till fästningen blifwit twungen eller bedragen (4 Kap. 1 och 6 §§. GiftermålsBalken 1734 års lag). Man har förestått sig, att laglistningens affigt varit, icke blott att återgifwa dessa §§., utan ock att med denna mening uttrycka motsatsen af det fria ja och samtycke i §. innehåller, och hvars tillkännagifwande, enligt motiverne, utgör fästningens egentliga form. En sådan motsatts kan yttra sig på annat sätt, än genom twång och bedrägeri. Om fästningen icke skett af fri wilja och wid redigt förnuft,

torde mera egentligt uttrycka den anda i §. innebär, och tillika närmare omfatta alla de fall, som deremot äro stridande, och följaktligen böra anses för laga skäl att bryta fästning.

Efter den uppställning lagprojectet har, synes, om den fäst sig med annan, icke tillböra slutningen: och sådant före fästningen ej kunnigt war. Det torde ligga i sakens natur, att den, som fäst sig med annan, är skyldig att bryta den sebnare fästningen, om än andra fästehjonet kände detta förhållande. Stadgandet är för båda contrahenterne. Första perioden bör således bestämt afslutas från den senare. Utgör lågersmål af qwinnan före fästning skäl till brytning för mannen, och lågersmål af honom efter fästning för qwinnan, synes äfven lågersmål af qwinnan efter fästning ware ett påtagligt återgångsskäl. Man har likväl härvid fäst det willkor, att fästehjonen icke skola hafwa med hwarandra haft samlag, sedan den oskyldige det weta seck. 6 Kap. 2 §. har upptagit, i fråga om skilnad i äktenskap, hwad 12 Kap. 1 §. GisternålsBalken 1734 års lag stadgar, i fall ene maken gjort hor, och den andre ej det will öfwerse, nemligen: "hafwa de ej med hwarandra haft "sånglag." Om således sånglag ägt ruun, kan äktenskapet ej för hor upplösas. Lagstiftaren har till grund härvid förutsett, att den oskyldige maken dermed öfwerse, då hon, med kännedom om ett sådant förhållande, likväl fullföljt äktenskapet och underkastat sig dess pligter. Medelt den genom sånglaget gjorde anticipation i de äktenskapet åtföljande rättigheter och skyldigheter, hafwa fästehjonen utmärkt att de öfwerse med lågersmålet. De böra alltså ej wära i bättre ställning än äkta makar. Enheten i lagstiftningen bjuder antagande af detta tillägg. Å en annan sida, skulle löstsinnet och sedeslösheten lemnas fria tyglar, om den oskyldige, stånd för wankelmod och ej nog starkt att emotstå begärelsen eller frestelsen, kunde, utan fruktan att fästningen derigenom skulle fortfara, öfwerlemla sig till den andre.

II §. Sednare momentet i denna §. synes icke behöfligt, enär öfwerträdelser af det positiva lagbudet i alle fall icke kan göra det öfwergifna fästehjonet förlustig den förut stadgade rätt till skilnad, om fästning utan laga skäl brytes. Härmed öfwerensstämmar stadgandet i 2 Kap. 10 §.

2 Kap.

8 §. Motiverne till detta Kapitel antyda ej med säkerhet, hurwid äktenskap skall wära förbudet för öfstumme. 1734 års lag, som bland skäl till skilnad i trolofning, uti 2 §. 4 Kap. GisternålsBalken utpräklar flera fel och lyten, jemförd med Kongl. Beswren den 10 Januari 1755, den 19 December 1766 och den 15 April 1796, tycks göra det beroende af dispence för de fall, der den öfstumme kan ådagalägga sin förmåga att förbrä sig och sine barn. Man har mycket twistat om öfstummes rättigheter i detta fall borde wära öfwillkorlige eller ej. Uti förslaget till Code Napoleon war äktenskap med öfstum förbudet, men wid granskningen af förslaget uti Napoleons

Statsråd utelids förbudet efter en långvarig discussion, deri Napoleon utvecklade anledningen för sin mening, att det icke borde vara denna wanlottade del af menniskoflägget förment, att genom äktenskapets fördelar minska någon del af deras redan nog svåra öde.

Tillåtelsen synes likväl icke böra vara owillkorlig, af skäl, som uti motiverna till detta Kapitel blifwit utvecklade för förbudet mot lifstidsfångar att ingå ägtenkap. Lika litet som en grof brottling kan bli uppfostrare för sina barn, lika litet kan en dösslum blifwa det. Hos den ena fattas moralisk förnåga dertill, hos den andra physisk. Väl kan man tänka sig fall, der, genom senare tidens lyckliga metoder att bringa dösslumma begrepp, den dösslumme möjligen skulle kunna komma till den punkt af bildning att han borde få knyta äktenkapsband; men desse fall äro sällsynte, och då de inträffa bör det bero af Regentens omdöme att ge dispens, på derom skeende ansökning.

9 §. Man har trott, att ordet lifstidsfånge, skulle bättre uttrycka hvad lagstiftaren i denna §, affett. Den, som blifwit till döden dömd, men hvars dödsstraff af gunst och nåd blifwit förvandladt till lifstidsfångelse, bör väl vara i samma kategori, som en till lifstidsfångelse dömd.

13 och 14 §§. På skäl, som man framdeles wid 5 och 6 Kapitlen om återgång af giftermål eller skilnad i äktenkap skall söka närmare utveckla, bör det vara den till äktenkapsförbindelse skyldige personen owillkorligen förbudet, att träda i nytt gifte. Sådant anses för ett straff, endast för en uteblifwen påräknad winst af det brott, som vällat första äktenkapets upplösning? förändrad redaction i enlighet härmed är föreslagen till en, i stället för båda dessa §§.

15 §. blifwer den 14:de. Äktenkapsbandets helgd synes fordra, att ett en gång upplöst aldrig bör få återknytas, utom i det fall 6 Kap. 8 §. omnämner. De handlingar, till hvilka den projecterade §., jemförd med motiverne, utsträcker tillåtelsen att återknyta ett en gång upplöst äktenkap, skulle vara, då "den till fångelse dömd" återfått sin frihet, den landtförwiste fått tillstånd att till riket återkomma, eller "den bortreste hemkommit." Men har den, hvars make missat sin frihet, icke med hoppets lugna blick mötssett med tålmod den stund, då han kunde återvinna sin frihet, eller den, hvars make nödgats gå i landsflykt, detat hans förvisning, eller med ståndaktighet afbidat möjligheten att detta straff kunde för honom mildras och upphöra, eller, om hon blifwit sjelfwilligt öfvergifwen, hoppats att en gång återfå denne förklupne make ångerfull och förbättrad; så synes hon icke förtjena att få återknyta de band, som sannolikt endast af lätt sinnighet eller egen nytta blifwit upplösta, kanske ofkast i beräkning på att derigenom kunna knyta andra, mera fördelaktiga.

16 §. skulle blifwa den 15:de. Men med hänsigt till de grunder, som finnas i den föreslagna nya 13 §. kommer 16 §. att helt och hållet utgå.

3 Kap.

7 §. LagCommiteen som i förra förslaget (4 Kap. 7 §.) antagit hvad 7 Kap. 3 §. i 1734 års lag stadgar, att jäf emot lysning till äktenskap skall ske i 2:ne gode måns närvaro, har ej i motiverne till denna 7 §. redowisat hvarföre denna formalitet blifwit från sednare förslaget utesluten (se 15 Kap. 26 §. Ryrkolagen). Commiteen har i motiverne till 1 Kap. tillfyllsfigbrände antydt wädan af det ofta långa mellanstånd emellan gift och ogift, och i de till 3 Kap. hänwist till 1 Kap. Klandertiden af sex weckor synes ej öfwerensstämmande med principen, som deremot återfinnes i ofwanåberopade Kapitel och §. af 1734 års lag, samt 4 Kap. 7 §. förra förslaget. Deras att den, som styrker sig vara giftoman, gör jäf emot lysningen, följer wäl att den bör inställas; men icke att fortgången till äktenskap genom lysning och wigsel skall i alla hänseenden upphöra, och fästningen sålunda blifwa ogild, om ej giftomannen medelti stämning underkastar domstolens pröfning sin, mot fästehjonens stridande tanka. Giftomannens wälde wore i annat fall för widsträckt; hans jäf måste wara lagligt; och, då stridighet här om uppkår, måste Domaren mellankomma.

8 §. Man har ansett 7 och 8 §§. såsom begge innefattande klander emot brödad lysning, kunna till en §. sammanföras. Den nya redactionen af §§., utgörande således första momentet i 7 §. torde, jemte det den är kortare, wara lika fullständig och tydlig, som den i förslaget. Då det synes otwifelaktigt, att, om laga hinder emot giftermål skulle yppas, äfwen sedan lysning fulländats, inställelse i giftermålsakten bör äga rum; är i §§. ett stadgande i öfwerensstämmelse härmed föreslaget.

9 §. Förändringen af redactionen till denna §. är en följd af den föreslagne rättelsen i 7 §. angående tiden för klanders anställande; och, beträffande skyldigheten att gifwa beslutet Ryrkoherden tillkänna, åberopas lagsförslagens 5 Kap. 9 §. och 6 Kap. 12 §.

4 Kap.

1 §. Tillägget i denna §. följer af den föreslagne nya redactionen till 8 §. i 3 Kap.

5 Kap.

1 §. I följd af annmärkningen wid 2 Kap. 13, 14, 15 och 16 §§. dels upptages 13 §. wid uppräknandet af de fall, då fullbordadt giftermål bör gå åter, dels uteslutas 15 och 16 §§. Tillägget i denna §. grundar sig derpå, att då 2 §. bjuder willkorlig återgång för ett fall, der giftermålet i 2 Kap. 5 §. finnes willkorligt tillåtet, consequensen synes fordra, att återgång blifwe följden af ett giftermål, slutadt

mot förbudet i 6 §. af samma Kapitel, derest det förhållande fortfar, som förbudet förutsätter.

8 §. Giltigheten af de skäl, som föranledt stadgandet i denna §. kan ej motsågas. Men då lagstiftningen öfverlätit åt den oskyldige att söka återgång af åkten- skap i de fall 5, 6 och 7 §§. nämna, synes man äfwen hafwa förestått sig, att ett tyft medgifwande af åkten- skapets fortsättning, utom bestämmande af klandertiden i wis- sa hånseenden, inträffat, då den oskyldige, waktadt kändedomen af det förhållande, som berättigade honom eller henne att få åkten- skapet upplöst, likwäl med andre maken haft sängelag. Härmed stå i förening projecterade förändringen af I Kap. 9 §. och stadgandet i 6 Kap. 2 §.

6 Kap.

Det kan wäl icke nekas, att sörsta warsamhet måste iakttagas wid tillåtelsen till upplösning af i laglig ordning fullbordadt åkten- skap, på det i selswa lagen ej må, så till sågandes, finnas en uppmuntran till lättfönniga åkten- skaps ingående, med beräk- ning att de lika lättfönnigt kunna brytas, när dessa band finnas tryckande, beswårliga, eller motbjudande; dock kräfswa både samhällsordning och rättslära upplösning af åkten- skap, hwars hufwudelementer: ömsesidig aktning, tillgifwenhet och förtroende upphört, antingen genom endera makens, eller begges brottsliga, ostadiga eller lättfönniga förwållande. Äfwen lagens förmynderskap måste hafwa en gräns; öfwerstrides den, blir selswa lagen förhållig och retande till öfwerträdelse. Öfwärt, om icke omöj- ligt, lär det blifwa att sista en lag, som förbjöd förekomma brott; Den måste in- stränkas inom ändamålet att straffa dem, och verka derhån att de genom brotten på- räknade fördelar uteblifwa. Det synes, som skulle sista ändamål, i samma mån fullkoulighet deri winnes, vara det till förekommande af brott werksamaste medel af alla, som kunna blifwa föremål för lagstiftning. Från denna grundsatts har man ut- gått, då man å ena sidan ansatt någon inskränkning i allmänhet icke böra äga rum i de fall der LagComiteen föreslagit bifall till åkten- skapsstämning; men å andra sidan åter, uti anmärkning wid 2 Kap. 13 och 14 §§. såsom ett oestergifligt willkor för åkten- skapsstämningens erhållande förutsatt, att den brottslige, den till stämningen wållande maken, icke må tråda i nytt gifte.

3 §. synes böra alldeles utgå. Det har warit en länge yttrad önskan, att det i denna §. nämnda brott skulle utur lagen borttagas. I förra förslaget till Öf- termålsBalken finnes det icke. I motiverne till det sednare är wäl icke antydd anledningen dertill att stadgandet här om blifwit upptaget; men denna anledning synes ej vara tillräckligen öfvertygande, och man har förestått sig, att i samma mån denna handling upphör att quarstå, såsom en, den lagen bestraffar, så kommer den och i selswa utöfningen att föråtas, och möjligen helt och hållet förwinna.

4 §. blir den 3:de. Förra förslaget (8 Kap. 3 §.) har, såsom villkor för bifall af äktenkapsstämning i detta fall, stadgadt, i enlighet med Kongl. Förordningen den 24 April 1810: "att den andre maken icke wållat brottet eller deri "haft del." Någon orsak har ej uppgifwits, hvarföre LagComiteen frångått detta villkor, hvars bestämmande man utan twifkan torde kunna härleda derifrån att lagstiftaren ansett den make, som i mer eller mindre mån deltagit i eller wållat sådant brott, hafwa medgifwit äktenskapets fortsättning eller icke upplösning; eller med andra ord: genom delaktighet i gerningen afstått från sin rättighet att för samma gerning winna äktenkapsstämning, den der i annat fall varit henne förbehållen. Denna civila påföljd af hennes delaktighet i ett brott, som för lifstid stilt den andre maken från henne, och hennes utslutande från rättigheten att ingå nytt ägtenskap, så länge den andre lefwer, synes äfwen vara antaglig af det skäl, att lagen ej bör genom en brottslig handling grundläggas rättighet till en fördel, hwilken mådtigen utgjort den beräkande orsaken till handlingens begående.

5 §. blir den 4:de. Motiverne innefatta ej redowisning, hvarföre LagComiteen i detta fall frångått föreskriften i Kongl. Förordningen den 27 April 1810, eller i nya förslaget blifwit utslutne de omständigheter, som af samma förordning i förra förslaget (8 Kap. 4 §.) bibehållits. Den antyder selt grunden för stadgandet, och i saknad af skäl till förswagande af dess giltighet, synes argumentation för bibehållande af desamma öfwerflödigt.

Kapitlet kommer, i följd af anmärkningen wid 3 §., att endast innehålla 11 §§.

7 Kap.

Rubriken. Ämnena i detta och 8 Kap. synes vara mindre wäl ordnade. Wid jemförelse med 8 och 10 Kap. GiftermåtsBalken 1734 års lag, för hwilka de utgåöra surrogat, är denna lag affigtsmåsigare konstruerad. 8 Kap. innehåller föreskrift om ämnet för äktenkapsförord och processen derwid. 10 Kap. om giftorätt i bo. Förslaget låter wäl rätteligen bestämmandet om giftorätt föregå det om förord, och grunden härtill kan icke vara någon annan än den, att det förra innefattar allmänna reglen, det sednare undantaget. Men ämnena framställas icke i en riktig tankeföljd.

§ 9 §. af 7 Kap. får man definition på förord, sedan man i 2, 5 och 6 §§. gjort sig bekant med desamma. 8 Kap. 2 §. är ett undantag från 7 Kap. 6 §., och synes, med afseende å 7 Kapitlets innehåll och rubriken till 8 Kapitlet, som endast antyder processordningen, blifwit orätt placerad. Med anledning häraf äro 5 och 6 §§. tillika med 1 mom. af 9 §. öfversflyttade till 8 Kap.

Genom begagnandet af ordet laga giftorätt i rubriken, utgå orden: efter lag, i 2, 3 och 4 §§. Laga giftorätt antyder också bestämdt hwad Kapitlet innehåller.

2 §. Afstigten med förändringen af redactionen till denna §. har varit att mera skarpt affilja de deri förekommande ämnen, hvilka wäl kunna stå tillsammans i en §; men hwar för sig utgå ett helt, en särskildt lagbestämning.

3 och 4 §§. Sedan i 2 §. definition blifwit lemnad på samfåld och enskild egendom, synes det wara nog, att, då fråga uppkår, uttrycka ett af desse begrepp, nyttja definitum och ej definition. Iwenså har det förekommit mera lämpligt, att i en §. sammanföra allt, som anses för samfåld egendom, och i en annan allt, som anses för enskild. Från 3 §. har derföre utgått 2 mom. och i stället öfverslyttats till 2 mom. i 4 §. i likhet med redaction till 4 §. i 9 Kap. förra förslaget; 8 §. utgår 2 mom. till 3 §.

5 och 6 §§. återfinnas i 8 Kapitlet.

7 §. blifwer den 5:te. Härwid framställer sig hufvudsakligen den fråga: Huru bde förhållas, i fall för enskild fast egendom, erhållits både fastighet och penningar? Det synes klart, att den tillbytta egendomen tillhör den make, som ägde den bortbytta, men skola penningarne gå till samfälligheten, eller på hwilket sätt surrogeras, och huru bde förhållandet blifwa, om enskild fastighet är förwandlad utan att till någon del wara erfatt af annan fastighet? Hårom stadgas i 12 Kap. 6 §.; och fullständigheten torde fordra, att man i §. ger hänvisning till detta lagställe.

8 §. Den innefattar 2 mom. till 3 §.

9 §. blifwer den 6:te. 1 mom. af denna §. igenfinnes i 8 Kap. Den redaction, som är föreslagen i stället för de två öfrige mom. i §. synes mera bestämt uttrycka det lagbud, hwartill motiverne föranleda.

8 Kap.

Rubriken. Då detta Kapitel, efter hwad wid 7 Kap. är antydt, kommer att innefatta alla bestämmelser angående äktenfapsförord, och processen derwid, är rubriken i enlighet härmed rättad.

1 §. Denna §. är affild i 2:ne perioder. Den förra uttrycker förmon af hufvudsakligen förordet; den senare formen af bewittnandet. Begge utgå ett helt; men med afsljande af deras bestånda delar.

2 §. blifwer den 6:te. I stället är införd 1 mom. af 9 §. i 7 Kap. med nödig jemkning i afseende på citationen af §§., och utslutande af ordet äktenfaps såsom öfverskjeddigt.

3 §. blifwer den 7:de. Här är införd 5 §. 7 Kap. oförändrad. Den till 7:de förändrade 3 §. synes böra något inskränkas. Hwad genom arf, gåfwa eller testamente kan tillfalla ene maken under äktenfapskapet, och han eller hon sig enskildt förbehåller, är ej nöjligt wid förordets upprättande uppteckna och wärdera. De öfrige rättelser i redactionen afse stadgandet i den föreslagna 5 §. här nedanföre.

4 §. blifwer den 8:de oförändrad. § stället är införd 7 Kap. 6 §. af förslaget, med inkränkning. För enskild egendom är äfwen ansedd den, som ene maken under äktenskapet erhåller genom gåfwa eller testamente, med willkor, att den skall honom eller henne enskildt tillhöra. Om än detta stadgande icke skulle vara ansedt tillhöra, eller kunna subsumeras hwad under enskild efter lag i 7 Kap. 6 §. förstås; så är det likwäl twetydigt; och meningen kan wäl aldrig hafwa varit den, att i 6 §. stadga en lag, som upphäfde den förenämnde? Sedan i 7 Kap. 4 §. af föreslagna förändrade redactionen, på ett ställe blifwit sammansfördt hwad, som räknas för enskild egendom, skulle ännu mer lagtexten föranleda till owisshet, om icke till tankan, att dylik egendom feet genom förord göras samfald.

5 §. blifwer den 9:de oförändrad. § stället är föreslaget ett nytt lagbud, det gransknigen åligger redowisa. Om man icke kan ogilla de skäl, LagCommiteen anfört för nödwändigheten att tillåta äktenkapsförord, och icke eller i allmänhet anmärkning göras huru långt gifstorätten må inkränkas eller utwidgas; så och med antagande här af, synes just utur desse skäl uppkå det stadgande, som för öfrigt torde med rättwisa vara förenligt: att om ene maken förbehållit sig till enskild ego wif egendom, som efter lag samfald är, andre makens lika beskaffade egendom skall och vara enskild; äfwen som: att om mannens enskilda egendom förordas samfald, efter hwad 4 §. i detta förslag medgifwer, qwinnans bör och det blifwa, och twärt om. Derigenom tillbakahålles en motsatt ytterlighet, eller den som ligger i selswa stadgandet om förord, att ene maken kan förbehålla sig till enskild ego sin förnemsta egendom, tillhörande samfälligheten, och tillika förorda, att den andre makens enskilda egendom skall vara samfald. Detta wore säkert ej ett medel att bereda en ömsesidigt jemkad insats till gemensamma boet; och skulle tillåfwentyras raft motverka det ändamål, LagCommiteen affett wid att tillåta förords ingående.

6 §. blifwer den 10:de, och 7 §. den 11:te, oförändrade.

10 Kap.

8 §. § praktiskt hänseende räknas bland hufwudwillkoren för lagens fullkomlighet, det, att icke kunna eluderas. Detta skäl, i förening med det stydd mot obilligt lidande, som kan winnas medelst upprättande af äktenkapsförord, innefattar gällande stödd för föreslagne lagen, att ene makens gifstorätt ej är undantagen från betalningen af andre makens före äktenskapet åsamkade gåld; äfwen som, med afseende, dels å swårigheten, om icke ömsjiligheten, att utreda hwad eller huru mycket af gålden, som i och för boets samfalds nytta blifwit gjord, dels och å det förnärmande af borgenärers rätt, som genom ett annat förhållande måste uppkomma, förslaget godkännes, så widt derigenom uteslutits gamla lagens stadgande, att den gåld, som af endera makens enskilda

wärlande och förgörelse tillkommit, icke får drabba den saklöses lott i boet. Härifrån har man likväl trott undantag böra ske i afseende på de borgensförbindelser mannen för andra ingår. Dessa synas ostridigt vara af den beskaffenhet, att hustrun någon fördel deraf icke njuter, och här kan ej eller återopas det, i afseende på låns upptagande, gällande skäl, att långiswären icke kan förutse om, eller hålla hand öfwer, att lånet till samfärd nytta användes.

11 Kap.

1 §. Det föreslagna tillägget till denna §. angående borgensförbindelser står i öfverensstämmelse med förslaget till förändrad redaction af 10 Kap. 8 §.

2 §. Sedan i motiverne medgifwits hustru rättighet att, när mannen förklarar boet vara i konkursstillstånd, söka bostilnad, har, såsom skäl för antagande deraf, att slikt ansöknings borde ske sist å inställeldagen i konkursen, uppgifwits, att egentliga konkurstwisten först då får sin fullständiga form, och man derförinnan ej i allmänhet känner, af hwilka parter talan deri kommer att föras.

Dessa grunder synas böra leda till det stadgande, att hustrun äger ingifwa sin bostilnadsansöknings sist å den dag, som för första uppropet efter inställeldagen, enligt 15 Kap. 12 §. Rättegångsbalken utfattes. Man medger, att först å inställeldagen parterna blifwa kände, och att detta är ett skäl, att till den tiden bewilja ansöknings med intemmande af bostilnadsansöknings. Nu blifwa likväl icke dessa parter å inställeldagen kände förrän rättegångsstimmans är ute; ty ditintill äger hvar och en rättighet att bewaka sin fordran. Således, i fall någon fördel af stadgandet skulle för hustrun winnas, borde det vara henne tillåtet att komma efter rättegångsstimmans utgång. Detta skulle likväl i de flesta fall ej kunna begagnas; ty Rätten äger, eller rättare bör, efter 7 Kap. 2 §. Rättegångsbalken, stillas, eller, som i lagförslaget uttryckes, upphöra att sitta, då wanlig rättegångsstimme ute är. — Sker det, har hustrun derigenom gått miste om sin rätt utan annans förwärlande än hufwaga lagens; sker det icke, så måste man förutsätta möjligheten hos henne eller hennes biträde, att kunna genast uppfatta till hwad belopp fordringar blifwit bewakade, och med hwilken rätt; om de äro så beskaffade, att desamma i mer eller mindre mån, samt med större eller mindre rätt kunna godkännas; sedermera jemföra detta med de delar af boet, som under namn af enskild egendom och gistorätt bör tillkomma mannen; om dessa fordringar ej öfwerstiga mannens så beskaffade tillgångar, realiserade, äfwen med afseende & de särskilda mer eller mindre gynnande omständigheter, som inverka på en dylik realisering. Läter detta icke verkställas sig, (och om än så wore, inbittes man af den inwändning, att ansöknings ej inkommit före rättegångsstimmans utgång,) så måste alltid hustrun, der skäl till bostilnads ansöknings ingifwande före inställeldagen ej wisat

fig, å denna dag medhafwa ansöknigen och på ett måfå insinuera den, hwarigenom den grund, på hwilken, enligt 1 §., samma ansöknig bdr hwita, blifwer wacklande, och tilläfwentyr's motsäges af de bewakade fordringarne, hwilkas qwantitet skulle innefatta skålen för. Såsom ytterligare styrka för giltigheten af det föreslagna stadgandet skulle kunna anföras: då lagen tillåtit att söka bostilnad, har den dermed äfwen uttryckt, att detta är ett undantag från allmänna reglen. Den will ej att det, utan i nödfall, skall tillgripas såsom ett räddningsmedel. Deraf är klart, att, då detta nödfall ej inträffar, får räddningsmedlet ej sökas; och, efter hwad man ofwan sökt wisa, är tiden för ett rätt bedömande af om nödfall är inne, ej ingången förrän efter inställesdagen. Men det skulle ju kunna hända, och hwarföre icke ganska ofta, att hustrun ogerna använder detta räddningsmedel, och hellre affår en del af sin giförätt och enskilda egendom, då mannens och boets skulder dermed godtgöras, samt hennes och barnens underhåll ej owillkorligen träfwa motsatsen? förefriswer lagen, att hon skall inge bostilnadsansöknigen å inställesdagen, så twingar den henne att i strid emellan fördelen för maka och barn, föremål henne lika låra, utan besinnande utwåla ett af dem till offer med förkärlek till det andra; skulle hon sedermera finna, att hennes beslut varit förhastadt, så kan det wäl hjelpas i det fall hon sökt bostilnad; men annars icke; och har ej lagen just derigenom forcerat henne till förra alternativet?

Denna, från grunderne för lagförslaget härledda utsträckning till tiden för hustruns rättighet att söka bostilnad då mannen gjort konkurs, synes till någon del motverka det af LagComiteen antydda systemål, att bostilnadsfrågan må afgöras i och med sjelfwa konkursrättegången; men wid 15 Kap. 12 §. RättegångsBalken skall man söka jemna dessa olikheter, utan att å ena sidan ingripa i borgenärernes eller bostilnadsförbandens rätt till laga rättegångsfrämåner, eller å den andra sidta principen att sådana måt bdra utan uppehåll till slut beredas och afgöras.

4 §. Hustruns behof af biträde till sin rätts bewarande upprstår i den stund mannen öfwerlemnar egendomen till konkurs. Östast är hon icke sjelf i skånd att bedömma huruwida hennes wålfärd träfwer att söka bostilnad, än mindre att utan biträde iakttaga hwad lagen fordrar för bewarandet af rättigheten dertill. Äfwen om hon icke söker bostilnad, kunna händelser inträffa, som verka behofwet af god mans biträde för henne. Man har derföre bibehållet stadgandet häröfver i 7 Kap. 2 §. af 1818 års konkurslag, på sätt föreslagna redactionen wisar.

8 §. Denna §. skall innefatta 10 §. 7 Kap. 1818 års konkurslag. Den har litwål ett tillägg eller finnas sådane lössbren utan hennes bifall pantsatte hwaremot ej är att erindra; ett annat åter har hustru bostilnad sökt för hwilket i motiverne redowisning ej lemnats, ehuru genom detta tillägg förhållandet betydligt förändras. Som §. nu är uppställd måste den tydas så, att hustru, endast i det fall hon sökt bostilnad, må bewaka och utfå sin fordran för förwandlade eller pantsatte lössbren. Ratio legis har man ej kunnat finna. Bostilnadsrätt och

fordringsrätt äro wida åtfilda. Den förra affter affskiljande från boet af något wift i behåll, den sednare att för något wift, från boet utgånet, få ersättning. Den ena kan existera utan eller i följd af den andra; och fordringsrätten måtte wäl ei kunna betagas derföre, att hustrun ei har boskildnadsrätt? Edkandet af den senare, blott för att winna den förra, innesattade en tom formalitet, helst den alltid skulle ogillas, om än fordringsrätten godkändes. Genom uteslutande af perioden har hustru boskildnad sökt, blef jemfning i redaction till §. i öfrigt nödig.

12 Kap.

Då fråga uppstår om stadgar för bodelning måste föreställningen om de i äldre lagstifningen kända rätter, under namn af morgongäfwa och fördel selsmant uppkomma. Då de uti motiverne till 2 §. i detta Kap. anförde grunder, synes fördel, i den af 1734 års lag derät gifwa utsträckning, så mycket mera kunna och böra från nya lagförslaget uteslutas, som hustru för den förlust hon annars genom denna förändrade lagprincip gjort, fått tillräcklig ersättning dels i den skade gistorätten, dels med afseende å det nya systemet om rättighet att disponera arfwejord, som gransknigen finner wäl grundadt, det nu mera beror af mannen att äfwen i de fall, der han endast äger arfwejord, öfwerlåta åt hustrun huru stor del han will af den, som icke skall utgå hans barns eller bröstarwingars lagliga lott. De skäl, som föranledt öfwertygelsen om rättwisan att låta nu gällande lags stadgande om hustrus fördelsrättigheter inskränkas till hwad 2 §. upptager, bekräfta äfwen det stadgande att låta hustruns rätt till morgongäfwa förfalla, hwilken förlust, om man nu mera kan falla det så, genom förord eller testamente kan efter lagförslaget fullt ersättas i de fall, der mannens wälwilja skulle wilja åt hustrun bestämma fördelar utöfwer dem lagen henne tillagt. Inskränknigen af mannens rätt till fördel är byggd på den antagna allmänna reglen, att makarne böra af lagen tilläggas lika fördelar i ekonomiskt hänseende, der de ej sig emellan annorledes öfwerenskomma, en regel, hämtad från selswa naturen af äktenskapet, wid hwars ingående de utståta att med hwarandra dela lust och ledt. De förändringar mot 1734 års lag, 2 §. i 12 Kap. innehåller, i förening med uteslutande af hustruns rätt till morgongäfwa, kunna således icke klandras.

3 §. Ordet hwarje i första mom. är utbytt mot hwardera, det motiverne antyda.

5 §. Enligt 7 Kap. 2 §. är samfäld egendom den, hwari man och hustru hafwa gistorätt. Hwad, som lägges till samfälligheten utaf ene makens enskilda egendom, deruti får således den andre maken gistorätt. Har ene maken guldit sin enskilda gåld af samfäld egendom eller eljest användt den till sin enskilda nytta, så bör han eller hon godtgöra samfälligheten, deruti genom hans eller hennes förwållande bristen uppstått; widräknigen genast, så att ersättning af enskild egendom skulle stadna med

halfwa beloppet, af skäl att den make, som tagit från samfälligheten, self ägde hälften, torde vara förtidig och i alla händelser ej tillämplig. Naturliga ordningen synes vara, att sedan boets gäld till andra är betald, hvarförrinnan, enligt 7 Kap. 1 §. ÄrfboWalfen, bo ej må skiftas eller testamente tagas, makarne wid delningen sig emellan få bestämdt hwad som skall vara enskild eller samfäld egendom; den förra undantages, den senare delas. Derwid skall och liquideras boets gemensamma skuld till ene maken, ene makens skuld till den andre eller hela boet. Inträffar nu den händelse, att den make, som har gäld till gemensamma boet, derom 5 §. handlar, tillika, efter 13 Kap., förwertat till den andre större eller mindre del af sin gistorätt, h. e. i samfälligheten, så gif för den oskyldige maken förlorad hwad boet i wederlag för des förwandlade egendom bordt erhålla till så stor del, som den skyldige deraf må kunna hafwa förbrutit. Betalas åter till samfälligheten hwad af samfälligheten är taget, så har den oskyldige denna del af gistorätten i behåll. Är deremot gistorätten ej förwertad, så inträffar det fall 5 §. affer, och den föreslagna omgången, som innefattar det generella, återgår till det speciella, eller hälften afqvittas, såsom den skuldsattes lagliga och ej förwertade rättighet.

6 §. I motloerne till denna §. yttras: att i sådant fall, som detta, då den ene maken ensamt dragit fördel af den andres enskilda egendom, bdr den ensam swara för hela beloppet. Detta är på en gång tydligt och rättwiist. Men wid tillämpningen, då fråga uppstår: på hwad sätt eller i hvilken ordning skall den skyldiges egendom här till användas, synes LagComiteen hafwa helt och hållet omvändt rått förhållandet. Enskild egendom skall af den make, som förskingrat den andres enskilda lemnas i stället uti första rummet, så tydes i praxis 11 Kap. 7 §. GistermåtsWalfen, 1734 års lag: hafwer man sålt sin hustrus, eller hustru sin mans odaljord till sin enskilda nytta, gifwe så mycket igen af odaljord sin h. e. enskild; och sista mom. är ej jord till, fylle så af Idsbron h. e. samfäld egendom. Skulden är den ene makens enskilda till den andre och ej till boet. Hwad som tillhdr samfälligheten bdr ej kunna användas, förrän enskilda egendomen, så långt den räcker, tillgripits. Den make, som i detta fall har fordran, skulle, liksom wid 5 §. anmärkt är, gå miste om den till honom eller henne efter 13 Kap. förwertade gistorätt, om denne först togs, ehuru, om enskilda egendomen först användes, han eller hon kunde fullt utgå både wederlagsrätten och förwertade gistorätten.

Hwad angår §:s innehåll i öfrigt, eller om ene makens fordran hos gemensamma boet, så är principen riktig för gäldens betalande; ty gemensam skuld skall af gemensamma tillgångar betalas; och, der brist deruti uppstår, enskildt af hwardera ersättas, efter den andel hwardera i gälden och bolaget äger. 11 Kap. 3 §. GistermåtsWalfen 1734 års lag.

13 Kap.

5 §. Orden med uppsåt äro utestutne, dels till winnande af lifhet med stadgandet i 12 Kap. 11 §., dels af det skal att i dråp med uppsåt ingår äfwen groft wällande.

6 §. Med anledning af anmärkningen wid 3 §. 6 Kap. är perioden: eller för otukt, som emot naturen stridande är utestuten.

14 Kap.

2 §. I motiverne till 9 Kap. är bestämdt, att då till skilnad till fång och sate dömes, efter hvad i 6 Kap. 10 §. tillåtes, twiſt ej får uppså om bättre rätt att öfwer egendomen råda under skilnadstiden, och följaktligen är mannen äfwen i detta fall förwaltare af boet. Lagtillämparen bdr således för dylik händelse ej stadna i willrådighet.

Skilnad till fång och sate medgifwes i två fall. Det ena: då hat och bitterhet emellan makarne råder, och den ene är skulden dertill genom ofta upprepade utbrott af wåldsammt sinnelag eller annat hårdt bemstande, så att wåda wore för den oskyldiges lif eller wälfärd, der deras sammanlesnad fortfore (6 Kap. 9 §.) h. e. wällande å ena sidan. Det andra: då den emellan uppkommer wederswila utan att någondera bestyfler annan för wällande dertill (6 Kap. 10 §.) h. e. icke wällande å någondera sidan eller lika wällande.

I hwilketdera fall som inträffar, träder en af makarne ur boet, och huru härmed skal förhållas är, efter hvad här öfwan nämndes, tillräcklig föreskrift lemnad i 9 Kap. jemnfördt med motiverne till detsamma; men äfwen i begge fallen kunna makarne hafwa barn. 14 Kap. 2 §. affter blott det ena (6 Kap. 9 §.). Är nu deremot någondera eller begge lika wällande (6 Kap. 10 §.), så frågas: hwilkendera äger rätt behålla barnet? mannen sitter i boet, och skal, med tillämpning af lagförslaget 9 Kap. 9 §. gifwa hustrun understöd. Med boets förvaltning synes lagförslaget äfwen hafwa i allmänhet förenat rättigheten att behålla barnen. Derigenom undwikes att söka Rätten för bestämmande af deras underhåll i sådant fall som detta. Blott hustrun stiles och det för någon tid från boet. Förhållandet i öfrigt fortfar som förut. — Händelser kunna likwäl inträffa, då hustrun måste anses wara mera fallen att wårda barnen, t. ex. barnen äro ännu så späda, att de äro i behof mera af modrens än fadrens närmare omsorg; en slika kan af modren erhålla underwisning, som annars wore förenad med större eller mindre kostnad. Dessa och flera omständigheter synas böra komma i öfwerwägande i detta fall, då ingendera af makarne eller bägge anses till skilnaden wällande. Detta öfwerensstämmar med 15 Kap. 2 §. GisternålsBalken

1734 års lag. Skulle åter begge makarne vara vertill lika fallne, då ware mannen närmare, på sätt samma lagrum föreskrifwer. I öfwerensstämmelse härmed är ett tillägg föreslaget till 2 §.

ArfdaBalken.

1 Kap.

2 §. Här är i stället införd 19 §. på den grund att man ansett rätta ordningen för begreppet om arfståran vara 1:o hwißen, 2:o huru, och 3:o af hwilka årswes? 2 §. i förslaget blifwer den 3:de o. s. w. till

6 §. den 7:de i föreslagne redactionen. Det medgifwes att den föreslagne utwidningen af istadarätten har flere skäl för sig; i lagtexten är likwäl ej tydligt uttryckt huru långt denna rätt bdr sträckas. Här man följa motiweras ordalydelse, så affer den systons afkomlingar utan inskränkning till wiß led. Härwid uppsäkr dessa betänkligheter: i 4 §. säges: är barn dödt, då skall dess afkomma, i hwad led den vara må, istadarätt njuta. Deremot i 6 §. systons afkomlingar njuten istadarätt. Och i 7 §. är något af systonen dödt; njuten dess afkomlingar istadarätt, som i 6 §. sägs. 4 §. uttrycker med bestända ord att istadarätten ej är inskränkt till wiß led; dessa ord saknas i 6 §. om systons afkomlingars istadarätt, och 7 §. ger blott hänwisning till den 6:te. Hwarföre, om lagstifaren welat å begge ställen uttrycka lika oinskränkt rätt, icke nyttja samma termer? jemnför man detta utslutande med 18:de §:s bud att sidoarfwingar endast årswa till och med nionde led, så blifwer den tanke nästan stadgad, att istadarätten för systons afkomlingar icke sträcker sig utöfwer nionde led. Då man likwäl, med affeende å det bestända i motiwerne, ej twelat antaga, att lagstifningen haft för affigt meddela systons afkomlingar lika oinskränkt istadarätt, som i 4 §. är tillagd barn, är, till enhets winnande i hellsa lagbudet, 2 mom. i 6 §. i öfwerensstämmelse härmed jemkad.

17 §. blifwer, i följd af hwad ofwan är utmärkt, den 18:de. Sedan i 15 §. blifwer beständt, huru förhållas skall, då sidoarfwingar å fäderne och mödterne äro samarftwa, nemligen att hwardera sidan tager hälften, kan man antaga att lagstifningen i 17 §. ej welat upphäfwa detta stadgande genom föreskriften skall sidoarf delas emellan flere grenar i en ått, tage hwar gren lika lott; och man får således förutsätta, att lagstifningen i sednare §. endast haft för ändamål att bestämma arfdelningsfättet emellan sidoarfwingar å endera antingen fäderne eller mödterne.

sidan. Uppställningen, sådan den nu är, skulle indigtvis förorsaka förwillelse, om ej hos Domaren, dock hos någon arftagare, samt af sådan grund antingen uppstå rättsgångar, der advocaturen feet ett stenbart skäl att meddela sitt biträde, eller och den ensalbdige och ej tråtlvsne genom förening ndbgas affsä en rätt, den han sann twiswelsaktig. Tillägges wid ordet sidoarf å endera sidan, har lagen uttryckt för hwilket fall föreskriften lemnas och otydligheten förswunnit.

18 §. den 19:de. Godkännes tillägget till 6 §. i lagförslaget, bbr afwen 18:de §. erhålla den lydelse, att den samma ej synes upphäwa hwad 6 §. innehåller, och således bestämdt från reglen undantagas föreskriften härutinnan.

24 §. Grunderna för tillägget i denna §. eller har den (make) förwerskat arfsrätt, som i 4 Kap. skils, torde ej wara af ndben att citeras.

26 §. Stadgandet i 1 mom. af denna §. öfwerensstämmar med hwad förslaget i 9 Kap. JordaBalken innehåller, om innehafwares af jord rätt, han må besitta den på god tro eller icke, i asseende på ersättning för ndbig och nyttig kostnad. Deremot synes 2 mom., som bestämmer innehafwarens ersättnings- eller återbäringsfölydighet, ej wara nog fullständigt, i ty att werkan af innehafwande mala fide icke är utfatt. Derigenom att lagen utfatt, huru förhållas skall då posefion warit bona fide, skulle wäl man kunna leda sig dertill, att posefion mala fide werkade att posefor borde gifwa ut den ränta eller afgäld, sam af arfwet rätteligen bordt gå, från den tid han det emottagit; men då detta bud är till principen det allmänna och det andra det inifrånktare, emedan det måste älligga posefor wisa, att han warit i god tro, om ej motsatsen skall antagas, så är samma buds upptagande i lagen föreslaget och begges ordnande enligt berörde regel antydd.

27 §. Grunden för inöbrandet i swenska lagen af detta stadgande är tillfyllestsgörande redowisad. Det tillhör likwäl enskildt, hwarken lösbren (HandelsBalken) eller fastighet (JordaBalken). Då 26 §. asfer den händelse, om någon oberättigad träder till arf, och förestagne §. förklarar fby om arf ogiltigt, eller med andra ord fbyaren oberättigad att dertill träda, torde rätta stället för lagbudet wara här. Man har likwäl utbytt ordet fbya mot öfwerläta enär det sednare lämpligare och widsträcktare omfattar affigten med det förbud man welat uttrycka.

2 Kap.

1 §. Den bewisning, som lagen i senare perioden till 2 mom. af denna §. tillåtit genom undersökning af barnets och modrens beskaffenhet, har man trott sig finna wara mindre lämplig; och då en dylik undersökning sällan torde lemna det dermed supponerade resultat, synes det wara bättre att helt och hållet utesluta ett bewisningsfätt, hwarigenom wissheten om werkliga förhållandet skulle byggas på osäkra grunder.

2 §. Su kortare den tid blifwer, inom hwilken barnets moder skall swärfwa i owisshet om detsammans och följaktligen äfwen hennes öde, ju bättre. Med de tillfälln, lagförslaget lemnat att kunna, äfwen på landet, hädanefter flyndsammare få rättegångsårenden anhängige gjorde, torde det ej wara att befara, att ju icke sex månader blifwa tillräcklige för att få god man för barnet förordnad och denne samt modern lagligen stemde; annat är förhållandet med arfwingar.

4 §. Det synes nödigt att den tid af trehundra dagar, i 1 §. är bestämd, äfwen här bestämdt utsättes; och då äktenkap kan upplösas icke allenast genom endera makens ödd, utan äfwen genom skilsmässa, i hwilket sednare fall skilnad till säng och sätte mbligen föregått, har lagbudet till sådan händelse blifwit utsträckt.

3 Kap.

8 och 10 §§. I 7 §. heter det hafwe då sin rätt till arfwet förlorat; i 8 §. har arfwinge sin rätt förutit, och i 10 §. har rätter arfwinge sin talan förlorat. Till winnande af enhet i uttryck, är texten till 8 och 10 §§. i fråga om desse uttryck jemkad till likhet med det i 7:de §.

4 Kap.

2 §. Meningen af detta stadgande kan icke wara annat, än att den eller de af fäderneslägten, som mishandlingen utöfwat, eller i någon måtto medverkat der till, och dens eller deras afkomma skall hafwa derigenom förverkat arfsrätten. Efter orden skulle likwäl denna §. kunna erhålla en sådan mot rätt och billighet stridande tillämpning, att oskyldige om brottet okunnige medlemmar på grund af andras brott skulle blifwa förlustige en arfsrätt, den lagen åt dem förwarat och de icke förverkat. Man har ej kunnat föreställa sig att lagstifningen haft för afsigt uttrycka ett sådant bud, dertill ej eller motiverne synas gifwa anledning; men onekligen lärer lagbudet fordra förtydligande, och i sådant afseende är föräntrade redactionen förestagen.

6 §. I 3 Kap. 9 §. heter det, i likhet med 15 Kap. 9 §. Urfsdalken 1734 års lag, då skall Rätten låta sätta det (arfwet) i säkert förwar ic. Då lagen å begge ställen asser enahanda säkerhet, torde den äfwen böra på enahanda sätt uttryckas.

5 Kap.

1 §. Afhandlingar, som ansetts böra strifligen upprättas (t. ex. om äktenkapsförord 8 Kap. 1 §. GiftermålsBalken, och köp och byte 3 Kap. 1 §. Jordabalken) flota

ffola vara åtefnade dag och årtal, med vittnen under. Enär aftalet om hängift ej må anses fullbordadt för, än hängiftstagaren under hängiftsbrefwet teknat qwitto, är förenämnde formalitet ej nödig iakttaga utan wid selswa detta bewis, som innefattar erkännande af hängiftens emottagande. Men härwid torde den ej böra åfidosättas, och således ej eller dag och årtal uteslutas helst, då fråga uppstår om hängiftsbrefwet rätteligen blifwit bewakadt eller inom den i 2 §. föreskrifne tid, grund för bestämmandet häraf i annat fall saknas. Skäl å hängiftstagarens sida att göra denna anmärkning, har lagstiftningen liksom förskottswis lemnat honom, då i 9 §. med underlåtna lagförliden med hängiftsbrefwet, på sätt 2 §. bestämmer, är förenad den werkan, att egendomen anses till full ågo gifwen; och enär bewisningsfölydigheten i detta fall drabbade hängiftsgifwaren, såsom den, hwilken drog fördel af den behöriga bewakningen, det lagstiftningen åfwen indirecte antydt derigenom, att bewakningen blifwit honom föreskrifwen; och ju längre tid förflutit från hängiftens lemnande, ju svårare kunde en säker bewisning åstadkommas; så torde lagstiftningen, med fördelarnes utwidgning för hängiftstagaren, hafwa inifrånkt och ej nog bewarat dem för hängiftsgifwaren, eller lemnat honom nödig anvisning till sin rätts betryggande.

2 §. Det kan ej nekas, att lagstiftningen, så wäl för afbjändande af alla ordor, som varit en följd af det mindre bestånda i 1734 års lag angående hemförlid, som ock att försäkra både gifwarens och tagarens rätt, bordt föreskrifwa för detta ändamål tjenlige formler, och desamma må tillåfventyrs till sörre delen anses wunnet genom stadgandet i 1 och 2 §§. af detta Kap.; men lagstiftningen synes härwid ej hafwa haft i sigte eller tillräckligen wärdat tredje mans rätt. 4 Kap. 5 §. UtökningsBalken stadgar: Ej må i gäldenårs bo något utmätas som hörer annan till; och 21 Kap. 4 §. HandelsBalken, som affter börjad konkurs: Finnes i gäldenårs bo gods, som uppgifwes böra annan till, såsom (bland annat) hängift, sätten gode männen det i förwar, och gifwen det till ägaren ut, då hans rätt ostridig är. Lagstiftningen har funnit nödigt föreskrifwa formaliteter i afseende på förord till tredje mans säkerhet, på det han må weta hwad hwardera waken i boet äger, att afhandlingen derom skyndsamt gøres kunnig och hålles tillgänglig för allmän kännedom. Det lärer ei vara mindre wigtigt att tredje man af hängiftsbrefwet kan se hwad som icke tillhör gäldenärens bo, men deruti finnes; och formaliteterna wid hemförlid torde derför böra vara lika med dem wid förord. När lagstiftningen i 8 Kap. 4 §. GiftermålsBalken, som skyndsamt uttryckt två månader, är ej skäl att i fråga om hängift afwika från samma regel.

My redaction i öfwerensstämmelse med sistnämnde lagrum i förslaget är alltså upptagen, med det tillägg beträffande protokollet, i hwilket hemförlidsbrefwet bär införas, som antages i 9 Kap. 8 §. RättegångsBalken.

5 §. 21 Kap. 4 §. HandelsBalken synes den princip vara etablerad, att allt hvad i gäldenärs bo finnes och annan ej gdr anspråk å såsom sitt, skall anses såsom boets tillhörighet. Ifrån denna regel utgdr 2 mom. i denna §., ett undantag; i ty att det blifvilt lemnadt i gifwarens välbehag att låta hemgiftstagaren behålla hemgiften, den der för sådant fall ej kom att ingå i måsans tillgångar. Man har troit att detta undantag wore mindre lämpligt, helst då i betraktande får tagas, att i och med yppad konkurs, gäldenärens alla egendomsaffairer böra uppgdras, och att, ders est någon med honom derefter slutad handling skall vara gällande, till densamma fördras alla de formaliteter, lagen föreskrifwer, utan att en före konkursen i detta afseende widtagen åtgärd må anses gdra tillfyllest. Den händelse skulle annars inträffa, att en borgenär, som ågde full anledning vara försäkrad, att gäldenärens penninge- eller egendomsförhållanden före konkursen wore genom konkursdomen afgjorde; och som i förliande derpå och med förment säkerhet i ett af gäldenären innehafwande betydligt lösbredo, lemnat honom försträckning, hindrades i sin fordrans utbekommande af ett hemgiftsbref, tillkommit före konkursen och efter densamma icke lagföljdt. Den perioden der han ej will låta hemgiftstagaren den behålla är af denna orsak utsluten, och hemgiftstagaren lemnad hänvisning till 21 Kap. 4 §. HandelsBalken, der det stadgas: huru han må få hemgiften åter, då den finnes i behåll.

7 §. Tillägget till denna §. öfwerensstämmar med grunderna till föreslagne redactionen af 5 §.

6 Kap.

1 §. Med erkännande af den omsorg, LagCommiteen tagit att i detta Kap. uppfatta allt sådant, som hörer till wården om dds mans qwarlätenskap, har man likwål här saknat det egentliga säkerhetsmått andre länders lagstifningar föreskrifwit mot förskingring af qwarlätenskapen under den tid, som förstyret ifrån ddsstämman till dess medhinnas kan att boupyttekning lagligen förrätta, eller försegling. Den härmed affedda sibrre säkerhet synes owillkorligen påkallas af det uti nästföljande Kap. föreslagne stadgande: att, för fordran i sterbhus, utmätning, qwarstad eller intekning ej får ske förrän en månad efter boupyttekningsdagen. Ifrån försegling torde dock böra undantagas hvad till hushåll och gårdsbruk under tiden kan tarfwas. De personer, hwilka böra taga wård om boet, och ordningen dem emellan, har man ansett nödigt närmare bestämma; åfwen som och då Rätten ej alltid är i werksamhet, då anmålan om ddsfall sker och försegling erfordras, man föreslagit att denna anmålan må ske hos Domaren, som i anledning deraf tillkommer föreskrifwa hvad för wården af boet i enlighet härmed fordras.

3 §. Med förutsättande deraf, att bestämmande af boupyttekningsårswodet blir föremål för särskildt stadgande, är emot denna §. icke annat att anmärka, än i afseende

de på rättighet för sterbhusdelägarna att kalla annan boupyttingsman, än någon af de dertill förordnade. Motiverne synas innefatta tillfyllestgörande skäl för den tanken, att boupytting alltid skall förättas af dertill behörigen förordnad Embetsman. Den föreslagna utvidgade friheten skulle i såderna inverka ofördelaktigt på Magistratens afslöning; och man tror sig förutse, att de boupyttingsmän, som, enligt förslaget, komma att tillsättas, egentligen icke hafva att påräkna annan afslöning än detta arfwode. Det kan ej anses såsom något obehörigt twång, att boupytting owillkorligen skall upprättas af den person, som under embetsmannans ansvar dertill blifwit förordnad, enär ett skäligt och lindrigt arfwode bestämmes i förhållande till det besvär, utredningen medförer.

6 §. Den föreskrift, som denna §. lemnar, att Domaren skall tillkalla twenne Rånndemän, såsom wittnen till den provisoriska åtgärd, §. tillåter, synes ej wäl så till sammans med den skyndsamt, som påfallat denna exception från wanliga formen; åt Domaren ensam torde i detta fall böra lemnas rättigheten, att widtaga vederbörlig åtgärd, utan fara att någon wårda deraf må uppkomma. Emellan ordinarie Tingen meddelar Domaren å embetets wågnar någon åtgärd af enahanda wigt, som denna, och ju mera controller man sätter för hans åtgärder på egen hand, ju mera mistroende födes emot Domaren, som bär af folket anses incapable af någon ensidighet. Bemärkingen i §:s lydelse för öfrigt, är en följd af hwad wid 3 §. är anmärkt.

18 §. I denna §. är utesluten hänvisningen till det Kap. och §. i Balken, som afhandlar skyldigheten för sterbhusdelägare, att wårda de omtyndiges rätt, för hwilka den afslidne i lifstiden warit förmyndare. Stadgandet i den §., hwartill hänvisning bär lemnas, innebär afwen det: om wården af dds mans bo, (Rubriken till 6 Kap.) ehuru sammanhanget i öfrigt påfallat, att föreskriften blifwit utförd i det Kap., som affter förmyndares pligt, och huru förmynderskap skall afstrådas. Man har derför åter upptagit detta tillägg, som finnes i förra redactionen, med den skiljaktighet i affeende på Kapitlet, som är en följd af förändringen i nya förslaget.

7 Kap.

2 §. Enligt motiverne affter förbudet i första mom. af denna §. att förekomma alla försök af en eller flere bland boets borgenärer, att på de öfriges befostrad förskaffa sig betalning eller förmansrätt, werkan af werkstål qwarstad eller utmätning eller bewitjad intekning. Med hänsigt att i detta mom. uttrycka, att lagsstifningen endast haft för ändamål, att afbjuda detta den ena borgenärens företråde framför den andre, förklarar i motiverne: Ingenting hindrar att man under tiden utwerkar sig beslut om utmätning eller qwarstad, eller söker intekning; men huruvida företråde till egeudomen derigenom må beredas, förblifwer tills vidare oafgjordt. Borgenär äger således widtaga alla förberes-

dande åtgärder för sin fordrans utbefinnande intill men ej med den som skulle tillägga honom företräde. Till dessa hör, att utöka sin fordran och få den genom domstols eller Konungens Befallningshafwandes utslag till betalning fastställd, ehuru verkställigheten blifwer hwilande. Fordran är följaktligen utsköningsskuld. Nu lyder deremot sista mom., år laga bouppstekningstid försummad ware galden genast utsköningsskuld. Efter texten innefattar detta stadgande en inskränkning af den rättighet, som följer af föreskriften i 1 mom. Vid jemförelse af text och motiver synes lagstifningens affigt hafwa varit uttrycka det bud: att om bouppstekningstid ej är försummad, får borgenår utöka sin fordran af boet h. e. hos sterbhusdelägarna gemensamt såsom boets representanter: år åter tiden försummad, då har han ej allenast denna rätt, utan ock att hos sterbhusdelägarna enskildt kräwa sin fordran, h. e. de skola hwar för sig swara utöfwer deras representation af boet. Sista momentet af §. är i enlighet härmed ändrad.

2 mom. i §. är ej i full öfwerensstämmelse med motiverne. På förra stället heter det: wiser borgenår att sterbhusdelägarna under tiden förskingra boets tillgångar och att hans rätt förty är i wäda; på senare åter: förefinnes anledning dertill. Att wisa ett förhållande måtte innefatta, antingen att blott framställa, uppgifwa, förebära det; i sådant fall innebär lagtexten en widsträcktare förman för borgenåren än motiverne; eller ock att enligt lag skäddligt göra detsamma, d. w. s. i fall förhållandet bestrides, med laga skäl beledsaga detsamma; i detta fall innehåller lagtexten en inskränkare rättighet för borgenåren än motiverne. Lydes wisa på förra stället, år sterbhusdelägarnes rätt för nära trådd; på senare, år borgenårens ej tillräckligt tryggad. Man skulle således utan betänksamt kunna såsom text antaga det i motiverne nyttjade ordafätt på förenämnde ståt, med förbigående af alla öfrige. Nu inträffar dock att just denne omslytning står i harmonie med hwad lagförslaget på ett annat ställe uppfattar. 6 Kap. 1 §. UtsköningsBalken innehåller, såsom willkor för qwarstads bewiljande, att sökanden skall hafwa företett sannolika skäl för sin talan, och Konungens Befallningshafwande pröfwa, det fara år att galdenåren eller innehafwaren af det gods, hwarå qwarstad sökes, undansicker eller förstöber detsamma. Finner åter Konungens Befallningshafwande ej full anledning vara att qwarstad bewilja, pröfwe då om galdenårens gods må ställas under förbud att skingras. Jemföres härmed motiverne, så upplyses, att i begge fallen sökanden bör hafwa företett sannolika skäl för sin talan och fara vara för handen att godset undansickes eller förstöres, men för bewiljande af qwarstad fordras till wisshet sig mera närmande omständigheter; för bewiljande af förskingringsförbud mindre. De förra uttryckas med sannolika skäl och de senare med anledningar.

Stadgandet att borgenår har rätt erhålla förskingringsförbud endast i det fall anledning år, att sterbhusdelägarna under tiden förskingra boets tillgångar, år för inskränkt och harmonierar ej fullkomligt med 6 Kap. 1 §. UtsköningsBalken, som

tillåter förskingringsförbud af gods i annans mans hand än gäldenärens, men som bärer honom till; ej eller med 6 Kap. Ursäddalken, som antager, att annan än slerbhusdelägare kan om död mans bo hafwa wård. Lindamålet med stadgandet måste wara, att försäkra borgnären att boet bibehålles i oförändradt skick, det motiverne antyda wid redowisningen af stadgandet i 1 mom af 2 §.; men boets skick kan afwen förändras af annan än slerbhusdelägare, hwilken har det i sin wård, och för sådan händelse har borgnären ingen vidare säkerhet än den 6 Kap. 18 §. utskakar eller wårdarens ersättningsfkyldighet, som oftast skulle blifwa swär att bestämna, och derwid nästan alltid fordrades domstols åtgärd. Då fara är att boets tillgångar svingras, bär borgnär så förbud deremot, utan afseende derpå, hwilken svingringen wällar.

Swärfkyldig synes den mening i texten wara: och att hans rätt förty är i wäda. Den har sin rätta plats i motiverne, der en närmare utweatling af texten bär finnas. Förskingringsförbud förutsätter, att man documenterar sin rätt som borgnär, och förefommer anledning att den egendom, med hwilken samma rätt skall uppfyllas, blifwer svingrad, följer af sig self att rätten är i wäda.

Konungens Befallningshafwandes rättighet, att låta ställa godset under säker wård, synes bära widtaga i det fall då borgnär företett sådana sannolika skäl, som berättiga honom till sörre säkerhetsmått, än blott förskingringsförbud, h. e. qwarstad. Qwarstad kan ej bewiljas emot 1 mom.; men närmaste säkerheten derintill eller godssets ställande under säker wård. Efter uttrycket i texten skulle stadgandet endast utgå från den regel: ju sörre fara, ju sörre försigtighetsmått; men 6 Kap. 1 §. UtskakningsBalken innebär den regel; ju sörre skäl till fara förefommit, ju sörre säkerhetsmått. I anledning häraf synes afwen orden i texten; der så omtränger, bära utgå.

7 §. Man har ansett nödigt gifwa hänwising, inom hwilken tid den annalån hos stätten, §. offer, bär ste.

8 §. Förändrade redactionen till denna §. utgår från de grunder, som wid 11 Kap. 2 §. GiftermålsBalken äro antydda.

26 §. Meningen af stadgandet i denna §. är utan twiswel den, att arswingar skola äga lika tid att söka urarfwafsrman, efter inställeledagen i följd af årsstämming, som efter det bouppfektningen aflutades; men till förefommande af mistydning har den förändrade redactionen ansetts nödig.

8 Kap.

Rubriken. Denna förändring instämmer med rubriken till 7:de Kapitlet.

1 §. Perioden: eller begären förordnande för särskild utredningsman, som i 6 Kap. 3 §. sägs, är utesluten, af skäl som wid sistnämnde lagrum äro anförde.

6 och 7 §§. 6 §. innefattar tillfyllseigbrände stadgande för stifte & sådan egendom, som icke kan delas eller klyfwas och 7:de §. skulle derföre anses öfverlöddig, så widt den icke skall affe en aldeles olifa händelse, den nemligen: att egendomen wäl kan delas i två eller flere delar, men ej i så många att alla arfwingarne hwar för sig derå kunna wara besutne. I sådant fall uppkommer öwillskorlig skyldighet för hwar och en, som erhåller lott i egendomen att betala lösen till den, som ej får del, eller också till den affrå egerdomslotten och taga lösen; men denna mening synes ej wara nog klart uttryckt; förändrad redaction till 7 §. är föreslagen; och, om den godkännes, är ej annan förändring af 6 §. nödig, än att uttrycket, hwilkendera lösa skall utbytes emot hwilkendera lösa må. Derigenom undanröddes den contradiction, man annars skulle wilja finna emellan denna §. och den 8:de, deruti godkännes rättigheten för alla storbhusdelägarna att undandraga sig lösa.

9 Kap.

1 och 2 §§. Klarheten och fullständigheten i uttrycket i fråga om skriftliga testamentens upprättande och bewittnande synes icke hafwa wunnit genom den förändrade redactionen i §. erhållit emot i förra förslagets 10 Kap. 1 §. Uteslutandet af orden med dag och årtal, strider emot föreskriften angående andra skriftliga handlingar. Tillägget med gifwarens namn under synes öfverlöddigt. Detta willkor säger sig self, ty ett testamente utan gifwarens namn är ett testamente af ingen. I 7 §. omnämnes två eller flere wittnen till testamentets besyrkande. Samma term synes också utan att willa kunna stå qwar i 1 §. Tekna skriftligt intyg är en pleonasm. Man kunde med lika skäl säga: skrifwa skriftligt intyg. Man har ansatt förra redactionen öfwa återgifwas, äfwen med sista mom. Gifwaren stände fritt att låta wittnen testamentets innehåll weta eller ej; hwilket mom. nu i stället blifwit flyttadt till 1 mom. af 2 §. Det kan endast tillämpas i sådane fall, som i §. offer. Till 2 §. som lemnar föreskrift, deresi gifwaren ej kan låsa skrifwit, eller är stum, hör det icke. Denne måste meddela wittnen sin wilja genom tal eller tanken. Kan den stumme skrifwa och har han skriftligen fattat sin wilja, så är det ett fall, som subsumeras i §. 2 §. blir i anledning här af förkortad.

3 §. Både förra och sednare förslaget upptaga, i likhet med 16 Kap. 1 §. År 1734 års lag och Kongl. Förordningen den 27 April 1810: äro ej wittnen att tillgå då testamente författas; Här af synes wara klart, att bewisningskyldigheten blifwit lagd på testamentstagaren. Dersamma gäller om andra perioden af texten: har gifwaren ej eller efter den tiden, haft lägenhet att wittnen anskaffa. Emot consequencen i denna uppställning är ej något att anmärka. Den är i detta fall och det endast, att föredraga förra redactionen till 10

Kap. 2 §., der i förra händelsen bewisningsfylligheten synes ligga å testamentstagaren, i senare å arfwingarne.

Man har trott det wara med sakens natur öfwerensstämmande att bewisningsfylligheten i begge fallen fastas å arfwingarne, att redactionen ändras så att den uttrycker detta.

Texten innehåller, såsom villkor för testamentets kraft, att det skall wara med testators egen hand skrifwet och underskrifwet. Inträffar ej detta, så förfaller testamentet. Testamentstagaren skall styrka denna testamentets verklighet. Har han det, som utgör det wäsentliga, så tillhör det arstagaren, sedan gifwarens wilja sålunda måste antagas wara konstaterad, att wisa det gifwaren haft tillfälle iakttaga de formaliteter, 1 §. i affeende på wittnen föreskrifwit. Denna utgör en positiv bewisning och bär föredragas den å testamenstagarens sida, som skulle blifwa negativ. Den förra är lätt, den sednare, i fall som detta, nästan omöjlig att åstadkomma.

1 §. innehåller, att wittnen skola intyga, att gifwaren gjort testamentet med sundt förstånd och af fri wilja. Detta kan ej uppfyllas då testamentet är obewittnadt; men då sundt förstånd och fri wilja af lagstifningen i allmänhet lärers böra antagas för hwarje handling till dess motsatsen bewises; så torde ock bewisningen i denna del ligga på arfwinge; men ock medföra den följd, att testamentet, såsom saknande ett af de villkor 1 §. i allmänhet ålägger, icke har kraft om än arfwingen skulle brista i bewisningen om tillgång på wittnen wid eller efter testamentets upprättande.

5 §. Tillåtelsen att göra muntliga testamenten bär wisserligen inskränkas. Öddwändigheten häraf witsordas fullkomligt af erfarenheten. Då lagstifningen medgifwit att testamente (en afwikelse från lagen i allmänhet) får ske, och bestämt att denna afwikelse skall förklaras skriftligen, hwilket synes wara det enda rätta sättet att göra en allmänt gällande skriftlig regels werkan hwilande för det tillfället; men tillika utsträcker tillåtelsen dertill att göra muntligt testamente; så bär, på sätt motiverne innehålla, den endast wara tillämplig i det fall, att testator saknat annan utväg, att få sin wilja förklarad. LagCommitteen har antagit att detta fall inträffat, då någon råkat uti swår sjukdom eller fara. Det sålunda i texten uttryckta exempel utgår wäl från grunden i motiverne, men omsluter den ej helt och hållet. Sista mom. af §:n gifwer wid handen, att lagstifningen med swår sjukdom eller fara affett hwad i förra förslagens 10 Kap. 5 §. benämnes med lifspillande, och följer man strängt nämnde grund, torde den slutföjd deraf böra dragas, att den sjukdom eller fara, hwaruti testator råkat, i sig innefattar orsaken till en hastig, oförmodad ödd. Om testator supponeras hafwa förutsett eller kändt den lifspillande faran, har han äfwen berdt föreslå sig dess werkan, och således ågt annan utväg att förklara sin yttersta wilja: t. ex. om man blir commenderad i fält, fbretager en längre föresa, drages med en sjukdom, i sig sielf ej öddlig, men som genom dess långwarighet eller successiva tilltagande bereder

fara för lifwet. I sådana fall bär testator ej få begagna utvägen att muntligen förklara sin vilja.

Gifwaren kan vara, så wäl qwinna som man; och öfrige rättelserna i texten hafwa derå afseende.

6 §. Ordet Underrätt är utbytt mot Domstol, i 1 mom. af den anledning, att man ansett testator berättigad ingifwa sitt testamente till hwilken Rätt han hållt wil; då härmed endast åsyftas att få ett autentiskt intyg om testamentets verklighet, och testators sinnestillstånd och frihet wid erkännandet. Då gifwaren har tillgång på Rättens witsord i detta fall, synes det ock af Rätten böra meddelas, på lika sätt som om wittnen sagdt är. Härå har jemningen i 3 mom. af §. afseende.

7 §. I afseende på skyldigheten för testator, att, i fall som detta, låta å nyo bewittna testamentet, har lagstifningen instränkt hwad 1 och 2 §§. bjuda. Motiverne redowisa icke någon del af Sin och man saknar således all ledning att bestämna grunden för afwikelsen. Hafwa wittnen dödt eller blifwit jäfwige, så skulle wäl testator åligga, att å nyo låta lagligen bewittna testamentet, derom 1 och 2 §§. handla; eller ock wittnen kunna bestyrka detsamma enligt 4 §. Utsättes lagligen bewittnas i stället för: å nyo bewittnas af två eller flere, som på en gång tillstådes warit, så torde dermed vara uttryckt den mening, lagstifningen bordt hafwa, nemligen att man är skyldig å nyo iakttaga hwad 1, 2 och 4 §§. föreskrifwa. War jäfwet eller dödsfallet gifwaren okänt, är en framställning, som, efter wanlig tydning, lägger bewisningskyldigheten på testamentstagaren, hwilket synes icke riktigt. Har testator en gång låtit bewittna testamentet lagligen, så lär det stola bewisas, icke att jäfwet eller dödsfallet, hwarigenom lagligheten gjordes om intet, war testator obekant, utan att jäfwet eller dödsfallet war för honom känt; d. w. s. bewisningskyldigheten ligga på arfwingarne, som wilja häfwa verkan af ett lagligen bewittnat testamente. Det förnyade wittnandet tillkommer således ej testator såsom bestånd skyldighet, förån gifwet är att han känt jäfwet eller dödsfallet. Såsom ytterligare skäl till stadgandet att bewisningskyldigheten bär åligga arfwingarne eller testamentständeren, skulle kunna anföras, att denne, i synnerhet om han är afsläpft boende från gifwaren, kan ställa sig till wittnet i ett sådant förhållande, som gör wittnet jäfwigt; och hwilket förhållande antingen icke får anses innebära tillställning eller icke kan styrkas wara det.

II §. Arfsrätt i synnerhet förverkas icke allenast då man med uppsåt eller genom groft wållande dräper den, efter hwilken man får taga arf, utan ock då man stämplat emot hans lif; och går derigenom åfwen iftadarätten för hans arfwingar förlorad; h. e. så wäl den brottlige, som åfwen de, anses för detta fall civiliter mortui (4 Kap. I—4 §§.).

Wid bestämmandet af testamentärätten är i §. detta stadgande återgifwet, utom hwad angår stempning emot testators lif. Något skäl till denna afwikelse från reglen synes

synes ej vara. Den som stämplat emot någons lif, har efter lag förverkat rätt till dennes kärlek och wälwilla i fråga om arf; är det make, måste efter 6 Kap. 1 §. GiftermåtsBalken äktenskapet genast upplösas, ehwad den oskyldige det yrkar eller ej, och derå följer, enligt 12 Kap. 1 §. samma Balk, bodelning. Den oskyldige makens möjlige benägenhet att förlåta den brottlige får ej verka till äktenskapets fortfarande. Den sednare är tillika för alltid förklarad owärdig äktenskapets fördelar. (2 Kap. 14 §. GiftermåtsBalken). Vår då icke lagstiftningen genom uttryckligt bud äfwen här sanctionera den förut antagna principen?

Et fall, som lärer tillhöra denna §. att bestämma, har undwikit lagstiftningens uppmärksamhet. Testator förordnar, att hela eller någon del af hans egendom skall tillfalla A, är A död B, o. s. w. A, B med flere äro ej i den skyldskap att B kan arfwä A. Dråper A testator, förverkar ej B derigenom sin testamentsrätt; men har B förverkat den, om han dråper A med uppsåt eller genom groft wållande, eller stämplat emot hans lif? Denna fråga torde, utan vidare bewisning, böra jakande beswaras. Det öfwerensstämmar med grunderna till 4 Kap. 1 §. och 9 Kap. II §.

13 §. Wissheten att gifwaren welat uttrycka en annan wilja erfordras lika mycken, wid ändring, som återfallande af testamente och twertom. § 19 §. antages att denna wisshet om ändring i wis del af skriftligt testamente är wunnen, då densamma blifwit otydlig gjord, utan att testamentet i öfrige delar till innehåll eller tillämpning deraf beror. 1 mom. af 13 §. synes alltså stå i strid mot 2 mom. af 19 §. Då de ej utstrukne delarne af testamentet icke bero af den utstrukna, utan denne står isolerad, torde gifwaren genom utstrykningen hafwa tillräckligen ådagalaggt sin wilja att ändra, och ej behöfwa att genom nytt testamente förklara densamma. Det lärer såga sig sjelf att ett försödrdt eller obrukbart gjordt testamente icke är testamente eller får lagligen brukas. Såsom upplysning tillhör detta motiverne, ej texten. 20 §. Ålägger också den, som will begagna förkommit eller felaktigt testamente, wisa, att det utan gifwarens wettskap eller åtgärd förkommit eller fel fått, hwaraf det otydligt blifwit.

17 §. Lagen, enligt hwilken efterleswande make skall njuta sin rätt i boet, infas i 12 Kap. GiftermåtsBalken. Hänwifningen dit, lika med wid 8 Kap. 3 §. ÄrfdaBalken, gör stadgandet bestämdt, och den willelse undanröddes, som möjligen kunde uppkomma genom uttrycket, efter lag. Annan är gistorätt efter lag annan efter grund. (7 och 8 Kap. GiftermåtsBalken.)

Här uppstår den fråga: bär ej enkling eller enka, som upprättat inbördes testamente, anses wilja icke begagna detsamma, då han eller hon will ingå i nytt gifte? 12 Kap. 14 §. Giftermåtsbalken stadgar: att enkling eller enka, ej må träda i nytt gifte förr, än bodelning stett. Satt man tillämpa denna allmänna sats, så wore swaret snart gifwet. Rättigheten att begagna testamentet upphörde då, i och med detsamma den efterleswande ingick i nytt gifte. Det enskilda förordnandet (testamentet)

gäller likväl framför det allmänna (lagen), eller den speciella lagen framför den generella, och ej tvärtom. Först då den speciella ej finnes, inträder den generella i sin kraft, på sätt i mom. af denna §. utwisar.

För besvarandet af frågan måste man alltså hemta stål från andra förhållanden, än det 12 Kap. 14 §. GiftermålsBalken presumerar. — De finnas för jafan- det uti

1:0 det inbördes testamentets grund.

Kärlek och wålwilja, grunden för den allmänna arfsprincipen, förutsättes alltid råda emellan makar, och, der arfvingar ej finnas, som dela dessa känslor, öfvergår derföre wid dödsfall den ene makens egendom till den andre (1 Kap. 24 §.). Finnas arfvingar och ena maken likväl gör testamente till den andre, så har han dermed uttryckt att hans kärlek och wålwilja till maken är större än den till arfvingar. Är testamentet inbördes, antages äfwen förhållandet emellan makarne vara sådant. Föreställningen att dessa känslor skola fortfara äfwen efter äktenskapets upplösning hos den efterlefswande gör att begge, omise derom, hwilken först utgår ur tiden, gemensamt och ömsesidigt tillkännagifwa dem. Då de upphöra, måste också rätten till testamentets begagnande upphöra. Detta inträffar när efterlefswande make ingår i annat gifte; och i fall något särskildt stål för bestyrkande häraf erfordrades, så torde det likväl vara nog anförda, att så wäl 1734 års lag (9 Kap. 4 §. GiftermålsBalken) som lagförslaget (12 Kap. 10 §. GiftermålsBalken) förutsätter sådant förhållande.

2:0 i lagens analogi.

Begagnar efterlefswande make inbördes testamente, så får den icke (efter 16 §.) göra något förordnande, som ändrar eller upphäfwer det till tredje man; och endast i det fall denne gör efterlefswande maken märklig orätt eller skada är denne sednare tillåtet, att för sin del i boet hafwa testamentet, i hwad det sådan testamentstagare rör.

Är efterlefswande maken i nytt gifte ändrar den inbördes testamentet till tredje mans förfång, om icke i ord, åtminstone genom handling. Skulle det wäl kunna vara henne efterlåtit att, sedan den kärlek och wålwilja mot förre maken upphört, på hwilka denne grundat testamentet till henne, så göra en ändring, som varit uttryckligen förbuden under det dessa känslor ännu icke anses hafwa upphört? detta wore en uppenbar motsägelse.

Om ödbvändigheten att gifwa detta lagbud, och följderne deraf att det icke finnes, torde man häst upplysas genom ett exempel, hämtadt ur erfarenheten.

Ena makar utan laglige arfvingar, förordnade att den, som efterlefde den andre, skulle äga fri dispositionsrätt öfwer hela boet, och att då begge makarne woro döde, den egendom, som fanns efter den sist lefswande, skulle tillfalla deras fosterdotter. Mannen dog. Husfrun bewakade testamentet och satte sig i disposition af all qwarlätenskapen, men gifte sig efter några år, och ingick det testamente med sin sed-

nare man, att hwilkendera, som öfwerlefde den andre, skulle fritt disponera hela boet. Hustrun dog först, och twist uppstod emellan sednare mannen och fosterdottren om båttre rätt till egendomen. Å hwardera sidan fordrades den hel och hällen i följd af de särskildta testamenten.

Äfwen då gällde Cenciligt grunderna i Kongl. Maj:ts dom den 23 Augusti 1798) hwad 16 §. innehåller. Första testamentet kunde öfjäktligen ej ogillas; men icke kunde mannen betagas sin lagliga rätt i boet? Fosterdottren måste ätnöjas med den aflidna hustruns andel deri; och som sednare boets behållning war nått upp lika med det förra, så undandrog fosterdottren den anpart, som fosterfadren testamenterat henne, och, i förlitande på hvars erhållande, hon, äfwen efter hans ödd, fortfarit i sinhet mot fostermodren.

Hafwa åter makarne i inbördes testamente medgifwit den af dem efterlefswande, att ingå i nytt gifte utan rubbning i testamentet; så måste detta förordnande, såsom ett särskildt testamente, äfwen gälla, om testamentet i öfrigt står fast. Det utgör, lika som hwarje annat testamente, ett undantag från allmänna reglen, det lagen tillåter med willkor att det skall wara bestämdt gifwet. Är egendomen till full ågo gifwen, blir werkan densamma.

Danska och Norska lagarne, som tillåta makar utan bröstarwingar att testamentera; mannen till hustrun sin halfwa lott i boet, men ej hustrun annat än till gudligt bruk sin, stadga tillika att makar utan bröstarwingar må till bruk och nyttjande testamentera hwarandra hela deras lott i boet, likwäl med det willkor här blifwit satt i fråga, nemligen så länge den efterlefswade icke går i nytt gifte. (5 Boken 4 Kap.)

10 Kap.

2 §. Tillägget eller har bröstarwinge sin arfsrätt förwertat, torde ej fordra särskild redowisning.

6 §. Med antagande att någon inifränkning i testamentsfriheten till förmån för andra, än bröstarwingar, icke bär åga rum, synes likwäl föräldrars pligt mot dessa senare, icke wara i texten så bestämdt utstakat, som motiverne föranleda. Detta Kap. och 4 Kap. Jordabalken synas ej fullkomligt öfwerensstämma. Genom gifwa eller förlåning kunna föräldrar undandraga en eller flere af deras barn deras laglott i fast egendom, och derigenom mot det eller dem indirecte wisa den motwilja eller förkärlek mot andra, lagstiftningen i 10 Kap. welat undanröddja. Det synes nog att föräldrar åga i deras lifstid fritt råda öfwer och äfwen bortskänka deras lösa egendom; men hwad angår fastighet, torde, då fråga uppstår om collision af sinhet mot barn eller andra, lagen böra uttrycka, att den gynnar mer den förra än den sednare, och i afseende på barnen inbördes, att den antager denna känsla wara lika för alla. Den §., som skulle innefatta budet häröf, är ställd näst efter den 5:te, af orsak att 6 §. i förslaget, som

affter ett allmänt stadgande om testamente, bdr, på sätt förslaget innehåller, blifwa den sista.

12 Kap.

5. §. Vid jämförelse med motiverne synes lagstifningen i 2 mom. af §:n enastadast affett den händelse, som nämnes i 12 Kap. 3 §. 2 mom. GiftermåtsBalken, d. w. s. att sedan efterleswande maken uttagit sin fördel och för hwardera maken blifwit affatt hwad af des enskilda egendom qwar är, samt wedelag för afhånd och förwandelad egendom gifwet, den efterleswande, wid uttagande af sin gistorätt i boet eller hälften af samfälligheten genom lott, bekommit den wisa egendom andre makar borttestamenterat. Härwid förutsättes alltså att arfwingarne till wärdet fått motswaraande eller lika lott med efterleswande maken. Där nu arfwingarne med rättwisa stola åläggas ersätta det testamenterades wärde, måste tillika wara gifwet, att det icke ingriper i deras laglott, om de äro bröstarfwingar. Af hwad de ärfwa och ej af annat, skall denna ersättning utgå, så widt den ej öfversiger hwad gifwaren ägt rätt borttestamentera: t. ex. sedan skuld, wedelag m. m. blifwit guldne eller affatt, finnes i ett bo såsom samfällighet att dela 10,000 R:dr, hwaraf efterleswande maken får ena hälften och bröstarfwingarne den andra. Deras laglott utgör 2,500 R:dr, afwensom de öfrige 2,500 R:dr, der ej testamente finnes. Nu har den, efter hwilken arf tages, borttestamenterat wiss egendom, som ej öfversiger 2,500 R:dr; men just denna egendom faller på den efterleswande makens lott; såsom till ena sonen, som ålskar studier, den aflednes bibliotek, till en öfhyld, en persedel, som denne wid något tillfälle råddat, till en wän ett gewär eller något annat, hwarå den afledne wetat att wännen satte högt wärde. Skulle i dessa och dylika fall lottspelet emellan den efterleswande maken och arfwingarne beståmma om testamentstagaren må få hwad honom war ännadt, för honom af en eller annan orsak dyrbart; eller oä, om efterleswande maken wore nog litet ädelt sinnad för att, utan aktning för den aflednes wilja, behålla den testamenterade persedlen oaktadt ersättning för wärdet erhöles, af arfwingarne låta godtgöra sig en penningesumma, hwaraf testamentstagaren tilläfwentyras icke är i behof? kan den gård af aktning eller wälwilja, testator wetat genom en wiss egendoms afgifwande ådagalägga, i afseende på testamentstagarens ersättningsrätt mätas med penningar? Det synes wara att till pris för penningen lemna känslor, hwilke beståmma menniskans högre wärde. Och för hwilket fall skulle de uppoffras? Jo, för tänkesätt hos en efterleswande make, henne owärdige. Det kan wisserligen ej klandras att lagen är ett uttryck af sträng rättwisa; men då i ett och samma bud den kan tillfredsställas och hyllning gifwas åt de rättigheter, hwilka wäl ligga utom positiva lagens område, dock innesatta de grunder, hwarifrån lagen har sitt inre lif; så synes ej twelan böra uppstå om walet af stadganden.

Enär wårdet å den egendom, som till testamentstagaren aflås mot ersättning af arfwingarne, måste bestämmas efter uppsättningen wid skiftet, fordrar och bilighet och rättwisa, att ersättningen lemnas i egendom, beräknad efter samma uppsättning.

15 Kap.

2 S. Utan att misstänna qwinnans moraliska wårde kunna grundade twiswels- mål synas, huruwida det öfwerensstämmer med hennes sanna wål, att befrias från det beroende hwari hon, enligt nu gällande lag, besinnes intill dess hon intrådt i ål- tenenskap och detta blifwit upplöst. Rådfrågar man dagliga erfarenheten, så öfwertrygas man lättligen om wådan, att låta ett sådant beroende upphöra, ty ringa lärer det antal ogifta qwinnor vara, som wid 25 års ålder äger skicklighet, att wårda och för- walta sitt gods. Ehuruwål i allmänhet qwinman både i fysiskt och moraliskt afseende är swagare än mannen, har man likwål ansetit härifrån ej wilja härleba hennes öfver- måga att hself förwalta sitt gods; ty egentliga skälet härtill återfinnes uti den rigt- ning, som åt hennes uppfostran gifwes inom den tränga kretsen af föräldrars hus och under deras oafbrutna ledning. Hon danas för den inre hushållningen, den hennes rätta bestämmeelse är att sköta och förestå. Allt hwad som tillhör den yttre är och bör vara främmande för planen af hennes uppfostran. Hon lemnar, efter den bestäm- da ordningen, beroendet under föräldrarne för att tråda under mannens målsmanskap. Hon gör det utan försakelse, utan uppoffring i sin närwarande ställning, men icke om hon de jure förut warit selfrådande och sedermera genom giftermålet återgår under beroendet. Sjelfwilligt framställer sig den frågan: huru principen af mannens öwills- korliga målsmansrätt för hustrun står tillsammans med den af qwinnans rättighet, att wid wiß ålder vara selfmyndig. Med skäl, som swårligen tåla motsägelse, är dock denna målsmansrätt motiverad, och man twelar ej antaga dem såsom tillfyllestgörande för qwinnans bibehållande under förmyndareinsende, så länge hon förblifwer ogift. An- tages åter den motsatta principen, måste den, hwad qwinman angår, vara lika obe- gränsad som i afseende på mannen, och, i sådant fall, krafde consequenzen en så be- skaffad lag: att rättigheten att öfwer boet råda tillhörd den af makarne, som dertill ägde största skickligheten; och qwinnans uteslutande från embetsmannaklassen, från del- tagande i allmänna ärenden och deras styrelse, wore då en uppenbar orättwisa. Icke förenar man sig med dem, som wilja måta menniskans wårde efter hennes hushållnings- förmåga, fastän denna lära icke saknar anhängare; man tror sig derföre ej nedsätta qwinnans wårde, då man anser henne i allmänhet icke skicklig, att i sitt ogifta till- stånd frifällas från beroendet af föräldrar eller förmyndare, och då man i följd häraf byser det öfwertrygghet, att hennes eget wål härigenom skulle komma att allt för myc- ket öfwentyra. Undantag finnas wiserligen och för dem anwises rättigheten, att hos Konungen söka att blifwa myndige förklarade. Man har derföre tillstyrkt bibehållandet

af 2 §. i 19 Kap. ÄrfdaWalfen 1734 års lag, med tillägg: der ej Konungen finner skäl henne myndig förklara.

5 §. Många andra orsaker än bristande förståndsmognad kunna under en persons minderårighet finnas, som wittna om hans oskicklighet att värda sin egendom. Mången kan hafwa de bästa intellectuela egenskaper och dock sakna förmågan att sköta affairer eller handhafwa penningar. Dagliga erfarenheten bewittnar detta. Man har alltså ansett någon beständ inkränkning för anmälan i det fall, §. offer, icke böra gibras. I öfwerensstämmelse med anmärkningen wid 2 §. äro orden: eller hon i sista mom. uteslutne.

6 §. Uppenbart sidseri eller annan orsak synes böra utgå, då uttrycket annan orsak tyds antyda att sidseri endast är en ibland de många orsaker, hwarifrån Rätten, efter föregången undersökning, kan låta myndighetsstillståndet uppböra.

14 Kap.

2 §. Denna §:s redaction skiljer sig ifrån redactionen af 2 §. 20 Kap. ÄrfdaWalfen 1734 års lag deruti, att i denna har förmyndarewården blifwit modren ålagdt såsom pligt och i det förra war det henne medgifwit såsom rättighet. Man har ansett denna förändrade princip ej vara riktig och tillstyrkt bibehållande af förra lagens stadgande. Mången gång är denna pligt för en moder swår att åtaga sig, och särdeles i det fall, der det finnes en myndig broder att tillgå, bär det slå henne fritt att fränsåga sig rättigheten, att vara förmyndare för sine barn, då hon med säkerhet kan anse barnens rätt wärdad lika wäl, må hända mången gång bättre, af brodern. Enahanda förhållande inträffar ofta i hus der ingen myndig broder är, men faderbroder eller moderbroder åtager sig barnens wårdnad. Utan att kunna wisa sådane laga skäl, som II §. i detta Kapitel förutsätter för att endiledigas från förmynderskap, hwartill man antingen är af lagen beständ eller af Rätten satt, kan moder hafwa många anledningar, att ej wilja åtaga sig en så answarsfull befattning; och då synes hon ej böra af lagen vara dertill bunden. Annat förhållande är med fader; honom tillhör det att alltid vara husets förnämsta stöd, och han bär ej kunna fränsåga sig förmyndarewården för sina barn i annat fall än för laga skäl.

3 §. Det synes att denna §., i stället att gbra afbrott i föreskrifterne, hwilka äro berättigade eller skyldige att vara förmyndare, borde flyttas näst före den 9:de; äfwen som ordningen synes fordra att 10 §. uppflyttas näst efter den nu warande 8 §. De citationer af §§. i 7 och 8 §§. äro, hafwa i anledning deraf måst jemkas.

5 §. Förändrade redactionen till denna §. är en följd af hwad wid 2 §. blifwit anmärkt.

9 §. i ordningen den 10:de. De flere hinder för erhållande af förmynderskap här föreslagits, har man ansett så i öfverensstämmelse med hvad lagförslaget & andra ställen antyder.

15 Kap.

5 §. För att ej lemna rum för willrådighet i affeende på förmyndares genom motiverne till denna §. närmare utvecklade åliggande, att ansvara ränta & årliga inkomster af räntemedel eller egendoms afkastning, är föreslaget ett tillägg af ordet årliga framför inkomster. Penningar komme då att betefna kapitalförändgenheten och inkomsten den årliga afgålden deraf.

6 §. De obesända, men likväl inifrån föreskrifter af nöd och tvångsmål, erhålla ofast, för att ej bereda myndlingen oersättlig förlust, en widsträcktare tillämpning, än som med selska ordalagen egentligen så att förena. Då det är förmyndare förbudet att selska köpa myndlingens gods, och då för försäljningen deraf erfordras fränders och Rättens tillstånd, har man trott att det, långt ifrån att medföra någon wåda, skulle bidra till beredandet af myndlingens sanskyldiga fördel om, såsom willkor för ett sligt bewiljande, äfwen antogs uppenbar nytta för myndlingen, på sätt stadgadt är angående byte.

13 §. Likasom 14 §. för arfwingar efter dödd man, som förmyndare varit, stadgar skyldighet att wårda de ommyndiges rätt intill dess annan förmyndare blifwit tillfatt, så synes ock att gode männen i till konkurs uppgifwet ho böra hafwa ett så bestaffadt åliggande i affeende på de förmynderskap, den innehaf, som gjort konkurs.

19 §. Här fordras den närmare förklaring, som innefattas i ordet behålla räntor eller inkomster. Den händelse skulle annars kunna inträffa, att en myndling, som ägde betydlig fast egendom, behäftad med betydlig skuld, kunde få tåla att förmyndaren beräknade sitt arfwode till högre summa än den, som lemnades öfrigt till myndlingens underhåll och uppfostran.

16 Kap.

Rubriken. Då positiva lagstifningen wille lemna sanction åt föräldrars naturliga rättighet, att af barn, så widt dessa förmå, njuta wård och försörjning, så synes lagstifningen, hwars grunder för stadgandet icke bestridas, hafwa bordt utsträcka föreskriften om rättighet till underhåll till alla de fall, som kunna subsumeras den allmänna regel, hwarifrån samma stadgande utgått. Hwilka dessa äro skall man nedanföre söka bestämma; en förändring i Kapitets rubrik blef deraf nödig; och den föreslagna torde wara, med affeende å de ämnen Kapitlet afhandlar, måst lämplig.

Innehåller. Skyldigheten för barn att värda och fördrja föräldrar lär ei efter naturlig lag böra inskränkas till föräldrar i egentlig mening. Den synes fordra, att barnen lemna icke mindre wärd åt swärforäldrar och förfäder i rätt uppstigande led, hwilke senare snarare derutas äro i behof än egna föräldrar och swärforäldrar. Är detta en naturlig pligt, så synes å andra sidan äfwen böra antagas, att barn hafwa samma rättighet emot swärforäldrar och förfäder. De band, hwarigenom de äro inbördes för- enade, fordra ömsesidig kärlek och benägenhet, att gbra hwarandra lifwet så litet mö- dosamt som möjligt. Godkänner lagstiftningen det ena, bär den godkänna det andra. Utelutandet af ettdera skulle möjligtigen leda till den slutsats, att lagstiftningen ej welat värda en känsla, som utgår från lika rent ursprung, som den af kärlek till egna för- äldrar.

Denna känsla må dock i vissa fall rättmätigt synas förswagad eller utödd, så- som: då den, till en annans närmare ömhet och omwårdnad berättigad, emot denne begått en handling, som visar en uppenbar motsats af ömhet. Då bandet hwilar på ömsesidighet, och rätt hos den ene, förutsätter rätt hos den andre, måste en för ut- tryckt ansedd affägelse å ena, medföra rätt till affägelse å den andra. Upplösas bandet genom dens eller deras ödd, som utgjort föreningsslänken, är förhållandet enahanda. Härifrån utgå de stadganden, förslaget i öfrigt innefattar.

Jordabalken.

2 Kap.

7 §. **J** likhet med hvad förslaget till Byggningsbalk i 4 Kap. 27 §. stadgar, att arfs- bords- eller annan tvist om del i by eller om byte af delägare deri, icke må verka uppehåll i skifte, synes och rågångsför rättning böra, obehindradt deraf, fort- gå. Då en ny §., innefattande föreskrift här om, således bär införas, har man ansett rätta ordningen för den vara näst efter den 6:te i förslaget, och att då Jordabalken föregår Byggningsbalken, stadgandet, här borde upptagas fullständigt, och hänvisning hit lemnas från 27 §. i 4 Kap. af sistnämnde Balk. Här af uppkommer och ändring af ordningsnumren för de efterföljande §§. så att den 7:de i förslaget blir den 8:de och så vidare till och med 12 §. i förslaget, som blir den 13:de.

14 §. Utom den händelse, som föregående delen af Kap. offer, att rågång finnes, och motsatsen deraf, hwarom 12 §. i förslaget handlar, inträffar ej sållan wid frågor

frågor om rågångs uppgående byar emellan, att erkännde eller lagligen styrkta ändamårfen för sådan rågång finnas, men att sribdighet uppstår och icke kan med tillförlitlig wisshet utredas i afseende på rågångens rätta sträckning från ett till annat märke. Beskänd föreskrift för lagtillsämpningen i detta fall synes desto heldre vara af behofvet påfallad, som man sunnit frågor af denna beskaffenhet hafwa utgjort föremål för skiljaktiga omdömen, då en del Domare ansett twisteparken, som af de å omse sidor uppgifne pretentionslinier omsluts, böra efter samfällighetsgrunder delas byarne emellan, men andre åter bestämt rågångens sträckning i rak linea från märke till märke. Ehuru mycket billigheten synes tala för försinånnde princip, har man likväl i den nya S., som blifwit föreslagen att utgå den 14:de i ordningen, trott sig böra följa sednare grunden, eftersom i motsatt fall twisteparkens utwidgning skulle helt och hållet vara beroende af delägarnes godtycke. 13:de S. i förslaget blir i ordningen härefter den 15:de, och så vidare.

20 S. 1734 Års lag stadgar i 12 Kap. 7 S. Jordabalken, att grannar skola rågång sin å alla sidor uppgå åtminstone hwar tredje år, att den till sina skiljemårfen alltid rigtig hålles. Om detta stadgande blifwit följdt hade säkerligen en mängd rågångstwisser undwikits och det mörker skingrats, hwaraf så beskaffade frågor merendels äro omhblide; men då lagen icke kunnat bestämma någon påfbld för underlåtenhet, har lagbudet blifwit lemnadt utan efterfbld, och hwarifrån synes utgå skålet till delsammas utslutande från lagförslaget.

Erfarenheten witsordar dock att detta stadgande, der det wunnit efterfbld, medfört nytta och säkerhet, och man har derföre ansett det böra bibehållas, mindre såsom positivt lagbud, än såsom en anwising för jordägare att iakttaga ett så beskaffadt säkerhetsmått, och ett berättigande för honom att lagligen förinå sine grannar till deltagande i de dertill åtgående kostnader. På det desse ej må blifwa kännbart betungade, men åtgården likväl fullkomligt uppfylla dermed åsyftade ändamålet, har man likväl ansett den böra af Landtmätare, på sätt i 6 S. är föreskrifwet, verkställas, men icke oftare än hwar tredje år.

3 Kap.

1 S. Under åberopande af den anmärkning, som blifwit gjord wid 8 Kap. 1 S. GiftermålsBalken, har, i öfwerensstämmelse dermed, förändrad redaction till denna S. blifwit föreslagen.

2 S. De förändringar, som blifwit föreslagna i redactionen till 2 S., äro af den beskaffenhet, att någon särskild redowising derföre ej synes erforderlig.

3 S. Det undantag från allmänna reglen i denna S., som i mom. i 10 S. innefattar, har man trott rätteligen böra införas i omedelbart sammanhang med det

allmänna stadgandet och jemväl kunna utsträckas till uppgift om de egendomarne wid lädande laster. Genom tillägg af 3 §. bland de i 13 §. uppräknade, undwikes i den förra att nyttja ordet bytesafhandling. Ordet kraftlöse, har man ansett rätteligen böra utbytas mot ogillde, emedan lagförslaget antagit denna term för likartade fall, så wäl i 1 Kap. 5 §. som 6 Kap. 2 §. denna Balk.

8 §. De uti denna §. förekommande orden: och beqwämlichkeiten hafwa blifwit uteslutne, dels emedan de i annat fall borde jemväl upprepas i 9 §. och den del af 10 §., som till den 3:de blifwit öfverslyttad, dels och derföre att benämningen förmaner, synes innefatta äfwen beqwämlichkeiten, och då de förre äro anförde såsom motsats af last, låter någon twefkan icke kunna uppstå om ordets widsträcktare bemärkelse.

10 och 13 §§. Förändringarne uti dese §§. äro redowiste genom anmärkningarne wid 3 §. här ofwan.

4 Kap.

12 §. Det tillagde stadgande, som innefattas i denna §., är en omedelbar följd af anmärkningen wid 10 Kap. ÄrfsdBalken och den der föreslagne 6 §.

5 Kap.

7 §. Stadgandet i 6 §. att ägaren eller hans arfwingar måge lösa egendomen åter, när de wilja, förutsätter, att, då återlösdandet icke kan ske annorlunda än genom återbetalning af den lånesumma, hwarföre införsel lemnats, inträffar icke borgenärens skyldighet att återlemna panten förr, än återlösningen, det wille säga återbetalning, skett; hwaremot ordalagen i 7 §.: Öfwerlåtes egendom, deri införsel gifwen är, till annor man, eller warder den för ägarens gäld till konfurs afträdd; ware innehafwaren skyldig att egendomen afstå, antyda att denna skyldighet äger rum, utan afseende derå att försträckningen icke blifwit återbetald. Grunden för olikheten i dese stadganden finnes uti motiverne utredd wara den, att då tredje mans rätt är i fråga, medför ej införsel förmanrätt, så wida den icke tillika blifwit inteknad; men, utan rubbning i denna grund, har man trott, att dese olika stadganden kunna genom föreslagne tillägget till 7 §. bringas till enhet, och införselsöfwerlåtelser i sin fulla kraft bibehållas, i det fall, att borgenär, som erhållit införsel för sin fordran, tillika låtit den inteknas, enär den, tredje mans rätt möjligen förnärmade hemligheten af införselafstalet, upphört genom den offentliga intekningsåtgärden.

8 §. Ordalagen i denna §. synas icke wara nog bestämda, enär deri saknas förefrist, huru gäldenärs wilja skall tillkännagifwas, och frågan huruwida förbättringar

wid en egenom äro nödige och nyttige, sådse måste bero af hwar och ens enskilda omdöme, då någon beständ regel derföre icke kan gifwas. Nyttig måste owillforligen hwarje förbättring wara för att kunna tillagnas denna benämning; annars må den rätteligen kallas försämring. Men åt ordet nödig kan deremot gifwas den inifrånktare tillämpning af allenast sådan förbättring, som owillforligen erfordrats för egenomens bestånd och förbättring. Till förekommande af de stridigheter och rättegångar, som från så skiljaktiga begrepp skulle leda deras upprinnelse, har man ansett nödigt ställa ersättningsrätten under beroende allenast af ägarens skriftliga samtycke till förbättringarne, de må wara nödige, nyttige eller endast ledande till prydnad och försköning af egenomen. De mindre betydliga förbättringar, till hwilkas verkställande man icke finner sig förankäten taga ägarens skriftliga samtycke, eller hwilka man, der detta samtycke wägras, likwäl verkställer, måge skäligen kunna anses ersatte genom de fördelar, deraf under besittningstiden fördrats.

6 Kap.

6 §. Den i 16 Kap. 5 §. 1734 års lag bestända fardag den 14 Mars inträffar efter nya stilen å den 25 Mars, hwilken dag och genom en lång wana i de flesta landsorter antagits wara rätter flyttningdag å landet. Då likwäl utan all obehagenhet, men snarare till nytta för jordbruket, sista dagen i Mars månad kan bestämmas såsom laga fardag å landet, liksom i staden, och lagstiftningen i detta fall dyms delst bringas till enhet, så har man i öfwerensstämmelse härmed trott sig böra föreslå förändrad redaction till denna §. och i följd deraf jennwål till den 8 §.

7 §. I 7 §. har man ansett sig böra föreslå uteslutande af orden: ena året, såsom icke behöflige till winnande af redighet i framställningen, och desutom möjligen ledande till förwillelse, om icke för Domaren, åtminstone för någon, som bdr ställa sig detta lagbud till esterrättelse.

8 §. Förändrad redaction till denna §. är föreslagen i följd af den wid 6 §. framställda anmärkning.

10 §. Det synes icke med rätt och billighet öfwerensstämmande, att en jordägare skulle kunna emot sin wilja och samtycke påtrugas en brukare, åt hwilken han icke öfwerlemnar sin jord. Utom det ingrepp i äganderätten, den rubbning i helgden af frivilliga aftal, som härigenom under lagens skydd skulle tillwägabringas, äro de skadliga följderna häraf nästan oberäkneliga. Den nödwändigaste omtänka wid antagande af brukare är twiswelsutan, att undwika personer af elak eller twetydig frejd; men genom stadgandet af rättigheten, att å annan person öfwerlåta brukningen, göres den försigtighet fruktids, som i sådant affeende blifwit auwänd; ty en jordägare, som till brukare af sitt hemman antagit redlige, fridsamme, nyctre och arbetsamme medborgare, kan, i följd af ett så bestaffadt stadgande, inom loppet af kort tid, utan förnåga eller

rättighet att det hindra, se sina hemman innehafwas af brottslingar, äfwen af den gräffsta art, så länge dese lyckats att undgå laglig bestraffning, enär lagen måste anse hwar och en wälfrejdad, hwars wanfrejd icke blifwit bewisad, men den erfarenheten swärligen lärer kunna jäfwas, att icke hwar och en i selswa werket äger god frejd, så länge des wanfrejd icke är bewisad. Om anspråket att af lagen skyddas till person och egendom skall uppfyllas, så bör man fördenksfull icke kunna påtrugas annan brukare än den man sself finner lämpligt antaga. Fåfångt invändes häremot att jordägaren är i tillfälle, att i legoafstal förbjuda annan brukares antagande utan särskildt bifall. Utom det ett sådant förfigtighetsmått endast är användbart wid de legoafstal, som hädanefter afflutas, men icke wid sådane, som redan blifwit slutade; förefattes derigenom en widsträcktare lagkunskap i allmänhet, än man har rätt att fordra eller midligen kan wänta; ty skall reglen gälla i ett, så måste den också gälla i alla hänseenden. Desutom förtjenar det anmärkas, att de fleste legoafstal innefattar arbetsfkyldighet, beständ, icke till wißt arbete som skall verkställas, utan till wißt tid, som skall användas å arbete till jordägarens nytta. Då det nu är otwiswelaktigt att den enes arbetsförmåga kan vara större än den andres, då denna olikhet icke sällan är så stor, att en medelålders, frisk, nycker och slitig arbetare ofta kan på en dag uträtta hwad en snugg, ålderstigen eller af starka drycker förslappad icke medbinner på tre, så skulle antingen jordägaren blifwa i mistning af största delen utaf det arbetsbiträde han påräknat och betingat, eller också en högst kinkig liquidationsfråga uppkomma emellan jordägaren och hans brukare, samt denne och efterträdaren. Flere skäl skulle wisserligen kunna framdragas, men de anförde torde tillfyllest motivera föreslagna förändringen af denna §., från hwilken i följd af förändrade principen, ansetts böra, såsom öfwerflödigt, utgå hwad som blifwit stadgadt i afseende på hälftenbrukares öfwerlätelserätt.

12 §. Af skäl, som wid 8 §. i 3 Kap. äro anförde, har man i denna §. jemwäl utestutit orden och beqwämligheter.

20 §. Så wäl för jordbrukets bestånd i allmänhet, som äfwen till förekommande af obehörigt prejeri af och tillträdaren emellan, måste ett owillkorligt förbud mot foders förande af hote vara af yttersta wigt och nödwändighet påkalladt. Utom andra olägenheter, som skulle uppkomma genom tillåtelsen, att wid afträdet bortföra i behåll warande foder, förtjenar den uppmärksamhet, att den tillträdande skulle, derest han förut, antiugen icke haft jordbruk, eller också innehaft sådant, derwid varit fastadt owillkorligt förbud emot foders bortförande, nödsakas med dubbla eller tudubbla wärdet, i mon af afträddarens winningslystnad, tillösa sig dennes foderbesparing, eller också sakna nödige wärfoder till sine kreaturs framfödande under wärbbrukets bestridande. Man har alltså ansett förbudet i fråga böra vara owillkorligt, och i förening dermed föreslagit förändrad redaction till denna §.

23 §. Öhuruwäl genom någon gällande författning brukares rätt till begagnande af det fiske, hwartill lägenhet å den legda egendomens område kan finnas, icke

blifwit inskränkt, synes det likwål icke olämpligt att här beståndt utmärka att brukare tillkommer en slikt rättighet, hwilket derföre i förändrad redaction till §:n blifwit tillagdt.

25 §. I de fleste legoaktal utgöres legan egentligen i betingad arbetsskyldighet. Man har derföre ansett nödigt föreslå ett tillägg i §., hvarigenom den blifwer tillämplig jemwål i afseende på uppfyllande af åtagen arbetsskyldighet.

28 §. Då man i 20 §. föreslagit owillkorligt förbud för asträdande brukare att föra foder från bole, hörer det ock vara jordägarens motsvarande skyldighet att tillse sig den foderbesparing, som brukare wid astrådet har att lemna. Föreslagne förändringen af §. har till föremål att bestämma detta åliggande; derwid lämpligast torde vara, att wårdet, så widt twist derom yppas, bestämmes af särskild Rådmnd i den ordning 28 Kap. Rättegångsbalken föreskrifwer.

29 §. Af det till 25 §. föreslagne tillägg uppkommer behofwet af ett lika be-
skaffadt tillägg till denna §.

36 §. De skäl, som wid 10 §. blifwit anförde mot rättigheten för brukare att utan jordägarens samtycke öfwerlåta brukningsrätten å annan, gälla i det hufwuds-
saktigaste åfwen för hyresman; hwadan enahanda förändring i denna §. jemwål blifwit föreslagen.

7 Kap.

5 §. Stadgandet i Kongl. Förordningen den 13 Juni 1800, om uppbudsför-
tefningars uppläsande från predikstolarne i häraders kyrkor, som i förra förslaget är
bibehållit, torde såkrare än anslaget derom å Rättens örr, bereda den å lagfart nödig
ansedda offentlighet. Anledningen till uteslutandet är icke uppgifwen och man har såle-
des icke twekat, att föreslå återupptagande af detta stadgande.

6 §. Med afseende å det uti 2 Kap. 15 §. af förslaget till Rättegångsbalk
lemnade tillstånd att begära särskildt rättegångsdags utsättande för lagfarts erhållande,
synes det i öfrigt wål grundade stadgande i denna §. kräwa den jemfning, som i för-
ändrad redaction blifwit föreslagen; ty en köpare, som handlat på god tro och icke anar
något swef, må icke skäligen anses hafwa försummat något, som till hans rätts bewa-
rande hörer, då han å den allmänna rättegångsdag, som infaller näst efter det köpet
afslutades, anmäler sig till lagfarts erhållande; men han kan likwål då mdas af un-
derrättelsen, att annan person, som efteråt wetat förskaffa sig köpebref å samma egen-
dom, begagnat tillfället att begära särskildt rättegångsdag och derwid anmält sig till er-
hållande af lagfart. Att den förres i selswa werket bättre rätt wid slikt förewettande
skall wika, synes icke vara billigt i annan händelse, än derest denne försummat, att, å
första allmänna rättegångsdagen efter köpslutet derå, söka lagfart.

11 §. För uppfyllande af den allmänna reglen, att bewis om bewillad intekning bdr teknas å hufwa skuldebrefwet, på sätt i 14 §. är föreskrifwet, lär det blifwa nödigt, att säljaren å nyo, sedan lagfart af köparen sökt och wunnen är, anmäler sig till erhållande af fastställelse å intekningen. Lika tid, som i näst föregående §. är beständ, torde ock i detta fall kunna anses lämplig.

12 §. Enahanda anmärkning, som wid 7 Kap. 6 §. blifwit framståd, gäller i afseende på innehållet af denna §. och, återopad, föranleder till lika bestaffad förändring i stadgandet. En köpare, som genom gravationsbewis gjort sig förwifad, att den egendom, han tillhandlat sig, icke är med intekning beswärad, och i förbitande derpå betalar fulla köpesumman, samt söker lagfart å den efter köpslutet först inträffande allmänna rättegångsdag, har onekligen iakttagit alla de försigtighetsmått, som för honom ligga inom möjlighetens gräns. Om icke lagen anser dessa försigtighetsmått tillfyllestgörande, uppfyller den icke sitt ändamål att skydda egendomsrätten.

16 §. Då, enligt 1 Kap. 1 §. denna Balk, till jord å landet hörer byggnader derå, och något undantag i afseende på intekningshafwares rätt i denna §. icke blifwit gjort, så blifwer slutföleden häraf, att intekningsfåerbeten sträcker sig till jorden och des åbyggnader. Denna regel, såsom allmän, är wäl oemotsägligen riktig; men för att icke i tillämpningen blifwa i högsta måtto obillig, synes den kräfwa inkränkning för den sårskilda händelse, att ägaren till en, före des ågotid inteknad egendom, derå för personlig nytta och beqwämlichkeit uppfört byggnader, som icke tillhöra eller äro erforderlige för egendomens bruk och skötsel. Då han å ena sidan är skyldig, att utan afseende derå, att han till sin fångesman betalt köpeskillingen fullt ut, lemna egendomen till godtgörande af dennes deri inteknade skulder, kan å andra sidan denna skyldighet icke sträckas längre än till egendomen i det stic den befanns, då intekningen meddeltes eller då öfwerlåtelsen skedde. Till de af sednare ägaren för enskildt gagn eller beqwämlichkeit uppförde byggnader eller anlagde werk och inrättningar, har intekningshafwaren icke förwärfwat någon sakrätt, och kan således icke fordra mera, än att platsen från dem göres ren; och sednare ägaren synes alltså wara berättigad att bortflytta de af honom uppförde eller anlagde, så egenkapade byggnader, werk och inrättningar, som nämnt är, om ej annorlunda åsamjes. Att ett kånbart och obilligt lidande å ena, samt en obehdrig icke påräknad winst å den andra sidan kan blifwa följden af en motsatt principstillämpning, derom kan såsom bewis framdragas ett exempel, hämtad från våra juridiska analer.

Ett hemman, i närhet af stad, sålles under en period af högt uppfstegrade egendomspriser, för 5000 R:dr, deraf 4000 R:drs återstående köpeskillning inteknas. Dersätter sålles $\frac{1}{2}$:del af hemmanet utan någre åbyggnader till en af den närbelägna stadens innewånare, som för sitt nöje och beqwämlichkeit derå uppförde byggnader af flere 1000

R:drs värde. Förste köparen öfverlemnar derefter sin egendom till konkurs. Hemmanet, hwarifrån $\frac{1}{2}$ -del är afföndrad, säljes under ofördelaktige conjuncturer och temnar, sedan kostnader med mera jemte tre års oguldne räntor blifwit afdragne, icke förre betalning å inteknade Kapitalet än 1000 R:dr. För återstoden 3,000 R:dr söker fordringsägaren sin betalning ur den afföndrade $\frac{1}{2}$ -delen, hvars innehafware wäl finner sig icke kunna wägra, att låta den inköpte jorden gå i måt, men tror sig berättigad borttaga de byggnader, han uppfört, enär de icke åtförjt köpet och hwarken tillhöra eller erfordras för hemmanets bruk och stötsel. Den lag, som icke godkänner ett så beskaffadt anspråk, synes deri afwika åtminstone från billighet. Annorlunda wore förhållandet om dese byggnader tillhört egendomens bruk och stötsel eller derföre varit erforderlige; då hade wisserligen borgenären kunnat anses berättigad förda winsten af egendomens derigenom wundna förbättring, likasom han i motsatt fall varit skyldig till den förskänning, som egendomen under senare ägarens besittning kunde hafwa undergått. Förändrad redaction till denna §. har blifwit föreslagen.

18, 19, 20, 21 och 22 §§. Att dese §§. innefatta närmare bestämmelser än Kongl. Förordningen den 13 Juli 1818 i afseende på de rättigheter och skyldigheter, som tillkomma borgenär, som erhållit odelad intekning i flere egendomar, hwilka jemwäl äro med andre särskildte intekningar beswårade, är wisserligen oemotståndligt; men huruwida dese bestämmelser, dels uppfatta alla de särskildta fall, som kunna fordra deras tillämpning, dels oä äro med erforderlig noggranhet afwägte i öfverensstämmelse med rättsförhållandet emellan gäldenär och borgenär samt borgenärer inbördes emellan, äro ännu, som synas fordra närmare undersökning och utveckling. Wore dese bestämmelser samtidiga med den lag, hwarigenom borgenär först tillåtit, att genom intekning tillwinna sig sakrätt i gäldenärs fasta gods, så skulle må hånda en stor del af de betänkligheter förswinna, som deremot upplåtit; men nu är förhållandet annorlunda. Det är först genom sednare tiders utwidgade creditsystem, som dese ännu tillwunnit sig lagstiftningens uppmärksamhet, fastän de nu gifne föreskrifternes tillämpning oftast äger rum i afseende på intekningar, tillkomne före än hellswa föreskrifterne. Å ena och andra sidan hafwa följaktligen kontrahenterne icke varit i tillfälle att wid försträckningars utlemnande och intekningars medgifwande beräkna de deraf uppkommande följder; och för säkert kan antagas, att mången, om han kunnat förutse en del af dese föreskrifters tillkomst, skulle funnit betänkligt, att genom de måst betungande band instränka sin ägande- och dispositionsrätt, särdeles då tillfälle säkerligen icke saknats till lånebiråden på fördelaktigare eller rättare mindre onerssa willkor. Icke eller skulle någon wägat det oflöka företag att tillhandla sig någon egendom, något hemman, eller del deri, som häftat för intekning gemensamt med andre hemman. Under tillämpningen af 1818 års Förordning om intekning i fast egendom, hafwa tid efter annan anledningar yppats, att rörande de delar deraf, som här äro i fråga, framgålla följande anmärkningar: 1:o Om å ena sidan stadgandet i 18 §. tryggar särskildte

intefningshafware från de förluster dem skulle kunna tillflyndas, derest den, som fått odelad intekning i flere fastigheter för samma fordran, ägde att låta sin intekning i någondera fastigheten särskildt dödas, så har deremot å andra sidan icke kommit i betraktande deras rätt, hwilke af de särskildte fastigheterna blifwit ägare sedan odelad intekning deri meddelats; ty den påföljd, som blifwit beständ för den händelse, att borgenären låter intekningen i någondera fastigheten förfalla, har endast inslytande på andre intefningshafwares, men ej på särskildte ägares rätt. Om t. ex. tvenne hemmansdelar, som gemensamt blifwit inteknade, försäljas till särskilde personer, och fordringsägaren, som vill gynna den ene köparen och finner att den andres fastighet infattar full säkerhet för så wäl dess hela fordran, som äfwen för en sednare inteknad fordran, så kan han utan annan påföljd, än att få sin intekning nedflyttad näst efter den sednares meddelade, låta intekningen i den köparens fastighet, som skall gynnas, förfalla, hwarigenom hela betalningsskyldigheten kommer att drabba blott den ene köparen, fastän begge må hafwa till deras fångesman utbetalt fulla köpeskillingen och således borde dela lika öde i afseende på ansvarigheten för intekningen. Desutom måste alltid de måst inweklade liquidationsfrågor uppkomma emellan särskilde köpare af fastigheter, hwari odelad intekning finnes, och sibrsta swårighet om icke omdilighet uppkom för en sådan köpare, att få sin köpte egendom gravationsfri, äfwen om han till intefningshafwaren vill med säljarens bifall öfwerlemlna hela utfäste köpeskillingen, enär denne likwäl icke kan medgifwa intekningens dödande under annat willkor, än att förlora företrädesrätten framför sednare intefningshafware i återstående delen af panten. Hwarigenom lägges twifwelsutan ett tryckande band på den fria ägande- och dispositionsrätt, hwars instränkande intefningsfäkerheten icke bör hafwa till systemål. 2:o Föreskriften i 19 §. af Åberopade Förordning, hwilken, lika med den 18:de, blifwit ordagrant återgifwen i förslaget, har erhållit sådan tillämpning, att då särskilde hemman, deri odelad intekning finnes, kommit i särskilde personers ägo, är fordringsägaren berättigad att af ena eller andra eller öf alla hemman på en gång, såsom han helst åstundar, njuta betalning, så wida icke något af desse hemman är beswåradt med intekning, som blifwit bewitjad på samma gång, eller sednare än den fordringsägare erhållit, i hwilket fall samma hemman borde till betalning sist användas. Det får icke betwiflas att ju rättwisan genom en sådan tillämpning omsorgsfullt delas emellan dem, hwilkas rättigheter härunder bero; men principen synes ge anwising på utwägen för en ägare af så beskaffadt hemman, att freda det på de öfriges bekostnad, tills sig wisar, om efter deras afyttring, brist uppkom, då det för den får tillgripas; ty härföre låter endast fordras, att sedan t. ex. fem hemman, som äro belastade med odelad intekning för 10,000 R:dr, kommit i särskilde personers ägo, någon af desse ägare ytterligare graverar sitt hemman med intekning för 10 R:dr, och denna återgd måste efter den lagde grunden freda detta hemman intill dess sig wisat, om icke de återstående fyra hem-

Hemmanen förstå till den gemensamma intekningens fulla godtgörande. Utgår fordringen deremot af de först använda hemmanen, synes väl desse böra hafwa ersättningsrätt för den andel, som på det fredade hemmanet sig belöpte; men hvarken härom, eller om fördelningsgrunden särskildte hemmansägare emellan af den gemensamma skulden, finnes något bestämdt, hvilket likväl desto hellre synes af behöfwet påfalladt, som olika åsikter wid beödmande af så beskaffade frågor ägt rum, då man ömsom ansett hemmantalet, ömsom hemmanens bewillningstaxerings värde böra tjena till rättensböre för fördelningen. Dessa betänkligheter kunna ingalunda anses undanröjda genom de tillagde stadganden förslaget i 20, 21 och 22 §§. innefattar. Deremot förantleder innehållet af 21 §. dertill, som skulle det bero af den, hwilken sätt odelad intekning i flere fastigheter, att hindra ägaren sälja en eller flere af desse fastigheter eller delar deri; men enär den, som lemnat intekning i sine fastigheter, likväl icke derigenom medgifwit inskränkning i ägandes och dispositionsrätten deraf, synes en så beskaffad makt icke böra tilläggas intekningshafwaren.

Att de nu framställda anmärkningar äro af den wigt, att de förtjena att uppmärksammas, det tror man sig kunna yrka. Sättet att dem afhjelpa har man ansett innefattas i den förändrade redaction till 18 och 19 §§., som blifwit föreslagen, och i följd hwaraf 20, 21 och 22 §§. skulle ur förslaget uteslutas, samt 23 §. blifwa den 20:de och så vidare.

24 §. Skälet på hwilket LagCommiteen i 24 §., som i följd af ofwansläende anmärkning blir den 21:ste i ordningen, föreslagit ett stadgande, motsatt det i 21 §. af 1818 års intekningslag och 21 §. 9 Kap. af förra förslaget, om befrielse från intekningsförnyande då gäldenärs egendom är till konkurs asträdd, uppgifwes i motiverne wara: att förra föreskriften kunde leda till den påföljd, att, änskönt en intekning i Domarens gravationsbewis blifwit, såsom ej förnyad inom tio år, utesluten, densamma likväl genom fordrans bewakande i gäldenärens konkurs skulle blifwa gällande, framför andra i samma bewis upptagne intekningar. Denna farhåga är helt och hållet undanröjd, om lagen föreskrifwer konkursdomaren att antingen infordra gravationsbewis, som utwisar hwilka gällande intekningar blifwit meddelade, att räkna tio år tillbaka från Konkursens början, eller också att falla sådan intekningshafware, utan att bestämma det ett dylikt bewis skall infordras, hvilket för sådant fall följde af sig sself. I motiverne till 18 Kap. 12 §. HandelsBalken, som afhandlar å hwilken tid konkurs skall anses börjad och slutad, är i afseende på twunget egendomsastråde andraget, att werkan af ansöknings och Rättens dertill lemnade bifall bör wara, att en hwar fordringsägare får ur gäldenärens egendom njuta betalning med den rätt honom tillkom å den tid, då ansöknings gjordes om gäldenärens försättande i konkurstillstånd. Denna regel är lika användbar för det fall, då egendomsastrådet är frivilligt eller rättare af gäldenär sself sökt. 12 och 13 §§. i samma 18 Kap. stå också härmed i öfwerensstämmelse. Wid

jensförelse af desse särskildte på hwarandra inwerkande lagbud, synas de wara i strid. I konkurslagen har borgenär blifwit försäkrad, att ur gäldenärs egendom få betalning med den rätt, borgenären tillkom då cessionsansöknigen gjordes. I Jordabalken fräntager lagen honom denna rätt, just för det fall konkurslagen bestämmer.

På dessa skäl har man föreslagit bibehållande af 21 §. i 1818 års intefningslag.

30 §. De anmärkningar, som blifwit framställda wid 7 Kap. 6 §. samt 12 §. i detta Kapitel, gälla äfwen i afseende på denna §., till hwilken i öfwerensstämmelse dermed förändrad redaction är föreslagen, utgörande i ordningen den 27 §.

9 Kap.

5 §. Stadgandet i denna §., att om egendomen stigit i värde då den från köparen winnes, bör han af säljaren njuta ersättning för hwad den mera gäller än köpeförelsen war, synes onekligen wäl grundadt; men måste, der dess tillämpning kommer i fråga, städs gifwa anledning till tvistigheter emellan köpare och säljare, för hwilkas afgörande det icke är möjligt att stadga någon bestämd lag. Ämnet är till sin natur sådant, att det synes tillböra den uti 28 Kap. Rättegångsbalken föreslagna särskildta Rådmandens beordrande, på sätt i särskild redaction blifwit föreslagit.

6 §. Då gäfwotagaren, wid det förhållande denna §. afhandlar, otwifvelaktigt är i samma kategori som testamentstagare, har man trott påföljden för begge böra blifwa enahanda och på sådan grund föreslagit det tillägg i §:n, som särskildta redactionen utwisar.

11 Kap.

Om man äfwen i principen skulle wilja medgifwa att bårdrätten kan bibehållas fastän förbudet mot arfwejords bortgifwande upphäwes, lärer likwäl erfarenheten wara säkraste ledningen för omdömet, huruwida fosterlandskärleken har någon verklig winst att påräkna genom bårdrättens bibehållande. Den nyare bårdrättens princip: kärlek till förälders jord, kan wäl icke i och för sig sjelf klandras; men om en eller annan gång denna presumerade kärlek påkallar Domarens biträde att få lösa bårdejord, skall åter oftare den oädla egennyttan begagna samma medel under helgden af en kånsla, den hon ej kan hysa, åtminstone icke annorlunda, än såsom underordnad. Männe icke wid sådant förhållande lagstiftarens wisserligen goda affigt motverkas, budet, ädelt till sitt ursprung, leder till motsatt resultat? Hwar finnes någon kontroll, att denna kärlek skall ligga till grund för hwarje bårdesanspråk? Den föreslagna bårdrätten synes icke innefatta någon bestämd motwigt, hwarfen för jordegendomars öfwerdrifna splittring, eller för deras sammanhopande i större klumpar, än som med jorda

brukande klåsens wålstånd är förenligt. Då lagen särskildt bestämmer å hwilken jord man må wara besuten, är användandet af bördsrätten såsom medel, att förekomma den befarade splittringen öfwerföddigt, och kan ingalunda blifwa af ett allmänare inflytande, enär den endast är användbar i afseende på sådan jord, som är börd underkastad. Om nu här till lägges, att bördsrätten medför hinder i äganderättens fria utöfning och bereder osäkerhet deruti: att den i sin mån bidrager att afhålla statens så kallade oproductiva arbetare att ingå i den jordbrukande klåsen: och att i allmänhet det goda den skulle uträtta fullt motwåges af det onda den åstadkommer; så synes icke någon twekan böra uppstå, att tillstyrka bördsrättens fullkomliga upphåwande.

Det skål, som blifwit anfördt för rättigheten att lösa skatterätten till eller frålserätten af hemman, som utom börd säljes, synes ej eller tillräckligt bindande för att bibehålla den förra eller antaga den sednare, ehuru om endera antages, den andres godkännande deraf låter följa. Den consolidation af söndrad egendom, som dermed åsyftas, synes icke wara gagnelig och snarare skulle man wara böjd antaga ett stadgande, som ån mera ledde till så beskaffad söndring. Den utgör det samma, som nu åger rum emellan kronan och skattehemman. Fördelarne deraf måste sålunda wara enahanda. Genom frålsehemmans försäljning till skatte winner frålseägaren en säker inkomst och jordbrukaren en lika säker besittning, lika fördelaktig, som nu den consoliderade äganderätten, men att fördraga framför den, af det skål, att köpesumman blir mindre, och tillfället för jordbrukare att tillwinna sig sådan besittningsrätt följaktligen utwidgadt.

ByggningsBalk.

1 Kap.

Rubriken. Då detta Kapitel handlar om byggnad i allmänhet har man ansett sig böra föreslå härmed öfwerensstämmande rättelse i rubriken.

2 §. Den förändring, som i senare lagförslaget blifwit antagen i afseende på afståndet, inom hwilket man ej må å landet uppföra byggnad, eller i stad hafwa fönster eller glugg intill grannes ägogräns, synes i förra fallet eller hwad angår byggnad å landet wått grundad; men i det senare åter skulle i de flesta trångt byggda städer, der begagnandet af rättigheten att dela eller stycka tomter, sådse är tilltagande, swårighet om icke omdöjlighet mda för efterlefnaden af detta stadgande. På sådan grund har man trott sig böra föreslå bibehållandet af det i förra förslaget bestämda afstånd af

tre alnar, likväl med inskränkning till de fall: då tomterne, eller de särskilda delarne deraf icke äro från hvarandra skilde genom plank eller annan byggnad, som högre är än fönstret eller gluggen, ty då har grannen icke någon olägenhet utaf om afståndet är längre eller kortare.

3 §. Den tid af tre år, som för klander å laga byggnad blifwit bestånd, torde fordra inskränkning till den af lagen i flera fall antagna prescriptionstid af år och dag. Siffrämnde tid måste alltid blifwa fullt tillräcklig för att vinna kännedom om det olagliga företaget, och huruvida det medför olägenhet, som fordrar rättelse. Man har derföre ansett denna tid böra utgå gränsen för klanderrätten, i de fall då den, som genom olaga byggnad blifwit förnärmad, icke varit i tillfälle att derå tala medan byggnaden är under arbete. Man har det medan ännu byggnaden påstår, bär det tvifvelsutan vara hans åliggande, ty derigenom beredes hans egen fördel af snar rättelse, och grannens af besparade byggnadskostnader.

4 §. Af den föreslagna ändringen uti 2 §. från sex till tre alnar blifwer en följd att enahanda rättelse i 4 §. jemväl bär ske.

8 §. Fastän icke tillhörande den civila, utan den ekonomiska lagstiftningen, enligt den gräns, som derföre blifwit antydd och följd, måste likväl den anmärkning wid 8 §. äga rum, att det icke bär vara tillåtet att hafwa kötna i stad. Wädan för eldsfäda af en sådan inrättning synes oestergifligen kräwa detta försigtighetsmått; men då §. afför förhållandet i afseende på byggnad äfwen å landet, torde någon förändring i redactionen icke erfordras.

9 §. Förändrade redactionen till 9 §. är en följd af hvad wid 3 §. blifwit anmärkt och föreslaget.

2 Kap.

De skäl, som wid 11 Kap. Jordabalken blifwit anförde, förantebande till bordsrättens upphäfvande, äga icke tillämplighet till här förevarande fråga om widerboendes eller nabos lösningsrätt, hvilken, oberoende af principen för bordsrätt, egentligen endast kan betraktas såsom en ekonomisk anstalt, åsyftande att bereda den hellsfändighet åt äganderätten, som utgör väsentligaste villkoret för välfärd och förkofran. Sådan synes och LagCommitteens åsigt hafwa varit, då den dels bibehållit denna lösningsrätt, men ansett bordsrätten till stadsfästighet, som enligt 1734 års lag ägt företräde, böra upphöra, dels och flyttat stadgandet härom från Jordabalken till Byggningsbalken. Lagförslaget återgifwer till det nästa hvad 1618 års stadslag, Kongl. Resolutionen den 20 December 1721, och 7 Kap. Jordabalken i nu warande lag stadgar angående widerboendes och nabos lösningsrätt, med uteslutande af 1:o hembudsstyfvidigheten, 2:o lösningsrätt för widerboende, hwars andel i tomten är obebyggd, 3:o lösningsrätt, på grund af det men man förorsakas, och 4:o de i 7 Kap. 5 §. Jordabalken förefoma

mande orden och annat men, eller äger ett trångt hus eller tomt. Endast i det sista af dessa fall har man trott sig äga anledning till anmärkning, som här efteråt wid granskningen af de sårskilde föreslagne stadganden skall närmare utvecklas.

I §. Uteslutandet från denna §. af hänvisningen till 3 §, föranledes af de ändringar, som blifwit föreslagne i 6, 7 och 8 §§. och hvilka längre fram stola redowisas.

4 §. För widerboender likasom för naboer kunna behofwet af skadt utrymme, eller olägenheterne af samägandet wara olika stora, anskönt de äro lika delägare i tomten. Af detta skäl och då desutom gamla lagens förbifwe Domaren synes äga ett obefridligt företräde framför nya lottningsförslaget, helst det i allmänhet måste wara mot lagens esprit att öfwerlemnna något åt slumpens afgörande, har man ansett så wäl denna, som 9 §., mot hvilken samma anmärkning äger rum, böra erhålla en förändrad lydelse. Äfwen för den händelse, att om företrädesrätt twiflande widerboender eller naboer hafwa lika stort behof att begagna lösningsrättigheten, är lottningsåtgärdens hvarken behöflig eller lämplig, ty i sådant fall synes den böra äga företrädesrätt till lösen, som först wärdte anspråket derå.

5 §. Af 5 §:s uppställning skulle anledning kunna hämtas till sådan mistydning deraf, att det skulle åligga nabo som wänt lösningsfråga, att förete bewisning att widerboende icke kan eller will begagna sin bättre rätt till lösen; äfvensom det owillkorliga berättigandet i denna §. skulle kunna anses wara i strid med den begränsning deraf, som efterstående 7 och 8 §§. antyda. 5 §. skall ej innefatta annat än lagbudet om widerboendes företrädesrätt till lösen framför nabo, och torde förty lämpligast i sådane ordalag uttryckas.

6 §., som är en ordagrann afskrift af 3 §. i 7 Kap. Jordabalken af 1734 års lag, har man trott böra helt och hållet förswinna, ty efter den definition 2 §. innefattar å benämningen widerboende, synes det wara klart, att den, från hvars egendom hus eller tomt blifwit styckade eller söndrade, äger lösningsrätt till den styckade eller söndrade delen af huset eller tomten såsom widerboende och icke såsom nabo; warande den förres företrädesrätt framför den sednare genom näst föregående §. bestämd. Af denna §:s uteslutande följer ock behofwet af jemfning i uppställningen af:

7 §., hvilken i nummerföljden kommer att blifwa den 6:te och till sina bestämmelser lemnas utan anmärkning.

8 §. Med uteslutande, på sätt förut är anmärkt, af orden: och annat men, eller äger ett trångt hus eller tomt, återgifwer 8 §. det stadgande, som innefattas i 7 Kap. 5 §. Jordabalken. — Nabos lösningsrätt har följaktligen härigenom undergått en wäsentlig inskränkning, som icke synes fullkomligen öfwerensstämmande med den, för lösningsrätt i allmänhet antagna principen. Twifwelsutan kunna flera fall inträffa hwarigenom åstadkommes för nabo lika stort förfång, som de af denna

och näst föregående §. uppräknade, och hvilka alltså med dessa böra medföra lika verkkan. Bestämdt utmärkande af alla sådana fall är nästan omöjligt och deraf synes uppkomma nödvändigheten, att i lagbudet bibehålla den generella omfattning, det äger i 1734 års lag. Bland de kraftigaste talande skälen för nabos lösningsrätt synes det vara, då någon saknar det utrymme, som är oungångeligen nödigt för bedrifwande af dess borgerliga näring. Inflytelsen deraf måste alltid blifwa af sigre wigt än det besvär eller de olägenheter, man af annans byggnader kan lida i de särskilde fall, som blifwit afsedde. På desse skäl föreslås bibehållande af stadgandet i 1734 års lag, enligt hwad särskilda redactionen upptager.

9 §. Denna §., som i följd af 6 §:s uteslutande blir den 8:de i ordningen, har erhållit den förändrade redaction, hwartill anmärkningen wid 4 §. föranleder.

För att gifwa behörig säkerhet och orubbelighet åt frivilliga aftal fullmyndiga personer emellan, synes nödigt stadga, att widerboende eller nabo ej äger rätt lösa hus eller tomt, eller del deri, som han sjelf såldt, ändå att det sedan i tredje mans wärd kommit. I annat fall skulle en säljare, af blott nyt, eller med afseende å yppadt tillfälle till högre winst, kunna ena dagen återwinna hwad han den föregående sig på lagligt sätt afhändt, hwilket ingalunda öfwerensstämmer med den för lösningsrätten gällande princip. En ny §. i ordningen den 9:de har derföre blifwit föreslagen.

10—23 §§. Sedan 11 Kap. JordaBalken, på grund af hwad för bördsrättens och lösningsrättens till frälseränta eller frälsefkatte hemman upphäfwande är wordet anfördt, blifwit uteslutet, uppkommer nödvändigheten att här intaga de föreskrifter, som i ofwannämnde Kap. blifwit gifne för bördss- och lösningsrättens lagliga utöfning. Dessa föreskrifter innefattas uti de föreslagne §§. från och med den 10:de, till och med den 23:de, hwarwid andra förändringar i lagförslaget icke blifwit gjorde, än sådana, som äro omedelbare följder af den inskränkta tillämpningen af dessa föreskrifter.

11 §. Meningen af lagförslaget 11 §., som skulle blifwa den 24:de i ordningen, synes icke vara så bestämdt uttryckt, att den icke kan lemna rum för missförstånd, enär 6 Kap. 7 §. JordaBalken väl bestämmer hwad för laga fardag å landet räknas må, men något deremot swarande stadgande för stad icke finnes, utan endast stadgadt blifwit, att fardag i stad skall vara sista dagen i Mars och September månader, och att uppsägning bör ske två månader förut. För den händelse att till hus och tomt, som i lösen dömes, hörer särskild jordegendom, saknas desutom all föreskrift i afseende på afträdet. Lämpligast torde det vara att härmed förhållas på sätt om afträde af jord å landet stadgadt är, eftersom flyttningstiden i stad den sista September wid afträde af jordegendom skulle vara förenad med betydliga olägenheter både för afträddaren och tillträddaren. — Efter dessa åsigter är särskild redaction till denna §. föreslagen.

25 och 26 §§. Från 11 Kap. Jordabalken har man ansett sig böra hitslytta det stadgande, som föreslagne 25 §. innefattar, och 12 §. i lagförslaget blir alltså i nummerföljden den 26:te.

4 Kap.

3 §. Den princip, som både uti 1783 års storkiftes förordning och enskiftes författningarne är etablerad, att laga kraftwunnet skifte icke må hindra ny delning för ägornes sammundragning i färre skiften, har äfwen i 3 §. blifwit bibehållen. Ehuru innefattande en afwikelse från allmänna begreppet om laga kraft, som i märkelig mån måste förswaga den säkerhet i äganderätten derigenom åsytas, kan det dock icke bestridas, att ju en sådan princip antagande varit oundwifeligen nödig för att bereda enskiftesverkets framgång och fullkomlighet. Behofwet af det användande forisfarj och, dels i afseende på alla redan verkställda storkiften, dels i allmänhet så länge särstilda storkiftes- och enskiftesförfattningar äro till esterrättelse gällande, men upphör, som det vill synas, derest grunderne för dessa olika delningsfätt sammansöras uti en ny skiftesstadga, samtidig med denna lag, innefattande wederbörlig föreskrift derom, att marken bör delas i så få skiften till hvarje hemman, som locala förhållande medgifwa. Är en gång undersökning här om verkställd, laga kraftwunnen, eller, efter föregången pröfning af domstolen, godkänd, så bör den förblifwa orubblig och icke underkastad ytterligare undersökning, ty derpå hwilar säkerheten om oskridd besittning af hwad man lagligen äger, hwilken i intet fall är af mera wigtigt inslytande på allmänna wälståndet, än i frågor om besittning af fast egendom. Härifrån har man hämtat stöd för den tankan, att stadgandet i förewarande §. endast borde äga tillämplighet till sådana ägodelningar, som blifwit verkstälde och wunnit laga kraft för, än denna lag, och man förmodar i sammanhang därmed eller dessförinnan, en ny allmän skiftesstadga blifwit promulgerad.

5 §. De uti 5 §. begagnade uttrycken ägolott och byamål, synas wara utan betydelse och följaktligen öfversedda och möjligen föranledande irring, enär hvars och ens tillståndiga ägolott wid skifte måste bestämmas allenast efter delningsgrund och uppsättning. Uti den förändrade redaction, som i följd här af föreslagits, torde all anledning till missförstånd wara förekommen.

10 §. Då 10, 11 och 12 §§. i sammanhang granskas, bör wäl twifwelsmål ej kunna uppstå derom, att ju den i förstnämnda §. åt delägare, som med tillstånd gjort odling & utmark, willforade rättighet att samna odling behålla, bör sålunda förstås, att odlingen skall tagas i afräkning å den honom efter delningsgrund tillkommande andel af den mark, dit det odlade fältet hörde; men, utom det att bestånd föreskrift här om saknas, kunna de sedermera i §:n förekommande orden: njute han wederlag i annan jord, föranleda förwiltande begrepp, ty, ehwad sådan odling blifwit gjord eller icke, får honom icke tilläggas hvarken mer eller mindre, än den ägo-

lott hemmanet efter delningsgrund och uppskattning tillkommer. Det är endast i det fall 11 §. afhandlar, som odlaren får behålla odlingen utan beräkning i ågolotten. De anmärkta orden stå således här utan betydelse, enär någon tillämpning deraf icke kan äga rum annorlunda, än på bekostnad af den princip, som utgör grundvalen för §:s stadgande. Det torde derföre vara nödigt att i förändrad redaction, wid ordet behålla, tillägga i beräkning af deß tillfallande ågolott, samt utesluta det anmärkta berättigande till wederlag.

17 §. I lagen, till hvars fullkomlighet hörer att vara klar och fattig af en och hvar, böra, så widt möjligt är, alla anledningar till missytning undanröjas, ehuru obetydliga de än måge synas; och derföre har förändrad redaction till 17 §. blifwit föreslagen, hwaruti bestämt anmärkes, att förbudet endast affer skifte å det hemmans ågor, hvarå lasten ligger, och ingalunda att betaga hemmansägare, som någon last å andra hemmans område begagnar, rättigheten att å egne hemmans ågor söka skifte.

19 §. Den inskränkning i benämningen allmänna behof uti 19 §., som uppkommer genom de efteråt använda orden för byen, synes här icke lämplig, hvar dan man ansett siffrämmande ord böra utgå. Under uttrycket och mera dylikt kan wisserligen hänföras allt, som kan komma under rangen af allmänna behof; men då en del af dessa blifwit uppräknade, hade och bland dem wäglagningsämne bordt uttryckeligen nämnas. Behofvet deraf är allmänt och oestergifligt, och måste allestädes inträffa; men ofta har det wisat sig att wid ågostiften detta allmänna behof råkat i för-gåenhet, som sedermera gifwit anledning till rättegångar. Ej eller synes här någon särskild specification af de wägar, för hwilka utmärkt af offisto bär tagas, vara lämpligt, enär stadgandet lärer böra afse wägar i allmänhet. Rättelse i öfwerensstämmelse med dessa anmärkningar är i redactionen föreslagen.

22 §. Skattet hwarpå, enligt stadgandet i 79 §. af 1783 års storskiftes för-ordning, ersättning för mistad skog bär utgå, är twiswelsutan det måst skogsböande, som kan upptäckas. De stadliga werkningarne deraf hafwa länge wisat sig, särdeles i de orter, som hafwa knapp skogstillgång. I denna §. af lagförslaget är wäl utesluten förre föreskriften, att skog skulle lemnas till afbrukning på wisa år; men derigenom torde likwäl icke den ifrågawarande olägenheten vara på ett tillfylligbrände skott förekommen. Den nog allmänt rådande ringa aktisamheten om skogens wärdande och den stundeligen tilltagande skälige anledningen till farhåga för framtida brist på oumbärliga skogsförnödenheter, synas kräfwa ett bestämt förbud att icke wid skifte, någon hemmansägare må wilkora sig afbrukningsrättighet af skogen å annans tilldel-ta ågolott.

23 §. Utslyttningsskyldigheten utgör ofta ett wilkor för möjligheten att verkstäl-la skifte i en eller få lotter för hwarje hemmansdel. Såsom sådant betraktadt tillkommer det twiswelsutan alla delägarne att, i mon af deras ågolotter, lika deltaga i de här=

härmed förenade kostnader, enär fördelen af skiftet måste presumeras lika för alla. Swårt, om icke omöjligt, blir det alltid för måtismän, att på sätt denna §, i likhet med 1807 års enkfiftes förordning, bjuder, bestämma, den enes eller andres mer eller mindre deltagande i utflyttningskostnaden, då några bestående grunder derföre icke kunna stadgas. Man har derföre trots rättvisan och billigheten i detta fall bäst vårdade, om, med uteslutande af den godtyckliga pröfningsrätten, som alltid lemna rum för wäld, flyttningskostnaden hänföres till de, för skiftesberedningen oundwärlige kostnader, som, efter beständ fördelningsgrund, böra drabba alla deltagarne i skiftet lika.

29 §. Uteslutandet af ågouppfattning från de ämnen, hwarom uppkommande stridigheter böra vara afgjorde förr än skiftet verkställles, innefattar en högst vigtig afvikelse från nu gällande skiftesförfattningar. Det är mindre såsom en abstract sats, än såsom ett nödwändigt villkor för tillämpningen, man måste yrka bibehållandet af nu gällande stadgande, att ågotaxeringen bör vara laga kraftwunnen förr, än skiftet verkställles, ty om klanderrätten mot taxeringen får blifwa öppen intill dess planläggningen stett, uppkommer deraf en outömlig källa till oenighet och rättgångar delägarna emellan, såsom följer af den ensidighet, hwilken alltid skall blifwa rådande wid uppfattningen. Då denna verkställles af Landmätaren och gode männen i samråd med delägarna, hwilka icke sakna tillförlitlig kännedom om jordens godhet och jemförliga beskaffenhet fins emellan, äro misstag icke att befara der opartiskhet och icke egennytta får dela omdömet; men om den förre skall blifwa rådande, måste något band på den senare finnas. Detta band kan ej bestå i annat, än att ågouppfattningen verkställles medan ännu jorden tillhör den gemensamma massan och delägarna äro i ovisshet om läget för deras blifwande jordlotter. Är taxeringen ännu underkastad klander, sedan kännedom om läget wunnits, förswagas detta band i wäsendlig mätto, och rättgångarne skas i samma mån, med och utan anledning. Sällan äro jordägare till en bdrjan nöjde med ett verkställt skifte, deraf de genast få widkännas kostnader, besvär och olägenheter af byggnad, odling och slängsel m. m., då fördelarne deremot endast wisa sig i perspectiv. Mången förmår ej beräkna dese fördelar, och mången, som inser dem, tror sig hafwa kunnat eller bordt winna mera. Man ser i allmänhet gerna andras fördelar större än egna; man afwundas dem, tror sig hafwa lidit orätt, blir misnöjd med skiftet, klandrar det, och rigtar, om rättigheten dertill är öppen, i första rummet detta klander mot ågotaxeringen, såsom den del hwari, för Domaren swårast är att beddna om fog till klander finnes eller icke. De skäl, som i motiverne blifwit anförde för den förestagne ändringen i nu gällande stadgande, äro lika tillämplige mot all prescription i allmänhet, som mot den här i fråga. Att det orätta, genom försunnad prescriptionstid för talan derå, kan de jure blifwa rätt, d. w. s. såsom sådant komma under lagens skydd, synes wäberligen icke öfwerensstämmande med theoretiska rättsprincipen; men den praktiska nödwändigheten af sådan prescription är allmänt erkänd,

och något förswar derföre är här icke erforderligt. Dess ändamål att bereda säkerhet åt äganderätten kan i intet fall wara wigtigare än i detta, der hinder och uppehåll i utöfningen af denna rättighet, icke allenast äger det måst omedelbara inslytande på industri och förkofran, utan äfwen ofta nog beröfwa ägaren all afkomst af sin egendom, så länge dessa hinder och uppehåll fort fara. Olägenheterna af rättegångar i så beskaffade frågor äro derföre större än i andra, och resultaten af de flesta sådana tvister kunna med säkerhet beräknas blifwa att, om än någon jemkning eller rättelse i ägouppfattningen erhålles, förmår ej winsten deraf, hwarken att uppväga de olägenheter och förluster, som äro owillkorlige följder af tidsutdrägt, förändradt läge och rubbad stängsel, eller ens att betäcka de kostnader, som äfsligt sielfwa rättegången.

37 §. Genom Kongl. Brefwet den 20 Februari 1821 är förklaradt, att den, genom 81 §. i 1783 års Landmäteriförordning medgifna rättighet för delägare, att, utan hinder af åtkommen laga kraft, söka rättelse i skiftet, der fel i uträkningen wisas kan, icke äger tillämplighet på sådana ägodelningar, som efter enskiftesgrunder verkstälde blifwit. — De skäl, som för detta stadgande anförde blifwit, torde förantleda utslutande af denna §.

5 Kap.

9 §. Om wäg löper öfwer ägofskildnad hemman emellan, blir det en följd af antagne grunder för stängselflydighetens fördelning, att de sammansittande hemmanens ägare böra till hälften hwardera underhålla den grind, som i detta fall blir nödig. Då bestånd föreskrift härans icke bör saknas, har det funnits nödigt att för sådant ändamål föreslå tillägg uti 9 §.

10 §. Lagsförslaget återgifwer i 10 §. oförändradt det stadgande, som 1734 års lag i 5 Kap. 4 §. Byggningswälden innefattar. Må hända kan detta stadgande finnas tjenligt för Sveriges norra provinser, som hafwa stadig winter, derunder marken är snöbetäckt, men för de södra, der ett annat förhållande äger rum, är det twifwels utan alldeles olämpligt, eftersom marken der största delen af wintern är bar, och endast under korta omwexlingar tillfrusen, så att man i allmänhet kan anse så kallad fällofning inträffa flere gånger under wintern. Derföre är och, genom 11 §. i 1802 års stängselförordning stadgad, att hägnad omkring besädd åker, samt ång och plantering alla tider af året bör hållas i swarsgildt stånd. Detta förordnande, såsom allmänt tillämpligt och innefattande säkraste medlet till skydd mot ofred af grannars freatur, torde alltså, äfwen för framtiden, kunna till esterrättelse bibehållas.

13 §. Angående tid och sätt för klagan öfwer verkställd stängselfdelning saknas i detta Kapitel föreskrift. Den synes erforderlig och af stor wigt, enär jordbruket i allmänhet skulle tillskyndas ett kånbart lidande, derest klanderrätten i detta fall, lemnades till tiden obegränsad. De föreskrifter, som blifwit gifne för klander af verkställdt skifte,

synas äfwen här wara fullt tillämplige; och då, enligt den å andra ställen af lagförslaget iakttagne ordning, stadgandet härom tillhör detta Kapitel, hwari bestämmes stängselskyldigheten och dess fördelning; har, på sätt särskilda redactionen wisar, en §., i ordningen den 13:de, blifwit föreslagen, innefattande hänwisning till 33 §. i 4 Kap. af denna Balk.

6 Kap.

1 §. Twifwelsmål kunna uppstå, huruvida, wid tillämpning af stadgandet i 1 §., ersättningskyldighet må äga rum i alla händelser, eller endast då behof göres af ny utfartswägs anläggande. Wid jemförelse af 2, 3 och 4 §§. synes wäl den princip wara etablerad, att ersättningskyldigheten endast får komma i fråga, då ny wäg fördras; men, enär sådant blifwit i 2 och 3 §§. uttryckligen stadgadt, kan omdömet misleddas, genom uteslutandet deraf i 1 §. — Förändrad redaction af denna §. har derföre ansetts nödig.

7 §. Om ny wäg till en by fördras, lär det icke kunna motsägas, att ju skyldigheten bär wara lika för alla de hemmansägare, för hwilkas behof wägen göres, att dertill gifwa mark. Den tillfällighet, att en eller annan delägares ägor erhållit sådant läge, att wägen icke löper deröfver, får härpå icke äga inslytande. Denna princip synes och ligga till grund för det föreslagna stadgandet i 7 §., hwilken genom trycksfel blifwit benämnd den 8:de; men för att erhålla mera bestämd och säker tillämpning, har någon förändring i uppställningen ansetts nödig.

12 §. I följd af hwad wid 4 Kap. 19 §. blifwit anmärkt och föreslaget, synes tillägg i denna §. nödigt, hwarigenom utmärkes att den endast afför de fall, då nödigt utmål af offisto icke blifwit affatt till grustägt.

9 Kap.

Så wäl till principen, som utvecklingen deraf, innefattar detta Kapitel, hwilket med undantag af några mindre betydliga förändringar återgifwer Kongl. Förordningen den 20 Januari 1824, en ny lagstiftning, dertill intet spår finnes, hwarken i nu gällande eller våra äldre lagar. Den leder sin egentliga upprinnelse från närwarande tids stigande oblingshög, och skade omtänka för jordbrukets tillwert och förkofran; men behofwet deraf torde och kunna härledas från en afslägnare tid, då sinnesbida rättigheter och skyldigheter må hända icke alltid med största noggranhet afwägdes, då jordbrukets tillstånd war sådant, att man näppeligen insåg möjligheten af dess förnärmande genom anläggning af wattenwerk och dylika inrättningar; och då följaktligen intet motstånd fanns, inga hinder mötte för deras inkräntningar. Fastän afgörande verkliga rättsfrågor, måste derföre 1824 års Åberopade Förordning likwäl betraktas såsom en

ekonomisk anstalt, nödvändig måhända, för att befria jordbruket från ett dettsamma obehörigen ålagdt tvång och återställa förlorade rättigheter, men också temporair, eller sådan att dess verksamhet bör upphöra, sedan rättsförhållandet emellan wattenverksägaren och jordägaren blifwit återställt, eller den senare ägt, men lemnat obegagnadt tillfället att få det återställt, ty det måste presumeras, att den jordägare, som underlåter gbra gällande den honom, genom nämnde Fbrordning willkorade rätt, antingen icke lider något intrång i sine laglige rättigheter, eller också sjelfwilligt underkastadt sig ett sådant.

Da lagförslaget i 8 Kap. 1 §. innefattar uttryckligt förbud mot anläggning af wattenwerk så, att annans ägor, som ofwan eller nedan ligga, af uppåmning men lida, och de efterföljande §§. i samma Kap. antyda huruledes ett sådant lidande må förkommas eller häfwas, följer deraf också att den rättighet, hwarom 9 Kap. handlar, endast äfver äldre wattenwerk, wid hwilkas anläggning grannars rättigheter måste förutfattas hafwa blifwit förnärmade, men hwilket förnärmade sanctionerats, antingen af häfden, eller af författningarnes ofullkomlighet till skyddande af de ömsesidiga rättigheterna. Endast från denna synpunkt låter den ifrågawarande principen kunna godkännas, och den författning, som derifrån utgår, följaktligen endast blifwa ett till wif tid inkränkt stadgande, men icke någon för framtiden gällande lag, ty onekeligen innefattar den ett mot rättsgrunder stridande wäldsam ingrepp i äganderätten, då derigenom den ene medborgaren sättes i tillfälle, att under lagens skydd afhända den andre, mot sin wilja, den jord, eller det wattenwerk hwartill han innehar laglig och oförverkad äganderätt. Utan att kräfwa ytterligare utveckling torde denna åsigt erhålla tillfyllestgörande stöd i återopandet af de yttranden här om, som finnas intagne i LagComiteens protokoll den 14 April 1819. — Om oantagligheten af den princip, hwarpå ifrågawarande lag hwilar, torde desutom det måst evidenta bewis kunna hämtas från denna lags stadgande i 15 §., hwarest äganderättens bibehållande blifwit stald under beroende af wiljan eller förmågan, att för en speculerad winst deltaga i ett fössamt företag till utrifning eller förändring af annans wattenwerk.

Härpå grundas öfvertygelsen att Kongl. Fbrordningen den 20 Januari 1824 icke bör uti en blifwande ny lag inslyta till större del, än så widt den stadgar rättigheten för jordägare att låta på egen bekostnad ändra eller flytta wattenwerk, eller förändra wattenledning, darest sådant kan verkställas, utan att werket undergår någon försämring. I öfwerensstämmelse hwarmed förändrad redaction till detta Kapitel blifwit föreslagen, hwar i de §§. blifwit bibehållne, som till detta förhållande äro lämplige.

Beträffande åter den del af 1824 års Fbrordning, hwarigenom stadgas jordägarers rättighet att lösa wattenwerk, eller mot full ersättnings lemnande låta det förändras, utan afseende å försämring, som derigenom åstadkommes, har man ansett sig böra hemställa, om icke någon wif prescriptionstid borde bestämmas och kungöras

hvarunder författningar derom skulle fortfara att vara till esterrättelse gällande, och så beskaffade anspråk borde wäckas.

På grund af hvad sålunda är wordet anmärkt, hafwa lagförslaget 1, 7, 8, 12 och 13 §§. blifwit bibehållne oförändrade, samt de jemfningar gjorde uti 3, 6, 9, 10 och 17 §§., som owillkorligen härdröja af den inskränktare tillämpning åt lagbudet welat gifwas; hwaremot 2, 4, 5, 11, 16 och 18 §§. ansetts kunna uteslutas.

Beträffande slutligen den i 15 §. afsedde händelse att flere åga del i jord, för hvars bättnad wattenwerk ändras eller flyttas, eller wattenledning göres, men ej alla wilja i kofnaden dertill deltaga, så har man trott, att den för hushållningsföretag inom samfälligheten i allmänhet antagne principen af första delägarnes decisionsrätt, äfwen i detta fall skulle medföra skyldighet för minoriteten, att deltaga i den beslutade ändringen af de dermed förenade kofnader.

10 Kap.

2 §. Med en allmännares syftning än 24 Kap. 1 §. af nu gällande lag, som egentligen endast affser landbo, återgifwes här nästan ordagrant de, i samma lagrum, förekommande stadganden, likwäl med uteslutande af de straffbestämmelser, som ansetts tillhöra brottmålslagen, dels och stadgandet om skyldighet för den, som af wanwård eller försummelse wäskar brandstada, men ej äger tillgång till ersättning af det såmedelst tillskyndade lidande, att med arbete förbjuda målsäganden. Endast i sistnämnde fall förer sig anledning till anmärkning. Ett så beskaffadt twångarbete, som det här i fråga, utgör icke någon bestraffning eller del deraf, utan endast en i lagen anwist och godkänd utwäg till ersättnings winnande af den, som dertill annars saknar tillgång. Det tillhör således icke brottmålslagstiftningen att derom förordna; och det måste alltså förmodas, att LagCommiteen, som i motiverne lemnat detta ämne owidbrödt, ansett ett så beskaffadt twångarbete icke böra åga rum. Starke skal tala likwäl för en motsatt tanka, ty ingalunda kan begreppet om en sådan arbetskyldighet förblandas med det om slafveri, som, förnedrande för menskligheten, alldrig af lagen bör tålas, än mindre skyddas. Till människans bestämmelse hör verksamhet; denna består i arbete, likgiltigt i förevarande fall af hvad art. Detta arbete verkställles antingen negativt eller positivt åt andra, antingen efter frivilligt beting, eller i följd af lagens stadgande, och i begge fallen uppfylles verksamhetsbestämmelsen utan förnärmande af personligheten. Kan staten göra anspråk på twångarbete, såsom ersättning för den skada, henne blifwit tillfogad, så lärer swärligen något gällande skal kunna framställas att wågra den enskilde medborgaren en lika beskaffad fördel, förutsatt att den bestämmes, icke af godtycke, utan af lag. Den naturliga lagen synes bjuda, att, i brist af annan tillgång, anwända arbetsförmågan att upprätta det lidande, man tillskyndat annan. Lagens beskydd sträcker sig till twångsarbetaren äfwen så wäl, som till den frivilliga; — begge

hafwa deras bestående arbetslösh; skidnaden är endast, att den senare först efter verk-
 ståndt arbete äger påräkna lönen derföre, och att denna kommer honom odelad tillgodo.
 Ersättningsrättigheten skulle i de flesta sådane fall, som det ifrågawarande, endast blif-
 wa ett tomt ord utan verkställighet, om den ej wore förenad med rättigheten till
 tvångsarbete af den ersättningsstyldige, och denna skyldighet med liknisdhet betraktas af
 hwar och en, som kände sig sakna annan tillgång till uppfyllande deraf än arbetsförmågan.
 Härpå siddjes öfvertygelsen att stadgandet i nu gällande lag bdr på det sätt bibehållas, att
 den, som genom wanwård eller försummelse wållat annan brandskada må vara skyldig,
 att, i brist af annan tillgång till ersättning, med arbete förnjda målsäganden; hware-
 mot det synes olämpligt att åt den lidandes godtycke öfwerlemnna om den felaktige skall,
 i stället att med arbete aftjena den skada han åstadkommit, plikta med kroppen. Det-
 ta stadgande har derföre i föreslagen förändrad redaction blifwit uteslutet.

6 §. Uti 6 §. förekommer lika bestaffad fråga om arbetsförmågan, som uti 2
 §., och den här ofwan framställda anmärkning återopas alltså till stbd för föreslagne
 ändringen i 6 §.

11 Kap.

Uti detta Kapitel äro sammanförde de uti 9, 11, 12 och 22 Kap. Bygg-
 ningaBalken af 1734 års lag förekommande stadganden, som icke antingen ansetts till-
 hbra den ekonomiska eller brottmålslagstiftningen, eller ock redan blifwit upptagne uti
 3 Kap. angående ågors begagnande i samhällighet. De afwikelser från nu gällande
 lag, som deri blifwit gjorde, hafwa endast föränlet till efterföljande anmärkningar:

5 §. Den hänwisning till 5 Kap. 10 §., som blifwit lemnad i 3 mom. af
 denna §. torde böra uteslutas, eftersom 11 §. i nyssnämnde Kapitel föränleder dertill,
 att den i 10 §. stadgade allmänna regel kan genom aftal eller annorledes jemkas, och
 äfwen i sådane fall synes det älligga den, som utsläpper kreatur, att dem värda, derest
 utsläppningen sker å tid, då man ej är skyldig att hafwa hägnaden i fredgitt stånd.

6 §. Från lagförslaget har blifwit uteslutet nu warande lags stadgande i 9
 Kap. 8 §. ByggningsBalken, utan att annat wederlag derföre gifwits än det analogi-
 ska, som kan hämtas från jemförelsen mellan 1 och 5 §§.; men enär begge dessa §§.
 förutsätta kreaturens intagning, synas de icke vara fullt tillämplige för den händelse
 att ofynnes eller otamt få sönderbryter eller sldjer öfwer gild gårdesgård och skada gbr,
 men icke blir intaget. För detta fall har man af denna anledning föreslagit beständ
 föreskrift i en särskild §., som skulle blifwa den 6:te i ordningen, hwaraf ock följer att
 lagförslagets 6 §. blir den 7:de o. s. w.

8 §. Det uti 7 §. af lagförslaget, som blir den 8:de, nyttjade uttrycket i en
 by eller flere kan möjligen föränleda den instränkte tillämpning till endast delägare
 i by, men ej i ensiaka hemman eller andre lägenheter, som sig emellan träffadt så

beskaffad öfverenskommenhet, som här afses. Denna anledning till mistydning undanröddes genom uteslutande af de anmärkte, i allt fall icke behöflige orden.

9, 10 och 11 §§. blifwa 8, 9 och 10 §§. i lagförslaget.

12 §. (den 11:te i förslaget.) Af de från 22 Kap. 1 §. i nu warande lag afskrifne orden: slår man annans få wärre än man wille kan jemwäl hämtas anledning till mistydning, hwilken synes undanrödd genom föreslagne förändrade redactionen.

13 §. 12 §. i lagförslaget blir här den 13:de.

14 §. För den ändring i redactionen till 14 §. (13:de i förslaget), som i 15 §. blifwit föreslagen, torde någon särskild redowisning icke erfordras; och de förändrade hänwisingarne i 15 §. äro följder af ökade antalet af §§. i detta Raapitel.

12 Kap.

4 §. För kortare ordalag har man ansatt 4 §. kunna, på sätt särskilda redactionen wisar, erhålla den allmänne omfattning, som dermed synes vara öfpestad.

HandelsBalken.

1 Kap.

7 §. Den mening, som till Kongl. LagCommitteens protokoll den 26 November 1825 blifwit yttrad emot rättigheten, att genom köp eller annan afhandling winna öfverlåtelse af rättgång, har man trott sig desto helre böra biträda, som den anmärkningen, att lagen icke kan förekomma rättgångs öfverlåtande från en till annan genom gåfwa eller testamente, icke synes utgåra sål att suspendera lagens kraft till förekommande af det offra, att rättgångar göras till en handelswara. De stadliga verkningarne af saknad förbud häremot äro af erfarenheten witsordade.

8 §. För det fall, att gods, såldt till tvenne, ännu är qwar i säljarens hand, saknas i denna §. uttrycklig lagbestämmelse; och man har, jemte upptagande deraf, ansatt företrädesrätten till godset emellan köparne, för sådan händelse, böra wara gifwen för den första af dem.

9 §. Från den här etablerade principen, hwars theoretiska giltighet må medgifwas, torde det undantag likwäl wara af yttersta wigt, att, om godset blifwit rätt

ägaren olofligen (genom rån eller stöld) afhänt, denne må vara berättigad återtaga det, hvar det finnes, då han gitter styrka sin äganderätt dertill. Man klagat ej utan skäl öfver brottets tilltagande, i synnerhet tjufnaders; männe desse kraftigare underlåtas, än genom ett sådant stadgande, som befriar tjufgodsägumaren från skyldigheten att utan lösen återlemna det stulna, då han uppger sig hafwa köpt godset af tjufwen, denne tillstår sådant och den föregifne köparen ej kan öfverbewisas, att hafwa wetat att godset varit stulit? en sådan bewisning blir oftast swårare än den mot selswa tjufwen. Om twenne ställa sig samman att stjåla, men blifwa gripna och det stulna godset hos den ene funnits, kan, efter detta lagbud, denne wärja sin rätt till tjufgodset, endast med uppgift att han köpt det af kamraten, som erkänner stölden och att han skilt tjufgodset till innehafwaren deraf. Rättigheten till ersättning af tjufwen är twifwelsutan här snörrätt öfwerensstämmande med den theoretiska principen, men denna rättighet medför såga bättnad för och belåtenhet hos den beslutne, eftersom de exempel äro högst sällsynta, då en tjuv har tillgång till ersättning. Den tydning, Commiteen i motiverne wetat gifwa åt 49 Kap. 2 §. MisgjerningsBalken, öfwerensstämmer efter grannkningens åsigt, ingalunda med rätta ordaförståndet af detta lagens rum, och har (man wägar nästan säga lyckligtwis) ej eller wunnit allmän härd inom praktikens område. Man har nemligen trott, att ordet: saklös i Åberopade lagrum endast kunde hänföras till brottet och straffbestämmelsen deraf, men icke innefattade någon rubbning, i ägarens rättighet, att utan lösen återtaga hwad honom fränstulits, hvar det finnes, hwilket och synes instämma med grunderna i 1 Kap. 5 §. HandelsBalken, att, om man sålde twenne ett, den som först köpte tillagts bästa rätt. I motiverne har Commiteen anført, att förlusten och beswäret, på hwilkendera sidan de falla, wore allenast att anse såsom från en olycksständelse. Om än sådant medgifwes för det fall, att köparen af det stulna godset werkligen varit i god tro, blifwer slutbliden deraf ingalunda den, att förlusten bör drabba ensamt den ene af de två, som för olycksständelsen varit blottställda. Det torde vara mera enligt med den theoretiska rättsläran, att i sådant fall begge lika singe uppbara följderne af den olycksständelse, som drabbat dem begge. Men enär nu det är gifwit, att den ene, nemligen den beslutne, alltid varit, om man så får säga, i god tro, då deremot det skall bero af bewisning, swår att frambringa, huruvida den andra werkligen varit i god tro eller icke, då bewisningsöfkyldigheten i detta fall tillhör den som mistat sin egendom, och icke den som köpt af icke ägare, då det gemenligen alltid måste blifwa, och, efter hwad erfarenheten bewittnar, är swårare att wärja sin egendom för olofligt tillgrepp, än att taga sig till vara för handel af stulet gods; så synes rättwisa och billighet öfvergifligen fordra, att förlusten skall drabba icke ägaren utan köparen ensam. Sällsynta äro de händelser, att någon, som tillhandlat sig stulit gods, werkligen varit i god tro, det wäl säga, hwarken wetat att godset varit stulet, eller haft skäligen anledning sådant misstänka; men oftast,

oftast, der sådant inträffat, har skyaren, efter erhållen wisshet att godset varit stult, selsamt återställt det till ägaren, utan anspråk på ersättning, nöjd att derigenom i allmänna opinionen kunna undanröja en misstänka om medvetande af, eller delaktighet i brottet. En sådan rättslänka tillhör nationallynnets: den är ädel i sitt ursprung, wälgörande i sina verkningar. Att den icke genom deremot stridande lagbud utplånas eller förswagas, måste alltid utgöra hwarje rättssinnad medborgares högsta önskan och förhoppning.

10 §. är öfverskryttad till ÄrfdaBalken och utgör der 37 §. af 1 Kapitlet.

22 §. Ordet skyaren i sista perioden lärer vara tryckfel och skall i stället vara säljaren, på sätt motiverne antyda; men detta tryckfel är ej bland rättelserne upptaget.

2 Kap.

De skäl, som föranledt stadgandet, att med begreppet gåfwa af lds egendom fåsta tradition, synas öfvertygande; utveckligen af läran om gåfwa torde likwäl föreskradeswis hafwa tillhört redowisningen af 4 Kap. JordaBalken, der gåfwa af fast egendom förefommer, eller också till äfventyrs rättare 9 Kap. ÄrfdaBalken, hwarest ena arten af gåfwa först bestämmes.

4 §. Den förändring, som blifwit föreslagen, utgår från de grunder, som i 1 Kap. 9 §. äro lagde, och dem man trott vara lika gällande, då fråga är att annans egendom blifwit bortgifwen, som då den blifwit såld.

3 Kap.

1 §. Tillräckligt öfvertygande synas icke de skäl vara, som blifwit anförde till ändring af förra förslaget stadgande, så widt detsamma affser den deruti gifna allmänna föreskrift, att wid försträckning skuldebref skall tagas; och detta bud är derföre, utan instränkning återgifwit. Lemnas wid försträcknings erhållande lds pant, synes sådant böra i skuldbrefwet upptagas och panten beskriswas; då 1 §. af detta Kapitel bestämmer formen för skuldebref i allmänhet, har man ansett det vara måst lämpligt att här gifwa detta formela stadgande.

8 §. Den här antagna afwikelse från stadgandet i 1734 års lag är wiserligen riktig för det fall, att waran supponeras hafwa varit i högsta värde då den sist fanns, men ej om man måste antaga att den varit i högre värde å förfallodagen. Till undanröjande af den motsägelse i principen, som wid sistnämnde förhållande i tillämpningen skulle uppkomma, är ett tillägg, affseende sådan handelse, föreslagit.

12 §. För att binda öfverlåtare till ansvar för gäldenärens wederbåftighet i fall den förra dertill ej förbundet sig, men bewisligen wetat, att gäldenären varit i obestånd, då öfverlåtarens skedde, synes jemwål fordras, att öfverlåtarens förtegat gäldenärens obestånd för öfverlåtarens tagaren. Har han för denne yppat sin kannedom detsom, eller har det varit allmänt kunnigt derigenom, att gäldenären gjort konkurs, så måste naturligtwis öfverlåtarens vara ansvarsfri. Genom tillägg af orden, och det förtegat, blifwer hela sednare perioden i denna §. öfverlöddig och meningens mera bestämde uttryckt, samt öfverensstämmande med den till grund för detta lagbud antagna princip.

18 §. Tillägget i denna §. angående qwittobref är en följd af förändrade redactionen till 1 §.

20 §. Fastän kanske sällsynta finnas likwål exempel, att personer, förre än de till myndiga år kommit, idkat egen handelsrörelse eller annan näring. Deras förbindelse att betala de skulder, som de i och för dem gjort, är uppenbar, och förty ett tillägg i sin nödig, hwarigenom en slik skyldighet stadgas.

21 §. Utan att ingå i wedertläggning af de skäl, som förantledt Commiteen, att, stridigt emot gamla lagens stadgande och förra förslaget, lemna åt hwar och en frihet att betinga huru hög ränta, som, i mon af den länshändes behof, kan erhållas, anser man högst wådligt att sanctionera en sådan rättighet. Den princip, gamla lagen i detta fall antyder, är så införlifwad med folklynnets, att den icke bär eller ens kan genom ett förändrat lagbud utplånas. Med allmänt förakt skall alltid ockraren stämpas; och derföre blifwer den föreslagne §., om än byggd på en riktig teori, likwål icke här användbar. Sæde eller torde det vara nyttigt att bestämma laglig ränta till högre än fem procent; ty swärligen läser den satsen kunna wedertläggas, att sörsta och egentligaste hindret för jordbrukets och andra näringars uppkomst i vårt land måste hämtas från den, i jemförelse till andra länders stadganden, orimligt höga räntan, som först skall å förlagskapitalet beräknas, innan någon winst deraf får fördras. Det kan ingalunda öfverensstämma med ett lands samma fördel, eller bidraga till dess wälförstånd, att kapitalisten äger rättighet beräkna sex procent af sine kapitaler, då deremot jordbrukaren och näringsidkaren knappast förmoda arbeta sig upp till tre a fyra procent. Dese sednare måste sluteligen helt och hållet gå under, eller, som will säga det samma, nästan förwandlas till wafaller och förättare åt kapitalisterna. Mar har derföre tillstyrkt antagandet af denna §. sådan den i förra förslaget lyder, endast med förändring i bestämmandet af laglig ränta ifrån sex till fem procent.

24, 24, 25, 26, 27 §§. Härwid är ej annat att anmärka, än att då två §§. fått ordningsnummern 24, den sednare af dem bär vara den 25, samt 25, 26, 27 §§. blifwa 26, 27 och 28:de.

4 Kap.

1 §. Senkningen i redactionen till denna §. är förantledd af tillsyrkta ändringen i 3 Kap. 1 §.

8 §. På de af Herr AdvocatFiscalen Staaff till Kongl. LagCommitteens protokoll den 28 November 1825 anförde skäl, är hans förslag till §:n här upptaget.

15 §. Tillägget: och det förteगत, står i öfverensstämmelse med anmärkningen wid 3 Kap. 12 §.

5 Kap.

1 §. Här gäller samma anmärkning, som förut blifwit gjord wid 8 Kap. 1 §. ÖfstermåtsBalken angående dag och årtal. Med afseende å anmärkningarne emot den obestända räntefoten för försträckningar, har undantag måst utsättas för afstal om lifstidsränta, på sätt förra förslaget upptager; och då förestiften härom afwen blifwit utförd i särskild §., den 2:de i ordningen, måste de följande till ordningsnummern der efter jemkas, så att förslaget

10 §. blifwer den 11:te, derifrån orden: med uppsåt, äro uteslutne, af skäl förut anförde.

6 Kap.

6 §. I likhet med anmärkningarne wid 1 Kap. 9 §. och 2 Kap. 4 §. är afwen här tillagdt, att om panten blifwit rätt ägaren genom ofofligt tillgrepp fränhånd äger han återtaga den utan löfen.

7 Kap.

1 §. Borgefman må wäl anses förbunden att gälta ränta och den kostnad, borgenär nbdgas göra å lagsökning emot gäldenären; men förbehåller sig borgefmannen att wara fri från sådan kostnad, torde det bära wara lika gildt, som om han reserverat sig för räntas gäldande.

8 Kap.

1 §. Om skyldighet för den, som lägger in gods hos annan, att derå taga bref; gäller samma förestift, som om försträckning i 3 Kap. 1 §.

Ordnandet af öfrige §§. I följd deraf måste stadgandet i 8 Kap. 9 §. förra förslaget (12 Kap. 10 §. HandelsBalken 1734 års lag) återgifwas; och till hwad 8 Kap. 6 §. nya förslaget innehåller, fogas stadgandet i förra förslaget 8 Kap. 10 §.

om bewisningen. Dessa således uppkommande två §§., likasom 7 §. nya förslaget, utgåra undantag från allmänna reglen i 1 §. om bewisningsfättet, och böra blifwa de efter densamma nästföljande eller 2, 3 och 4 §§. Sedan i Kapitlet först upptagits, huru gods inläggas och wårdas må, (1 §. 1 och 2 mom. 9 §. förra förslaget, 6, 7 och 8 §§.) så synes böra följa stadgandet för det fall, att den, som godset emottog, ej will hafwa det längre i förwar (5 §.), dernäst huru godsägaren skall det återfordra (4 §.), i hwilket fall innehafwaren har rätt qwarhålla godset då det återfordras (9 §.), om han utan skäl tredskas att det återgifwa (1 §. 3 mom.), och sist ägarens ersättningsrätt (2 och 3 §§.).

2 §. den 10:de i nya redactionen. Från förslaget är utslutet stadgandet i sednare momentet af 4 §. 12 Kap. 1734 års lag: Om man säljer, förpantar eller förskingrar inlagdt gods. För de två första af dessa fall återfinnas lagbestämmelser i 1 Kap. 9 §., 2 Kap. 4 §. och 6 Kap. 6 §., och för tredje händelsen för skingring gäller stadgandet i 2 mom. af 1 §. Men då de tre först anmärkte lagställen endast afse ägarens rättighet i förhållande till den, som blifwit innehafware af godset, men ej till den, som orätt skilt, bortgifwit eller pantsatt det, och föreskriften i 1 §. af detta Kapitel här icke är fullt tillämplig; så har denna ersättningsskyldighet i §:n blifwit utfatt.

9 Kap.

2 §. Denna §. blifwer, af skäl nedanföre upptagas, den 3:die. Likasom 8 Kap. 1 §. binder, sker det af wäda, ware saklös, slutar man af jemförelsen emellan stadgandene i 2 och 3 §§. af 9 Kap., att enahanda förhållande ansetts böra äga rum i afseende på lån; men något skäl till utslutande af de anmärkte orden, har man ej funnat finna. I öfrigt gäller här samma anmärkning, som emot 2 §. i förra Kapitlet.

5 §. Man har ansett det bud, denna §. innehåller, böra finnas näst efter det i 1 §. för att närmare utwisa sammanhanget dem emellan, och att öfrige förefinnande lagbestämmelser tillhöra, men äro underordnade begge.

10 Kap.

2 och 3 §§. Då man ej funnat föreställa sig, att lagstifningen i afseende på præstatio culpæ, i det fall 2 §. offer, welat göra undantag från den förut i Wälken antagna princip, synes ordet: ovarsamlingen, som ej innefattar wanwård eller wållande, böra mot sednare uttrycket utbytas. Ordet rätt i 3 §. torde vara öfwerflödig. Begge §§. äro sammanförde. Senom föreslagna redactionen blifwer stads

gandet lika bestämdt, som det i lagförslaget, men derjemte mer enligt med de bud, förut i Balken finnas och som från samma grund utgå.

4 §. blifwer den 3:de. Anmärkningen wid 1 Kap. 9 §. Åberopas.

5 §. blifwer den 4:de. 1 Kap. 8 §. efter förslagne jemkningen, anvisar den grund, hwarifrån tillägget i denna §. utgått.

7 §. blifwer den 6:te. Wanskötsel utmärker wäl det samma som wanwård, då fråga är om kreatur; men, enär sednare uttrycket å alla andra ställen begagnas och innefattar allt hwad med det förre förstås, är det här upptaget. Os kreatur af sjukdom eller förkomma af olyckshändelse, måste, om ej principen skall rubbas, wara gifwet, att den, som har tagit kreaturen på bete eller foder, lika litet bidragit dertill genom wanwård, som genom wällande, så wida befrielse från ersättningsfyllidighet kan äga rum.

11 Kap.

2 §. 3 stället för 1 och 2 mom. är åter upptaget stadgandet i 2 §. af förre förslaget, dels på de för detsamma i motiverne anförde skäl, dels emedan denna termin öfwerensstämmar med allmänna bruket, dels den i nya förslaget oinskränkta rättigheten att göra aftal om legotiden skulle öka antalet af lösdrifware och lättingar, samt verka oreda i beskattningen.

10 §. Uteslutandet af perioden: eller om forrtare legotid aftalad warit, för samma tid, är redowisadt i anmärkningen till 2 §.

12 Kap.

4 §. Ordet rätt är öfwen här uteslutet, såsom öfwerflödigt.

13 Kap.

14 §. Rättelsen i uttrycket om graden af wällande är förantledd af öfwerensstämmelse med stadganderne å öfrige ställen i denna Balk, och bland dem i synnerhet 8 Kap. 1 §.

14 Kap.

1 §. Här gäller samma anmärkning, som wid 13 Kap. 14 §.

7 §. Förändrade redactionen torde närmare öfwerensstämma med motiverne, och tillika mer bestämdt antyda, på hwilken bewisningsfyllidigheten för det fallet ligger.

17 Kap.

1 §. På de af Kongl. LagCommiteens arbetande ledamöter till protokollet den 14 April 1815 anförda skäl är här upptagen den §., i ordningen den 6:te, som affier qvitningsrätt för genfordran, ej inom tio år bewakad; och återstående §§:ne i Kapitlet få i följd häraf förändrad nummersföljd.

18 Kap.

3, 4 och 9 §§. Under åberopande af de skäl, Herr AdvocatFiscalen Staaff anför till Kongl. LagCommiteens protokoll den 30 November 1825, äro 4 och 5 §§. i 1 Kapitlet af konkurslagen den 13 Juni 1818, införde i stället för 3 och 4 §§. af lagförslaget, samt 9 §. i enlighet dermed jemkad.

11 §. Tillägget i denna §. öfverensslämmer med förändrade redactionen till 3 Kap. 24 §. Jordabalken och de derföre antydda motiver.

19 Kap.

2 §. Perioden är ej bouppteckning af gäldenär ingifwen har blifwit utestuten af samma skäl, som för ändrad redaction till 18 Kap. 3 §. är föreslagen.

21 Kap.

17 och 18 §§. äro redigerade i enlighet med Herr AdvocatFiscalen Staaffs project, införd i Kongl. LagCommiteens protokoll den 1 December 1825 och på de skäl, han för de samma uppgifwit.

22 Kap.

2 §. 1 mom. Rättelsen i redactionen öfverensslämmer med 6 Kap. 1 §.

UtsökningsBalken.

1 Kap.

5 §. 4 mom. Den rättighet, som uti 4 mom. af 5 §. blifwit utmätningssman tillagd att, utan särskild föreskrift af domstol eller Konungens Befallningshafwande, verk-

ställa utmätning för fordran, tillkommen genom inrop å lssdreanuction, då den utan jäf erkännes, synes böra utsträckas till alla fordringar, som utan jäf erkännas inför utmätningssmannen och de honom biträdande wittnen; ty, med antagande att detta lagbud utgår från den allmänt erkända reglen, att, der ingen stridighet är, der tarfwas icke någon pröfning, will det blifwa swårt att finna någon rättsgrund för det företräde till skyndsam handräkning, här lemnats åt auctionsfordringar, eller något skäl för den tanken, att det skulle wara mindre wädbligt, att öfwerlemnna sådane, än andre fordringars indrifwande åt Fogden, utan föregången särskild föreskrift af Domaren eller Konungens Befallningshafwande. Skall grunden för en sådan insträntning hämtas från suppositionen om auctionsfordringars ringare belopp, så torde denna wara särdeles wacklande, enär auctionsinrop, äfwen af lssdren, underfundom kunna uppgå till betydande summor, och stadgandet i 1 Kap. 3 §. af 1734 års lag skulle alltså från denna synpunkt betraktadt, äga ett obefridligt företräde i det, att beloppet af hwad utmätas skall, bestämmer gränsen för Fogdes utmätningrätt. Wädan af den föreslagne widsträktare tillämpningen af stadgandet i detta moment torde icke wara stor, enär rättigheten till klagan öfwer utmätningen är öppen, Konungens Befallningshafwande äger makt att inhibera verkställigheten af det utmättas försäljning, och utmätningssmannen är underkastad ansvar, om han verkställer utmätning, utan särskild föreskrift, för fordran hwaremot jäf göres, likasom för hwarje annat tjenstefel. Fördelarne deraf så wäl för öfwerexcutorn, som för borgenären och gäldenären äro deremot, på sätt till LagComiteens protokoll den 14 December 1825 blifwit anmärkt, obefridlige; och med hänfigt härtill, samt under förutsättande af gäldenärens owillkorliga erkännande af skulden inför utmätningssmannen och de honom biträdande wittnen, såsom ett oestergifligt willkor för utdfningen af den Fogde uti förewarande moment tillagde utmätningrätt, har man ansett sig böra föreslå förändrad redaction dertill.

7 §. En i icke ringa mon bidragande orsak till de oredor och det uppehåll i executionssägor, som, må hända ej utan skäl, tid efter annan warit föremål för allmän klagan, torde kunna återfinnas uti det allt mer och mer tilltagande bruket, att utmätningssförättningar åt Länsmännen uppdragas, och det är, ej allenast icke exempelst, utan fastmer en å wisa orter häfdewunnen wana, att så bestaffade förättningar öfwerlemnas af Länsmannen åt Fjerdingsmannen och af denne åter till en så kallad underfjerdingsman, der sådane finnas. Att oreda häraf skall uppkä, och så wäl fordringsägares som gäldenärens rätt råka i wäda, är lätt att inse och besannas af erfarenheten. Genom så bestaffade uppdrag, hwilka rätteligen borde wara främmande för Länsmannens egentliga tjenstebefattning, hindras han från densannas behöriga utdfning, då deremot en sådan fördelning af gbromålen emellan Fogde och Länsman synes böra och kunna tillwägabringas, att hwar och en af dem kan besfrida des tjensteliganden utan behof att skjuta någon del deraf å den andre. På stat är lön anslagen för Fogdetjenare. Denne tjensteman, hwars åliggande egentligen är, att verkställa hwad

honom af Fogden anbefalles på dennes ansvar, synes lämpligast kunna användas till utmätningars verkställande och Länsmannen från ett slikt spålande helt och hållet frikallas; äfvensom rättigheten att begagna Fogdetjenarens bidräde i detta fall, jemväl torde böra till Stadsfogde utsträckas.

8 §. Den uti 2 Kap. 7 §. af förra förslaget borgenär tillagde rättighet, att genom så kalladt promotorial, från en till annan Konungens Befallningshafwande så lagförklaringshandlingar fortskälde, har uti sednare förslaget med flyttning till detta Kapitel blifwit inskränkt allenast till sådana verkställighetsfrågor, som 5 §. affer. Om det å ena sidan förekommer betänkligt att påbörda Konungens Befallningshafwande ett slags fullmaktigtkap för lagförklare, måste å andra sidan medgifwas, att ett så beskaffadt lagförklaringsfakt, som det i fråga, medför fördelar, de der förtjena att af lagstiftaren uppmärksammas och, så widt ske kan, beredas. Då här icke, som i andra länder, finnas sakkörare med embetsmannansansvar för deras så beskaffade befattningar, måste det alltid medföra swårighet, osäkerhet och dryga kostnader, att genom lagens twång indrifwa fordringar på en aflägsse ort, der man ofta saknar all kannedom om de personer, åt hvilka slika uppdrag kunna med säkerhet anförtros. Lätteligen kan man derigenom blottställas, att leuna sina angelägenheter åt personer, hvilka genom okunnighet eller wårdsbetsbhet låta en annars ostridig rättighet gå förtorad och indjigen äfwen förklingra hwad de uppbara. Bland lagstiftningens stora ändamål må räknas, att så mycket möjligt är söka undanröja behofwet för rättsförklare af enskilda ombuds begagnande. Erfarenheten har icke att framwisa några skadliga följder af den hittills nästan allmänt använda promotorialutwägen till detta ändamåls vinnande. Enda olägenheten häraf synes wara, att brefwerlingen emellan Konungens Befallningshafwande derigenom öses; men då fordringsägaren, som af rättigheten härtill will sig begagna, förpligtas, att efter bestånd taxa godtgöra de härmed förknippade kostnader och besvär, låra de tjenstemån, hvilka dermed måste taga befattning, icke anse sig åga fog till klagan öfwer den derigenom uppkommande tillökningen i deras gbrömål, för hwilkas bestridande särskildt biträde i allt fall erfordras. Af dessa skäl har man ansett sig böra hemställa, det måtte rättigheten, att genom promotorial lagförkla i annat län boende person, bibehållas, hwarwid likwäl hwarken synes lämpligt eller nödigt, att särskildt ombud, på sätt förra lagförslaget stadgat, för den lagförklare förordnas, ty, om borgenären i lagförklaringsfristen icke förbehållit sig rättigheten att så afgifwa påminnelser öfwer förklaringen, afgöres målet då den inkommit; och har han åter gjort ett så beskaffadt förbehåll, kunna handlingarne återsändas och tillställas honom till påminnelser afgifwande, hwarestefter han, för de sammas fortskaffande å nyo, åger begagna samma utwäg, som wid första lagförklaringen. Wid detta förhållande har man ansett §. rätteligen tillhöra 2 Kapitlet, der den i särskildta lagtexten blifwit med förändrad redaction införd, och således ur detta Kapitel utelutet, hwaraf följer att 9 §. i lagförslaget blir den 8:de och så vidare.

12 §. I likhet med föreslagna ändringen af 7 §. har rättelse och blifwit ändrig i 12 §. (den 13:de i lagförslaget); äfvensom man ansett det, så wäl i denna, som 14 och 15 §§. 14 och 15 §§. begagnade uttrycket äge böra i öfwerensstämmelse med lydelsen af 1 och 13 §§. förändras till skall såsom mera bestämdt utmärkande hvad Konungens Befallningshafwande i ty fall åligger.

Med förutsättning att 15 §. (den 16 i lagförslaget) endast har till föremål att bestämma Konungens Befallningshafwandes domsrätt i de der förekommande fall, och icke äger inslytande på frågan huruvida Konungens Befallningshafwande må kunna anses wara i embetsutöfning, fastän protokoll inför honom icke hålles, är i öfrigt emot denna §. icke att anmärka, hwilket till förekommande af widlig mistydning, man ansett sig böra här tillkännagifwa.

2 Kap.

6 §. I detta Kapitel har man ansett den från 1 Kap. uteslutne 8 §. böra införas och blifwa den 6:te i ordningen med förändrad redaction efter de grunder, som ofwan anförde äro, på sätt särskilda lagtexten wisar. Genom uteslutande af förefristen om särskildt ombuds tillförordnande, torde och till det hufwudsakligaste förswinna den betänklighet, som i sednare lagförslaget föranledt inskränkning i rättigheten för borge när, att genom promotorial få lagsökningshandlingar fortställde.

6 §. i lagförslaget blifwer alltså den 7:de och så vidare, till och med 13 §., som blir den 14:de i ordningen.

14 §. Vid 9 Kap. 4 §. skola de skal utvecklas, hwarpå man anser sig böra grunda öfwertygelsen, att fatalietiden för klagan öfwer Konungens Befallningshafwandes utslag, då de icke i parternes närvaro muntligen afkunnas, bör räknas, icke från utslaget dag, utan från delaktigheten deraf. Winner denna tanke godkännande, så synes det anslag mindre behöfligt, hwarom 14 §. i lagförslaget lemmar förefrist. Men hos Konungens Befallningshafwande, der ej sällan tjugu till trettio utslag dageligen expedieras, medför åliggandet af anslags utfärdande icke obetydlig tillökning i de förut öfwerhopande göromål. Wore anslag om utslags expedierande nödigt, synes dock förhållandet enahanda i afseende på communications resolutioner; men i begge fallen torde det kunna umbäras. Man har derföre ansett denna §. kunna från lagtexten uteslutas, hwaraf följer att 15, 16 och 17 §§. i lagförslaget bibehålla deras ordningsnummer.

3 Kap.

1 §. En lika utnättningsrätt, som i 1 §. till detta Kapitel blifwit tillagd handlandes räkningar öfwer utborgade waror allena, tillkommer efter nu gällande för-

fattningar 1:o erkände och utan förbehåll underskrifne förlagsräkningar emellan bruks-patroner och deras förläggare, (Kongl. Förordningen den 30 Juni 1762), 2:o räkning å borggäbe waror i allmänhet, (Kongl. Förordningen den 28 Juni 1798, §. 2), och 3:o warutillverkarens och förädlarens räkningar öfwer deras rörelse, (Kongl. Förordningen den 15 October 1810). Grunderna för den inskränkning här i, hwartill lagförslaget föranleder, finnes icke vara i motiverne angifne, och kunna följaktligen icke be-dömas; men skäl torde icke saknas för bibehållande af den widsträcktare tillämpning, lagbudet för närwarande äger. Man har nemligen, som det will synas, hwarken rättighet eller skäl anledning, att lemna mera förtroende och större witsord åt räkning, utfärdad af böymannen och dess bokförare, än åt den af bruksägaren eller förvaltaren, jordbrukaren eller hans gårdsfogde, fabrikanter, handverkaren, med ett ord af hwar och en, som rörelse drifwer och deröfwer ordentlig bok och räkning förer. Willkoret för räkningens witsord måste bero, icke af den persons läge och functioner i samhället, som räkningen utgifwit, utan deraf, huruvida ordentlig bok hålles öfwer den rörelse, hwarifrån utborgningen sig härleder. Denna åsigt synes också stå i närmaste förening med grunderna uti 10, 11, 12 och 13 §§. af 22 Kap. Rättegångsbalken, och den förändring af edgångsrättigheten, som uti 11 §. blifwit föreslagen, undanrödder så i ena som andra fallet den wäda, som annars kunde häraf vara att befara, då tiden till ständer af räkningen iakttages. Försummas åter denna, nog rymligt tilltagna tid af sex månader, och blifwer derigenom en oriktig räkning betalningsgäld, så må, den ett sådant lidande drabbar, stylla sig self, ty ordsaken till lidandet återfinnes i hans egen wårdslöshet och försunlighet, men icke i lagbudet. Detta har uppfyllt sitt ändamål, då det bereder och anvisar medel till förekommande af obehörigt kraf. Begagnandet af detta medel måste bero af hwar och ens godfinnande. I förändrad redaction af denna §. har deröfver, med utestutande af ordet: handlande, åt detta lagbud gifwits den widsträcktare tillämpning, det synes böra äga.

4 och 5 §§. 4 och 5 §§. synas kunna, såsom omfattande en och samma handling, till en §. sammansöras. Derigenom uttryckes mera bestämt, att, sedan ostridigt år, att gäldenär skrifwit sitt namn, honom åligger wisa, att han inom förestrifwen tid emot handlingen protesterat, och att, då han ej visar det, Konungens Befallningshafwande icke allenast skall pröfwa borgenärs rätt, utan, på grund af erkände namnteckningen, döma gäldenären att betala, honom obetagit att genom bewisning att förfallning ske, i sådan wäg såka skadestånd.

6 §. Till 6 §., som i förhåll af ofwansläende anmärkning blifwer den 5:te i ordningen, har det tillägg blifwit föreslaget, att Konungens Befallningshafwande skulle äga pröfwa huruvida borgenär, för lysningen af hwad honom tillbömmes, borde wara förbunden ställa borgen eller icke; en rättighet, som, enligt 8 Kap. 2 §. Rättegångsbalken af 1734 års lag, blifwit Hofrätten förbehållen. Till såd för denna förändring torde kunna anses göra tillfyllest, att sista uppmärksamhet å, ej mindre för-

Delarne deraf både för gäldenären, hvars säkerhet derigenom blir tidigare förwarad och hvars kostnader till besvärns ansförande i Hofrätten för detta ändamåls vinnande besparas, och för borgenären, hvilken icke genom så beskaffad klagan uppehålles i utbekommandet af sin rätt, än äfwen den icke ringa minskning uti de till Hofrätten inkommande besvär i utskningsmål, enär en stor del af sådana besvär icke hafwa annat ändamål, eller kunna föranleda annan ändring, än förefrist om säkerhets ställande för löfningen, och rättighet att söka återwinning.

Öfrige §§. i detta Kapitel erhålla förändrad nummerföljd till 6, 7 och 8 §§:ne och hänvisningen i sistnämnde §§. till 6 §. rättas till 5 §., allt i följd deraf, att 4 och 5 §§. blifwit sammansförde.

4 Kap.

Emot den i lagförslaget iakttagne ordning för de 11 första §§. af detta Kapitel anmärkes: att, sedan uti 1 §. bestämdt blifwit, å hvilken tid utmätning skall verkställas, om än gäldenären är borta, och man i följd häraf föreställer sig, att laga hinder icke möter för verkställigheten, eller att utmätningen för sig går, så synes ordningen fordra, att lagen först lemnar förefrist om hwad, som ej får utmätas i följd af annans påstådda eller ägande bättre rätt; (5, 6, 7, 8 och 9 §§) att, då detta blifwit afflidt, allmänna budet, hvilken gäldenärens egendom, den lösa eller fasta, bde först användas till godtgärelse (3 §.) utsättes; hwarefter och då man deraf fått kännedom, att lösbren först böra användas, bestämmas skall om fordringsägaren har företräde till något wist af lösbren eller, om det ej finnes, huru med annat gäldas skall, (2 §.) och, enär sådan rätt ej är i fråga eller blifwit tillfredsställd, hwad af lösbrenboet, som för gäldenärens och hans families nödiga bergning ej får tagas, (10 §.) samt slutligen, i hvilken ordning återstoden skall utgå (11 och 4 §§.). Utom denna allmänna omslytning af §§. synas ock 8 och 9 §§. böra med hwarandra omslyttas, på det att den rättighet, som i 8 §. blifwit borgenär tillagd, att self stemma, jemwäl må äga rum i det fall, hwarom 9 §. handlar, och till hvilken §. hänvisning alltså bde lemnas från nuwarande 8 §.

I öfwerensstämmelse härmed hafwa §§. i särskildta lagtexten blifwit upptagne i den förändrade nummerföljd, som nu blifwit förelagen och hwaraf föranledes ändring uti citationer uti åtskillige af desse och de efterföljande §§. i Kapitlet, derföre någon särskild redowisning icke torde wara af nöden; men, i afseende på de speciella anmärkingar, som emot åtskillige §§. i detta Kapitel här efteråt skola framställas, har man till redighets vinnande följt ordningen i lagförslaget, enligt hvilket först förekommer:

3 §. (7 §. efter förelagne förändringen) rättigheten för borgenär, som har sin fordran i fast egendom inteknad, och i följd deraf redan wunnit förmonsrätt att taga sin betalning ur lösbren, innefattar ett undantag från den allmänna reglen: att den

egendom, i hwilken säkerhet är gifwen, skall först användas, hwilket icke synes få begagnas i annat fall, än då det kan slå tillsammans med andras rätt, som på samma gång utmätning erhålla. Sker utmätning i lösbren, hafwa de, enligt 22 Kap. 4 §. 2 mom. HandelsBalken lika företrädesrätt till dem. Några de ej till alla, torde med rättwisa vara förenligt, att den, som endast äger säkerhet i de utmäta lösbren, företrädeswis af dem får sin betalning, utan intrång af intefningshafwaren. Denne sednare skulle annars få blandad företrädesrätt, och en annan fordringsägare nödgas för bristen söka utmätning i fastigheten, hwarwid flere omgångar och kostnader äro för-
enade.

16 §. På de af Herr AdvocatFiscalen Staaff till LagCommiteens protokoll den 29 Januari 1821 anförde skäl, har man ansett sig böra upptaga det af honom föreslagna tillägg till denna §.

19 §. Såsom innefattande förefrister i afseende på redowisningen och enottagandet af utmätt fordran, synes 19 §. böra framflyttas till sammanhang med 40 och 41 §§. samt, i följd af hvad der skall annmärkas, erhålla förändrad redaction. 20 §. i lagförslaget blir i följd häraf den 19:de och så vidare.

32 §. Billigt synes det att, fastän förste köparen, då ny auction, enligt 32 §. sker, icke har rätt till det öfverskott å köpefyllingen, som wid sednare försäljningen kan uppkomma, detta öfverskott likväl i första rummet användes till bestridande af de kostnader, sednare försäljningen medfört. Ett tillagt stadgande häröfver i §. har man ansett sig böra föreslå, på sätt särskilda lagtexten wisar.

38 §. Så wäl uti nu gällande lag, som uti den föreslagna, saknas nödige förefrister angående tiden inom hwilken utmätningen bdr 1:0 verkställas och 2:0 öfverklagas. I förra fallet innehåller wäl 19 §., att utmätning af lös egendom bdr vara verkställd, och egendomen såld inom tre månader sedan Kronofogde emottagit den handling, på grund hwaraf utmätning skall ske, och inom en månad sedan Stadsfogde sådan handling emottaget; men utom det att borgenärens billiga anspråk å möjligaste första skyndsamhet i verkställighetsåtgärden icke synes vara fullkomligt tillfredsställt af detta stadgande, hwarigenom åt utmätningssmannens godfinnande blifwis öfverlemnadt, att fördröja den samma intill sista stunden, äger det icke tillämplighet, då fast egendom utmätas skall, derwid Fogdes besattning slutar med insändande af utmätningssinstrumentet till Konungens Befallningshafwande, på sätt 22 §. stadgar. Om i betraktande tages, så wäl de åtgärder, hwilka sedan utmätning skedd, böra föregå försäljningen, särdeles af fast egendom, som äfwen att utmätning är klander underkastad, och att twislar om bättre rätt till det utmäta kunna uppså och bereda en längre tids utdrägt, på sätt 6, 7 och 9 §§. utmärka, så synes det vara af första inslytande på executionsverkets behöriga drift och fortgång, att utmätningens företagande icke må fördröjas längre tid, än dertill i selswa werket, med afseende å Fogdes öfrige tjensteåligganden, erfordras; och, då det blifwit Fogde medgifwet, att begagna sig af

Fogdetjenares biträde till utmätningars verkställande, torde denna tid kunna lämpligen bestämmas till fjorton dagar å landet och åtta dagar i staden, sedan Fogde emottagit den handling, på grund hvaraf utmätningen skall ske.

I afseende åter på tiden för klander af verkställd utmätning, hvilket twifwelsutan kan åga rum af flere eller andre skäl, än de uti 6, 7 och 9 §§. upptagne, eller ock deröfwer, att utmätningssman ej förfarit på sätt i desse §§. är föreskrifwet, så torde det finnas påtagligt, att oreddor och uppehåll, samt inwecklade ersättningstwisier sådane skola uppkomma, och åganderätten ofta råka i wäda, derest rättigheten till klagan öfwer utmätningen kan hållas öppen intill dess försäljning skedd, eller, om det antages att utmätning ej får öfwerklagas annorlunda, än i sammanhang med försäljningen, på sätt 39 §. stadgar. Det är icke sällsynt, att klagan öfwer verkställd utmätning föres; och då någon bestämd prescriptionstid deröfve icke finnes bestämd, har i allmänhet, med tillämpning af Kongl. Förklaringen den 27 Juni 1811, utmätningeför rättning ansetts laga kraftwunnen, då den icke blifwit inom fjorton dagar klandrad; men det måste medgifwas, att denna tillämpning innefattar en nog widsträckt tydning af författningen, liksom det icke öfwerensstämmar med ordalagen i lagförslagets 39 §., att efter de deri gifne föreskrifter behandla klagan öfwer verkställd utmätning. Ett bestämdt stadgande här om lär deröfve finnas nödigt, hwarwid fjorton dagars beswårstid synes både tillräcklig för den klagande, och lämplig för att icke bereda obehörigt uppehåll i verkställighetsätgerden.

De särskilda stadganden, hwartill dessa anmärkingar förankade, hafwa blifwit upptagne uti en särskild §., den man ansett böra blifwa den 38:de i ordningen, eftersom stadgandet om tiden för utmätningens verkställande och för klagan deröfwer synes böra föregå det, angående klagan öfwer auktionsätgerden, hwarom 39 §. handlar.

19, 40 och 41 §§. Dessa §§. synas, på sätt förut anmärkt blifwit, med hwarandra åga det sammanhang, att de böra gemensamt granskas, till utredande om och i hwad mån de deri förekommande stadganden träfwa närmare utveckling eller ytterligare bestämmelser. Om å ena sidan parters rätt och säkerhet owillkorkigen träfwa, att Fogdes ansvarsskyldighet för åsidosättandet af de verkställighetsätgerder, honom åligger, bestämmas, på sätt som skedd, uti föreslagna 19 och 41 §§., synes ock å andra sidan yttersta noggrannhet och fullständighet böra åga rum wid utskafandet af hwad Fogde har att iakttaga för uppfyllandet af sine åligganden och till undwikande af personlig ansvarsskyldighet. Sedan 1734 års lag lemmat detta ämne alldeles owidrigt, har genom Kongl. Förordningen den 11 December 1766 och Kongl. Brefwet den 13 Juli 1775, Kronofogdes och Magistrats förbindelse blifwit stadgad, att selswa ansvara betalningen, derest utmätningens verkställigheten fördröjes utöfwer tre månader från emottagandet af den handling, hwarå utmätning verkställas bordt. Fastän icke uti återopade författningarne uttryckligen bestämdt, har det wid tillämpningen ansetts såga sig sels, att en slikt ansvarsskyldighet icke kunde åga rum, då borgenår lemmat gäldenår ansänd

med betalningen, eller laga hinder för verkställigheten medt, och dessa modificationer hafwa och i lagförslaget blifwit iakttagne; men deremot förekommer anmärkningsvärdt, att i detta förslag ansvarsskyldigheten blifwit inskränkt allenast till redowisning för utmätt och försäld lds egendom, då likwäl förhållandet synes böra vara enahanda, äfwen i det fall fast egendom utmättes och säljes; äfwen som bestånda föreskrifter saknas: 1:o huru förhållas böra då utmätt egendom wid försäljningen icke uppgår till det belopp, hvarföre utmätningen skedd; 2:o angående tiden för redowisning för utmätt fordran i det fall, att gäldenären wid utmätningstillfället lemnar kontant betalning eller den i följd af verkställighetsåtgärden inslyter inom kortare tid, än den för redowisningen i allmänhet bestånda; 3:o om det må älligga fogden, att kungöra borgenären när medlen inslutit och af denne kunna lyftas, eller det älligger honom att anmäla sig hos fogden till liquids erhållande å den dag, auktionsmedlen äro till betalning förfallne, eller å den, då sista redowisningstiden är inne; hvarjemte 4:o särskild tid, i följd af föreslagne tillägget i 16 §. torde böra bestämmas för indrifningen och redowisningen af i måt tagne så beskaffade fordringar eller rättigheter, som der omtalas.

De stadganden, som, i följd af dessa anmärkningar, ansetts erforderlige, hafwa blifwit uppfattade uti 40, 41 och 42 §§. af föreslagne särskildta redactionen, hwarefter uti 43 §. utmätningens ansvarighet blifwit bestånd, i händelse af uraktlåtenhet att i behörig tid och ordning iakttaga hwad som angående utmätning och försäljning stadgadt blifwit.

Äf den tillökning i §§:s antal, som sålunda ägt rum, följer och att 42, 43 och 44 §§. i lagförslaget blifwa 44, 45 och 46 §§.

5 Kap.

1, 2 och 3 §§. Churu rubriken till detta Kapitel antyder, att deri jemwäl skulle innefattas föreskrifter om införsel i gäldenårs sold, förekommer likwäl uti Kapitel denna benämning endast på ett ställe, nemligen i 4 §., hwarest anwising gifwes, att särskildt stadgadt är, huruwida införsel må äga rum i frigs gemenskapens sold. Under benämningen sold, synes dock lämpligen kunna inbegripas arfwode, som någon njuter för embete, tjenst eller annan besättning, som honom uppdrages. Med den antagne principen för införsel synes öfwerensstämmande, att den må äga rum i sådant arfwode eller sold, likasom i lön, enär det icke är sållsynt, att embetens och tjensters förvaltning för längre och obestånd tid uppdrages åt personer genom constitutorial, med rättighet, att såsom arfwode uppbara den för embetet eller tjensten på stat anslagna lön.

Utom lön af embete eller tjenst annåmes endast i 1 §. förlåning, hwari införsel äger rum; hwaremot uti 3 §. bland undantagen, deri införsel icke äger rum, upprätnas jemwäl pensioner och benådningar, så wida dessa äro gifne med wilkor, att

de ej få för innehafwarens gäld tillgripas. Här af lärer den följd blifwa, att dereft wid pensionen eller benådningen ett sådant villkor ej är fästadt, äger införsel deri rum, likasom uti förlåning; men då i 2 §. icke omnämnas hwarfen pension, benådning eller förlåning, skulle deraf kunna uppkomma ett sådant mot lagstiftarens affigt stridande resultat, att der ej det uti 3 §. bestämda hinder för införsel uti pension, benådning eller förlåning inträffade, kunde införsel äga rum uti hela pensionen, benådningen eller förlåningen.

Stadgandet i 2 §., att om gäldenär för någon tid är från embete eller tjänst skild, och derunder endast njuter half lön, bär icke mera än hälften deraf, eller en sjerdedel af hela lönen till betalning anslås, synes och böra gifwas i mera allmänna ordalag. Man kan nemligen icke förutse, om icke i det fall, hwarom här är fråga, någon embetsman möjligen kan blifwa satt på trefjerdedels gage och så vidare; wid hvilket förhållande efter antagne principen borgenären icke bär tilläggas mera än hälften af hvad gäldenären self njuter. I likhet med dessa anmärkningar är förändrad redaction föreslagen till 1 och 2 §§.; äfvensom någon jemfning blifwit nödig i ordalagen af 3 §., derföre särskild redowisning icke torde erfordras.

4 §. Att frågan, om och huruvida införsel i friggemenskapens sold må äga rum, ansetts böra utgöra föremål för särskild lagstiftning, synes icke stå tillsammans med den gällande reglen: att alla äro lika inför lagen; och då soldaten i allmänhet icke kan wara mindre, än hwarje annan medborgare, pligtig att betala sin skuld, har man trott att hvad lagen i allmänhet stadgar om införsel, äfwen bär wara gällande för friggemenskapen; i följd hwaraf samma undantag, som blifwit bestämdt för besätlet, äfwen torde böra äga rum för manskapet.

6 Kap.

7 §. Hwarfen rubriken till detta Kapitel eller dess innehåll rörer frågan om utmätning; och man väntar sig här desutomindre någon föreskrift huru den verkställas bär, som ett särskildt Kapitel åt detta ämne blifwit egnadt, hvilket äfwen uti ifrågawarande fall synes innefatta tillfyllesigbrände ledning för executorn. Man har derföre ansett ordet: utmätning böra uteslutas från lagtexten till 7 §.

7 Kap.

Wid detta Kapitel förekommer till afsigbrände frågan om borgenärs rättighet, att genom arbete af gäldenär erhålla betalning, som denne saknar tillfälle att på annat sätt åstadkomma. Stadgandet här om i 1734 års lag har, såsom egentligen endast tillämpligt för bebräglig eller wårdslöds cessionant, fått inrymma i det Kapitel af HandelsWälken, som handlar om egendoms afsträde till konkurs. Detta stadgande synes likväl

wara af den beskaffenhet, att det egentligen skulle tillhöra UtsökningsWalfen och böra i sammanhang med det om bysättning förekomma. Då LagCommiteen ej å någotdera stället upptagit ett sådant lagbud, kan deraf slutas, att den, fastän skålen dertföre icke blifwit beståndt angifne, welat låta en sådan borgenärs rättighet hädanefter alldeles upphöra, ty till brottmålsaglistningen kan frågan häröf icke hänföras, enär den ingalunda innebär bestraffningsegenkap. Här lika litet som wid 10 Kapitlet ByggningsWalfen kan man fatta, att arbetsfkyldighetens uteslutande instämmer, hwarken med rättsläran, eller borgenärs och gäldenärs derpå grundade anspråk emot hwarandra. Man twelar dertföre ej att tillstyrka bibehållandet af detta lagbud, icke i den inifråntrare syster, som deråt i 16 Kap. 3 §. HandelsWalfen i 1734 års lag gifwes, utan i öfwerensstämmelse med den tillämpning deraf, som ägt rum förr, än genom Kongl. Brefwen den 16 December 1820 och 9 Maj 1822 förordnad blifwit, att gäldenär, som saknade tillgång att betala sin skuld, icke borde åläggas den med arbete afsjena i andra händelser, än då sådant efter återopade lagställe ägde rum. Lika med hwad Commiteen i motiverne yttrat, anser man bysättning icke kunna betraktas eller rättfärdigas såsom straff för gäldenärs oförmåga att betala sin skuld, utan endast såsom ett tvångsmedel, att förnä honom använda hwad han äger till skuldens betalande, eller må hända snarare att hindra honom från att rymma eller hålla sig undan. Bysättning för bristande tillgång utgör återigen endast ett medel för borgenären att tillfredsställa ett icke ädelt händebegär, det lagen ej bdr gynna. Sådan bysättning kan aldrig medföra nyttig werkan, utan måste twärtom alltid blifwa skadlig, både för det allmänna, enär derigenom tilldanas lättningar, stundom och brottslingar: för borgenären, hwars förlust genom saknad återbetalning öfres af kostnaden till den bysattes underhåll; och slutligen för gäldenären, som dy-medelst berdfwas tillfället till arbetsförtjenst, det enda medel, som ännu för honom återstår att kunna göra rätt för sig. Hoppet derom qwäfwes, för att i stället lemna rum för modfärdhet och förbittring; och wanan wid syflolshet förlamar hägen och förmågan till arbete. På denna wäg går det lätt, att förwandla nyttiga medlemmar i samhället till en börda för detsamma. Med owilja måste man desutom alltid tänka sig den lag, enligt hwilken en person, för bristande förmåga att betala sin skuld, skulle kunna för lifstiden berdfwas sin personliga frihet, äfwen i det fall, att han icke genom slöseri eller ett emot borgenärer bedrägligt förhållande wållat sitt obestånd, ty en sådan lag kan icke vara hwarken billig eller rättwis. Arbetsfkyldigheten deremot synes utgöra den rätta i naturen anwifade utwägen för den gäldskyldige att afbörda sin skuld, då annat medel dertill saknas. För ett oförwilladt begrepp kan sådan arbetsfkyldighet, på sätt förut anfördt blifwit, ingalunda förblandas med slafveri eller lifegenkap; och det måste endast vara från denna synpunkt, som den kan anses förhatlig, stridande mot mensklighetens rätt och civilisationen. Willigt medgifwes, att, för arbetsfkyldighetens utdfning både till tid och sätt, fordras wisa bestämmelser för

för att ej åt den gifwa en sådan förhållig stämpel, och för att derjemte förekomma att, på sätt erfarenheten wisat understundom hafwa händt, en sådan åt borgenär lemnad rättighet blifwer missbrukad till skydd för en af sig kommen gäldenär, i så måtto, att en borgenär, som sökt och wunnit åläggande för gäldenären, att med arbete aftjena sin skuld, icke begagnar denna rättighet, utan lemnar honom fri och derjemte oät-komlig för andra gäldenärer. Dessa bestämmelser synas dock lätteligen kunna gifwas. Mot den redlige gäldenären, som endast genom olyckor eller ofördelaktiga conjuncturer blifwit bragt på obestånd, behöfwer det ifrågawarande twångsmedlet icke användas; borgenären finner sin större fördel wid att åt honom lemna fritt användande af krafter och arbetsförmåga. Att åter den gäldenär, som icke af egen heders- och rättsskänsla brifwes att, i saknad af andra tillgångar, använda sin arbetskraft för att godtgöra sin skuld, af lagen dertill kan hållas, synes öfwerensstämmande med lagens ändamål.

På de grunder, som nu blifwit anförde, städjes öfwerlygelsen, att bysättning, såsom ett nödwändigt ondt, endast bör tålas i fråga om löpande skuldsedlar, på sätt i de 5 första §§. af Kapitlet blifwit föreslaget, och att arbetsförmåga i stället bör äga rum wid bristande betalningstillgång. I öfwerensstämmelse härmed har, på sätt ser-skilda lagtexten wisar, nödige ändringar blifwit föreslagne, så wäl uti rubriken, som åtskillige §§. af Kapitlet; warande uti 2:ne §§., den 15:de och 16:de i ordningen, de stadganden föreslagne, som ansetts nödige i afseende på borgenärs rätt till twångsarbeta af gäldenär.

15 §. Att arbetet lämpas efter gäldenärens stånd och yrke, och i detta afseende de mått hos Konungens Befallningshafwande uppgifwas förr, än borgenären får gäldenären hos sig till arbete inståld, torde finnas billigt. Härigenom, i förening med föreslagne stadgandet, om borgenären och gäldenären inbördes sig emellan äga ställa sig till esterrättelse hwad om husbonde och tjenstehjon i allmänhet stadgade är, blir gäldenärens belågenhet enahanda med den arbetande klasens i allmänhet.

16 §. Till förekommande deraf, såwäl att en gäldenär skulle kunna hela sin lifstid hållas till twångsarbete hos en borgenär, som äfwen att dennes så beskaffade rättighet till gäldenärens person endast skulle kunna utöfwas för att hindra andre borgenärens lika beskaffade anspråk, hafwa de föreskrifter blifwit föreslagne, som i 16 §. innesfattas.

9 Kap.

1 §. Endår Konungens Befallningshafwande kan i samma utslag hwarigenom ett mål förklarats twiifligt, afgöra andra frågor, hwarom talau i Öfwerätt får fullföljas, såsom till exempel, om laga tid iakttagen är, har någon jemfning i ordalagen af 1 §. blifwit föreslagen, för att bestämdt utmärka, att det endast är öfwer den del

af utslaget, hvarigenom målet förklarar twifligt, som gäldenären är förment att klågan föra.

4 §. Stadgandet i 4 §. innefattar en afwikelse från nu gällande lag, som i 9 Kap. 1 §. UtbetalningsBalken innehåller: war den, som utmätning fdkte, den tid ej när, och hafwer det utslag fallit honom emot, hafwe lika tid (att sig derbfter beswåra) ifrån den dag han det hos Konungens Befallningshafwande anammade. Det förekommer betänkligt att tillstyrka antagande af den sålunda föreslagne förändringen, dels derföre att erfarenheten icke har att framwisa några egentliga olägenheter af det stadgande, som här om för närwarande äger rum, dels och emedan af det föreslagna skulle uppstå nödwändigheten för borgendären, att, om han sjelf dertill ej ägde tillfälle, dagligen efterse om utslag i målet wore till utgifwande anslaget eller för detta ändamål afböna särskildt ombud, och han kunde ändå det oaktadt löpa fara, att genom försunmad fatalitet blifwa förlustlig beswårsrättigheten. Wål kan det inwändas att en lika wäda kan inträffa wid alla domstolar, der ej besluten munteligen afkunnas och genast till parterne eller deras ombud, som när äro, utlemnas; men det får må hända förmodas, att denna wäda är sdrre hos Konungens Befallningshafwande än wid Swardomstolar, der rättgångar i allmänhet utföras genom ombud och hwarest kontrollen kan, och i selswa werket äfwen torde wara starkare, än hos Konungens Befallningshafwande, emedan å sistnämnde ställe kontrollen bfter expeditionen tillhör samme person som werksälligheten deraf.

Mången part, som genom egen försunlighet förlorat beswårsrättigheten skulle, för att återwinna den, säkerligen begagna det förebårandet, att utslaget icke warit i föreskrifwen ordning till utgifwande anslaget; och embetsmännen skulle derigenom kunna blifwa blottställda för de måst obehagliga undersökningar. Då anslaget måste wara tillgängligt för hwar och en, kan swärligen skyldigheten för den, som tillkommer att det utfärda, sträckas till uppsigt derbfter, att det förblifwer orubbadt, och det kan således hända, att anslaget kort efter utfärdandet borttages för att derigenom undanhålla den äsystade upplysningen. Will man åter för ett ögonblick tänka sig möjligheten, att den embetsman, på hwars ansvar expeditionen hwilar, skulle wilja undanhålla parten upplysning om dagen då utslag i det mål gifwes, så finner man lätteligen att det måste blifwa nästan omöjligt att förekomma ett sådant misbruk, och, om det werkligen inträffat, i bewis leda det. Med förantledande af de skäl nu blifwit anförde, föreslås derföre bibehållandet af hwad 1734 års lag i detta fall stadgar, i likhet hwarmed förändrad redaction till denna §. är projecterad, derigenom och allt behof af anslags utfärdande, till följd af anmärkningen wid 2 Kap. 14 §., blifwit undanröjdt.

9 §. Såsom följd af 8 §:s i 1 Kapitlet förflyttning till 2 Kapitlet hafwa hänwisingarne i denna §. måst rättas.

10 Kap.

Bland de fall, i hvilka Konungens Befallningshafwandes utslag utan afseende å beswärs ansörande böra genast gå i verkställighet, synes böra upptagas och uttryckligen utmärkas det, då gäldenären med förklaring uteblifwit, på sätt Kongl. Fdordningen den 29 November 1823 derom stadgar. Ett tillägg af sådant innehåll till 4 mom. i 1 §. har dersöre blifwit föreslaget.

Rättegångsbalken.

Första stycket. Ordningen synes fordra att denna afdelning af Rättegångsbalken uppfattas på följande sätt:

- 1:0 Hvilka Domstolar finnas skola (1:sta Kap.)
- 2:0 Särskild beskrifning af hwardera slaget (2, 3, 4 och 5 Kap.)
- 3:0 Om de män, som i Domstolarne sitta (6 Kap.)
- 4:0 Om tiden och ordningen wid Domstolarne (7 Kap.)
- 5:0 Om rätt domstol (10 Kap.)
- 6:0 Om protokoll, dombok och handlingar (9 Kap.)
- 7:0 Om öfverläggning och råfstande till beslut (8 Kap.)

§ följd häraf äro Kapitlens ordning på det sätt ändrad att 8:de Kap. i lagförslaget förekommer under det 10:de och 10:de under det 8:de.

2 Kap.

2 §. Ordet hemman i denna §. är utbytt mot fast egendom, af den anledning att man ansatt ägare eller innehafware af fast egendom och hvilka i domsagan bo, wara de, som böra förutsättas äga skyldighet till Råmndemansbefattningen, förenad med skyldigheten och möjligheten att den bestrida.

4 §. Då lagstiftningen funnit lämpligt att i lagen föreslå, huru Råmndemån wäljas skola (hvilket wiserligen ej ändras, hellst det öfverensstämmer med förändrade redaktionen till 1 Kap. i §. Rättegångsbalken 1734 års lag uti Kongl. Fdordningen den 18 December 1823, äfwen som föreskrifterne i 3, 4 och 5 Kap. denna Balk: huru Domare i särskilda Rätter förordnas) så synes det icke hafwa varit öfverflödigt

att återgifwa stadgandet i nämnde Kongl. Förordning, huru sockenstämma till Nämndemanswal skall utlysas, på det bestämd och tillräcklig tid må lemnas de rdslagande, att hwar för sig stadga sin tanke på hwilken ett dylikt allmänt förtroende må falla, och lika nödigt torde det vara att utsätta, hwilken skall anses vara wald och huru bde förhållas i fall två eller flere fått lika antal rdster. Man har derföre förslagit ny redaction i afseende på desse fall, enligt nämnde Kongl. Förordning och Kongl. Descriptionen den 22 Juli 1825, i anledning af Hofrättens öfwer Skåne och Blekinge underdåniga skrifselse, i afseende å ett wid Nämndemanswal inom Mörrums och Elleholms församlingar inträffadt förhållande, att två personer fått ett lika antal rdster.

8 §. Hänvisningen i denna §. till 8 Kap. 5 §. synes öfverflödig, då det ämne, hwarom den sednare handlar, torde för 2 Kap. vara främmande. Genom utslutande af 1 momentet i §. har redactionen i öfrigt fordrat jemfning, och den föreslagne grundas på en naturlig ordning i föreställningen af Nämndemans pligter.

9 §. Perioden ehwad den består af ett härad eller flere, är utsluten såsom tillåfventyras willande. Här finnas härader af den widd, att de wid förestående jemfning af domsagorne enligt Kongl. LagCommiteens underdåniga betänkande den 31 Mars 1815, angående Domsotalarne, troligen komma, att hwar för sig delas i flere Domsagor. Lagstadgandet, för att vara bestämdt och omfatta allt, skulle för sådant fall äfwen innehålla: eller endast del af ett härad; men något twifvel om rätta meningen af lagbudet låter ej kunna uppstå, fastän begge desse perioder icke deruti finnas.

14 och 15 §§. Rättigheten att åska urtima Ting å de tider, då lagtima Ting ej hålles, bidrager att bereda skyndsambet i målens handläggning och afgörande, och skyldigheten för part, som åskar sådant Ting, att bestå kostnaden dertill, innesfattar ett medel att förekomma, det en sådan rättighet blifwer i oträngt mål begagnad. Det synes likwäl, som sistnämnde olägenhet derigenom icke wore fullkomligen åfwen, enär skyldigheten att bestå kostnaden endast blir ett band för den, som dertill äger tillgång. Antalet af dem, som, i anseende till deras fattigdom, få utföra rättegångar gratis, är ganska stort och de utmärka sig icke sällan med en annars i allmänhet sällsynt tråtslyfnad. Blifwer rättigheten för dem dypen, att åska urtima Ting, då ordinarie Ting ej hålles, lemnas säkerligen en sådan rättighet af dem högst sällan obegagnad; och Domaren samt Nämnden tillskyndas derigenom beswår samt kostnader, som stäligen icke böra äga rum. För att förekomma ett så beskaffadt misbruk är föreslaget, att den som åskar urtima Ting, är skyldig ställa borgen för kostnaden dertill, innan det åligger Domaren att sätta Tinget ut, hwilket stadgande äfwen ansetts lämpligt för den, i 15 §. afsedde händelsen.

18 §. skall vara den 16 §.

3 Kap.

1, 2, 3 och 4 §§. Näst efter 1 §., som innefattar Stadsråttens organisation i allmänhet, synes böra komma den §. (4), som förutfattar lika kvalificerade ledamöter, men att ett större antal, deladt i flere Rätter, erfordras. Sedermera den §. (2), som offer ett inskränktare än i 1 §., och sist den (3 §.), som bestämmer Stadsråttens domsaga, såsom tillämplig alla tre de öfrige.

7 §. Uttrycket ware sig efter 1 eller 2 §., skulle möjligen kunna tydas så, att om Stadsrått ej kunde underhållas, antingen efter 1 eller 2 §:n, skulle i begge fallen de mål, som till Stadsrått höra, upptagas wid den Håradsrått, inom hvars domsaga staden ligger, ehuru motiverne tydligen anvisa, att blott då Stadsrått ej kan organiseras efter 2 §. (3 §. efter föreslagne förändringen) sådana mål skola upptagas wid Håradsrått.

4 Kap.

1 §. Den tankan, att det icke tillhördt lagförslaget bestämma huru många Hofrätter i riket böra finnas, birrådes. Med hänsigt till hvad i detta ämne blifwit i motiverne yttradt, vill det synas, som stadgandet i 1 §., ej skola på en gång flere än sju och ej färre än fem i Rätten sitta, endast hade afseende å den egentliga Domaremakens utskänning eller pröfning af Underråttens beslut i förekommande mål. I detta fall finnes väl ej anledning till anmärkning häremot, men då stadgandet gifwes absolut, och dermed jemföres 6 Kap. 3 §., så uppkommer deraf den slussöhd, att Commiteen förutfatt, det Hofrätt ej må, som nu, bestå af flere divisioner; ty tingens ledamöter, fördelade på tre divisioner sitta dock i samma Rätt och måste alla deltaga i beslut rörande så kallade pleniaröden, d. w. s. underdåniga utlåtandens afgifwande i följd af Kongl. Maj:ts nådiga remisser i fråga om lagförklaringar, befördringar, förslags upprättande och hvad som rör ordning och ekonomi inom werket, wid hvilka tillfällen antalet af på en gång tjenstgörande ledamöter kommer att öfverfliga det bestämda maximum af sju. Således då Commiteen å ena sidan undanbjt hindren för framtida reglering af Hofrätternes organisation i öfverensstämmelse med det år 1815 afgifna betänkande, har den, å andra sidan åter, genom stadgandet i 4 Kap. 1 §., stridigt mot hvad i motiverne dertill blifwit yttradt, tillwägabragt hinder för Hofrätternas bibehållande i deras närvarande stic; hwilket hinder, genom förändrad redaction af §. torde böra ur wägen rddas, utan att behof gøres af någon undersökning om fördelen eller olägenheten af den i öfwannämnde betänkande föreslagne förändring.

2 §. Sällan eller aldrig lär den händelse inträffa att icke för måtens fortgång Hofrätt nödsakas träda tillsammans hwar skänedag. Det kan wiserligen icke nekas att lagstifningen i detta stadgande följt ett af uppgifne grundwillkoren för

en god rättegångsordning — skyndsämheten — men huru ett annat — säkerheten — fått äfwen komma med i beräkning eller contribuera sin tillbörliga andpart, torde ej wara så aldeles gifwet. Hofrätts ledamöternes arbete är icke inskränkt till det gemensamma på embetsrummet, tvärtom, detta kan i afseende på tiden knappast anses utgå mera än tredjedelen af det arbete, som utgår tjenstutöfningen. Tjenstgöringen på embetsrummet bär icke medtaga den tid, som erfordras för målens behöriga utarbetande. Andamålet af så wäl skyndsämhet som säkerhet skulle derigenom förfelas, ty skyndsämheten i afgörandet beror wäsentligen af fullständigheten i utarbetningen.

För närvarande är ej lördagen inberäknad bland rättegångsdagarne; och denna öfverflödiga ledighet är för föredragande ledamot ingen annan än den, att han får den dagen arbeta hemma i stället för å sessionrummet. Lördagen, jemte eftermiddagarne å öfrige söknedagar, erfordras att enskildt bereda målen till preliminair eller hufvudsaklig föredragning, och att för sig sjelf genomläsa de akter, hwilka äro under omröstning, merendels widlöftige. I Hofrätten öfwer Skåne och Wexinge har man begagnat den ringa tid, som kan blifwa öfrig, att justera domar och utslag, der en noggrann jemförelse med handlingarne är nödwändig, hwilket arbete under Hofrättens wänliga sessioner annars skulle medtaga en tid, tillfyllest upptagen af föredragning och läsning. Ligger man härtill de flere stadganden emot nu warande praxis, lagförslaget innehåller, att alla handlingar och skrifter stola ingifwas till Hofrätten wid upprop, inför denamma å hwarje rättegångsdag, och inför två af Rättens ledamöter å andra söknedagar (34 Kap. 6 S.): att i wädjade mål den skriftliga berättelsen skall wara så fullständig, att den undandröjer behöfwet af muntlig föredragning och läsning af flere handlingar (18 Kap. 6 S. och 19 Kap. 2 S.): att rättegången skall offentligent hållas (7 Kap. 3 S.): och att i fråga om öfwerläggning till beslut, i fall någon ledamot begär rådrum att sig närmare betänka, anstånd med öfwerläggningen ej får ske öfwer åtta dagar, der ej handlingarne äro widlöftige (ehuru flere sådana mål kunna under en tidrymd af åtta dagar förekomma), och att förty om tiden ej medgifwer, att handlingarne fårskildt af hwar och en ledamot läsas eller granskas, ledamöterne dertill måste med hwarandra sammantråda (8 Kap. 2 S. med motiver); så synes lagstiftningens fördringar af en föredragande ledamot wara beräknade på en högre intellectuel kraft och ihärdighet, än som i allmänhet såligen kan förutsättas; och man torde ej befara att besyllas för ensidighet, om man, ledd af erfarenheten, häraf wille draga den slutsats att, för detta fall, säkerheten måste stå tillbaka för skyndsämheten.

Wid jemförelse emellan stadgandet i denna S. och 34 Kap. 6 S., synes, som hade Kongl. LagComiteen welat, i stället för det nu gällande owillkorliga stadgandet om Hofrätternes skyldighet att sammantråda alla söknedagar i weckan, med undantag af lördagarne, öfwerlämna åt Presidenterne, eller dem, hwilka uppsigten och ledningen af arbetets gång anförtros, att bestämma huru ofta sammanträde hållas bär, med anwising tillika, att äfwen lördagarne kunna dertill anwändas; och för sådan händelse

skulle förre delen af hvad emot förslaget anmärkt blifwit kunna förfalla; men man har trots företräde böra lemnas åt den gamla ordningen för att, så länge arbetet är nära nog öfverhopande, icke vara betagen utvägen att, med den noggrannhet och säkerhet embetet kräfwet, i alla deß delar fullgöra sin pligt.

4, 5 och 6 §§. Stadgandet i sednare momentet af 4 §.: och pröfwet Hofrätten deras beslut, då ändring deri sökes, efter ty som framdeles skils, synes ej vara erforderligt då man dermed jemför 6 §. sista momentet. Omflyttningen af buden i deßa tre §§. grundar sig derpå, att man trots böra i en §. (4) bestämmas, hwilka Rätter lyda under Hofrätt; sedermera (i 5 §.) utfatta den allmänna regel sista momentet af 6 §. innefattar, och sist (i 6 §.) undantaget derifrån.

6 Kap.

1 §. Tiden för tillträde af domareembetets förvaltning är ändrad i öfverensstämmelse med den, grundlagen föreskrifwer för representant, emedan i denna del begge synas fordra lika stadga och erfarenhet, och förvaltningen innefattar ett allmänt förtroende, derwid begge deßa egenskaper ingå såsom grundelement.

3 §. Med åberopande af den anmärkning, som är gjord wid 4 Kap. 1 §. torde det vara lämpligt, att här bibehålla gamla lagens stadgande, der ej flere än sju i Rätten äro, ty skyldskapshindret upphör för dem, som tjenstgöra på olika fördelningar.

7 §. Det lagbud, denna §. innehåller, har blifwit redigeradt i samma ordalag, som 6 §., der samma mening welat uttryckas.

8 §. De tillägg i afseende på adjungerad ledamot, här blifwit förestagne, öfverensstämma med Kongl. Beswet till Hofrätten öfwer Skåne och Blekinge den 18 October 1821. En Hofrättens äldre betjent (hwilket sednare ord är utbytt emot tjänsteman, som mera öfverensstämmer med hans befattning) måste alltid förutsättas äga kändedom om arbetsordningen, och hvad till expeditionen hör, såwensom i allmänhet lagkunskap; men wärdigheten af det embete han kallas att beklåda, och den dermed föränade skyldighet att granska Underdomares åtgärder, synes fordra, att han sjelf förut Domareembetet utöfwat. Underdomarens tjenstförligganden äro sådana, att han icke utan i nödfall bör tagas från deras utöfwande, att biträda Hofrätten, helst adjunction för denne alltid i ekonomiskt hänseende är förenad med uppoffring, i betraktande af de ringa adjunctionsmedel de hafwa att påräkna. Hofrättens tjänstemän, hwilka deremot såla befordran inom werket, äro närmast att tillgå och kunna i detta fall ej särdeles lida, då de derfrutan äro skyldige inför Hofrätten uppträffa.

Uttrycket å landet eller i stad, som förekommer i §. wid fråga, hwilka Underdomare förordnas må, är utelutet såsom öfverflödigt.

9 §. Åger Domaren, i fall som detta, kalla Råmndeman, lärer ej komma i fråga wal; det sednare kan icke gerna verkställas, då förfalet eller uteblifswandet ej uppär sig förr, än wid sjelfwa det tillfälle, då Råmndeman skolat wara tillstädes, och desutom en i laga ordning wald ej kan förr, än den förestrifne tiden tilländalupit, befrias från sin besattning, utan att Rätten pröfwat honom hafwa skal dertill. Enligt 13 Kap. 4 §. RättegångsBalken 1734 års lag, åger Håradshöfding, då någon i Råmnden jäfwas, sätta annan i hans ställe, så länge det målet warar, om det tarfwas. I likstämighet härmed, men utsträckt till alla fall, der Råmndeman uteblifwer, är i momentet af 9 §. jemkad, då äfwen det mindre tydliga i sednare perioden deraf i afseende på wal och kallelse undwikes, samt bestämdt antydes, att den tillförordnade endast för det tillfället sitter i Rätten. Att Domaren skall kalla någon eller någre bland dem, som i 2 Kap. 2 §. tilläggas rättighet att komma under wal till Råmndeman, må wäl ej betwiflas; men bäst synes wara att utsätta det.

Man har trott att Underdomaren bör, i alla fall, då han känner jäf emot sig, efter utfärdad stemming och innan saken wid Underrätten förekommit, hos Hfverrätten söka ojäfwig Domare, der Underrätten utom honom ej är domför, och man har till dessa fall lämpat, alla dem, som i förestagne förändringen förekomma. Sfrige rättelser i §. afse en, angående tiden mera ordentlig framställning af de ämnen, §. innefattar.

7 Kap.

3 §. Underrätternas sessioner synas hädanefter som hittills, böra offentligent hållas; men på de skal Herr JustitieRådet Blom till Kongl. LagCommiteens protokoll den 3 Januari 1821 anført, torde Hfwerdomstolarnes offentlighet wara mindre nyttig, och, hwad med wisshet kan förutsägas, för ärendernas jemna fortgång menlig. När parter eller wittnen mundtligen höras inför Hfwerdomstolen, närmar sig proceduren till likhet med den i Underrätt och för detta fall endast, såsom undantag, lärer offentligheten wara lämplig. Man har derföre tillsyrkt återupptagande af hwad förra förslaget redaction i denna del innehåller.

Den afwikelse från budet af offentlighet 2 mom. af §. upptager, eller att, sak, som rödrer återgång af giftermål, skilnad i äktenskap, eller lågersmål skall inom lyckta dörrar utföras, der någon af parterne det åskar eller Rätten eljest finner anledning att det förordna, synes snarare tillböra RättegångsBalken i brottmål. Saker af ofwanuppgifne beskaffenhet äro, de twå förre nästan alltid förenade med eller följder af en brottmålsundersökning, och den sednare eller om lågersmål icke af civila egenkap. Den grund för stadgandet motiveras angifwa, att sådana måls offentliga behandling kunde sära sedligheten, må wäl icke

icke beskrivas, men, med antagande häraf, torde motivet, i allmänhet tillämpligt, hafwa varit mer passande till lagtext, såsom omfattande alla de fall, för hvilka förbudet welat gifwas. Med hänsigt dertill att ifrågawarande Balk endast angår rättegång i twistemål och de twister, hwilkas offentliga behandling kunde sära sebligheten, oftast till sin grund äro att anse för brottmål, är ifrågawarande tillägg till hwad förra förslaget i denna §. uppfattar utslutet.

5 §. Slutperioden af denna §. om der öfwer klagas, synes böra utgå. Ordföranden läser skola swara för en sådan embetsutöfning, som ifrågawarande, utan afseende derpå om öfwer den klagas eller icke, alldrabelst i detta fall, der ett icke missbruk af embetsmyndigheten skulle tillika innefatta ett ingrepp i offentligheten, hwars skyddande tillhör den högste åklagaren och allmänna ombudsmannen, att, der så fördras, genom åtal påkalla.

8 Kap.

7 §. Den princip, som i denna §. blifwit utvecklad, häntad, om man icke bedrager sig, från Daniska lagen, är rakt stridande mot stadgandet i 10 Kap. 11 §. Rättegångsbalken 1734 års lag. De skäl, som för antagandet af detta för vår lagstiftning hittills främmande bud blifwit anförde, synas väl grundade, och mot detsamma är följaktligen ej att anmärka i den inkränktare tillämpning derföre blifwit i motiverne anvisad. Följer man den ledning der gifwes, böra mistag icke äga rum, men då lagen i och för sig sjelf bör vara tydlig och bestämd, utan behof af tillflykt till motiverne, så har man i §. utmärkt gränsen för des tillämpning, nemligen till de i 1 §. anmärkte fall.

15 §. Rättelsen i denna §. öfverensstämmer med anmärkningen mot och föreslagne förändrade redactionen till 3 Kap. 1 §. Utöfningsbalken.

9 Kap.

2 §. Att införa skriftligt anförande i protokollet, synes ej tjena till annat, än att onddigtwis belasta detsamma. Samma säkerhet torde winnas derigenom att anförandet endast anmärktes i protokollet, påteknas och fogas till handlingarne. Klagan öfwer rättegångshandlingars widlyftighet är nästan allmän och saknar icke skäl原因. Läsningen af desse widlyftige handlingar är tidsödande och det wäsentliga i saken, som oftast kan inrymmas på några få sidor, winner icke i styrka, utan blifwer snarare bortblandadt och förswagadt genom denna widlyftighet. Den wällas nästan endast och allenast af parters och advokaters skriftliga framställningar, hwilka som oftast äro utan werkan wid sakens afgörande. Hwad i dessa anföranden blifwit sagdt, upp-

repas merendels då saken fullföljes i Szwerrätten, för hvilken innehållet af besamnia fätedes icke går förloradt. och alla domstolens möten, utom de som äro i målet 14 §. Enligt 16 Kap. kallas Underrätts slut i den sak, som efter stämning är utförd dom, den som på ansökning eller eljest utan stämning skall meddelas, utslag; 19 Kap. benämnes Szwerrätts decision i rättegångsfrågor beslut, i wåddad sak, dom, och i beswårsmål utslag. Då alla dessa slut med ett ord skall betecknas heter det beslut (rubriken till 8 och 19 Kap.). Härmed Szwereusflämmer ej uttrycket i bbrjan af 14 §. Domar och beslut. Man har tagit för afgjordt, att härmed wäl betecknas alla slut och med förutsättande häraf är anmärkningen deremot rigtad.

Beslut i inifrånktare mening d. w. s. i rättegångsfrågor, synes i Underrätt, som af Domare och Måund beskr, nästan alltid kunna, utan behof af uppskof, afgöras och följaktligen genast i allmänna sakprotokollet inslyta. I sådan Rätt, der Domaren från målets bbrjan kânt, och under fortsättningen ledt desamma, bdr en preliminaire fråga för honom ej vara så främmande eller inwecklad, att icke samma dag beslut deröfwer må lemnas. Skulle detta likwål inträffa, så uppskjutes målet till annan dag, då han emedlertid gör sig beredd att meddela det påfallade beslutet. Ingen-ting hindrar, att ju desamma för den dag det afkunnas, inslres i allmänna sakprotokollet, då och undersökningen, om så erfordras, kan i förening dermed sedermera fortsättas. Allt hwad som rör rättegången bdr innesattas i protokollet. Allt som utgör beslut i hufwudsaken upptagas i domboken, utan att i den ena inblandningar ske af de ämnen, som tillhöra den andra. Man har då hwart och ett på sitt bestånda ställe. Kan Domaren utan uppskof författa beslut i hufwudsaken, måste det för honom vara lika lätt att genast inslra det i domboken, som i sakprotokollet.

Uti 24 Kap. 7 §. RättegångsWaken 1734 års lag, stadgas, att af de Rådhuswärrätts och Hofrätts domar och utslag, som, efter kungörelse å Rättens öbr, affägas eller utgifwas, skall ett exemplar, likalydande med dem, som till parterne lemnas, i Rätten förwaras, med deras underskrift, som i saken öbnt. Detta expeditionsfätt synes nödwändig i de Rätter, som bestå af flere Domare, der flere särskilda meninggar ofta skola sammanslras till ett slut och, åtminstone hwad Hofrätt beträffar, uppsättningen deraf fordrar mer tid och omsorg, än som kan förenas med den mera flyndsamma expedition, öfrige ärenden, intagne i protokollet, påfalla. Desutom måste handlingarne å nyo granskas, för att kontrollera riktigheten af hwad, i enlighet med dem, för hwarje fall kan vara nödigt i expeditionen uppsatta; och så wäl för expeditionshufwanden, som den kontrollerande, är nyttigt att domen eller utslaget icke påsynndas jkasom en beståld vara, utan i stället de hwar för sig, wäl så fort som möjligt, men säkert, må så fullgå hwad dem derutinnan åligger. När domen eller utslaget utkommer eller utlemnas till parterne å den tid efter beslutets fattande, lagen föreskrifwer, har parten ej skäl att klaga; och honom synes det säkunda kunna vara likgiltigt, blott nämnde föreskrift iaktrages, i hwilken form, Domstolen uppfattar conceptet till

det beslut, som utgifwes. Den här föreslagne form, som ej hindrar skyndsambeten i det hela, men bereder mera säkerhet än den i lagförslaget, torde alltså wara antagligare, med hänsigt till de i motiverne uppgifne grundwillkoren för en god rättegångsordning.

§ Rätt, som af flere Domare består, torde äfwen särskilda beslut i rättegången böra särskildt uppfattas, af dem, i saken deltagit, underskrifwas, och till parterne efter anslag utgifwas. Dessa beslut äro af sådan anledning här upptagne såsom tillhörande Rättens dombok.

16 §. 7 §. föreskrifwer wäl, att protokollsbot öfwer wittnes förhör skall fogas till allmänna sakprotokollet; men, till undwikande af all twifkan om widdens af budet i 16 §., synes wara bäst bestämdt uttrycka, att protokollsboten öfwer wittnesförhör, i de delar i fråga äro, skall renoveras. Med mål benämnas wanligen sådana frågor, som efter stämning utfrågas; med ärenden öfrige. Något undantag af ärenden i denna bemärkelse torde ej wara lämplig. Ofta kan inträffa att någon för ödsfall skull, eller innan rättegång yppas, eller är wäckt, will höra wittnen i fråga om äganderätt till fast egendom m. m. och desse wittnesmål synas wara lika nödige, att från framtida förstörelse bewara, genom renovation, nedlagd å annat ställe än conceptet.

Man har anfett af lika wigt, att Öfwerätternes protokoller och domböcker i renoverade exemplar förwaras på något säkert ställe utom hwar och en Öfwerätts hus, och att de likaledes på ett ställe samlas för att wara att tillgå i fall något protokoll eller någon dombok wid Öfwer rätt skulle förkomma. De närmare detaljerna wid en dylik renovation, torde här ej wara nödigt att upptaga widare än hwad angår de ämnena, hwilka skulle i det renoverade exemplaret innesattas; och man har i denna del, med afseende å sättet för protokollföringen, samt domars och utslags uppfattande, anfett sig icke kunna ur det renoverade exemplaret utsluta en eller annan del, eller ett eller annat ämne, på sätt om Underrätts dombok är tillstyrkt, desnomindre som dessa protokoller och domböcker först uti hellsa renovationen kunna betraktas, såsom ett från särskilda håll af särskilda materialier samlat och ornadt helt.

10 Kap.

1 §. Perioden der någon ledamot det åskar är utsluten i anledning af anmärkningen wid 7 Kap. 3 §.

5 §. Anmärkningen wid 16 Kap. 2 §. återopas.

8 §. Twifwelsmål har upplätt, huruvida ledamot i Öfwer rätt, som röstat för communication af besvär, wore skyldig ytttra sig i hufwudsaken, då pluraliteten stannar för fastställelse af den öfwerklagade åtgärden. Man har trott bestämdt stadgande, här om wara af nöden, desto helbre, som praxis för närwarande lärer wara olika inom Rikets Höfrätter. I Swea Höfrätt lærer ett så beskaffadt yttrande räknas för interlocution

och ledamoten, som afgifwit det, anses pliktig att yttra sig i hufvudsaken, om han blifwit öfverrättad. I Ödcha Hofrätt samt Hofrätten öfver Skåne och Blekinge har man ansett, att, då ingen må dömas ohördan och ändring utan föregången communication således icke får göras, samt en ledamot icke kan tvingas, att yttra sig mot sin öfvertygelse till fastställelse af ett beslut, det han anser böra ändras, så kan något yttrande i hufvudsaken icke fordras af den ledamot, som emot pluraliteten funnit communication af besvären erfordras. I enlighet med denna sednare mening, hvars företräde torde vara med lag öfverensstämmande och således utan behof af sigb från Häfd, är ett tillägg i denna §. föreslaget.

10 §. Till denna §. är lagdt det stadgande, att prejudikater ej må, i skället för lag, såsom domskäl öberopas, för hvilket tillägg särskild redowisning icke torde wara af nöden.

12 §. Med anledning af anmärkningen i 7 Kap. 3 §. är redactionen i förra förslaget återgifwen. Dessutom förekommer att domars och utslags afkunnande inför öfverrätt ändamålsdft borttager tiden: att parterne sällan hufvudsaken infinna sig att af böra sådana domar och utslag, dem de, wid enskild genomläsning, lättare skola fatta; och att ordningen synes fordra, att då rättgång i öfverrätt egentligen föres skrifligen, den rättskande lemnas skrifligt swar, utan att det samma, på sätt för Under rätt är föreslaget och der proceduren mera är mundlig, skrut fordrar att uppläsas.

11 Kap.

5 §. Det obestämda i föreskriften: och warde det förordnande i orten kungjort, synes lämpligen kunna utbytas mot bestämda stadgandet: och warde det förordnande i domsagan kungjort.

9 §. 3 mom. Uttrycket i detta moment: wid egendomsafträdet, är utbytt mot: wid den tid egendomsafträdet skedde, såsom mera bestämdt antydande det bud, som skolat uppfattas.

12 Kap.

4 och 5 §§. Efter 3 §. warder sak på ägången stemning ej mera upptager om begge parterne uteblifwa utan förfall; och i 4 §. stadgas att, om kåranden uteblir utan förfall och swaranden, tillstådes, yrkar att saken på den stemning, som ägått, ej mera upptagas må, skall stemningen ogillas, och kåranden ersätta swarandens kostnad, om denne det åskar. Men derigenom att i 4 §. tillika är infördt det bud, att kåranden ej är förment, att sin talan sedan utföra, om han saken å nyo instemmer och laga tid eljest ej försutit, synes det, som denna förmon blifwit kåranden tillagd endast i det fall, 4 §. offer, eller då swaranden infunnit sig, och deremot icke i det 3 §. uppta-

ger, eller begge parterne uteblifwa. Motiverne innefatta likwål, att lagstiftningen wælat uttrycka den mening, att af kårändens förfallolsa uteblifwande, annan följid ej får dragas, än att hans stämning för den gången ogillas och hufwudsaken förblifwer i samma stånd, som om den aldrig hade varit anhängig gjord. Denna grund måste godkännas. Men, för att kunna utmärka det rättigheten att taga ny stämning ej är kåranden förment i någotdera af dessa två fall, är budet derom flyttadt i en ny §. (den 5), och i anledning hwaraf de följande §§. komma att i afseende på nummerordningen jemklas.

13 Kap.

2 §. Den här förestagne från nu gällande rättegångsordning afwikande procedur för fullföljd af misshäje mot Underrätts utslag i fråga om jäf emot Domare och domstols behörighet, hwarom 5 §. handlar, måste på ett kraftigt sätt bidraga till flyndsamt slut i rättegångar, då de icke längre tid kunna uppehållas medelst obehöriga invändningar och klagan öfwer beslut derom. Allt befordra ett sådant ändamål tillhör onektigen en god rättegångsordning, och då det icke sker på befohnad af partens rätt och säkerhet, kan deremot icke wara att erindra. Det förekommer likwål, som skulle stadgandet i sednare delen af denna §., att om än parten, som mot utslaget anmält misshäje, affäger sig rättigheten att deremot afgifwa påminnelser eller underlåter att dem inom föreskrifne tiden aflemna, bör likwål utslaget insändas till pröfning af Öfwerätten, der ej den, som misshäjet anmält, uttryckligen förklarar sig wilja derifrån afstå, i icke ringa mon motverka det genom lagbudet åsystade nyttiga ändamål. I allmänhet gäller i all lagstiftning för rättegångsordning den princip, att den rättighet, som icke begagnas, anses wara frånträdd, särdeles uti sådane frågor, der bestämd tid för utöfningen deraf är i lagen utfatt. Till den afwikelse från denna princip, som här fått åga rum, har man ej kunnat finna gällande ståt. Den wana är ej lätt eller hastigt bortlagd, som nog allmänt inrotat sig hos sakdrifware, och äfwen till någon del hos dem, som selswa utföra sina rättegångar, att icke inlåta sig i selswa saken förr, än alla anledningar till invändningar, äfwen de måst orimliga, blifwit begagnade, och högst sällan händer det, att någon underlåter anmäla misshäje mot det beslut, hwarigenom dess invändning blifwit ogillad; men mindre sällsynt är det att ett så beskaffadt misshäje fullföljes. Tidöutdrägt, som oftast varit egentliga affigten med dessa invändningar, har i allt fall wunnits. Förhållandet blir, som det synes, enahanda wid tillämpning af lagförslagets stadgande här om, endast med den stämning att detta uppehåll blir kortare. Så länge parten eller hans advocat wet att endast anmälan af misshäje emot invändningsutslaget i de här ifrågawarande ämnen werkar uppehåll i målets fortgång och pröfning i Öfwerätt, underlåtes säkerligen icke anmälände

af så beskaffadt misnöje, helst den med klagan fullföljande förenade kostnad och besvär, som någon gång hittills verkat återhåll, till det hufvudsakligaste försvinner. Öfwiswelaktigt är det partens åliggande att framställa de skäl, hwarpå han grundar sitt påstående om ändring i Underrätts beslut, ware sig i rättegångsfråga eller hufvudsak, eller åtminstone att genom ändringsöföskande fullfölja det anmälte misnöjet. Ödr han ej det och således de facto öfvergifwer rättigheten, att såka ändring, synes han och de jure böra så anses. Vinsten af den obehörigt framkastade invändningen och yttrade misnöjet med afslag derå, inskränkes derigenom till fyra dagars uppehåll med saken, hwilken tid lemnar tillräckligt utrymme till besinning, huruvida skäl till klagan är för handen och till författandet af påminnelserne. Bland lagsiftningens wigtigaste föremål lärwer böra räknas det, att en gräns sättes för den allt mer tilltagande advocaturen, som utmärker sig genom obehöriga invändningar, endast ledande till tidsutdrägt. Medlen att åstadkomma detta ändamål torde wara, dels att denna tidsutdrägt till det minsta möjliga inskränkes, hwarigenom den beräknade fördelen förfelas, dels och att obefogad klagan öfwer invändningsutslaget owillkorligt förenas med bötesansvar, hwilket sednare uti ett särskildt Kapitel öfwen blifwit bestämdt.

3 andra momentet af denna §. der det förutsättes, att parterne begagnat det dem lemnade tillstånd, att emot Stättens utslag afgifwa påminnelser och förklaring öfwer de samna, samt Domaren eller Ordföranden är ålagdt, att till Öfverrätten insända dese skrifter jemte protokoll och utslag i målet, heter det: och för öfwe Öfverrätten utslaget. 3 sista momentet, der det antages att en eller begge parterne icke begagnat ett sådant tillstånd, men Domaren eller Ordföranden likwäl åläggas till Öfverrätten insända protokollet och utslaget, nyttjas det uttryck: och för öfwe Öfverrätten invändningsfrågan utan att parterne widare höras m.ä. För att undwika på två ställen bestämma Öfverrättens pröfningsstyldighet, är af sednare perioden i 3:de momentet, gjordt ett särskildt moment. Tillägget: och warde saken wid Underrätten hwilande, intill des Öfverrättens utslag blifwit Underdomaren tillsändt, skulle wäl, wid granskning af motiverne, synas öfwerflödig; men då 2 §. i öfrigt innehåller huru i allmänhet försaras skäl om jäf emot Domare, torde öfwen allmänna följden af jäfvet, eller des dilatoriska egenkap böra utsättas, desto hellre som i 7 §. undantag från denna regel förekommer, utan att man, efter nu warande redaction, förut fått känedom, i hwilka fall med saken ej får fortfaras.

3 §. Föreslagne förändringen omsluter närmare huru, i det fall denna §. offer, bdr förhållas, och öfwerensstämmen med ordalydelsen i 5 §., der samma mening welat uttryckas.

6 §. Oberopandet öfwen af 3 och 4 §§. torde wara nödwändig, då de i 3 §. och i mom. af 4 §. upptagne jäfsfrågor få särskildt fullföljas. Till undanröddjande af all misförstånd, till hwilken tid Underdomaren må wara pligtig inkalla parterne att

fullfölja saken om inwändningen ogillad är, har man utsatt denna tid, och i sådant afseende föreslagit den kortaste, med förutsättande att parterna må kunna vara beredde behörigen utföra saken. Öfrige rättelser afse blott jemkning i uppställningen.

14 Kap.

6 §. 1 mom. Med afseende å det mera långsamma rättegångsfätt, som hitills varit öfligt, och angelägenheten, att i allt såda undanröjda och förekomma anledningarne härtill, synes det vara nödigt att icke lemna bestämmandet af ansändskiden åt Domarens oinskränkta godfinnande. Sällan lärer någon rättegång finnas af den widlöftighet att, då swaromålet inskränkes till saken, det ei bär kunna till Rättens nästa sammanträdesdag vara förfärdigadt. Undantag synes dock böra ske för widlöftigare mål.

15 Kap.

2 och 5 §§. Skyldigheten för swarande part, att kungöra kåranden bewiljadt uppstos, synes endast äga rum i de fall, då lagen medgifsver så kallad provocatoriskt rättegång. I alla andra torde det vara klart, ei allenast att det tillhör den kårande sels, att skaffa sig underrättelse om den eller de åtgärder domstolen i målet widtager, än äfwen, att stadgandet om skyldighet för swaranden att meddela kåranden en sådan underrättelse, oftast skall blifwa utan verkställighet, ty i allmänhet måste man förutsätta, att endast kåranden anser sig hafwa fördel af sakens snara afgörande, men swaranden tvärtom, och man bär då icke ålägga honom, att stridigt mot hans eget intresse, kungöra kåranden meddeladt uppstos. Swarande part, som låtit anmäla förfall, synes också böra begagna samma utväg för att winna underrättelse om det afseende, som å sådan anmälan blifwit fastad. På desse grunder synes skyldigheten, att kungöra wederspart meddeladt uppstos, endast böra äga rum för kåranden i det fall, då swaranden haft förfall, som varit allmänt kunnigt och förty af Rätten antagits, fastän swaranden underlåtit, att derom göra anmälan. I likhet hwarmed den föreskrift, hwarom 5 §. handlar, endast synes tillämplig, då swarande part uteblifwit, hwilket i §. bestämdt är utmärkt.

12 §. 4 mom. Det wid denna §. gjorde tillägg öfwerensstämmen med förändrade redactionen till 11 Kap. 2 §. GisternåtsBalken och dertill antydde grunder.

16 Kap.

I och II §§. I 11 §. lemnas först upplysning, i hvilka saker Underrätt skall fälla dom, ehuru i §. redan bestämmer när dom skall fällas. Ordningen synes förs

dra, att Rätten, i och med budet att dom skall gifwas, får föreskrift i hvilka ämnen den är skyldig gifwa dom. Härå hafwa jemkningar i redactionen till dese §§. afseende, och öfwerensstämma de med innehållet i 9 §., som förklarar i hvilka mål utslag bär meddelas.

2 §. 1 momentet af denna §. synes ej tillhöra detta Kapitel, utan i stället 10:de (det 8:de i förslaget) om öfwerläggning och råstande till beslut och om afkunnande deraf, hwarest det har sin rätta plats uti 5 §., såsom utgörande förberedelsen till den omröstning, hvarom i nämnde §. stadgas.

5 §. 4 mom. 7 §. Sista momentet i 7 §. angående tiden för utgifwande af dom i konkursfall är flyttad till 5 §. på den grund, att det samma utgör ett undantag från den i samma §. bestånda allmänna regel, och tiden för sådan doms utgifwande är jemkad så, att annonsern i tidningarne derom kan inom föreskrifne tiden blifwa införda.

14 §. Ordet någon är för oinfränkt. Man skulle deraf kunna draga den följd, att äfwen den, som blifwit dömd och dömd, wore skyldig iakttaga hvad denna §. föreskrifwer. Detta strider emot 35 Kapitlet 5 §. Blott de twistande kan budet i 14 §. angå; och man har derföre utbytt ordet någon mot part, öfwerensstämmande med öfverian af förändrade redactionen till 11 §., som stadgar om klagan öfwer dom.

17 Kap.

3, 6, 10 och 15 §§. Till föreskrifterne: huru saker i Öfwer rätt fullföljas, synes owillkurligen höra den, som fått inrymma i lagförslaget 34 Kap. 6 §., att talan i Öfwer rätt skall bewakas wid upprop, som hålles inför Öfwer rätt å hwarje rättegångsdag, och inför två af Rättens ledamöter å andra söknedagar, då Rätten ej sitter. Det förekommer också, som om endast tiden för upprops verkställande tillhörd Kapitlet om laga tid. I följd af hwilken anmärkning förändrad redaction blifwit föreslagen till 3 §. om fullföljd af wademål, och till 10 §. om beswårs ingifwande; äfwen som en särskild §. (i ordningen den 15:de) blifwit nödig, innefattande stadgande, att ansökningsfrister jemwäl stola wid upprop ingifwas. Den underlåtenhet, som sista mom. af 6 §. belägger med böter, torde i stället höra medföra den följd att saken pröfwes i det stic den är, utan att afbida flere handlingar. Ett sådant stadgande skulle sannolikt medföra den fördel, att kåranden alltid blef angelägen förse sig med de handlingar, som erfordrades för hans talans utförande, och förebedde dem, antingen wid inställelsen eller sist inom den tid, som om förhör i 18 Kap. 4 §. sägs. Ett lika stadgande synes äfwen lämpligt till beswårs mål, hvarom 10 §. handlar.

7 §. Då frågan om rättegångskostnad och skadestånd blifwit i särskild afdelning och särskilt Kapitel afhandlad, torde den del af 7 §. i detta Kapitel, som innefattar stadgande, att sådan kostnad och skadestånd, kåranden äddmas bär, jemwäl höra

dit öfverflyttas; deremot wiß tid torde böra för swaranden bestämmas, att inkomma med ersättningspåståendet, och detta till kårandens hbrande utsättas, på det han må sättas i tillfälle wisa, att wadet blifwit i behörig ordning uppsagdt, hwilket lärer wara desto behöfligare, som skyldighet, att hos Swerrätt anmäla uppsägelse af wad icke är förefriswen.

16 §. blir således den 15:de i förslaget och derwid gäller samma anmärkning, som wid 13 Kap. 6 §.

18 Kap.

2 §. För att till ett ställe sammansöra allt hwad, som, enligt detta Kapitel, böra tillhöra Ordofrandens embete att efterse, är 2 och 7 §§., hwilken sednare af trycksfel blifwit benämnd 9:de, sammanslagne, med nödig ansedd jemfning i redactionen till §. näst framför den sista, eller 12:te, som i följd af denna ordning får ordningsnumret II. 3, 4 och 5 §§. i förslaget blifwa således 2, 3 och 4 §§. samt 8, 9 och 10 i förslaget 6, 7 och 8 §§. med nödig jemfning i afseende på citationer.

6 §. blir den 5:te. Bland de ännu, som skola i berättelsen uppfattas, är äfwen anmärkt de skäl och omständigheter, som för eller emot det påstående, hwarpå rättegången sig grundar, förekommit wid Underrätten, men lärar böra wara: för och emot det påstående, emedan i annat fall berättelsen blefwe ensidig och följaktligen ofullständig.

11 §. blifwer den 9:de. Anmärkningen wid 13 Kap. 6 §. återopas. Perioden: låte Ordofranden utan dröjsmål föredragas, är utbytt mot: skola utan dröjsmål föredragas, emedan i nästföljande §. äro sammansörde alla de ännu, så widt de tillhöra Ordofrandens tillsyn.

19 Kap.

1 §. Det torde wara mindre lämpligt att i Swerrätt, der den skriftlige proceduren egentligen skall följäs, bestämma att Rättens beslut skola muntligen kungöras parterne; skriftligt svar på skriftlig fråga synes enligt med selswa rättegångsfättet. Derigenom hindras icke att ju parterne kunna kallas, att inom wiß kort tid, icke afhöra, utan, på sätt i 10 §. är stadgad, inför Swerrätten hwardera emottaga ett exemplar af beslutet. Skyndsambeten lider icke härwid så, att den derigenom ytterligare wunne säkerheten må förbises.

3 §. Då muntlig föredragning sker, skulle det må hända anses äfwen tyrligt, att genom ett uttryckligt lagbud tillåta, att i beswärs mål endast utslaget och skrifswexlingen lästes; ty det förra upptager högst sällan bewisningen fullständigt och sådane,

som skriftwexlingarne wid våra Swendomstolar i allmänhet föras, kunna de oftast anses, snarare bidragande att förwilla än att upplysa saken.

Det torde likwäl, å en annan sida, wara tillräckligt att de för målets pröfning nödige handlingar blifwa uppläste, ty då muntlig föredragning sker fullständigt och åhöres uppmärksamt, sättes hwarje ledamot i tillfälle, att af den föredragande fordra anwising, hwarest i handlingarne kunna läsas de omständigheter, som äro af inslytande på målets afgörande; och det kan icke wara twiswel underkastadt, att ju den föredragande städse bör wara beredd meddela sådane upplysningar, derigenom all öfwerflödig läsning undwikes.

§ 6 §. är föreslaget, att om någon af Underrätt är dömd till edgång och Swerrätt ogillar det beslut, Swerrätten då ock må döma i hufwudsaken, utan återförwising, der saken så utredd är att det ske kan.

Detta wälför för Swerrätts pröfning synes ännu mer af nöden i det fall 7 §. 2 mom. uttrycker. I förra händelsen antages, att ehuru Underrätt ej gått stemningsmålet förbi, det kan wara outredt: I sednare måste detta desto snarare förutfattas. Kan saken utredas genom handlingar, underlåter såkert icke den, som af dem wäntar fördel, att desamma till Swerrätten ingifwa. Återförwising fordras då ej. Veror målets utgång på wittnen, är det för parten oftast en ren winst af tid, att få saken återförwist i stället för att emellan hwart och ett erforderligt wittnes förhör förut söka Swerrätts tillstånd och afbida dess beslut, som i afseende på tiden för verkställigheten måste rätta sig efter ortens aflägsenhet, samt nödigt utrymme till stemnings uttagande och communicerande; hwaremot Underdomaren, om målet är återförwist, genast wid besluts meddelande om rättighet för part att få wittnen hörde, kan lemna honom kallelse å desamma, och, med beräkning häraf, bestämma en wida inifrånktare tidrymd till uppstuf.

Tillägget: och fullföljes deri talan, torde ej fordra särskild redowising.

10 §. 2 mom. Anmärkningen wid 13 Kap. 6 §. återopas.

11 §. Härmed jemföres anmärkningarne wid 9 Kap. 14 §. och 19 Kap. 1 §. Då alla beslut, som ej äro af den art, att de genast kunnat införas i protokollet, synes böra särskildt uppfattas, och af ledamöterna underskrifwas: då enligt anmärkningen wid 1 §. alla beslut öfwer invändningsfrågor, hwilka fordra särskildt utlåtande, äro härmed beslagtade och skola utgifwas till parterne; samt desutom till protokollsbrändens underskrift synes höra endast hwad i protokollet är infördt och han, genom extract kan besyrka in sidem; så torde de beslut, som i öfrigt till parter expedieras, och till hwilka concepter finnas med samtliga ledamöternes underskrifter böra, såsom Rättens decision, af dess Ordbrände å Rättens wägnar, underskrifwas. Härå har tillägget i §. afseende.

15 §. 1 mom. Här återopas anmärkningen wid 13 Kapitlet 6 §.

20 Kap.

2 §. Då man förmodar, att ehwad förändring med *Sfverrätter* kommer att äga rum, de redan inrättade blifwa på deras nuwarande ställen bibehållna, så synes ei rätt, att lika lång inställsetid hos *Högste Domstolen* bestämmes från *Öftha Hofrätt* och *Hofrätten öfwer Skåne och Blekinge*, enär tjugutwå mils stånad är i afståndet emellan desse Rätter och den *Högste*. Lämpligare wore derfdre om inställsetiden blefwe fyratiofem dagar, der afståndet är mer än tio, men mindre än trettio mil, sextio dagar om det är längre än trettio, men ei öfwer femtio, och nittio dagar der det än längre är.

3 §. 5 §. i 17 Kapitlet, som stadgar, att med en skrift å hwardera sidan skall kåras och swaras, torde jemwål här böra återopas.

4 §. 1 mom. Enligt anmärkningen wid 19 Kap. 1 §. böra preliminair beslut i *Sfverrätt* till parterne utgifwas, ej de kallas att dem afhöra, och budet i denna 4 §., som härmed ej står i öfwerensstämmelse, är till den delen uteslutet.

8 §. sista momentet. I följd af anmärkningen wid 7 Kap. 3 §. utgår från denna §. hänvisningen till stadgandet i 7 Kapitlet om offentlighet wid domstolar.

7, 8, 10 och 11 §§. De i desse §§. förändrade citationer äro en följd af föreflagne redactionen i 18 Kapitlet, till hwilken desamme hänwisa.

21 Kap.

3 §. Hwad sista perioden i denna §. antyder, att tillspörjandet, hwarom fråga är, skall ske inför Rätten eller af Rätten, synes böra i §:s början bestämdt uttryckas.

10 §. Med erkännande af den regel: att inför Domstol antages ingenting annat för sant, än det, som i laglig ordning bewises; hwilken regel åter utgår från den princip: att i rättstillståndet hwar och en anses för god till des motsatsen wises, måste tillika förutsättas, att, om sådana skäl eller omständigheter förekommit, som denna §. asser, de blifwit genom bewisning förebragte, eller åskädlige gjorde. Begagnandet af uttrycket: med bewis styrkte, leder derfdre icke till närmare upplysning om hwad lagstiftaren här welat bestämma, så wida man icke får presumera att meningen dermed wore den: att det skäl eller den omständighet, som förekommit, blifwit fullt styrkt, så att något twiswel om des werklighet lagligen icke feå äga rum. Endast i sådan händelse torde lagbestämmelsen wara riktig, och då synes uttrycket: fullt styrkte mer lämpligt. Om det skall tillåtas att antaga en medelbar bewisning, för att, genom sammanfogande af des flere hufwuddelar, framställa surrogatet af en omedelbar bewisning, så måste de facta, som innebära, om man så får säga, materialerne till hwarje hufwuddel, wara omedelbarligen styrkte. I annat fall framställer bewisningen icke något helt, byggt på laga grund.

Texten innehåller: på sådana skäl och omständigheter må ock dom i saken grundas, allt efter som de pröfwes större eller mindre bewisning innebära. Att dom, utslag eller hwilket annat namn må utmärka Rättsens beslut, bär derpå grundas, bestrides icke; men måttstocken är: den större eller mindre bewisning dessa skäl och omständigheter innebära; icke: den bewisning Domaren pröfwar dem att tillägga. Annars skulle sådan bewisnings verkan på saken helt och hållet bero på Domarens subjectiva omdöme, wacklande eller omskiftande, allt efter graden af hans skicklighet och redlighet. Bestämmer deremot lagstiftaren, i hwilka fall denna bewisning skall vara större eller mindre, eller anses verka på saken; så rigtas detta omdöme åt det mål, som är oberoende af individuella miswisingar, och om än det medgifs wess att i denna del mycket måste lemnas åt Domaren, så blir likwäl lagen approximativt fullkomligare ju större banden eller mera bestånd ledningen må vara, ju närmare lagbudet är till grunden, från hwilken lagstiftaren welat utgå. Så som budet nu är uppfattadt, wisar det blott yttersta resultatet, periferien, ej någon af de inre delarne af rättsen, som ligger närmare medelpunkten. Med anledning häraf och de grunder motiverne antyda, har man sökt till lagbudet lägga, en mera bestånd norm för Domarens pröfningsrätt, derwid utgående från den åsigt: att ju närmare den medelbara bewisningen är till eller surrogerar den omedelbara, ju mera bindande eller verkande på saken.

22 Kap.

13 §. Under återopande af anmärkningarne wid 3 Kap. 1 §. UtöfningsWalten, är sådan jemkning i 13 §. föreslagen, att den blir tillämplig för hwar och en, som öfwer sin rörelse håller ordentlig bok och räkning. Genom de i 11 §. meddelade föreskrifter synes all wäda häraf förekommen.

23 Kap.

4 §. 5 punkten. Det wid denna punkt gjorde tillägg utgår från samma grund, som förändrade redactionen till 10 §. i 14 Kapitlet ÄrfdaWalten.

14 §. 3 mom. Stadgandet i förra förslagets 23 Kap 15 §. är wäl öfwerflyttadt till 36 Kap. 4 §., men ehuru häremot ej är att anmärka, synes likwäl bewisning dit böra lemnas i denna §., som affer den händelse då wittne ej är tillstädes.

20 §. Det torde wisserligen göra tillfyllest, att, i fall som detta, wederyparten underrättas om dagen till wittnesförhöret endast så lång tid förut, att han kan sig inskälla, och att han således ej bär tillgodonjuta laga stemnotid; men då i 14 §. redan är bestånd den tid, på hwilken ett wittne bär, efter kallelse, wid Rätten sig infinna, torde samma tid för parten öfwen kunna anses tillräcklig, och, till undwikande af olika

ombdömen, hwartill, det obestämda i affeende på tiden §. innehåller, kan gifwa anledning, är hänwising till 14 §. lemnad.

23 §. Tillägget wid denna §. torde ej fordra annan redowisning, än att det synes öfwerensstämma med en laga rättegångsordning.

26 §. 3 mom. Det synes icke tillfyllest att vittne äger förmåga att författa och uppteckna berättelsen. Giltigheten af en sådan skriftlig berättelse lär ensamt bero deraf, att vittnet känner och erkänner innehållet deraf.

24 Kap.

2 §. Jemförelsen i redactionen till denna §. öfwerensstämmar med grunderna till föreslagne 10 §. i 21 Kap.

6 §. Tillägget härwid födder sig på samma grunder, som wid 14 Kap. Års-Balken och 23 Kapitlet 4 §. 5 punkten denna Balk äro anwiste.

8 §. För tillägget i denna §. återopas anmärkningen wid 23 Kap. 20 §.

11 §. Den pröfningsrätt, lagslutfningen här öfwerlemnad åt Domaren, synes vara för widsträckt, och resultatet af en sådan pröfning skall alltid bero af Domarens enskildta saktlighet och redlighet. Då den, som till edgång dömd är, genom eden skall styrka ett factum eller non factum, och han ej gitter gå denna ed, synes werkan deraf böra vara att han medgifwit motsatsen af hwad genom eden skulle styrkas; och denna allmänna regel har man trott vara af nöden i lagbudet nedläggga. Det tillägg sista momentet innefattar är grundadt på praxis och öfwerensstämmelsen i det stadgande 21 Kap. 3 §. upptager.

27 Kap.

1 §. Wid jemförelse af de grunder, som för detta stadgande blifwit anförde, synes det wisfertigen vara klart, att meningen deraf är, att allt hwad rättegången från dess början till slut kostat den vinnande, bör af den tappande honom ersättas. Men wanan wid tillämpningen af nu gällande lags häremot stridande stadgande, att om parterne wunnit i en och förlorat i en rätt stola kostnaderne dem emellan qwittas, kunde, som det synes, föranleda till sådan mistydning af det föreslagne lagbudet, att den, som förlorat wid Underrätten men wunnit i Öfwerätten, endast tillägges ersättning för de kostnader han för målets bewakande i Öfwerätten fått widkännas. Hänwisingen till 9 Kap. 12 §. Byggnings-Balken har fordrat rättelse i anledning af de wid samma Kapitel gjorde anmärkingar och förändrade nummerföljden af §§. deruti. Att den, som fullföljer, men i Öfwer rätt förlorar sak, till hwilken undantagen äro lämpliga, skall ersätta den vinnandes kostnad i Öfwerätten, förekommer klart, men torde böra beständt utmärkas.

5 §. ny redaction. Anmärkningen wid 17 Kapitlet 7 §. Åberopas.

28 Kap.

1 §. Det är twifwelsutan rätt, att, på sätt 1 §. innehåller, först bestämma: i hwilka fall särskild Råmd sättas må; men dertill synes ock höra den hänwisning till Jorda- och ByggningsBalkarne, som först mot slutet af Kapitlet i des 21 §. är lemnad. Denna §. är derföre sammansförd med den 1:sta och utgör sista perioden deraf. 22 §. i förslaget kommer alltså att utgå den 21:sta.

3 §. I tillämpningen af detta stadgande, så widt det offer lottning, kan willråddighet upprå, huruwida sådan lottning skall verkställas emellan alla tre, som Råden nämnt eller blott de två, som blifwit walde af parterne. Det sednare alternativet låter wara gifwit det rätta, och redactionen är i enlighet härmed jemkad.

7 §. 1 mom. Angående dens ålder, som i särskild Råmd sitta skall, är råttelse gjord i likhet med anmärkningen wid 6 Kap. 1 §. För öfrigt är tillägget om jäfsorsak i anmärkningarne till denna Balk förut redowisad och har det särskilda skäl för sig, att i 10 §. är bestämd uttryckt, det deltagande i särskild Råmd innefattar förtroende.

30 Kap.

12 §. Förre anmärkningarne angående samma willkor, som i denna §. blifwit tillagde, Åberopas.

13 och 14 §§. Det torde aldrig böra tillåtas Domare, att med advocatur sig befatta. Det är åtminstone tänkbart att så beskaffad praktik ej sällan råkar i strid med ett sundt och opartistiskt omdöme wid Domarembetets utöfning. Det torde icke eller sakna allt skäl, att embetets wärdighet skulle kunna lida genom sammanblandning af de olika föremålen för verksamhet. Det bör äfwen föresättas eller åtminstone önskas, att Domarens lönewillkor blifwa sådana, att han sättes öfwer behofwet att begagna advocaturen för sin utkomst, och att hans embetsgöromål uteslutande fordra att han deråt egnar sin tid och sin uppmärksamhet.

32 Kap.

1 §. Bestämmandet att sådan handling, här affes, skall wara åteknad dag och årtal, synes erforderligt derföre att, utom öfwerensstämmelsen med hwad om åtskillige andre handlingar stadgad är, i 4 §. är föreskrifwet, inom hwilken tid, räknad från handlingens upprättande, Riksmännens åtgärd skall wara berättad.

8 §. Parternes ömsesidiga och uttryckliga medgifwande måste utgå öfstergifligt willkor för jäfwigt vittnes hörande på ed. På denna grund torde det finnas

olänkrigt, att åt Stilesmän öfverlemnna pröfningen af jäf mot vittne, hvilken säkrast och beqvämligast sker af domstolen wid vittnesförhörs tillfället.

34 Kap.

6 §. Anmärkningen wid 17 Kapitlet 3 §. återopas.

36 Kap.

3 §. Rättelsen i denna §. offer blott tryckfel.

7 §. Tillägget i denna §. är redowist wid 13 Kap. 6 §.

8 §. Man har ej kunnat finna något skäl, hwarfbre i fråga om ansvar för obefogad fullföljd af wad eller beswår i Swerrätt, lagstifningen frångått den progression 5 och 6 §§. innehålla, och som äfwen för Högsta Domstolen i denna §. är utsatt. Ehuru det ena eller andra kunde vara mindre wäsendeligt, synes dock utsättandet från femton till fyratiosen Riksdaler stå i närmare öfverensstämmelse med det hela, och högsta ansvarsbeloppet ändock icke uppgå till minimum af det för saks fullföljande i Högsta Domstolen. Andamålet med de i denna §. föreslagne böter för fullföljd af sak till Högsta Domstol antydes uti motiverne till 16 och 19 Kapitlet vara det, att surrogera nu warande stadgande om revisionsfullings nedsättande. Skall detta ändamål winnas måste budet vara owillkorligt, d. w. s. bötesansvar utan undantag äga rum i de fall Högsta Domstolen gillar Swerrättens dom eller utslag, för hvilka handelser den ändringsöfskande parten, efter nu gällande lag, icke återfår den nedsatte revisionsfullingen.

Comiteens

till

Granskning af Lagförslaget Protokoller.

1826 den 20 December.

Närvarande:

Herr Presidenten och Kommendören Friherre Ehrenborgh.

Herr Hofrättsrådet Berg von Linde.

Herr Afsejoren Schmidt.

Herr Friherren, Presidenten och Kommendören tillkännagaf, att Kongl. Maj:it i nåder till honom aflätit följande skrifvelse:

CARL JOHAN, med Guds Nåde Sveriges, Norriges,
Göthes och Wendes Konung.

Wår Ynnest och Nådiga benägenhet med Gud Allsmåttig, Troman, Friherre och President i WÅR och Rikets Hofrätt öfwer Skåne och Blekinge, samt Kommendör af WÅR NordstjerneOrden. Då WÅR Högstfärlige Herr Fader Konung CARL XIII, Glorwürdigst i äminnessle, åt en särskild tillförordnad Committee af lagkunnige Män anförtrorde den wigtiga befattning, att samla och omarbete nu gällande lagar, för att deraf i ett sammanhang föreslå en ny allmän lag för Riket, lemnades Committeeen tillika den föreskrift, att 1734 års lagbok i anseende till dess yttre form och indelning i wize Balkar och Kapitlet borde derwid tjena till grund och efterföljd. För att sätta
Eder

Eder i tillfälle att ännu närmare inhemta Högstfällige Konungens affigter och de för Commiteen utskafade särskilda reglor, meddele WZ Eder härhos i affrist den Nådiga Instruction, som för Commiteen utfärdades. Detta nu i afseende på den civila lagen fulländade arbete har i tryck blifwit till allmänheten öfverlemnadt. Då detta lagverk, som i all sin widd omfattar hwarje medborgertigt förhållande, ej kan annat än på ett utmärkt sätt inverka på hufvader, makar och barn, samt i allmänhet på hwarje medlem i Samhället; hafwe WZ, oaktadt WMR rättmätiga förtroende till de mans uppläsning och insigter, åt hwilka samma arbete varit anförtrodt, likwäl ansett DSS bödra, till ytterligare ledning för WMR önddome, påkalla de kunskaper och den erfarenhet, som inom WMR Hofrätter finnas; och det är, för att så mycket säkrare blifwa om deras tankar i detta afseende underrättade, som WZ i Nader sunnit godt föreskrifwa: att Presidenten i hwarje Hofrätt äger efter eget wal utse twenne ledamöter detslades, som under dess ordförande sammantråda, då Presidenten derom förordnar, i ändamål att öfwerse det gjorde förslaget till civila lagen, och yttrande detslwer meddelat, hwarwid bär fastas synnerlig uppmärksamhet ej allenast på de förändringar och tillägg i wåre nu gällande lagar, som blifwit föreslagne, utan och huruwida stadganderna i allmänhet äro enkelt och klart uttryckte, och derigenom lätt fattlige så wäl för Domare och sakdrifwåre, som för parterne sjelfwe; i sålid hwaraf och der, efter deras tankar, ändringar eller jemfningar skulle synas nödige, ny redaction bär såsom alternativt framställas.

Med det J och af Eder utsedde Hofrätts ledamöter må hafwa att anmärka, erinra eller föreslå, bören J och bemålde ledamöter senast den 1 Augusti nästkommande är i underdånighet inkomna, så att WZ, som redan öfverlemnadt det föreslagna lagverket till granskning af WMR Högsta Domstol, måge då blifwa i tillfälle att taga under öfwerwägande allt hwad som rörer detta ämne, och derefter till Rikens Ständers antagande föreslå en allmän lag, som på en gång må wara öfwerensstämmande med wåra seder och wanor, samt med tidens upplysning och fordringar. WZ gbre DSS försäkrade, att J jemte de, som Eder biträda, lifligen insen wigten af det arbete, WZ Eder nu anförtro, och WZ uppmanar Eder, att, med undwikande af sådana Theorier, som erfarenheten ej besannat, eller som skilja sig från Nationens lynne och egenheter, icke församma något, som leder till ändamålet, en förbättrad lagstiftning, hwarigenom Nationen skall bibehålla det anseende och det rum bland bildade folkslag, som dess tänkesätt och inrättningar redan af ålder henne förskaffat. WZ befalle Eder Gud Allsmåttig Nådiligen. Stockholms Slott den 16 November 1826.

C A R L J O H A N.

O. J. Lagerheim.

Uf det Kongl. Maj:ts Nådiga Skrifwelse bilagde Transumt af Kongl. Instructionen för LagCommiteen den 14 Februari 1811 inhämtades, att Kongl. Maj:it i Nåder bifal- lit Commiterades underdåniga utlåtande angående grunden och sättet för lagarnes utar- betning, hwaraf, såsom innefattande föreskrifter beträffande civila lagen och de dertill hörande ämnen anmärkes:

1:o att LagCommiteens arbete egentligen måtte inskränkas till upprättandet af förslag till en ny allmän Civil- och Criminallag.

2:o att 1734 års lagbok, i anseende till dess yttre form och indelning i wisa Balkar och Kapitel må derwid tjena till grund och efterföljd; hwilket både syntes in- stänma med Lagltskottets yttrade önskan, och wore af så mycket större wigt, som denna indelning ägde wärde och auctorite af sin ålder, samt bidrog dertill, att den nya lagen lättare fattas, både af folket och embetsmän, för hwilka den således blefwe min- dre främmande.

3:o att alla de påbud, som särskildt äro utfärdade, och hörä till allmänna la- gen, sammandragas och der införas i den ordning ämnenas natur fordrar: att hwarje ämne med noggranhet urskiljes, och hänföres eller flyttas till sitt behöriga rum: att ur lagen uteslutes hwad som antingen der, eller i ännu gällande författningar, icke står i förhållande till förändrade omständigheter: att der, hwarest fordras ändring eller tillägg, sådant må föreslås: att lagen, der den är twetydig, mörk eller ofullkomlig, må förkla- ras och förbättras: att för mål och redan kände handlinger, hwarpå beskriwne lag icke finnes, ny lag må föreslås: samt att de lärur utredas, som äro i lagen nödige, men war lag antingen saknar eller ofullständigt behandlar; och borde iakttagas, att när för- ändringar, tillägg eller nya stadganden af Committeen föreslås, de skäl och grunder, som dertill förantleda, särskildt uppgifwas och utredas.

4:o att, hwad rättegångsfättet beträffar, Committeens systemål må blifwa, att få detsamma förenkladt och förkortadt, så widt, utan förnärmande af de tilltalades tillbörliga försvarsrätt och bewisningens fullständighet, möjligen kan låta sig göra; i hwil- ket afseende uppmärksamhet borde fästas wid nödwändigheten af tydligare föreskrifter om läran och behandlingsfättet rörande inwändningar, rättegångsfel, och wisa om- gängeliga formalitetens iakttagande, samt answaret och werkan då de försummas. Det syntes jemwäl som wisa fatalitetens inskränkning, samt minskning i antalet af privi- legierade och extra ordinarie Domstolar skulle bidraga till processens förkortande, enhet och säkerhet i lagsklipnings- och rättegångsfätt; äfwen som att Rättegångsbalkens indelning i twenne hufwuddelar, hwaraf den ena innefattade processen i twistemål, och den andra brottmål, kunde åstadkomma mer redighet och ordning.

5:o att wid redactionen observeras ämnenas systematiska indelning, det helas och hwarje särskild del's öfwerensstämmelse och behöriga direction, samt att språket och stilen wärdas, så att uttryckets allwar och korrtihet, som utgör characteren af lagstil och en af

wär nu warande lagboks stora förtjenster, bibehållas å ena sidan, under det man å den andra sorgfälligt undwiker att begagna ord eller talesätt, som äro mörka eller twetydiga, såsom och, att så ofta samma tanka förekommer på olika ställen i lagen, den ofwillskorligen måste alltid wara uttryckt med samma ord och talesätt, som förut upptjats, hwarigenom anledningar till twifwelsmål om rätta förståndet och meningen än widare förebbygges; och

6:o att ur den blifwande codex, de ämnen urskiljas, hwilka tillhöra särskilda lagar, såsom Kyrko-, Krigs- och Sjölagarne, Bergsordningarne, Handelsordinantierne o. s. w., och att, då möjligheten icke medgifwer författningarnes omarbetning på en gång i alla grenar, Commiteen inifrånker sig till föremålen för allmänna samhällslagarne, som uti en codex böra innesfattas; hwarwid likwäl den granskning af förenämnde särskilda lagar wore af nöden, att sådana ämnen, som deri kunna wara upptagne, men rätteligen tillhöra allmänna lagen, warda till behörigt ställe flyttade.

Herr Friherren, Presidenten och Kommendören annälte härsefter, det han, med anledning af föreskriften i Kongl. Maj:ts ofwanintagne Nådiga skrifwelse, kallat Kongl. Hofrättens förut anteknade twenne ledamöter att med sig deltaga i granskningen af det nya lagförslaget efter de grunder, samma Nådiga skrifwelse och Kongl. Instructionen för LagCommiteen anwisa; Och sedan Herr Friherren, Presidenten och Kommendören samt desse ledamöter samlunda constituerat sig till en Commite, öfwerlades om sätet och ordningen för granskningens anställande, derwid bestids, att så wäl Herr Ordföranden, som ledamöterna enskildt hwar för sig öfwerse och uppfatta anmärkningar mot de Wal-
tar, lagförslaget innehåller, i den ordning de deruti förekomma, samt, efter att hafwa sig emellan communicerat deras åsigter och förslag, sammantråda för att gemensamt öfwer hwarje Walf rådfå och stadga deras tanka; och skulle härwid iakttagas, att den nya redactionen särskildt uppfattades, motiverne för den samme med anmärkningarne mot lagförslaget sammanfördes till ett helt för sig, och de meningar, hwilka icke med pluralitetens öfwerensstämda, anteknades såsom reservation i protokollet.

1827 den 8 Mars.

Närwarande:

Herr Presidenten och Kommendören Friherre Ehrenborgh.

Herr Hofrättsrådet Berg von Linde.

Herr Årsefören Schmidt.

Herr Friherren och Ordföranden hade, sedan förslaget till GiftermålsWalf blifwit granskadt och åtskillige anmärkningar deremot gjorde, låtit kalla Commiteens ledamöter för att påbörja slutliga revisionen af samma Walf.

Upplästes i Kapitlet Om fästning till äktenskap, derwid Commiteen enhälligt föreslog de förändringar särskilde redactionen innehåller; med anmärkning likväl af Herr Hofrättsrådet Berg von Linde: att han i afseende på stadgandet i 6 §. instånde i det yttrande Herr Commercerådet Zenius och Herr ExpeditionsSecreteraren Richert till LagCommiteens protokoll den 5 November 1825 afgifwit, angående uteslutande af det bud denna §. innehåller; i följd hvaraf enligt Herr Hofrättsrådets tanka, Kapitlet kom att endast innefatta 11 §§. och den i ordningen 6 §. erhålla följande lydelse:

Nu hafwa man och qwinna till äktenskap samtycke gifwit, som i 1 §. sägs, och har giftoman sitt bifall lemnat, der det efter 2 §. nödigt varit; då är fästning skedd.

Herr Friherren och Ordföranden, samt Herr Afseforen Schmidt bibehålla 6te §., på de skäl, motiverne till densamme upptaga.

Wid 2 Kapitlet Om hinder mot äktenskap, war ny redaction föreslagen i skället för 8, 9, 13, 14, 15 och 16 §§.

Härifrån annåtte Herr Afseforen Schmidt sig hafwa i så måtto varit skiljaktig, att han för sin del ansåg 13, 14 och 16 §§. böra oförändradt bibehållas; och beträffande 15 §. hade Herr Afseforen afgifwit en förändrad redaction så lydande: Man och qwinna, som lagligen skilde äro, må ej äktenskap med hwarannan å nyo ingå, der skilnaden icke skett för något af de skäl, som i 6 Kap. 4, 5, 6, 7 och 8 §§. sägas.

Herr Afseforen uppgaf såsom skäl härtill, att, ehuru han måste gilla grunderne för stadgandet om förbud för lagligen skilde makar att med hwarandra å nyo ingå äktenskap, wore likväl detta förbud i Herr Afseforens tanka den allmänna satsen; hwad som stridde deremot, men tillåts, blef undantaget. Efter den uppställning, §. nu har, wore förhållandet omvänt. Att LagCommiteen utgått från samma princip, som Herr Afseforen, trodde han witsordas af motiverne, der det säges: "man har ej anledning utsträcka detta förbud till de fall (nu ansåras undantagen), då skilnad skett emellan makar, af hvilka den ene blifwit wansinnig (6 Kap. 8 §.), mistat sin frihet (4 och 5 §§.), måst gå i landsflykt (samma §§.), eller eljest frånrest den andre (6 och 7 §§.). Lagen bör wiserligen icke i desse fall sammanhålla äktenkapsbandet när skilsmåssa skett; men om den wansinnige sedan återfår sitt förstånd, den till fångelse dömda sättes i frihet, den landsflyktige får rättighet att i landet å nyo wistas eller den bortreste hemkommer, företer sig ej något giltigt hinder med mindre det afbrutna äktenskapet må åter upplifwas, så framt ej å dens sida, som skilnaden wunnit, nya band derföre ligga i vägen." LagCommiteen har ju således antagit att i desse, och ej andre fall, makar må å nyo med hwarandra ingå äktenskap? I skället för att ansåra desse §§. såsom undantag har allmänna satsen blifwit undantaget; och följden, efter wanlig tolkning, den, att äktenkapsbandet får åter knytas i alla de fall, som ej nämnas i 6 Kap. 2.

3, 9 och 10 §§. d. w. f. i andra ån dem 4, 5, 6, 7 och 8 §§. utmärka, hwarå lifwål motiverne endast hafwa affeende.

7, 8 och 9 §§. i 3 Kap. Om lysning woro förändrade på sätt särskilda redactionen utwisar; derwid Herr Afsejoren Schmidt anmålde, att han för sin del icke kunde undersökja det nya förslaget till 8 §., utan i stället på de stäl, gransknings motiver till 7 och 9 §§. innehålla, ansåg fista momentet af den förra böra blifwa 8 §. samt 7 och 9 §§. efter denna förändring uppfatta hwad föreslagne nya redactionen innehåller.

Efter uppläsandet af 4 Kap. Om wigsel, hwars 1 §. enligt pluralitetens tanka erhållit ett tillägg, förklarade Herr Afsejoren Schmidt, att han med anledning af sin reservation wid 3 Kap. 8 §. bibehåll denna 1 §. oförändrad.

Af 5 Kap., som handlar Om återgång af giftermål, war förändrad redaction till 1 och 8 §§. föreslagen. Härwid tillkännagaf Herr Afsejor Schmidt att han, som ansett 14 och 16 §§. i 2 Kap. böra bibehållas, antog 1 momentet af 1 §. till 5 Kap. oförändrad, men deremot instämde i det tillägg, som utgör 2 mom. till samma §. Wid 7 §. hade Herr Afsejoren föreslagit ny redaction så lydande:

Warder, efter wigseln, för mannen weterligt, att qwinnan förut af annan lågrad blifwit, och will han ej förlåta henne, utan talar derå inom sex månader sedan han det weta seck: gånge giftermålet åter. Lag samma ware, der mannen efter fästningen lågersmål begått.

Motiverne för denna rättelse innefattades i följande yttrande:

”Grunden för stadgandet i 5 Kap. 7 §. är angifwen wara den (lika med hwad om wederslyggliga lyten i 6 §. är förordnad) att lagen icke borde, genom en oinfränkt rätt till klagan, för alltid åt lättfinnigheten bewara en utwäg att få äktenskapet upplöst. Denna grund, så widt den offer lyten, hwilar åter på en annan, som karakteriserar den lättfinnighet, hwars gränser welat inskränkas. Förhållandet i fråga om lågersmål, ej kändt före wigseln, är helt annorlunda. 7 §. i lagförslaget innefattar i min tanka en motsägelse, ty man må wäl ej antaga att mannen skall åtala en förseelse för, än den blir honom weterlig, men likwäl får han ej af den orsak söka äktenskapets återgång efter sex månader från wigseln. Att binda, och i slietwa budet lägga förbudet, strider mot lagens wärdighet. Eller har LagCommiteen welat stadga den sats, hwars riktighet torde wara högst problematiskt, att i och med makarnes förening, kannedomen om den enes förseelse i sliet fall skall omedelbarligen meddela sig åt den andra? Wigseln och den derpå följande sammanlesnaden utgör icke, efter mitt omdöme, terminus a quo; den säger sig ganska tydligt, då lagstiftaren i början af §. nämmer warder weterligt. I 6 Kap. 2 §. begagnas i fråga om hor det uttryck: sedan han eller hon det weta seck. Begge äro likartade.

Sag har lika litet funnat föreställa mig att lagstiftaren med lågersmål endast afsebt den händelse, då qwinna af samlaget blifwer hafwande. I sådant fall wore tillsefwentyrns terminen riktig; men, fastän de mdsjliga följderna af den lagstridiga handlingen uteblifwa, är likwäl, i min tanka, brottet detsamma, då dese följder icke tillika innefatta den handling, som straffas."

Herr Friherren och Ordsföranden, samt Herr Hofrättsrådet Berg von Linde ansågo lagförslaget böra bibehållas.

6 Kap. Om skilnad i äktenskap blef nu i ordningen uppläst. Emot 1 och 2 §§. war ej något att anmärka. Den 3:de kom enligt pluralitetens tanka, och på den grund motiverne innehålla, att från förslaget utgå.

Herr Afsefaren Schmidt anförde härvid: "Sag tilltror mig icke att på förband beståmna huruwida otukt, som emot naturen är stridande, bbr blifwa föremål för brottmålstagslistningen eller icke; men, utan affeende härå, är min tanka, att den som öfwat denna last, derigenom så djupt förnedrat sig och rubbat det band, som till honom påsat den andre maken, att denne deraf må åga laga anledning att yrka äktenskapskilnad. Sag anser skilftligen stadgandet böra till sin grund bibehållas, dock, för att i en blifwande brottmålstagslistning samma stadgande icke må ligga i wägen, föreslår jag skiljande förändring i redactionen af denna §:

Warder ena maken förwunnen att hafwa bedrifwit otukt, som emot naturen stridande är; då åge den andre skilnad i äktenskapet winna, der han eller hon ej haft sänglag med den skyldige, sedan gerningen honom eller henne kunnig blef.

I stället för 4 och 5 §§. war ny redaction föreslagen, som upplästes och gillades; och emot de återstående §§. war ej något att anmärka, med undantag af den 10:de och 11:te, hwilka, enligt Herr Friherrens och Ordsförandens tanka, borde från förslaget uteslutas; såsom skäl hwartil Herr Friherren och Ordsföranden anförde: "Sag kan ej anse det raisonnement riktigt, LagCommiteen såsom grund för stadgandet i denna del anfördt. Ju mera man lättar utwägarna för ålta makar att upplösa ingångna äktenskap, ju mera äro äktenskapskilnader att befara. Största warsamhet tror jag böra iakttagas innan man skrider till upplösning af ett band, ännu icke att för listiden fortfara. Knutet med kannedom derom att det icke kan upplösas förr, än med endera makens ödd, skall det åga den kraft, som erfordras för att sammanbinda ofta stridiga lynn, och sinåningom göra makarne så wande wid hwarandra, att stridigheterna af sig stelfwe skola bortfalla, då deremot wissheten att kunna upplösa detta band så snart det kännes aldrig så litet swårt och motjudande, sannolikt skall bereda täta skilnader."

Herr Hofrättsrådet Berg von Linde och Herr Afsefaren Schmidt funno för deras delar, dese §§. af lagförslaget böra bibehållas.

1827 den 12 Mars.

Märvarande:

Herr Presidenten och Kommendören Friherre Ehrenborgh.
 Herr Hofrättsrådet Berg von Linde.
 Herr Afsejoren Schmidt.

Då nu granskningen af förslaget till GistermålsBalk skulle fortsättas och början ske med 7 Kap. Om makars bo och om gistorätt, annälte Herr Hofrättsrådet Berg von Linde att han skriftligen uppfattat sin åsigt öfver de ämnen detta samt 8, 9, 10, 11, 12 och 13 Kapiteln innehålla, af följande lydelse:

"Då desse sju Kapitel af förslaget till GistermålsBalk äro att anse såsom en särskild afdelning deraf, omfattande alla samma hufvudämnen, nemligen: det förhållande i ekonomiskt hänseende, som genom äktenkap uppkommer makarne emellan, har jag, före beddmandet af hvarje speciellt stadgande, ansett mig böra betrakta ämnet i sin helhet och de principer, som dertföre ligga till grund. Dessa äro efter min fattning: hwardera makens enskilda äganderätt till allt hwad henne före äktenkapet tillhört eller sedermera genom arf, gifwa eller testamente tillfallit: mannens rättighet att öfver boet råda, och makarnes inbördes åliggande att gemensamt bidraga till gemensamt underhåll: om desse principer blifwa antagne, och stricte följde, d. w. s. om alla de afwikelser, som i detaljerna fått äga rum, undanröddas och förhållandet makar emellan i ekonomiskt hänseende återfördes till dess primitiva enkelhet, hysjer jag den öfvertygelsen, att denna afdelning af GistermålsBalken skulle kunna erhålla en förändrad uppställning, mera bestånd i föreskrifterne, mera säker i tillämpningen och icke stridande mot rättsbegreppet. De invecklade förhållanden, som genom den af LagCommiteen föreslagne lagen rörande detta ämne städse måste uppkomma ej mindre makarne inbördes emellan, än äfwen mellan ene makens och den andres borgenärer, synes mig böra, så widt möjligt är, undwiskas, särdeles då denna lags öfverensstämmelse med rättvisa och billighet, efter mitt omdöme, i många fall egentligen beror af omständigheterna, som inträffa wid de handlinger, der den skall tillämpas. Den kan dertföre icke anses utgå en rättslära, som till sin grund måste vara orubblig och oberoende af omständighetens inverkan. Jag anser, att, då åt mannen öfverlåtes rättigheten att öfver boet råda, denna rättighet så widt den utöfwas öfver hustruns införda egendom, bör inkränkas allenast till usus fructus, och följaktligen, om den öfverstrides, ersättning dertföre uttagas af mannens enskilda egendom; äfvensom, enligt min tanka, hustruns pligt att bidraga till gemensamma boets underhåll, borde anses vara uppfyllt genom den fria dispositionsrätt, åt mannen upplåtits öfver afkomsten af hennes en-

skilda egendom och den förkofran, boet under samfälligheten kan vinna, utan att hustrun eller hennes arfwingar må åga rätt att derföre af mannen fordra redo.

Häremot kan invändas, att rättigheten för hustrun till wederlag för hvad mannen af hennes egendom förfringradt, skulle innefatta ett förnärmande af borgenärernes rätt, ett undergräfwande af creditssystemet, och ett skadligt tvång å mannens verksamhet och förkofringsomtanka; samt att det skulle vara med rättvisa och billighet oförenligt att utesluta hustrun från delaktighet i det öfverfott, som, i följd af gemensam slit och förkofringsomtanka, kunde uppkomma, sedan hushållsomskostnaderne blifwit utaf egendomsafkastningen bestridde, och att ett sådant uteslutande skulle, om ej hos makarne wäcka stridiga intressen, åtminstone göra hustrun liknisd om boets tillwert och förkofran; men desse inkast äro, efter min tanka, wederlagde dermed, att i förra fallet något borgenärs förnärmande icke är tänkbart annorlunda, än genom inskränkning af den säkerhet, denne under lagens skydd äger påräkna; att tillfälle blifwit beredt hwar och en, att med lätthet och tillförlitlig säkerhet vinna kännedom om makars inbördes förhållande till hwarandra i ekonomiskt hänseende, så att på långifwären beror att beddmena, huruwida säkerhet för begärd försträckning hos mannen och i hans dispositionsrätt öfwer egendomen finnes, eller skyldig omtanka för egen wälfärds bewarande fordrar, att för lånet äfwen taga hustruns förbindelse; att erfarenheten om wärdan af följderne af ett för widt utsträckt creditssystem, liksom af mannens misbrukade, af intet lagligt band begränsade, förwaltningsrätt af boets fasta och lösa egendom tillräckligen synes witsorda nyttan och behofwet af dessas inskränkande inom lagliga, ömsesidiga rättigheter bewarande gränser; och i sednare fallet tror jag, att testamentsrättigheten innefattar ett tillfyllelsegbrande medel för mannen att hålla hustrun skadeslös för det lidande, saknad gistorätt skulle henne tillflynda, och derjemte utgöra en kraftig motwigt för hustruns befarade liknisdhet om boets tillwert och förkofran.

På desse grunder stöder sig min öfvertygelse att lagen om gistorätt borde förswinna och behofwet af äktenstaps förords upprättande derigenom upphöra; att all den egendom ene maken före äktenskapet ägt, eller sedermera genom arf, gifwa eller testamente åtkommit skulle vara dess enskilda tillhörighet, deri andre maken ej ägde lott eller del: att hustruns egendom skulle före giftermålet upptecknas, och wärde derå sättas, samt denna förteckning i Rättens protokoll införas: att mannen, med fri förwaltningsrätt öfwer så wäl egen, som hustruns egendom, skulle åga använda afkastningen deraf till gemensamt underhåll, utan redowisningsfölydighet till hustrun eller hennes arfwingar, och utan åliggande för hustrun att med sin egendom deltaga i godtgörande af andra skulder, än dem, hon enskildt gjort, eller gemensamt med mannen sig åtagit; och att wederlag skulle tillkomma hustrun för hvad mannen af hennes egendom förfringrade.

Efter dessa grunder skulle de lagbestämmelser, som woro erforderliga, kunna lämpligen innefattas i twenne Kapitel, nemligen: 1:o Om makars bo, och rättigheten att

att deröfwer råda, om skulds betalande och om bodelning. 2:o Om böffinnad; men enär det till äfventyrs må anses utom gränsen för den anbefalda laggränstningen att föreslå en annan och ny lag, har jag ansett mig böra, jemte framställandet af dese mine allmänna åsigter af makars genom äktenskapet uppkommande inbördes förhållande i ekonomiskt hänseende, företaga gränstningen en detaille af den härom föreslagna lagen; hwarwid jag med förutsättande att den till grunden förblifwer oförändrad, endast har de anmärkningar att framställa, som wid hwarje särskildt fall skola ansöras."

De, emot 7 och 8 Kapitlet framstälde anmärkningar, som i särskilde redactionen med dertill hörande motiver äro upptagne, gillades.

Emot 9 Kap. Om målsmansrätt och om rättighet att öfwer boet råda war ej något att anmärka, utom hvad angår 3 §., till hwilken Herr Hofrättsrådet Berg von Linde hade föreslagit följande redaction:

Mannen äge öfwer boet råda. Ej må han dock för gäld låta intekna hustruns enskilda eller boets samfälda fasta egendom, eller den afhända, eller bortförlåna, der hon ej, genom sin underskrift i wittnens närvaro, dertill samtycker, eller inför Rätten sitt bifall gifwer.

Till denna förändring i redactionen hade Herr Hofrättsrådet uppgifwit följande motiver:

"LagCommiteen, som i förslagerne till Giftermåls- och ArfvaBalkarne utgätt från den ädla princip att återställa hustrun i hennes naturliga rättigheter, har, efter mitt ömndme, i denna §. gjort en afwikelse från principen, som jag icke kan godkänna. Motiverne, så widt de äro om egendom, äro grundlige; men att sträcka mannens förvaltningsrätt af boet ända till rättighet att utan, det wilst efter lagbegreppet säga, mot hustruns wilja intekna, afhända eller bortförlåna fast egendom, deri hustrun till hälften äger del, är i min tanka hwarken rättwist, billigt eller nyttigt. Erfarenheten har, ty wärr, att framwisa en mängd exempel af familjer, ruinerade i följd af mannens öfveri, misshushållning eller fellsagne speculationer; nästan lika ofta wisar det sig, att lagens skydd för hustrun, till råddning mot armod, kommit för sent. Därföre anser jag af yttersta wigt, att mannens förvaltningsrätt af boet begränsas så mycket som ske kan, utan att betaga honom nödig förmåga och werksamhet att försörja sig och hustrun samt förköpa boet, eller förnärma andras rätt och säkerhet. Denna mannens tillbörliga werksamhet hindras ingalunda genom förbindelsen att wid afhändningar om samfäld fast egendom taga hustruns samtycke, utom hwilket den deremot ofast både i orsak och werkan är otillbörlig. De formaliteter, lagen föreskrifwer för jorðafång, bereda lätthet och säkerhet för borgenärer att winna kännedom om egendomens beskaffenhet af samfäld eller enskild, och deras lagliga rätt kan således derigenom aldrig

blifwa förnärnad." I följd af hwilket yttrande Herr Hofrättsrådet tillkännagaf det någon jemnkning i redactionen af §. blefwe uddig.

Herr Friherren och Ordsbranden samt Herr Afsejoren Schmidt ansågo lagförslaget i nu anmärkte delar böra bibehållas.

Efter uppläsandet af 10 Kap. Om ansvarighet för gäld i makars ho, förmärktes skiljaktighet, hwarföre omröstning skedde, då Herr Afsejoren Schmidt förklarade att han för sin del antog lagförslaget oförändradt, hwilken mening Herr Hofrättsrådet Berg von Linde biträdde, utom hwad angeet stadgandet i 8 §., till hwilken Herr Hofrättsrådet ansåg böra läggas förbud för användande af ene makens gifstorätt till betalning af den andres ingångne borgensförbindelse, på sätt och af skäl särskilde redactionen med tillhörande motiver innehåller.

Herr Friherren och Ordsbranden afgaf särskild uppfattad redaction till detta Kapitel af följande lydelse:

"1 §. Har man eller hustru gjort gäld före giftermålet; gälde hwar sin af hwad han eller hon förut ägde. Räcker ej det till; gånge des gifstorätt i boet till betalning.

"2 §. För gäld, som under äktenskapet göres af mannen, sware boets samfalsda, och hans enskilde egendom. Har hustrun med mannen till gäldens betalning sig förbundit; sware då hon med enskild egendom för hälften, der hon ej förre andel i gälden uttryckligen å sig tagit, eller hon och mannen, en för begge och begge för en, till gäldens betalning sig förskrifwit.

"3 §. Är gäld gjord af hustrun i handel eller annan rörelse, den hon, med mannens bifall, idkat, eller eljest med hans samtycke, eller ock med Rättens tillstånd, i det fall som i 9 Kap. 7 §. sägs; stånde så mannen som hustrun derföre i fullt ansvar.

"4 §. Är af mannen gäld gjord, och finnes af handling, derå gälden grundas, bewisligen att den, genom hans enskilda wästande eller förgörelse, tillkommit, utan hänfigt till boets bästa, och utan att boet deraf någon nytta haft; då gånge ej hustruns gifstorätt derföre till betalning.

"5 §. Är ene maken fälld till böter eller skadestånd i brottmål, derföre må ej den saktlöses gifstorätt i betalning gå.

"6 §. Efter återgång af giftermål, eller warder äktenskap genom skilnad uppöst, då hafwe hwardera af makarne rätt att årsstemning å boets borgenärer söka, som uti 17 Kap. HandelsWälken sägs."

Herr Friherren och Ordsbranden anförde derjemte: "På de af Herr AdvocatFiscalen Staaff utvecklade skäl, twekar jag ej att antaga hans principer för betalningsfättet af gäld i makars ho. Utom desse skäl, i min tanka grundlige, skulle jag wilja framställa ett, till bestämmande af min öfvertygelse hufwudsakligen verkande, det nemligen: att i frågor, der principen för lagstiftningen är så skiljaktig och skilunda högst

afskär, hwilken princip, som må wara den rätta, anser jag den owillkorligen böra förretrådeswis bibehållas, som blifwit begagnad wid uppfattandet af stadganderne uti 1734 års lag. Den här åtminstone för sig helgden af en lång wana och fördelarne af en lika lång praktisk tillämpning. Jag tillsyrker således antagande af bemålde Herr Advocats förslag till redaction af 1, 2, 3 och 4 §§., den sednare likwäl med utslutande af det moment, som handlar om böter eller stadestånd, i hwilket ämne jag anser 8 §. i nya lagsförslaget böra bibehållas och komma att utgå den 5:te; likasom Kapitlet, på sätt den ofwanintagne redactionen utwisar, inkränkes till 6 §."

Dock tillade Herr Friherren och Ordföranden att, i fall nya lagsförslaget i denna del skulle i hufvudsaken blifwa godkänt, Herr Friherren och Ordföranden instånde i den redaction till 8 §., Herr Hofrättsrådet Berg von Linde förestagit.

Af 11 Kapitlet. Om boskildnad war, enligt pluralitetens tanka, ny redaction till 1, 2, 4 och 8 §§. förestagen.

Herr Afsejoren Schmidt yttrade: att han bibehöll lagsförslaget till 1 §.

Herr Friherren och Ordföranden tillkännagaf det han, så wida förslaget till detta Kapitel i allmänhet antages, förenade sig om den redaction till 1 och 4 §§., gränzfningens förslag innehåller; hwaremot Herr Friherren och Ordföranden, med förutsättande af enahanda villkor här ofwan är nämndt, bibehöll lagsförslaget 8 §. oförändrad; men Herr Friherren och Ordföranden förklarade tillika, det han instånde i de åsigter om boskildnad, Herr Advocatskateen Staaff framställt, och således tillsyrkte antagande af den redaction till detta Kapitel, denne sednare afgifwit.

Emot 3, 5 och 6 §§. i lagsförslaget 12 Kapitel: Om bodelning, woro gjorde de anmärkningar, som innefattas i särskilda redactionen.

Herr Hofrättsrådet Berg von Linde och Herr Afsejoren Schmidt bibehöll ofrige §§.ne i detta Kapitel utan ändring eller tillägg; hwaremot Herr Friherren och Ordföranden tillkännagaf, att efter den princip han antagit om gifstorätt i bo, der skildnad ägt rum, woro stadganderne om gifstorättens beräkning, för sådant fall, som 4 §. offer, öfwerflödige; och Herr Friherren och Ordföranden förestog alltså till denna §. följande förändrade redaction:

"Då boskildnad under ägtenskapet skedd, som i 11 Kapitlet sågs: stände hustruns egenom under god mans förwaling till dess bodelning inträffar.

Beträffande föreskriften i 10 §. yttrade Herr Friherren och Ordföranden: "Jag kan wißertigen ej ogilla de mångfaldige stäl, som tala för grunderne till detta nya stadgande; men jag kan också ej underlåta, att här yttra min farhåga för följderne af det obestämda, som ligger uti sselfwa stadgandet. Öranlaga och snart sagt mången gång omöjlig blir pröfningen af det underhåll, som efterleswande makten äger att fordra i de fall, §. offer. Lika obestämdt är uttrycket årliga lesverer; hwad will det säga? och hwilken slags lesnad förutsätter det? Skall årligt lesverne wara en motsats mot oårligt? hwad är i sådant fall oårligt lesverne? hwad för-

stås med annan utväg till försörjning? ehuru båd jag wore att gilla stadgandet, såsom till sin grund billigt och rättwist, ser jag mig nödsakad frångå det samma, af fruktan att, utom swårigheten att det tillämpa, deraf skulle härledas otaliga twister emellan efterlefwande make och dess hängångne makes arswingar. Jag tillstyrker således att stadgandet må utgå och §. följaktligen förswinna." Swarjemte Herr Friherren och Ordföranden tillade, att enligt denna hans yttrade tanka, Kapitlet endast kom att innefatta 14 §§. och den fista deraf eller den 14:de, som skulle motsvara den 15:de i lagförslaget, erhålla denna lydelse:

"Går någon af dem, som i 13 §. nämnas, i nytt gifte före än bodelning stett; hafwe förwertat till förre maken eller dess arswingar tredjedelen af sin gistorätt efter "förra gifte."

Wid 13 Kap. Huru med boet förhållas, då giftermål återgår; så och om de fall, då gistorätt förwertas, hade ny redaction till 5 och 6 §§. blifwit föreslagen.

Herr Afsefaren Schmidt, som varit ense om nya redactionen till 5 §. förklarade att han bibehöll den till 6 §., lagförslaget upptager.

2 §. af 14 Kap. Huru barn wårdas skola, då fästning brytes med lågrad fästegwinna, eller makar till fång och såte skilde äro, eller giftermål återgår eller skilnad sker i äktenkap, skulle förändras, på sätt särskilda redactionen wisar.

1827 den 17 April.

Marwarande:

Herr Presidenten och Kommendören Friherre Ehrenborgh.

Herr Hofrättsrådet Berg von Linde.

Herr Afsefaren Schmidt.

Granskningen af förslaget till ArfdaWalt börjades nu, och war till 6, 17, 18, 24, 26 och 27 §§. af 1 Kap. Om arf i allmänhet ny redaction föreslagen, jemte förändring af stället för det lagbud 19 §. upptager, allt på sätt särskilda redactionen wisar.

3 afseende på föreslagne förändringen i förslagets 6 §. om istadarättens uträkning så widt det affter sdoarf, anmärkte Herr Friherren och Ordföranden, att, så wäl enligt 1734 års lag, som förra förslaget till ArfdaWalten, istadarätten ansattes icke böra sträckas längre än till systons barn, hwaremot nya förslaget, med ändring af den förr gällande principen, antagit att systons afkomlingar, utan afseende på led,

skola njuta istadarätt. Herr Friherren och Ordsbranden kunde ej antaga de skäl, som blifwit anförde för denna utsträckning af istadarätten. Det syntes twärtom vara uppenbart, att en person, som, i saknad af egna bröstarvingar, skulle i sina bröder och systrar finna närmaste föremålen för sin tillgifwenhet, tillika kände blodsbandet och den derefter lämpade wälwilja för deras affomlingar mindre stark, i samma mon affomlingarne woro från honou skilde. Det syntes helt naturligt, att man äskade mera sin broders eller systers son eller dotter, hwilka, i närmare led, äfwen wore närmare till både ålder och deraf följande sympatie, än deras barnbarn och barnbarnsbarn. Om åter ett af dessa senare wore, emot wanligt förhållande, mera kärt än ett systers barn, så hade man, genom den nya lagens medgifwande uti testamentstärkan, full rätt att genom särskildt förordnande lemna efter sin död bewis på sin wälwilja emot detsamma. Wore en afslagen affomling af syston intill gode ledet, enligt lag, berättigad att allid tråda till arf med den aflidnes syston eller deras barn, förmodade Herr Friherren och Ordsbranden att sådant skulle blifwa anledning till en mängd invecklade arfsutredningar och deraf härflytande tåta rättegångar, äfwen öppnande ett stort och indrägtigt fält för advocaturen. I Frankrike, der en del provincecontumer från äldre tider tillbaka antagit denna princip och der andra åter endast medgifwit collateral arfvingar representationen till systons barn, twelade ej lagstiftarne, att, såsom allmän princip för Frankrikes hela lagstiftning i denna fråga, antaga den inskränkt representationen, således på den grund att erfarenheten der anwisat den mängd rättegångar och strider arfvingar emellan, som uppkommit på de ställen, den widsträcktare varit begagnad. Af desse skäl tillsyrkte Herr Friherren och Ordsbranden antagande af den redaction, förra förslaget innehåller.

18 § i detta Kapitel ansåg Herr Friherren och Ordsbranden böra oförändrad bibehållas.

Ny redaction war föreslagen till 1, 2 och 4 §§. i 2 Kap. Om ägta dödsfel; 8 och 10 §§. i 3 Kap. Om utländskt, så ock om frånwarande inländskt arfwinge; 2 och 6 §§. i 4 Kap. Huru arfsrätt förwerkas; 1, 2, 5 och 7 §§. i 5 Kap. Om hemgift; 1, 3, 6 och 18 §§. i 6 Kap. Om wård och uppfostraning af döds mans bo; 2, 7, 8 och 26 §§. i 7 Kap. Huru gäld wid dödsfall betalas skall; rubriken samt 1, 6 och 7 §§. till 8 Kap. Huru döds mans bo skiftas skall; 1, 2, 3, 5, 6, 7, 11, 13 och 17 §§. af 9 Kap. Om testamente; äfvensom 2 och 6 §§. till 10 Kap. Hwad i testamente gifwas må; hwilken redaction enhälligt antogs.

Emot de första 14 §§. i 11 Kap. Om bewakning och ständer af testamente, war ej något att anmärka, men wid 15 §. tillkännagaf Herr Friherren och Ordsbranden, det han ansåg stadgandet i samma §. böra utgå, på de skäl Herr AdvocatFiscalen Staaff anfort; hwaremot Herr Hofrättsrådet Berg von Linde och Herr Årsefören Schmidt tillsyrkte att denna §. måtte oförändrad blifwa bibehållen.

Öfrige §§. i detta Kapitel lemnades utan anmärkning.

Äf 12 Kap. Om verkställighet af testamente, gillades enhälligt 1 och 2 §§.; äfvensom 3 och 4 §§. af Herr Hofrättsrådet Berg von Linde och Herr Åfsefören Schmidt, men Herr Friherren och Ordsbranden tillstyrkte att de samma måtte från förslaget utgå, af följande anledning:

”Då jag aldrig antagit grunderna för 1810 års Förordning, kan jag än mindre gilla stadgandet i 3 §., hvilket är en vidare utsträckt tillämpning af dessa grunder. Skälen för och emot fideicomissstiftelser, hafwa så ofta och så väl blifwit framställda, att det skulle vara förnått af mig att här wilja utveckla de åsigter, hwarest jag betraktar fideicomissstiftelser uti ett constitutionelt samhälle, ej allenast såsom nyttiga, utan äfwen såsom oundwikeligen nödiga för bildandet af ett selsständigt Sverhus. De modificationer, som erfordras att förekomma stiftelsernes menliga inslytande, tillhöra ej detta lagrum; men jag anser att den civila lagen ej bör lägga hinder för en inrättning, som, efter min tanka, ofta kan vara att anse såsom politisk nyttig.”

Förelagne förändringen i redactionen till 5 §. antogs, likasom lagförslaget öfriga §§. till detta Kapitel, med det undantag att Herr Hofrättsrådet Berg von Linde wid 14 och 15 §§. afgaf denna reservation:

”Då lagen vill att en gifwares lagligen uttryckta wilja skall vara gällande, måste den också wilja medlen dertill. Detta skäl, som fått gälla till förestift om säkerhets ställande då ränta blifwit gifwen att utgå af wiß egendom, synes mig för ingen del bero af den tillfällighet, att testator lemnat åt arfwingarnes eget stön att bestämma af hwilken egendom räntan bör utgå. Triktas den, som endast erhållit nyttjanderätt till peningar eller lös egendom, från skyldigheten att ställa säkerhet för förskingring, öfwerlemnas det ju åt testamentariens godfinnande att de facto förwandla erhållna nyttjanderätten till äganderätt, och såmedelst helt och hållet, eller till någon del, tillintetgöra verkan af testators förordnande till tredje mans fördel, eller också att undansnilla arfwingars rätt? på dessa grunder anser jag mig böra antaga den af Herr Commerce-rådet Zenius och Herr Expeditions-Secreteraren Richert förelagna redaction till dessa §§., på sätt LagCommittéens protokoller för den 30 Juni 1817, och 16 November 1825 utwisa.”

Uplästes förelagne ny redaction till 2, 5 och 6 §§. af 13 Kap. Om den, som myndig vara må, hwilken redaction, så widt den äf sig 6 §. enhälligt antogs. Wid de öfrige, dem Herr Friherren och Ordsbranden samt Herr Hofrättsrådet Berg von Linde godkändt, anmärkte Herr Åfsefören Schmidt:

”Rättigheten för ogift qwinna, att, då hon fyllt tjugusem år, vara myndig, är ett stadgande, som står i beskänd motsägelse med 1734 års lag. Öfvertygande måste de skäl vara, som förantleda en sådan förändring; men sedan LagCommittéen i fråga om gistorätt och arf, erkändt qwinnan vara en icke underordnad waresse, och sålunda tillagt henne, hwad hon efter naturens lag aldrig saknat, lika menstligt wärde

med mannen; så synes mig detta värde icke fullt respecteras, om ej qvinnan seet begagna sitt förstånd och fria vilja, hvilka egenskaper characterisera henne såsom människa. Stadgandet innefattar derföre, efter mitt omdöme, blott en ytterligare sanction af de grunder, dem lagstiftningen redan antagit och dem jag i det föregående ansedt mig böra undersökja. Det måste stå eller falla med de samma. Enda frågan synes böra vara: när innehar qvinnan den mognad och erfarenhet, att banden för fria bruket af hennes förstånd och vilja, i naturen henne gifvet, kunna utan skada för henne sjelf eller samhället lösas och borttagas? Swaret synes lagstiftningen tillfridsställande uppfatta.

Emot föreslagna texten i 5 §. hade Herr Åkefören ej annat att erindra, än att, med anledning af det yttrande han nu afgifwit, och som innefattade tillstyrkan af hvad lagförslagets 2 §. binder, 5 §:s sista moment skulle erhålla följande lydelse:

”Bill den, hvars ommyndighet förlängd blifwit, sedan han eller hon till myndiga år är kommit, från förmyndarewärd fri vara; söke derom Rätten.

§ 14 Kap. som handlar Om förmyndare och huru de förordnas skola, war ny redaction föreslagen till 2, 5, 7 och 9 §§., äfvensom en förändrad uppfästning i afseende på ordningen för de bud, 3 och 10 §§. innefatta, på sått särskilda texten utwisar.

Herr Åkefören Schmidt anmälte, det han för sin del ansåg 2 §. i lagförslaget böra bibehållas; och i förening dermed från 5 §. uteslutit det uttryck, som i 3 §. står, utan att tillägga, eller ock moder denna rättighet sig afsagt.

Till 9 och 12 §§. hade Herr Åkefören föreslagit ny redaction, så lydande:

”9 §. Förmyndare må ej vara: 1:o omyndige, mindre wetande och sidsare. 2:o fattige och gäldbundne. 3:o utländsk man; den, som är dömd förluslig all medborgerlig rätt, eller medborgerligt förtroende, eller ock till straff, medförande wanfresjd. 4:o wederdeloman, och den, som af annan lära är. 5:o qvinna, för andra än egna barn och bröstarfvingar. Förekomma andra hinder; pröfwe ock Rätten, om de af den wigt äro att de gälla må.”

”12 §. Dese äro laga skäl, som från förmynderskap befria må: om man utrikes stadd är, eller så sierran i landet boende, eller så träget embete hafwer, eller så sjuk eller wanföre är, att man barnen eller deras gods ej rätteligen värda kan; om man är sextio år gammal: om man sjelf många barn hafwer: om man redan hafwer twenne förmynderskap, eller ett sådant, som annat ej tåla kan. Du kunna andra skäl gifwas före; pröfwe då Rätten, om de af den wigt äro att de gälla må.”

Såsom skäl för denna förändring yttrade Herr Åkefören:

”Då LagComiteen i detta Kapitel hufwudsakligast återgifwit 20 och 21 Kap. år 1734 års lag, synes ock de i det samma förekommande stadganden ej fordra omständlig redowisning. Dock har LagComiteen i det föregående i flere hänseenden afwitit från samma lag, hvilket synes göra nödwändig att här utwidga de fall, som innebära hinder att erhålla förmynderskap. Det torde äfwen vara af wigt, att på

ett ställe sammanföra allt hwad lagen för sådane händelser, äfwen med asseende å de grunder den å andra ställen antyder, bär såsom hinder antaga. Zu mindre man öfwerleumar till lagstiparens enskilda omdöme, desto säkrare blir tillämpningen i lagstiftningens anda.

I betraktande häraf, och för att mera öfkyddligt framställa de ämnen, hvilka tillhöra 9 §. har jag trott mig böra bestämma skillnaden emellan absolut och relativt offskicklighet. Den förra innefattar sådane hinder, som äfwen emot min wilja utesluter mig från förmyndarebefattningen. Den senare åter, som endast med min wilja utesluter mig derifrån. Den förra innebär en skyldighet, den senare en rättighet att afstå. 9 §. offer absolut, 12 §. relativt offskicklighet.

Absolutt offskickliga att förwalta ommyndigs egendom äro:

1:o De som ej tillätas eller böra tillätas förwalta egen; h. e. sådane, som böra stå under annans förmynderskap: härtill böra: a) alla ommyndige. b) mindre wästande. c) slöfware. (13. 6.)

2:o De, som sakna nödig wederbåftighet: a) fattige. b) gäldbundne.

3:o De, som helt och hållet eller till någon del sakna medborgertlig rätt. Till de förra böra: a) utländskt man. b) den, som är dömd förlustig all medborgertlig rätt. Till de senare: a) den, som är dömd förlustig medborgertligt förtroende b) den, som är dömd till straff, medförande wanförd (får ej wittna. 23. 4 RättegångsWalken.)

4:o De, som må anses om den ommyndige eller hans egendom icke taga tillräcklig omwårdnad: a) den, som af annan lära är. b) wederdeloman.

Att vara gammal och wanför innebär ej en absolut offskicklighet; men att vara det så eller till den grad, att man ej kan förestå förmynderskap, (som texten innehåller) utgör obestridligt ett hinder, dock säger sjelfwa uttrycket att det är relativt. 12 §. stadgar, såsom skäl till befrielse bland annat: sjukdom. Härmed är ålderdomswaghet jemförlig. Är åter man så gammal och wanför, att man sjelf måste stå under förmyndareinseende, så hörer fallet under det först anförda generella.

1734 års lag stadgar i 19 Kap. 2 §. UrfdaWalken: md, af hwad ålder hon vara må, stånde under förmynderskap; och i 3 § enka råde sig och sitt gods sjelf. Af dessa bestämda stadganden synes följa, att qwinna i allmänhet ej wore ansedd skicklig förwalta ommyndigs egendom. Lagprojectet 13. 2. innehåller åter: ogift qwinna ware myndig, då hon fyllt tjugufem år. Enka, så ock hustru, som från mannen lagligen skild är, ware myndig, ända då att hon den ålder ej uppnått. Den fråga, som härwid sjelfmant framstår, är den: monne, wid en så hufwudsaklig förändring, principen i 1734 års lag, att qwinna ej är skicklig förwalta ommyndigs egendom, står qwar? motiverne iakttaga här om tyfnad, den der öfwerleumar åt granskaren att sjelf beswara frågan. Efter gamla reg.

reglen; då grunden upphör, upphör äfwen werkan, skulle denna hos qwin-
nan antagna officialitet nu mera icke böra presumeras, utan snarare motsatsen.

Att lagen i detta fall bestämdt uttrycker dess wilja, synes nödwändigt. Af qwin-
nans rätt att sjelf förwalta sin egendom, följer icke att hon är sticlig förwalta andras.
Den förra är blott ett återgifwande af hennes naturliga rätt. Bestämmandet af det
senare, så widt besatningen i afseende på personen, hwars egendom skall förwaltas,
sträcker sig utom familjekretsen, qwinmans egentliga territorium, beror på det mer eller
mindre offentliga lif ett lands lagar i öfrigt tillagt qwinnan. Då, enligt Swenska la-
gen, qwinnan är i allmänhet utesluten från det offentliga lifwet, för så widt det ej
inverkar på hennes enskilda rätt, synes ej henne böra tillåtas, att såsom förmyndare
kunna uppstå att förswara en annans. Lagen torde hafwa gjort nog, då den tillagt
henne rättigheten att wid wiß ålder sjelf råda öfwer sin egendom, och att i egenkap
af moder för familjen med närmaste fränders råd tillse hennes descendents bästa.
Öfverdnaden för föräldrar, och deras supponerade kärlek för afkomlingar kräfwer detta
undantag.

12 §. Skulle upptaga de relativa hindren från förmyndarebesatningen eller dem,
som innefatta skal för befrielse från densamma.

Till dessa höra, efter hwad här öfwan är nämnt, ålderdomswaghet och wan-
förfhet. Då §. utfätter 60 år såsom den ålder, wid hwilken man må vara fri från
förmynderskap, äfwen som att fullighet må vara skal till befrielse, torde ålderdomswag-
het ej vara af nöden tillika upprepa."

Herr Friherren och Ordföranden samt Herr Hofrättsrådet Berg von Linde
bibeållo lagförslaget så widt det ange 12 §.

Till 5, 6, 13 och 19 §§. af 15 Kap. Om förmyndares pligt, så ock
hur förmynderskap afträdas skall war föreslagen ny redaction som antogs.

Herr Afsejoren Schmidt hade afgifwit förenklad redaction till 8 §. så lydande:
"Er ommyndigs egendom så ringa, att årliga inkomsten deraf till hans underhåll
ej förslår, och synes han ur stånd att bristen sjelf fylla; då må förmyndare af huf-
vudsolen årligen taga hwad hårtill nödorsteliga åtgå kan; såde dock närmaste från-
ders råd och Rättens tillstånd."

Motiverne hårtill innefattades i detta yttrande:

"Wid 5 Kap. HandelsBalken, som handlar om lifstidsränta, skall man söka ut-
wedla skälen för den mening att contracter derom böra icke tillåtas, utan snarare ut-
tryckligen förbjudas; och då anledning icke synes förekomma att, för det speciella fall
denna §. offer, frångå den allmänna reglen, torde stadgandet helt och hållet böra utur
förslaget förwinna.

Den text, som i stället blifwit föreslagen, grundar sig derpå, att en förmynd-
dare icke må åga tillgripa pupillens capitalförmyndighet efter eget godtycke, utan att

deremot sättes en controllerande myndighet, hvars presumerade omhet för pupillen ger tillräcklig garantie att dess egendom endast i nödfall och till dess fördel förminskas."

Herr Friherren och Drofbranden samt Herr Hofrättsrådet Berg von Linde bibehöllo lagförslaget i denna del.

My redaction war föreslagen så wäl till rubrik, som innehåll af 16 Kap. Om barns skyldighet att försörja föräldrar; hwilken enhälligt antogs.

Wid 17 Kap. Om fosterföräldrar och fosterbarn; 18 Kap. Om oägta barn och dess rätt; samt 19 Kap. Om antekning af föddelser och dödsfall, woro inga anmärkningar gjorde.

1827 den 18 April.

Närwarande:

Herr Presidenten och Kommendören Friherre Ehrenborgh.

Herr Hofrättsrådet Berg von Linde.

Herr Åsessoren Schmidt.

Företogs granskning af förslaget till Jordabalk, derwid enhälligt antogs föreslagen redaction till tre nya §§. i 2 Kap. Om bolstada skät, och om tillfällig tillwert af jord, hwilka §§. i ordningen blifwa den 7, 14 och 20; till 1, 2, 3, 8, 10 och 13 §§. i 3 Kap. Om köp och byte; till en ny §., i ordningen den 12:te, i 4 Kap. Om gäfwä och förlänning; till 7 och 8 §§. i 5 Kap. Om införsel; till 6, 7, 8, 10, 12, 20, 23, 25, 28, 29 och 36 §§. i 6 Kap. Om lega; till 5 och 6 §§. i 7 Kap. Om lagfart; och till 11 och 12 §§. i 8 Kap. Om intekning. 16 §. i detta Kapitel hade Herr Friherren och Drofbranden samt Herr Hofrättsrådet Berg von Linde ansatt fordra det tillägg, att om inteknad egendom, som kommit i annans hand än gåldenårens, skulle till betalning deraf användas, ägde senare ägaren borttaga de byggnader, han för personlig nytta och beqwämlichkeit, & särskildt ställe, utan gemenskap med egendomens åbyggnader, uppfört, enär de icke tillhörd eller woro erforderliga för egendomens bruk och skötsel; men Herr Åsessor Schmidt anförde: att han för sin del antog denna §. i oförändradt skick, emedan efter Herr Åsessorens tanke, tillägget icke innesattade reciproka rättigheter och skyldigheter för borgenår och gåldenår, eller den, som inkädt sig denne senares. Efter Herr Åsessorens mening wore borgenår lika berättigad att draga fördel af en sådan egendoms förbättring, som han wore skyldig råla att egendomen wid försäljningen wore försämrad, och af sådan eller annan anledning fallit i wärde.

I stället för 18, 19, 20, 21 och 22 §§. i lagförslaget woro två nya §§., som i ordningen blifwa den 18:de och 19:de, enhälligt föreslagne; äfvensom förändring i redaction skedd till 24 och 30 §§. i lagförslaget, hwilka erhålla ordningsnumren 21 och 27.

I 9 Kap. Om klander å fång och om hemul, hade förändrad redaction till 5 och 6 §§. blifwit föreslagen; men emot 10 Kap. Om tjuguarig häfd och om urminnes häfd, hade någon anmärkning icke blifwit framställd.

II Kap. Om börd, så ock om lösen af ränta eller jordäganderätt till frälseffatte hemman, hade Herr Friherren och Ordföranden samt Herr Åkesfören Schmidt, på skäl, som i motiverne äro uppfattade, ansett böra helt och hållet utgå; hwaremot Herr Hofrättsrådet Berg von Linde afgaf detta yttrande:

"De skäl, som tala för och emot bördsrättens bibehållande eller affkaffande, äro så fullständigt utvecklade att en ytterligare framställning deraf af mig, wore i det minsta öfverflödigt. Det må göra tillfyllest att här tillkännagifwa min öfvertygelse om öfverwigtigen på den sidan, som will bördsrättens upphäfwande, derom jag således instämmer med Herr Friherren och Ordföranden samt Herr Åkesfören Schmidt. Ett annat förhållande anser jag äga rum i afseende på rättigheten till lösen af ränta eller jordäganderätt till frälseffatte hemman. Denna rättighet äger, efter mitt omdöme, ej ringaste sammanhang med bördsrätten. Den, likasom widerboende och naborätten, utgår från en helt annan grund, den nemligen: att åstadkomma det första möjliga oberoende i ägandes och dispositionsrätten af fast egendom; att befria den från de derå lagde serwituter derigenom, att ägandes och nyttjanderätten i samma hand förenas. Denna rättighet hwars verkningar ofta kunna blifwa wäsentligen fördelaktiga, men aldrig skadliga för jordbruket, innebär, efter min fattning, icke något förnärmande af tredje mans rätt, och bibehålles alltså af mig sådan den af Commiteen blifwit föreslagen. I följd häraf föreslås följande redaction till

II Kap.

Om lösen af ränta och jordäganderätt till frälseffatte hemman.

"1 §. Säljes frälseffatte hemman; då må den, som räntan deraf äger, det hemman lösa.

"2 §. Den, som hafwer jordägande rätt till frälseffatte hemman, äge likaledes frälseräntan deraf lösa, då den såld warder.

"3 §. Strifwer den, som rätt till lösen äger, under öfwerlätelsebref, utan förbehåll af sin lösningsrätt; hafwe sedan ej rätt att lösa.

"4 §. Säljes, med Rättens tillstånd, omtyndigs ränta eller frälseffatte hemman; äge den, till lösen berättigad är, att lösa, ändå att han till försäljningen samtyckt, när han såsom frände hos Rätten hörd blifwit.

"5 §. Har någon sig urarfwat gjort; deraf ware han ej hindrad att lösa dens ränta eller frälseffatte hemman, som arfwat stulle.

“6 §. Har man genom annat fång, än gåfwa eller testamente, åtkommit på en gång ränta eller frälsefätte hemman och annan fastighet; ware den, som lösningsrätten begagna will, pligtig att åfwen lösa den andra fastigheten, der ägaren den ej behålla will. Är husgeråd eller afwel i det fång; ware lag samma.

“7 §. Är ränta eller frälsefätte hemman och annan fastighet, husgeråd eller afwel, genom samma gåfwobref eller testamente gifne; ware då ej skyldig lösa mera än räntan eller frälsefätte hemmanet.

“8 §. Nu will man lösa ränta eller frälsefätte hemman; stemme då honom, i hwars hand räntan eller jorden kommit till rättegångsdag, som hålles inom år och dag sedan lagsart bewiljades. Hålles i någon ort ej mer än ett lagtima Ting om året; ware tid att stemma till nästa Ting efter lagsarten, ändå att år och dag befrinnan tilländagar.

“9 §. Den, som lösa will, sätte hos Rätten in fulla köpefillingen för den sålda räntan eller jorden, efter ty som den i köpebrefwet bestämd är, eller framlägga bewis att den blifwit i lånets ränteri insatt. Är ränta eller frälsefätte hemman genom annat fång än köp åtkommen och kunna ej parterne om wiß lösefilling samias å den i stemningen förelagda dag, låte Rätten wårdering derå ske. Är sådan ränta eller jord i ett köp med annan fastighet, husgeråd eller afwel åtkommen, utan att särskildt wårde derå utsatt finnes, warde och då den ränta eller jord wårderad i förhållande till hela köpefillingen för det, som såldt blifwit. Är köpefillingen i waror utsatt; då skola de till penningar uppsattas, efter det wårde de wid köpet hade. Har ränta eller frälsefätte hemman mot annan jord å landet och mellangift i byte gått; warde wårdet af den jord genom uppsättning utdrut. För ränta eller jord, som mot lifstidsränta öfwerlåten är; ware lösefilling den lifstidsränta, som utståt blifwit, med laga ränta å hwad deraf redan betaldt är, sedan den affomst rantegefwaren af jorden njutit, efter uppsättning afråknad blifwit.

“10 §. Då wårdering eller uppsättning ske skall, efter hwad i 9 §. stadgadt är; ware den wårdering eller uppsättning hålten af särskild Månd, som i 28 Kap. RättegångsBalken siles.

“11 §. Nu är genom wårdering eller uppsättning bestämdt, hwad för lösefilling anses bdr; sätte då den, som lösa will, lösefillingen hos Rätten in, å den rättegångsdag, som näst efter en månad infaller.

“12 §. I de fall, som i 9 §. sagde äro, skall den som lösa will, siff å den i stemningen förelagda dag, till Rätten inlemna borgen att rättegångskostnad och skadestånd till ägaren utgifwes, der ej lösefilling inom laga tid insatt warder.

“13 §. Sätter ej den, som lösa will, in lösefilling eller gifwer han ej in borgen inom de tider, som särskildt för hwarje fall i 8, 11 och 12 §§. stadgas; hafwe sin rätt till lösen förlorat.

14 §. Är ränta eller frälsefkatte hemman och annan fastighet, husegeråd eller afwel i ett och samma fång åtkomne; gifwe ägaren, sedan lösefkilling för räntan eller fkattehemmanet insatt är, strax tillkänna om han will tillika afflå den andra fastigheten, husegerådet eller afwel: afflå han; fylle den, som lösa will, bristen, innan jorden till honom afträdas skall, eller hafwe sin rätt till lösen förlorat.

15 §. Ej må förre eller sednare ägare, till förfång för den, som till lösen berättigad är, sig emellan upphäwa eller förändra afhandling om ränta eller frälsefkattehemman, som dem emellan slutet blifwit, och hwarå lagfart fört är. Är sådan ränta eller jord, utan laga stånd, kommen i ny ägares område; äge den, till lösen berättigad är, att lösa efter första fängesbrefwet, ändå att andra wården eller willkor i senare fängesbrefwet utsatte äro. Har gäfwes eller testamentstagare fällt ränta eller frälsefkatte hemman, wære lösen hwad i lösefkilling utfäst blifwit.

16 §. Den som köpt, eller annorlunda tillbeingat sig ränta eller frälsefkatte hemman; wære skyldig med ed styrka, att på god tro så tillgått och betalt är, som fängesbrefwet innehåller, om den, som lösa will, det åffar. Den, som lösa will, wære och pligtig med ed sanna, att han utan list, för sig och ingen annan löser. Kärer någon i lösningsfak såsom annans målsman; wårde eben derefter lämpad.

17 §. Will den, som i lösningsfak swarar, lösefkillingen lyfta, ställe derföre genast full borgen. Will den, som löser, heldre taga intefning i räntan eller jorden för det, som lyftes; wårde den bewiljad.

18 §. Will ej swaranden lyfta lösefkillingen, eller gitter han ej genast borgen derföre ställa; hafwe den, som löser, wåld taga den åter; ställe dock först borgen för den kostnad och skada, han wid sakens slut kan kännas skyldig att gälta, der han sitt lösningsanspråk tappar.

19 §. Har swaranden lösefkillingen lyftat och winner han saken; wære pligtig lösefkillingen genast återgifwa, med laga ränta från lyftningsdagen; äge dock deraf innehålla hwad för kostnad och skada honom tilldömdt blifwit: tappar han; behålle lösefkillingen och njute, innan han räntan eller jorden afträder, ersättning för ränta, den der honom före lyftningsdagen till last fallit, wære sig för lösefkilling eller för skuld, som intefnad wårit för, än han deraf ägare blef; dock må han ej ränta i dessa fall njuta under tid han frälseräntan eller jorden besutit och inkomsien deraf tagit. Håftar räntan eller jorden för lösefkilling eller annan skuld då den afträdas skall; gifwe han så mycket af lösefkillingen åter, som deremot swarar.

20 §. Är lösefkilling lyftad af den, som lösningsanspråk gjort, och winner han saken; gifwe då lösefkilling ut, innan räntan eller jorden afträdas skall, eller hafwe lösningsrätten förlorat; dock äge han innehålla så mycket, som räntan eller jorden bewisligen håftar före.

21 §. Den, som lösningsrätt wunnit, gälte, innan han räntan eller jorden afträder, den nödiga eller nyttiga förbättring, som wederp parten derå gjort, så och

“bennes kostnad wid flyttning dit och dädan; ersätte desutom wederspartens öfriga kostnad för jordafångets skuld. Är ej wärdet af den förbättring och kostnad fastställt & den tillträdestid, som i 23 §. sägs; ware den, som lösningsrätt wunnit, ändå berättigad att egendomen tillträda, der han borgen ställer: samma lag ware och, der twiſt uppsår om ersättning för ränta, efter ty i 19 §. stils.

“22 §. Finnas med fång af ränta eller frälseſkatte hemman särskildte willkor för enade, de der uppfyllas skola, sedan den, som lösningsrätt dertill wunnit, den tillträdt; ware han i förra ägarens ställe ansvarig dertill. Är ränta eller jord, som mot lifstidsränta öfwerläten varit, i lösen dömd, och har räntetägaren förbehållit sig säkerhet för räntans utgörande; ställe då den, som lösningsrätt wunnit, den säkerhet innan han tillträda skall, eller hafwe lösningsrätten förlorat.

“23 §. Dömes ränta eller jord i lösen före den 21 December; tråde innehafwaren derifrån nästa fardag derefter. Faller domen efter den 21 December; sitte qwar till andra fardagen.

“24 §. Wanwårdas, innan laga stånd kommer, skog eller andre tillhörigheter till frälseſkatte hemman, och winnes sedermera lösningsrätt till den jord; njute den, som sådan rätt wunnit, dertill skadestånd.

“25 §. Kåromål om lösen efter detta Kapitel må ej af Rätten upptagas förr, än kåranden låtit det i lagfartsprotokollet anteknas: tyder egendom, som man lösa will, under flere Rätter; då skall kåromålet wid hwar af dem så anteknas. Är den antekning ej gjord inom år och dag sedan lagfarten bewiljades, eller der lagtima Ting inom året ej hålles, & nästa Ting efter lagfarten; ware lösningsrätten förlorat.”

1827 den 8 Maj.

Ärwarande:

Herr Presidenten och Kommendören Friherre Ehrenborgh.
Herr Hofrättsrådet Berg von Linde.
Herr Afsejoren Schmidt.

Sedan förslaget till ByggningsBalk circularat till granskning, företogs nu gemensamt öfwerläggning derom; och beslutades, att förändrad redaction skulle föreläs till rubriken, samt 2, 3, 4 och 9 §§. i 1 Kap. Om husbyggnad; äfvensom anmärkning i motiverne skulle framställas i afseende på 8 §., hvilken likwäl ansågs kunna bibehållas oförändrad.

Herr Afsejoren Schmidt, som beträffande förelagne ändringen i 2 §. war af stiftaktig tanka, yttrade: “Enligt 2 Kap. 2 §. är nabo, den som ej bor i samma,

utan nästa tomt intill. Hans rätt att slippa det besvär, §. affer, synes obestridlig, men icke så med widerboende, eller den, som bor å samma tomt. 2 Kap. bestämmer huru den ene widerboende kan genom lösen slippa den andre. Så länge de bo på samma tomt synas de båda ålä olägenheten af hwarandras gränstap, liksom blott en ägare till tomten funnes. I följd häraf ansåg Herr Råshöfveringen §. båda erhålla denna lydelse:

“I stad hafwe man ej rätt att nabo beswåra med byggnad intill hans husmur eller wäg, utan att till den byggnad egen grundmur och egna husmurar eller wägar uppföras: ej eller må man hafwa fönster eller glugg åt nabos gård, der ej tre ålnars affstånd är från tomtesfilnaden till den wäg eller mur, hwarå fönstret eller gluggen finnes, eller tomterne äro från hwarandra stilde genom plank eller annan byggnad, som högre än fönstret eller gluggen är.”

Uti 2 Kap. Om widerboende och nabos lösningsrätt, beslutades enhälligt förändrad redaction till 1, 4, 5, 6, 7, 8, 9 och 11 §§.; åfvensom, och då wid granskningen af förslaget till Jordabalk, pluraliteten ansatt 11 Kapitlet om bård och om lösen af ränta eller jordägande rätt till fräseffatte hemman, båda från lagförslaget uteslutas, i stället för den uti 10 §. lemnade hänwising till berörde Kapitel, nödige föreskrifter här måste lemnas angående hwad, som wid lösningsrättighetens begagnande af widerboende eller nabo wore att iakttaga, och hwilka föreskrifter uppfattats uti föreslagna redaction till 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 21, 22, 23 och 25 §§.; och blef i följd häraf lagförslagets 11 §. med förändrad lydelse, på sätt förut är anmärkt, den 24:de i ordningen; åfvensom 12 §. i förslaget skulle utan förändring blifwa den 26:te i nummerföljden.

Herr Hofrättsrådet Berg von Linde, som bibehållit den del af förslaget till 11 Kap. Jordabalken, som handlar om lösen af ränta eller jordägenderätt till fräseffatte hemman, hade, på sätt des reservation i protokollet den 18 April wisar, i afgifwet förslag till 11 Kap. Jordabalken upptagit de ifrågawarande bestämmelserne, och ansåg derföre hänwising till ifrågnämnde Kapitel från detta båda meddelas, på sätt 10 §. derom innehåller.

3 Kap. lemnades utan anmärkning.

Till 3, 5, 10, 17, 19, 22, 23 och 29 §§. i 4 Kapitlet: Om skifte, föreslogs ny redaction; åfvensom 37 §. i förslaget ansågs båda helt och hållet förswinna, och 38 §. således blifwa den 37:de i ordningen.

I afseende på 6 §. i 5 Kapitlet Om stängselskyldighet, yttrade sig Herr Friherren och Ordföranden: “Sedan 2 §. bestämdt att stängsel skall i ägostilnad upprättas, utan afseende på jordens natur, synes stadgandet i denna §., att hägnadsskyldigheten hädanefter icke skall bero deraf, eller af jordens olika brukningsätt, wara öfwerflödig. De öfrige stadgandene i §. äro, efter min mening, sådana, att de lemna alltför mycket rum för anledningar till rättegångar. Utan afseende på motsvarande

nyttä eller tunga måste stängfelskyldigheten mätas, och de tillfällen då afseende derpå borde göras efter billighetsgrund, måste vara så få, emot de många der sådana considerationer ej komma i fråga, att deras ringa antal måste wika för de allmännare fordringarne på bestånda reglor för all stängseldning. Dessa måste vara så gifna och orubbliga, att den, som stänga will, må weta i hvad mon han är berättigad fordra grammars deltagande deri. — Den osäkerhet härom, som af stadgandet i denna §. uppkommer, måste blifwa menlig för jordbruket, och synes vara i strid med den allmänna grund, som i 1 §. blifwit lagd. Likaledes tror jag att lagen icke behöfwer omnämna de öfwerenskommelser, som kunna träffas med afseende å en från bolstaden mera aflägsse stängsel. Lagen bör endast bestämma skyldigheten att deltaga i stängseln. Will man, genom särskild öfwerenskommelse, afbrida sig denna skyldighet, må det bero af enskilda aftal, hwarå ej fordras sanction i lagen. Jag tillstyrker detsamma att denna §. må utgå."

Öfrige granskande ledamöterna bibehålla denna §. oförändrad; hwaremot förändrad redaction till 9 samt 10 §§. och en ny §., i ordningen den 13:de, föreslogs enhälligt.

Herr Friherren och Ordföranden, samt Herr Hofrättsrådet Berg von Linde ansågo ändring nödig i 1 §. af 6 Kapitlet: Om wägar; men Herr Afsejor Schmidt bibehåll denna §. oförändrad; och till 7 och 12 §§. i detta Kapitel beslutades enhälligt förändrad redaction.

Mot 7 och 8 Kapitlen war ej något att anmärka; hwaremot enhälligt föreslogs sådan inifrånkning i 9 Kapitlet: Om jordägares rätt att lösa wattenwerk, att låta det ändras eller flyttas eller att watten derifrån afleda, att denna rättighet endast skulle sträffas till ändring eller flyttning af wattenwerk, eller wattenets afledning derifrån, derest sådant kunde ske utan werkets försämring; 3 öfwerenskommelse hwarmed Kapitlet blifwit omarbetadt på sätt särskilde redactionen utwisar; och beslutades i öfrigt förändrad redaction till 2 och 6 §§. i 10 Kapitlet: Om brandskada; till 3 momentet i 5 samt 6, 8, 12, 14 och 15 §§. i 11 Kapitlet: Om hemdjur, af hwilka §§. den 6:te innefattar en ny §., hwarigenom och uppkommer ändring af ordningsnumren för de efterföljande §§. samt till 4 §. i 12 Kapitlet: Om jagt.

1 8 2 7 d e n 1 2 M a j.

M ä r w a r a n d e:

Herr Presidenten och Kommendören Friherre Ehrenborgh.
Herr Hofrättsrådet Berg von Linde.
Herr Afsejoren Schmidt.

Förslaget till HandelsBalk förekom nu i ordningen till granskning.

Ny redaction war föreslagen till 7, 8 och 9 §§. af 1 Kap. Om Föp och byte. 10 §. skulle på upptagne skäl utgå, och 22 §. i afseende på ett tryckfel rättas.

Herr Afsejoren Schmidt anmätte, att han wore af skilfaktig tanke angående stadgandet i 7 §. och tillstyrkte, på de skäl Herr AdvocatFiscalen Staafl till Kongl. LagCommiteens protokoll den 26 November 1825 anført, att denna §. måtte från förslaget utgå. Hwaremot enhälligt antogs förändrade redactionen till 4 §. i 2 Kapitlet: Om gåfwa.

Om redaction till 1 §. i 3 Kap. Om försträckning förmärktes skilfaktighet. Herr Afsejoren Schmidt yttrade:

“Den definition å försträckning, motiverne innehålla, är riktig; och, med förutfatt kännedom om densamma, försvinner det mindre bestånda, ordet waror, i texten begagnadt, innesfattar.

Det utgör, efter mitt ombdine, icke skäl för, utan snarare mot antagande af den i denna §. stadgade generella tillåtelse af försträckning utan skuldebref, att försträckningsgifwarens skäl i de flesta fall af egen försiktighet och omtänka förmås förse sig med skuldebref. Då lagsiftningen authentifierar såsom allmänt ett dylikt bud, måste den sjelf tillika gifwa medel åt den, som anförtror sig till budet, att blifwa försäkrad om sin rätt att återfå det försträckta. Lagsiftningen har i och med det samma måst föreställa sig, att alla försträckningar kunna ske utan skrifteligt bewis derå, och att således i alla fall lagens allmänna reglor för bewisning genom vittnen skola inträffa. Utom många andra här af owillkorligen följande olägenheter, är den wiserligen icke minst wigtiga af edgång, och jag tror icke, att den, som har afseende på medborgares högre fördelar än de blott materiella, skall hysa owilja mot en lag, som undantrödder förestelsen att låta de förre wika för de sednare. Insfränkningen af detta stadgande på sätt förre förslaget upptager, synes dock medföra mindre wåda, och derjemte underlätta tillfället att i hast upplåna en mindre summa; men de skäl hwar på förefristen i förre förslaget härutinnan hwilar, äro, efter min åsigt, allmänna, och anledning synes icke wara att blott låta allmogon begagna en fördel, hwartill hwarje annan samhällsmedlem synes hafwa lika stor rätt. Skulle det anses nödigt att förefristwa formen för vittnens intyg under skuldebref, är jag af den tanke att sådan förefrist bör utsträckas till alla skriftliga handlingar, hwilka skola bewittnas, och då låter budet tillhöra 22 Kap. Rättegångsbalken. Om lös pant lemnas wid försträcknings erhållande, bör sådant, efter min tanke, i skuldebrefwet upptagas och panten beskriswas; och då 1 §. af detta Kapitel bestämmer formen för skuldebref i allmänhet, har jag trott det wara lämpligt att här gifwa detta stadgande. Redactionen till 1 §. skulle i anledning här af få denna lydelse:

“Försträcker man annan penningar eller waror, till högre än femtio Riksdaler, tåge hans skuldebref derå med dag och årtal: samt vittnen derunder. Det skuldebref

”må ställas på innehafwaren eller på wif man. Skuldebref till innehafwaren kallas
 ”löpande, så ock det, som på wif man stådt är, om utgifwaren deri samtyckt att det
 ”till innehafwaren öfwerlätas må, som med ordet ordres wanligen utmärkes. Är till
 ”säkerhet pant i lös egendom gifwen; det skall ock, i skuldebref upptagas och panten
 ”beskrifwas.”

Herr Hofrättsrådet Berg von Linde ansåg wäl det i §. begagnade ordet
 waror icke innefatta någon twetydighet, men att då allmänna ämnet för denna Walf
 erhållit benämningen lös egendom, det hafwa varit mera lämpligt att äfwen här
 bibehålla denna benämning. Efter Herr Hofrättsrådets tanka borde det öfwerlemnas
 åt de contraherande selske att widtaga de åtgärder, som äro erforderliga för åstadkom-
 mande af laglig bewisning om fordringens ståndighet; lagstiftningens ändamål wore
 uppfyllt, när den i RättegångsWalfen (4 stycket 22 och 23 Kapitlet) anwist hwad,
 som till laglig bewisning erfordras. I fråga åter om föreslagna tillägget angående lös
 pant, biträdde Herr Hofrättsrådet den mening Herr Afesoren Schmidt framställt.
 I §. skulle alltså, efter Herr Hofrättsrådets project, lyda sålunda:

”Försträcker man någon penningar, eller annan lös egendom, och tager af ho-
 ”nom skuldebref derå; det skuldebref må ställas på innehafwaren eller wif man. Skul-
 ”debref till innehafwaren kallas löpande, så ock det, som på wif man stådt är, om
 ”utgifwaren deri samtyckt, att det till innehafwaren öfwerlätas må, som med ordet
 ”ordres wanligen utmärkes. Är till säkerhet pant i lös egendom gifwen, det skall ock
 ”i skuldebrefwet upptagas och panten beskrifwas.”

Herr Friherren och Ordföranden ulåt sig:

”De skäl Commiterade anförde för förändringen af förra förslagets stadgande sy-
 nas mig ei tillräckligt öfvertygande. Erfarenheten har witsordat nödwändigheten af de
 stadganden 1798 års Fbrordning gifwit för formen af skuldebref; och jag anser wädligt
 att i ringaste måtto derifrån afwika. Lika litet öfvertygande finner jag skälen för bi-
 behållande af sedlar till innehafwaren. Med sådana, som äro stälde till wif man, med
 rätt att dem öfwerlata, winnes samma fördelar; men den mängd wädor och olägenhe-
 ter, dem erfarenheten gifwit wid handen att sedlar till innehafwaren medfört, undwi-
 kes härigenom. Jag tillstyrker dersöre följande redaction till 1 och 2 §§.:

”I §. Försträcker man annan penningar eller waror; tage derå skuldebref,
 ”skrifwit och underteknad af försträckningstagaren med egen hand: är det ej af honom
 ”skrifwit; tekne derå tvenne wittnen, deraf den ene skall hafwa skuldebrefwet skrifwit,
 ”att han sitt namn i deras närvaro egenhändig underskrifwit, eller, der han namnet
 ”ej skrifwa kunnat, sitt wanliga namnteken derunder satt. Gifwa flere ett skuldebref
 ”ut; då skola ock tvenne wittnen styrka egenhändigheten af deras underskrifter, som det
 ”ej selske skrifwit, eller af deras namnteken, som sina namn ej skrifwa kunnat. Har
 ”ingen af försträckningstagarne skuldebrefwet skrifwit, skall desamma, för att wara gäl-
 ”lande, wara af ett af wittnen skrifwet. Har någon af försträckningstagarne särskildt,

"genom egenhändig påskrifwen och undertecknad mening, skulden godkändt, ware och
"det gildt.

"2 §. Skuldebref skall ställas på wiß man: gifwer man honom deri lof till
"öfwerlåtelse; utmärkes sådant med ordet ordres, och må han det till wiß man,
"men ej till onåmd, öfwerlåta, på sätt och i den ordning 1 §. säger."

Herr Friherren och Ordföranden tillade: det han icke fann nödigt föreskrifwa,
att, om wid försträckning, lds pant gifwen är, sådant skulle i skuldebrefwet upptagas
och panten beskriwas, enär, efter Herr Friherrens och Ordförandens tanka, såsom all-
män regel borde gälla, att lds egendom anses tillhöra innehafwaren, der ej skrifteligt
bevis om motsatsen finnes, eller styrkas kan, att samma egendom blifwit annan oloflig-
gen afhänd; hwadan bewiset om pantsättningen borde finnas hos pantgifwaren, och ej
hos panttagaren eller i hans bewis öfwer lemnad försträckning.

Herr Hofrättsrådet Berg von Linde och Herr Afsejoren Schmidt bibes-
höll 2 §. i förslaget oförändrad; och skulle 1 §. redigeras efter den i förenämnde sär-
skilde yttranden warande pluralitet.

Till 8 och 12 §§. war ny redaction föreslagen, som enhälligt antogs.

Wid 14 §. anmärkte Herr Afsejoren Schmidt:

"Detta lagrum skulle innefatta 1 mom. af 12 §. i 4 Kap. UtökningsBalken
1734 års lag, med den förändring, att den gäldenär, som först blifwit af borgenären
skött för hela skulden, i stället för rättigheten att hålla sig till hwilkendera han helst
will af samgäldenärer om ersättning för hwad han utöfwer sin del betalt, endast äger,
i likhet med 2 mom. af samma §., af dem utgå hwarderas del efter hufwudtalet.
Denna förändring synes icke öfwerensstämma med begreppet om ett dylikt samgäldenärs
kontrakt. Då ena samgäldenären måst inlösa förbindelsen, är han, i förhållande till de
öfrige, innehafware af borgenärens rätt; men såsom tillika gäldenär får han ej af dem
utkräwa mera än hwad som öfwerfluter hans del i gälden. För denna del är han
både creditor och debitor i en person, och så wäl fordran som gälden förfalla. Öfri-
ge samgäldenärer hafwa redan wunnit derigenom, att de blifwit befriade från skyldig-
heten att uppfylla förbindelsen för hwad honom rör; och enär denna tillika, som af-
wen är en följd af den gemensamma ansvarigheten, måste för sin del ersätta hwad hos
någon af de öfrige brister, finner jag ej skäl wara för handen att frångå stadgandet i
1734 års lag.

De afwikelser från allmänna reglen, 15, 16 och 17 §§. innehålla, torde gillas.
§ de fall de samma upptaga, blir förhållandet förändradt, och borgenären, som af-
stätt från sin rätt att hålla sig till alla, derigenom att han undantagit eller befriat en,
må skäligen anses hafwa sjelf brutit det band emellan gäldenärerne, förbindelsen en för
alla och alla för en uttrycker."

§ anledning häraf föreslog Herr Afsejoren följande redaction:

“Hafwa två eller flere förbundet sig att betala en för alla och alla för en; då äge borgenär rätt fordra full betalning af hwilkendera han helst will: och hafwe denne sedan samma rätt emot de andra för det han öfwer sin del betalt. Är någon af samgäldenärerne oförmögen att gälda; warde bristen hos honom emellan alla de öfrige lika fördelad.“

Herr Friherren och Ordföranden samt Herr Hofrättsrådet Berg von Linde bibehålla lagförslaget.

§ 18, 20 och 21 §§. woro tillägg och ändringar gjorde på sått särskilda redactionen wisar; af de i lagförslaget bibehöll Herr Hofrättsrådet Berg von Linde 18 §., Herr Friherren och Ordföranden 20 §., samt Herr Afsejoren Schmidt 21 §., oförändrade.

Af den anledning att tvenne §§. fått ordningsnummern 24 war jemkning i dessa och efterföljande §§. föreslagen.

Wid 1 §. af 4 Kap. Om inwisning anmärkte Herr Afsejoren Schmidt, att i följd af hans förslag till ändring i 3 Kap. 1 §. angående skyldigheten att taga skuldebref då försträckning lemnas, kom hänwisning att lemnas till sistnämnde §. i likhet med innehållet af 1 mom. af 1 §. 4 Kapitlet förra förslaget; hwaremot Herr Afsejoren icke upptagit stadgandet i 2 §. af samma Kapitel och förslag, af skäl, som i Kongl. LagCommittéens protokoll den 28 November 1825 är anfördt.

Herr Hofrättsrådet Berg von Linde bibehöll lagförslaget.

Herr Friherren och Ordföranden tillkännagaf, att, i enlighet med hans anmärkning wid 3 Kap. 1 och 2 §§., hade Herr Friherren och Ordföranden föreslagit ny redaction till ifrågawarande §. af denna lydelse:

“Will någon gifwa inwisning till annan, att för egen räkning bära upp penningar eller annat, hos tredje man; göre det skrifteligen, som i 3 Kap. 1 §. om skuldebref sägs. Huru inwisning ställas må, och om öfwerlätele deraf, ware lag, som i 2 §. samma Kapitel stadgas.“

Och skulle redactionen till 1 §. altså jemkas i enlighet med den till 1 §. i 3 Kapitlet.

Till 8 och 15 §§. war ny redaction föreslagen. Den till 15 §. antogs enhälligt; men hvad angick 8 §. förklarade Herr Afsejoren Schmidt det han ansåg sig böra tillstyrka bibehållande af det bud, lagförslaget i denna §. innehåller.

Då nu i ordningen 5 Kap. Om lifstidsränta, skulle granskas, anförde Herr Afsejoren Schmidt:

§ motiverne till 11 Kap. Jordavalken yttras, såsom försvar för bordsrätten, fosterlandskänslan är ett band, som wäfwes af många trådar: ingen af dessa må affkåras obetänksamt. Jag kan wäl icke påstå, att genom införande i positiva lagen af detta för den samma hitills främmande kontrakt om lifs

tidsränta, någon af dessa trädar direct förstås, men jag fruktar att det å dem för-
anledde en gordisk knut, som slutligen bringade till enda upplösningsmedlet — afhuggning.

De grunder för stadgandet motiverne antyda, synas icke vara fullt öfvertygande.
Jag medger gerna, att i det fall: om en ensam person, som ej har barn
eller andra närstående arfwingar, eller af dem öfvergifwes, öfvensom
om ålderstigen eller sjuk begagnar denna utväg för att lefwa, eller
derigenom bereder sig en bättre utkomst, stadgandet må vara lämpligt. Men är
ej detta att nedflytta sig till det speciella, och hwilken garantie har lagen gifwit för den
motsatta händelse, att genom införande af lifstidsränta, grunda eller nära begäret att,
till underhållande af en sådant lefnad, få en för måttliga behof redan tillräcklig in-
komst, och afhända sig egendom, hvars minskning betager barn och anbringe deras nödi-
ga undersidd och förhoppningar i framtiden? Nyttan af ett allmänt stadgande bewises
ej dermed, att den till någon del, men ej i det hela, kan förutsättas.

Det tillhör lagstiftningen att värda den naturliga ömhet människor i allmänhet
hysa för dem, som genom slägtfälskapband äro med dem förenade, att icke quäfwa den-
na lika naturliga ömheten, att i lifstiden affåga sig en af de käraste rättigheter —
äganderätten; men att, med förutsättande af dessa känslor, antaga, det rättigheten att
afhandla om lifstidsränta icke skall misbrukas, eller rättare uttryckt, icke begagnas, vill
med andra ord säga: lagen har obegränsadt tillåtit dig att handla emot den naturliga
ömheten zc. den naturliga ömheten zc. för att stadga en allmän regel, endast til-
lämplig då, när inga föremål för denna ömhet existera, ingen annan omtänka än den
att sorgfritt framlefwå dina återstående dagar af dig såligen må fördras. Af hwilka
medborgare, af hwilka fäder skulle samhället genom denna lära komma att bestå?

Får man derjemte för fast antaga, att lagen i allmänhet ej bär godkänna eller
gynna öfventyrliga kontrakter i allmänhet, och minst sådana, der människans längre
eller kortare lifstid i synnerhet ingår i kontrahenternes beräkning, på hwilken grund
förbud emot köp af arf efter lefwande person blifwit föreslaget, så twelar jag icke wi-
dersärdja den mening, att stadgandet om lifstidsränta bär helt och hållet från lagförsla-
get uteslutas.

Förbud mot ingående af hazardkontrakter, dertill jag hänförr det om lifstids-
ränta, lärrer tillhöra brottmålslagen, och något vidare yttrande derom torde således för
närvarande befinnas öfversäddigt."

Herr Friherren och Ordföranden, samt Herr Hofrättsrådet Berg von Linde
ansågo kontrakt om lifstidsränta böra af lagen tillåtas och att föreskrifter i detta ämne
der borde finnas.

Till 1 och 10 §§. war förändrad redaction föreslagen, öfvensom en §. tillagd,
i ordningen den 2:dra, hwilka antogos.

§ 6 §. af 6 Kap. Om pant, war ett tillägg gjort angående pantsättning af
wara, rätt ägaren genom olofligt tillgrepp fränhånd, hwilket tillägg gillades.

Emot 1 §. af 7 Kap. Om borgen war anmärkning giord i affeende på borgesmans rätt att frisäga sig från gäldande af den kostnad, borgenår nödgas göra å lagsökning emot gäldenär. Denna anmärkning godkändes. Beträffande åter det tillägg, som innefattar 2 mom. så lydande: är för gälden skuldebref utfärdadt; ware borgen å detsamma teknad, tillkännagaf Herr Friherren och Ordföranden, att då, efter hans, wid 3 Kap. yttrade tanka, wid alla försträckningar skuldebref skola utgifwas, ansåg Herr Friherren och Ordföranden stadgandet i nämnde moment böra wara owillkorligt.

Herr Afsejoren Schmidt tillkännagaf, att han beträffande 14 §. Åberopade sin reservation wid 3 Kap. 14 §., i enlighet hwarmed och till vinnande af likhet i uttryck med det i 8 §. Herr Afsejoren föreslagit följande redaction:

“Hafwa två eller flere borgar, en för alla och alla för en; äge den, som betalt hela gälden, eller större del deraf, än å honom betäper, rätt att af de andre borgesmännen, hwilkendera han helst will, söka ersättning för det han öfwer sin del betalt: är någon af borgesmännen oförmyndig att gälda; warde bristen hos honom emellan alla de öfrige lika fördelad.”

De i 8 Kap. Om inlagsgods föreslagne förändringar till 1 och 2 §§., samt tillägg och omslytningar till en del af en, och helt och hållet af öfrige §§., antogs af Herr Friherren och Ordföranden, samt Herr Afsejoren Schmidt, på sätt särskilda redactionen och den deruti lemnade hänvisning utmärka; hwarifrån Herr Hofrättsrådet Berg von Linde war i så måtto skiljaktig, som Herr Hofrättsrådet, efter att hafwa utan undantag tillåtit försträckning utan skuldebref, bibehöll 1 mom. i 1 §. oförändradt, samt utelodt de delar af förra förslagets 9 och 10 §§., som blifwit åter upptagne och afse de fall, der bewisning genom vittnen tillåtes.

Af 9 Kap. Om lån war 5 §. omslyttad till 2 §. I lagförslagets 2 §., som blef den 3:die, woro tillägg gjorde, äfwen som förändrad redaction blifwit föreslagen i stället för 2, 3, 4, 5 och 7 §§. af 10 Kap. Om lega och hyra; 2 och 10 §§. af 11 Kap. Om tjenstehjons lega; och 4 §. af 12 Kap. Om byggnads- eller annat arbetsbeting; hwilket allt enhälligt antogs.

Till 2 mom. i 8 §. hade Herr Afsejoren Schmidt föreslagit följande redaction:

“Är byggnaden eller arbetet af den beskaffenhet, att det med wanlig arbetsförlighet kan fullbordas: eller fortsätta enka eller arfwingar det handtwerk eller den löjd, hwarmed arbetet verkställas kan; då må de träda i den öddas ställe, om de wilja.”

Såsom skäl till denna förändring anförde Herr Afsejoren:

“Derigenom att förra perioden i detta moment är sammanbunden med ordet och i stället för eller, skulle man kunna ledas till den slutsats, att enka eller arfwingar efter den, som åtagit sig ett arbete, ej singo träda i hans ställe, om arbetet fordrade synnerlig konst eller skicklighet, om än de fortsatte samma handtwerk eller löjd. Meningen med stadgandet lärer likwäl wara, efter hwad motiverne innefatta, att, om

byggnaden eller arbetet kan med wanlig arbetsfärdighet fullbordas, då äger enka eller arfwingar det öfwertaga; äfvensom i det fall att enka eller arfwingar fortsätta det handwerk eller den säd, hwarmed arbetet verkställas kan, träda i den öddas ställe, är antaget i stället för i den öddas rätt, emedan förra uttrycket innebär äfven att enkan eller arfwingarne åtagit sig den öddas skyldighet.

Herr Friherren och Ordföranden, samt Herr Hofrättsrådet Berg von Linde bibehållit lagförslaget oförändradt.

14 §. i 13 Kap. Om bolag; 1 och 7 §§. i 14 Kap. Om systoman; och en ny §. i ordningen den 6 i 17 Kap., Om tioårig häfd och om årsstemning; antogs på sätt särskilda redactionen wisar.

Wid 4 §. i sistnämnde Kapitel, den Herr Friherren och Ordföranden, samt Herr Hofrättsrådet Berg von Linde antogo, annärkte Herr Afesoren Schmidt: "Den tid af år och dag, i denna §. blifwit föreslagen, är tillräcklig i det fall, att medgäldenären, eller medborgesmannen selswilligt betalar på kraf af borgenären. Inträffar ej detta, så lårer tiden böra räknas från den dag Konungens Befallningshafwandes eller Domarens första utslag, hwarigenom ett sådant betalningsansvar honom ålades, föll, emedan i annan händelse den honom bewillade prescriptionstid kunde utan hans wällande till större eller mindre del förswinna. Medgäldenären eller medborgesmannen kan desutom hafwa mer eller mindre grundade anledningar att besrida betalningskyldigheten; och undertäktenheten af honom att underkasta den Konungens Befallningshafwandes eller Domarens pröfning, hos hwilkendera han sökes, skulle möjligen af öfrige medgäldenärer eller medborgesmän läggas honom till last, då han utskre hwad han utswer sin del måst betala. Men har han fått ett beslut mot sig, så synes skyldigheten för honom att bewaka sin rätt mot de öfrige böra widtaga, dessförinnan blef hans kraf nästan alltid att anse såsom endast förskottwis, enär grunden för öfrige medgäldenärers eller medborgesmäns ersättningskyldighet till honom skulle bestämmas efter det belopp honom blifwit äddmdt betala, hwilket ej alltid kan förutsättas vara detsamma borgenären sökt utbekomma. I följd häraf föreslogs denna redaction:

"Siro flere gäldenärer eller borgesmän, som en för alla och alla för en betalningsansvar sig illädt; och har någondera i följd af kraf betalt, eller genom Konungens Befallningshafwandes eller Domstols utslag blifwit äddmdt betala, mer än dess del, men krafwet stedt eller utslaget fallit så sent, att tionde året, inom år och dag derefter går till ända; då äge han rätt att af sine medgäldenärer eller medborgesmän ersättning söka inom år och dag, från det krafwet stedt eller utslaget fallit. Borgesmän hafwe lika tid att söka gäldenär."

Till 3, 4, 9 och 11 §§. af 18 Kap. Om egendoms afträde till konkurs; 2 §. af 19 Kap. Om bewakning af borgenärs fordringar; 17 och 18 §§. af 21 Kap. Om konkursmassas förvaltning; och 1 mom. i 2 §. af 22 Kap. Om borgenärers rätt och företräde för hwarannan till gäldenärs

egendom, war ny redaction föreslagen, som antogs, endast med den reservation wid 17 och 18 §§. af 21 Kapitlet, att Herr Hofrättsrådet Berg von Linde i denna del tillstyrkte bibehållande af hwad lagförslaget innehåller.

1827 den 19 Juni.

Ärwarande:

Herr Presidenten och Kommendören Friherre Ehrenborgh.
Herr Hofrättsrådet Berg von Linde.
Herr Afsejoren Schmidt.

Till gemensam granskning företogs förslaget till UtökningsBalk, hwarwid enhälligt beslutades, att uti 1 Kapitlet: Om de embetsmän, tjenstemän och betjente, som med utökningsmål befattning hafwa; 2 Kap. Huru utökningsmål, så ock klagan öfwer utökningsmans åtgärder hos Konungens Befallningshafwande anhängige göras och behandlas skola; 3 Kap. Huru utökningsmål af Konungens Befallningshafwande pröfwas må; samt uti de 27 första §§. af 4 Kapitlet: Huru gäldenärs gods utmätas och säljas skall, de förändringar och rättelser skulle förefås, som i särskilda redactionen till lagtext finnas upptagne. Wid 28 §. i sistnämnde Kapitel anförde Herr Hofrättsrådet Berg von Linde: "Stadgandet i denna §. som sbruffsätter, att så wida anbud göras å första aucionen å utmätt fast egendom, bbr försäljning deraf owillkorligen ske, strider ej mindre mot föreskriften i 5 Kap. 4 §. UtökningsBalken nu gälte lag: Ej må något afyttras då allenast få äro tillstådes, än äfwen mot Kongl. Förordningen den 18 December 1823, som bjuder, att om wid första aucionen å utmätt fast egendom värderingssumman eller derutöfwer bjudes, skall försäljning ske, utan afseende på sibrre eller mindre antal speculanter, samt att om försäljning ej sker wid första aucionen, skall wid ny aucion, med iakttagande af lagens öfwanansmärkte föreskrift, fastigheten owillkorligen försäljas till den måsibjudande, ehwad hans bud är till beloppet sibrre eller mindre, så wida ej gäldenären och samtlige fordringsägare annorstunda äsamjas.

Om å ena sidan bergenär äger rätt att fordra all möjlig skyndsambets användande wid realiserandet af gäldenärs tillgångar till skulds betalande och att anledningarne till obehörig tidsutbrägt undanröbjes, torde och å andra sidan wara nödigt tillse, att icke genom brådsförtade åtgärder gäldenären tillskyndas ett kånbart lidande, som mången gång

gång i stället att gagna borgenären, är äfwen för honom af högst menlig werkan. Medelvägen i detta afseende synes vara lämpligen träffad genom det stadgande ofwan öberopade Kongl. Förordning innefattar. En händelse har likwäl deri icke blifwit upptagen, hwilken, efter min tanka, fordrar beständ förefrist, den nemligen: huru förhållas bdr, då summan, som bjudes, icke lemnar någon tillgång för den fordran, hvarföre utmätning stedt och auction anställts. Mig förefommer det hwarken rimligt eller billigt, att ett anbud skulle antagas, hwarigenom ändamålet af utmätningen, i stället att winnas, förfelas; och äldre intekningshafware hafwa, efter min åsigt, icke anledning att wara misnöjde dersfwer, att klubban wid sådant förhållande icke fälles, utan ny auction utfättes; ty de kunna, eller böra icke äga anspråk på betalnings erhållande för, än de den fordrat. Jag har på dese grunder påsat mig wid den tankan, att lagbudet om utmätt fast egendoms försäljning wid första auctionen icke bdr wara owillkorligt.

Härwid mdrer twifwelsutan den inwändning, att, om ifrågawarande lagbud ej gres owillkorligt, blifwer deraf föliden, att sållan någon försäljning wid första auctionen å utmätt fast egendom äger rum, och att följaktligen borgenärerne derigenom obehörigen uppehållas i sin rätts utbekommande; men utom det de i öfrigt i lagförslaget upptagne förefrister, i afseende på fast egendoms utmätning och försäljning, bereda större skyndsamtet deri, än som med nu gällande författningar är förenlig, synes mig olägenheterne af det ifrågawarande uppehållet i sex weckor med försäljning, icke uppståga de anförde större olägenheterne af en brådskrad försäljning, och det uppehållet, som inträffar, torde deremot kunna återwinnas genom beständ förefrist derom, att utmätning bdr wara owillkorligen verkstald inom fjorton dagar efter det utmätningssmannen emottagit den handling, på grund hwaraf utmätning ske skall.

Jag har i en särskild §, den jag ansett böra blifwa den 29:de i ordningen, upptagit de förefrister, jag i följd af hwad här ofwan är anfördt, funnit mig förankäten förefrist. Denna § är af följande lydelse:

“Gres wid auction å utmätt fast egendom icke anbud af högsta värderings-
 “summan eller derutswer, eller är egendomen med äldre intekning till så högt belopp
 “graverad, att af den summa, som bjudes, någon tillgång icke skulle blifwa för den
 “borgenär, som utmätning sökt, då må ej försäljning ske, utan skall ny auction hål-
 “las sex weckor derefter, hwarom auctionsfördrättaren genast bdr på stället meddela un-
 “derrättelse; äfwenom honom åligger, att om kungörelser till denna andra auction, på
 “förrut stadgad sätt, föransalta så tidigt, att de samma kunna i lånets fyrkor warda
 “uppläste minst fjorton dagar före auctionsdagen. Gres anbud wid andra auctionen
 “skall försäljning till den måstjudande owillkorligen ske, så wida ej galdenären och
 “samtliga borgenärerne, för hwilka utmätning stedt, eller äldre intekningar deri äga,
 “annorlunda åsamjas. Blifwa flere auctioner nödige gånge dermed som sagt är.”

Herr Friherren och Ordföranden, samt Herr Afsejoren Schmidt antogo icke den föreslagne Sin, utan bibehållt 28 §. oförändrad.

§ afseende på de ändringar och rättelser, som blifwit föreslagne uti återstående §§. af 4 Kapitlet, liksom uti 5 Kapitlet: Om införsel i gäldenärs lön eller sold; i 6 Kapitlet: Om qwarstad så ock om förbud mot skingring eller utgifwande af gäldenärs gods; i 7 Kapitlet: Om bysättning och reseförbud; i 9 Kapitlet: Huru ändring i Konungens Befallningshafwandes utslag sökas må; och i 10 Kapitlet: Om verkställighet å utslag i utskningsmål; yppades icke någon skiljaktighet, utan blefwo de enhälligt antagne på sätt sårskildta redactionen innehåller.

1827 den 19 Juni.

Närvarande:

Herr Presidenten och Kommandören Friherre Ehrenborgh.
Herr Hofrättsrådet Berg von Linde.
Herr Afsejoren Schmidt.

Då slutliga granskningen af förslaget till RättegångsBalkens första del: Om rättsgång i twistemål, nu företogs, anmärktes att anmärkningar wore gjorde mot ordningen af Kapitlet i första stycket: Om domstolsinrättningen och hwad der till hörer, så att 8:de skulle blifwa det 10:de och 10:de det 8:de, efter hwilken ledning granskningen af de samma förefommer: 2, 4, 8, 9, 14, 15 och 18 §§. i 2 Kapitlet: Om Håradsrätt; 2, 3, 4 och 7 §§. i 3 Kapitlet: Om Stadsrätt; 1, 2, 4, 5 och 6 §§. i 4 Kapitlet: Om Hofrätt; 1, 3, 7, 8, 9 och 14 §§. i 6 Kapitlet: Om Domare och de män, som i Råmd sitta; 3 och 5 §§. i 7 Kapitlet: Om rättegångstid och ordning wid domstolarne; 7 och 15 §§. i 8 Kapitlet: Om behörig domstol i hwarje mål; hwilka enhälligt gillades.

§ 9 Kapitlet: Om protokoll, dombok och handlingar, war ny redaction föreslagen till 2 §., som godkändes af Herr Friherren och Ordföranden, samt Herr Hofrättsrådet Berg von Linde; hwaremot Herr Afsejoren Schmidt ansåg sig böra bibehålla lagförslaget i anmärkte delen.

Efter uppläsningen af 4, 5, 6 och 7 §§., dem Herr Friherren och Ordföranden samt Herr Afsejoren Schmidt lemnade utan anmärkning, afgaf Herr Hofrättsrådet Berg von Linde reservation, innefattad i följande utlåtande:

”En ändamålsenlig kontroll för säkerheten af domstolsprotokoll utgör obeskrifligen ett af de wigtigare föremålen för rättegångsordningens bestämmelse och en af de

swäraste att åstadkomma. Hvarje annan kontroll än Domarens eget samwete måste alltid blifwa ofullkomlig, och det kan derföre wara twiswel underkastadt, huruvida någon bestämmd föreskrift angående vittnesbörd om verkställd protokollsjustering bär gifwas, eller om icke lämpligare wore, att lagsiftaren inkränkte sig till det förklarande, att protokoll icke äger witsord för, än det blifwit justeradt, och att anteckning derom borde ske i det protokoll, som föres då justeringen verkställles. Äfwen förekommer mig särdeles twiswelaktigt, huruvida den föreslagne metoden: att låta parter och vittnen i brådden af protokollet teckna deras erkännande af justeringen innefattar säkrare kontroll än blotta anteckningen derom i protokollet; ty om man kan föreställa sig en Domare nog pligtförgäten att göra anteckning om protokollsjustering, som i selswa werket icke skedd, så kan man med lika probabilitet föreställa sig möjligheten, att en Domare låter i brådden af protokollet anteckna erkännande af protokollsjustering, som icke är verkställd. Lagen tillåter icke särskild bewisning om partens eller vittnets egenhändigade namnteckning och skulle swärligen kunna göra det; ty derigenom förswann säkerheten för Domaren af den föreslagna kontrollen, enär det berodde af parten eller vittnet att teckna namnteckningen och Domaren således måste wara beredd derom förte särskild bewisning. Den föreslagne justeringsmetoden, som följaktligen i min tanka endast medför stenbar, men icke någon verklig säkerhet, blifwer jemwäl för gdomålens fortgång synnerligen hinderlig, särdeles wid Under rätt å landet innan skrifkonsten blifwit mera allmän hos allmogem. Om flere parter äro i ett mål, och deri afhöres sex a åtta vittnen, deraf en del kunna, en del icke kunna skrifwa, skola troligen anteckningarne om protokollsjusteringen medtaga lika lång, om icke längre tid, än som åtgått till selswa målets behandling. Säkraste kontrollen för protokollets riktighet ligger, efter min tanka, i sättet huru det föres. Efter detta fullständigt genast, då målet wid domstolen förhafwes, och sedan det för tillfället är utageradt, bär swärligen någon omständighet, som till saken hör, kunna undfalla uppmärksamheten; fler det likwäl, kan sådant låtast rättas, om protokollet genast justeras, då, hwad anfördt blifwit, ännu är i friskt minne, så wäl hos Domaren, som hos parterne. Detta protokollsföringsätt äger äfwen deri ett stort företräde framför den brukliga metoden af memorialprotokoll, att hinder icke kunna uppkomma för protokollets fullbordande i samma mon sakens utförande fortgår, då deremot det icke allenast kan ske, utan äfwen har inträffat, att något fullständigt protokoll hwarken blifwit eller kan blifwa uppfattadt rörande mål, wid hwilkas behandling Domaren endast i memorialprotokoll antecknadt hwad, som förekommit. En sådan oredda kan äga rum, äfwen hos den mest ordentliga Domare utan hans förwällande, derest han under det ett widlyftigt Ting påstår, hastigt sskumar eller bär. Om än anteckningarne öfwer hwad i de handlagde målen förekommit äro, (hwad sällan torde hända) så ordentligt och fullständigt förda, att protokoll derefter kan, af annan person, uppfattas, måste det dock medgifwas, att sådane protokoller sakna den tillförlitlighet, som erfordras, och lemna öppet fält för anmärkningar af parterne med och

utan fog. Om verkställbarheten af den protokollsfringsmethod, hvilken jag af desse skäl anser medföra största säkerheten både för Domaren och parterne, vågar jag åberopa egen och fleres erfarenhet. Efter den jag wunnit, har denna method äfwen den fördelen, att minska arbetet och bereda ett snarare slut derpå; ty om å ena sidan flere rättegångsdagar erfordras då protokollet föres fullständigt wid domstolen, än då endast så kalladt memorialprotokoll hålles, så är wid rättegångsdagarnes slut protokollet färdigt, och den tid besparad, som annars åtgår för att efter memorialerne uppfatta protokollet. Samt är, att ett protokoll, fört wid domstolen, sällan kan erhålla den sådana, som i annat fall deråt kan gifwas; men denna brist torde på ett tillfridsfällande sätt uppvägas af den större säkerhet, som med denna protokollsfringsmethod är förenad: denna lättas i wäsentlig mon så wäl genom de stadganden, som i 2 §. blifwit föreslagna, som genom notariatsinrättningen, i fall den antages, så att all betänklighet i afseende på möjligheten att den verkställda bär förfalla. På dessa grunder anser jag mig böra tillstyrka bestånd föreskrift, att protokollet wid Underrätt alltid skall föras fullständigt, och genast, sedan målet blifwit utfördt, justeras, samt anteckning derom i protokollet göras, hwarförinnan desamma ej äger witsord. I Hfverrätt åter är förhållandet annorlunda. Der är det icke möjligt att använda annan method, än den brukliga att föra memorialprotokoll. Högst sällan inträffar det att icke protokollet kan vara, och i Hofrätten öfwer Skåne och Blekinge är det färdigt till justering på följande dag. Den tid af tre dagar, som i detta afseende blifwit bestånd, synes mig derföre fullt tillräcklig; men, äfwen hwad Hfverrätt angår, tror jag att partens eller vittnets skrifliga erkännande af verkställd justering kan lämpligen undwiskas.

Jag har i följd af desse anmärkingar gjort försök till omarbetning af 4, 5, 6 och 7 §§. i detta Kapitel. Ordningen synes också fordra att de föreskrifter, som meddelas i 12 §., förekomma i oafbrutet sammanhang med dem om protokollsjustering; hwadan denna §. jemwäl inbegripes bland de omarbetade."

Den föreslagna redactionen war af följande innehåll:

"4 §. Underrätts protokoll skall wid domstolen fullständigt föras, och, sedan "twisten utfördt är, genast ljudeligen uppläsas och noga justeras. Part, wittne, eller "annan, som till protokollet förklaranden afgifwit, äge då att sine anmärkingar der "wid göra. Uppstår fråga om det rätteligen antecknadt blifwit, som i protokollet skrif "was bär; hafwe Rätten witsord att säga hwad taladt war. Efter någon sine ord "och mening förklara, stående det fritt; pröfwe dock Rätten hwad werkan det äga må.

"5 §. Då protokoll justeradt blifwit, som i 4 §. sägs, anteckne Rätten det "efteråt i protokollet, så också ändring eller rättelse, som af anmärkning wid justeringen "föranledes. Ej hafwe protokoll witsord innan det justeradt blifwit, och anteckning der "om gjordt är, på sätt nu sagdt är.

"6 §. I protokollet skola ej rena blad eller svårken deraf lemnas, ej eller utplåning göras. Efter misshandling; warde det misshandlade så öfverstruket, att ändå läsas kan hvad det innefattat.

"7 §. Schwerrätts protokoll skall för part eller annan, som till det protokoll förklarande afgifwit, sist & tredje dagen derefter justeras och anteckning derom göras, på sätt för Underrätt stadgadt blifwit."

Förändrade redactionen till 14 och 16 §§. i 9 Kapitlet antogs, endast med den anmärkning af Herr Hofrättsrådet Berg von Linde, hwad 16 §. angeck, att, enligt hans här ofwan ytrade tanka, icke erfordrades att utsätta det vittnesförhörsprotokoll öfwen borde renoveras, när, efter Herr Hofrättsrådets proposition, det samma genast i sakprotokollet infördes.

Uplästes och gillades omarbetad redaction till 10 Kapitlet 1, 5, 8, 10 och 12 §§: Om öfverläggning och råfstande till beslut, och om afkunnande deraf. Emot 6 §., som Herr Friherren och Ordföranden, samt Herr Åsessoren Schmidt antagit, anmärkte Herr Hofrättsrådet Berg von Linde:

"Detta stadgande har blifwit satt i stället för det i 23 Kapitlet 5 §. 1734 års lag: När områstas skall, såge den sin mening först, som ytterst siter och sedan hvar efter annan, som de i Rätten säte hafwa, och grunde hvar sin råst på lag och klara skäl. Är skriftlig berättelse i saken gjord, såge han först sin mening, som berättelsen författat. Bibehållandet af denna ordning för områstning, med tillägg af föreskriften i 8 mom. af Kongl. Brefwet den 16 Februari 1776, att när handlingarne äro läste bör referenten wara färdig med sitt votum, eller genast såga sin mening till protokollet, bereder, efter mitt ömme, för målets afgörande måsta skyndsambeten utan wäda för säkerheten. Den förra beror deraf, att arbetet icke öfver behöfwet förswäras eller göres widlyftigt; den senare, af handlingarnes noggranna granskning. I alla mål, som utan områstning afgöras, måste referentens ytrande tjena till ledning för öfrige ledamöternes ömme. Då detta fullständigt upptager alla de ämnen, som i berättelsen utmärkas, fördras icke, eller åtminstone sällan, handlingarnes läsning för att bedöma, antaga eller förkasta det beslut referenten fattat; men den, som först ytrar sig i saken måste, om fara för misstag will undwika, öwillskorligen hafwa läst alla handlingarne förr, än han afgifwer ett sådant ytrande. Följden här af blir den, att så snart minsta betänklighet hos någon ledamot uppstår, måste antingen alla handlingarne uppläsas, eller öfverläggningen uppskjutas. Då man med skäl yrkar skyndsambeten i rättegångarnes afgörande, bör man, så widt möjligt är, söka undwika sådana områstningar, som fordra uppsjöf; ty utom den tidsförlust, som målets företagande till öfverläggning inför dömsstolen två gånger wäskar, och det derigenom skade protokollets förings beswäret, medtages genom enskilda granskningen en tid, som skulle användas och ofta i allt fall för närwa-

rande är otillräcklig för målens beredning, och måste blifwa det ännu mera, då efter lefnad skall äga rum af stadgandet om en ny, utwidgad form för skriftliga berättelser.

Öfver alla widlyftigare mål, såsom konkurser och andre, der flere särskilde frågor och ämnen förekomma, fruktar jag att oreda skulle kunna uppstå, om ej referenten hade åliggandet att först afgifwa yttrande. Af föreskriften om lottning till utdrånande, hwilken af ledamter bär yttra sig först, rubbas ock den jemnhet i fördelningen af gäromålen emellan ledamter, som utgör en icke ringa bidragande orsak till skyndsämhet och säkerhet i målens afgörande, enär lätteligen och ofta händelsen kan så stikka, att lotten faller på samma ledamot i flere widlyftiga mål, samma dag eller på hwarandra följande dagar, och hans gäromål derigenom dräas wida öfwer förnågan. Af den föreslagna förändringen anser jag derföre icke nyttigt att göra till lag annat, än att, sedan omröstning börjad blifwit, Rätten ej må åtskiljas förr, än den slutad blifwit. Jag föreslår derföre följande förändrade redaction:

“Då öfwerläggning hållen är och skiljaktighet sig yppat, så att till omröstning “fridas måste i Rätt, som af flere Domare består; röste den först, som saken till förredragning tillottad blifwit, på sätt i 18 Kapitlet 1 och 11 §§. sägs, och sedan denne sin mening sagt, rösten de öfrige, först den, som bland dem nederst sitter, och så hwar efter annan, som de i Rätten såte hafwa. Ej må, sedan omröstning börjad är, Rätten åtskiljas, innan alla ledamöterna deras röster afgifwit.”

5 §. och 9 §. 3 mom. i 11 Kapitlet: Om stemning; 4 och 5 §§. i 12 Kapitlet: Om uteblifwande; 2, 3 och 6 §§. i 13 Kapitlet: Om inwändning; 6 §. i 14 Kapitlet: Huru wid Rätten kåras och swaras skall; 2, 5 och 12 §§. i 15 Kapitlet: Om uppskof; 1, 2, 5, 7, 11 och 14 §§. i 16 Kapitlet: Om dom eller utslag; om wad eller besvär, så ock huru sak å nyo instämmas må; 3, 6, 7, 10, 15 och 16 §§. i 17 Kapitlet: Huru saker i Hofwerrätt fullföljas; woro förändrade i likhet med särskilde redactionen, som enhälligt antogs.

Wid 8 §. i sistnämnde Kapitel anmärkte Herr Hofrättsrådet Berg von Linde:

“Jag skulle anse det högst wärdligt att med swarandens uteblifwande förena påföljd af förlorad rättighet till jäfs anförande mot wittnen, som i Hofwerrätt åberopas. Med öfvertygelse om rättwisan af min sak och owäldigheten hos min Domare, drager jag icke i betänkande att bespara kostnaden och beswäret af inställelsen i andra instansen, som, efter hwad hittills brukligt varit, sällan blifwit fullt ersatt; men den rättwifaste sak skulle derigenom kunna förloras, om rättighet lemnades för kåranden att låta höra de wittnen, han sann för godt uppgifwa, utan att swaranden tillåts annåla eller styrka deras jäfwighet. Följda wittnesmål skulle på sådant sätt blifwa ännu mindre sattsynta, än för närwarande. Jag anser derföre denna §. böra innefatta stadgande, att uteblifwen swarande wore berättigad, att, om wittnesförhör i Hofwerrätt tillåtes,

derom blifwa underrättad, för att komma i tillfälle för, än vittnen hördes, anmäla och få pröfwade sine jäf emot dem."

Herr Friherren och Ordsbranden och Herr Afsejoren Schmidt bibehålla lagförslaget såsom utgående från den princip, som är lagd i 12 Kapitlet 6 §.

Wid 5 §. i 18 Kapitlet: Huru saker i Schwerrätt till slut beredas och utföras, ansåg Herr Hofrättsrådet Berg von Linde jemfning böra ske i anledning af hans anmärkning wid 17 Kapitlet 8 §.; men i öfrigt godkändes enhälligt efter uppläsandet förändrade redactionen till 5, 9 och 10 §§. i detta Kapitel: till 1, 3, 7, 10, 11 och 15 §§. i 19 Kapitlet: Om Schwerrätts beslut, så ock om wad eller besvär deremot; 2, 3, 4, 7, 8 och 10 §§. i 20 Kapitlet: Huru saker fullföljas och behandlas i Högsta Domstolen; 3 och 10 §§. i 21 Kapitlet: Om bewisning i allmänhet; 13 §. i 22 Kapitlet: Om bewis af skrifter eller andre minnesmärken; 4, 14, 20, 23 och 26 §§. i 23 Kapitlet: Om vittnen; 2, 6, 8 och 11 §§. i 24 Kapitlet: Om edgång i egen sak; 1 och 5 §§. i 27 Kapitlet: Om rättgångskostnad och skadestånd; 1, 3 och 7 §§. i 28 Kapitlet: Om särskild Nämnd; 12, 13 och 14 §§. i 30 Kapitlet: Om fullmäktig; 1 och 8 §§. i 32 Kapitlet: Om stäljesmän; 6 §. i 34 Kapitlet: Huru laga tid räknas och iakttagas skall; samt 3, 7 och 8 §§. i 36 Kapitlet: Om böter och tvångsmedel i åtskillige fall.

Sedan granskningen af Rättgångsbalken sålunda war fulländad, hemställde Herr Friherren och Ordsbranden, huruwida någon särskild granskning erfordrades af den redaction, som alternativt blifwit föreslagen för det fall, att det nya systemet till disposition af arswjord icke skulle blifwa antaget; och som Herr Afsejoren Schmidt och Herr Hofrättsrådet Berg von Linde ansågo lika med Herr Friherren och Ordsbranden någon granskning deraf öfversköddig sedan Commiterade antagit den nya redactionen af HerfdaBalken, så återstod för Commiterade icke mera än att granska förslaget till Notariatsinrättningen, den Commiterade enhälligt gillade.

Granskningen af lagförslaget i det hela war härmed slutad, hwadan Herr Friherren och Ordsbranden uppläste Commiteen, efter det beslut blifwit fattadt, att till följd af Kongl. Maj:ts Nådiga befallning den förestagna nya redactionen med tillhörande motiver, samt detta protokoll och Commiterades underdåniga uttåtande i ämnet, skulle till Kongl. Maj:it i underdånighet insändas.

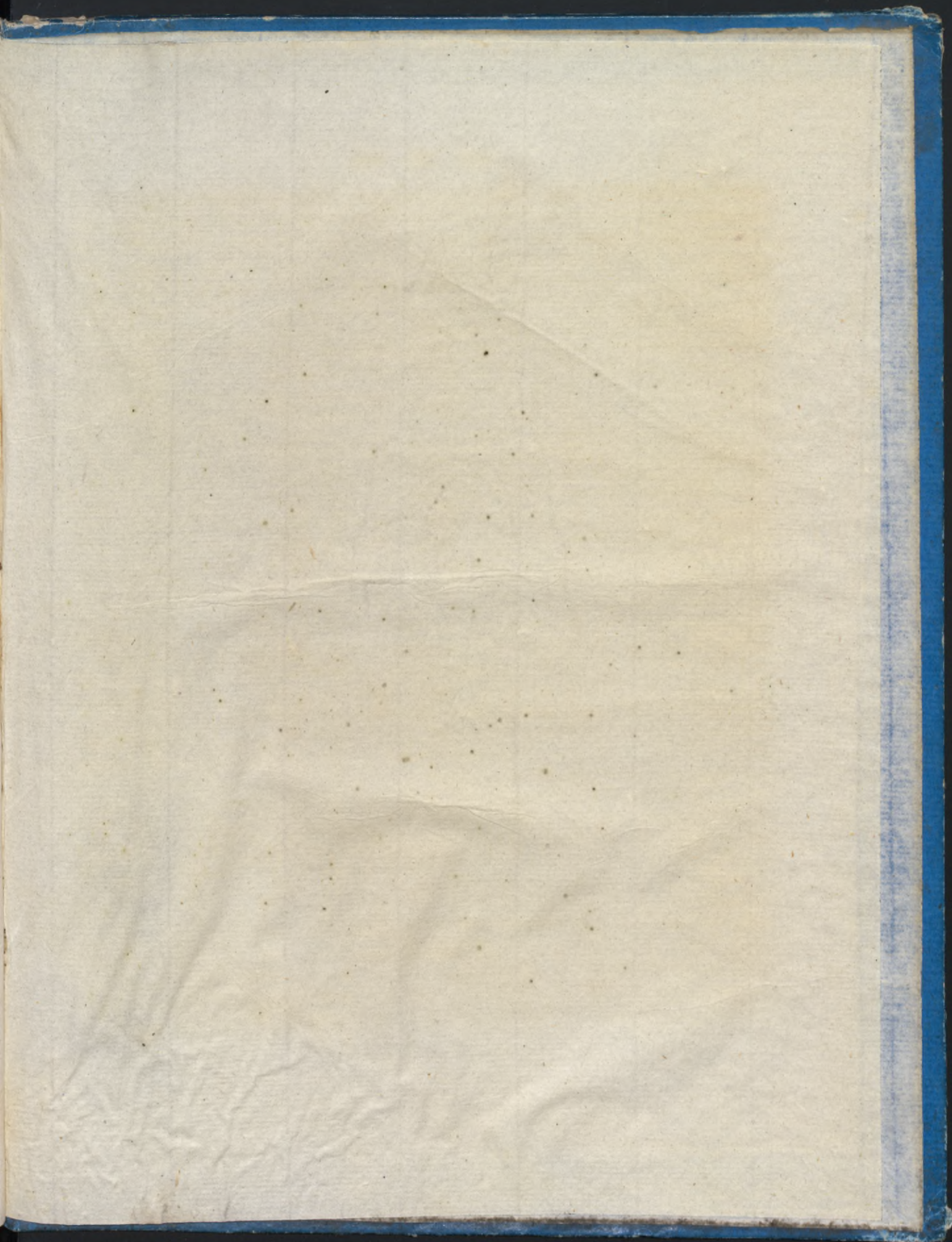
In fidem

W. Flinck.

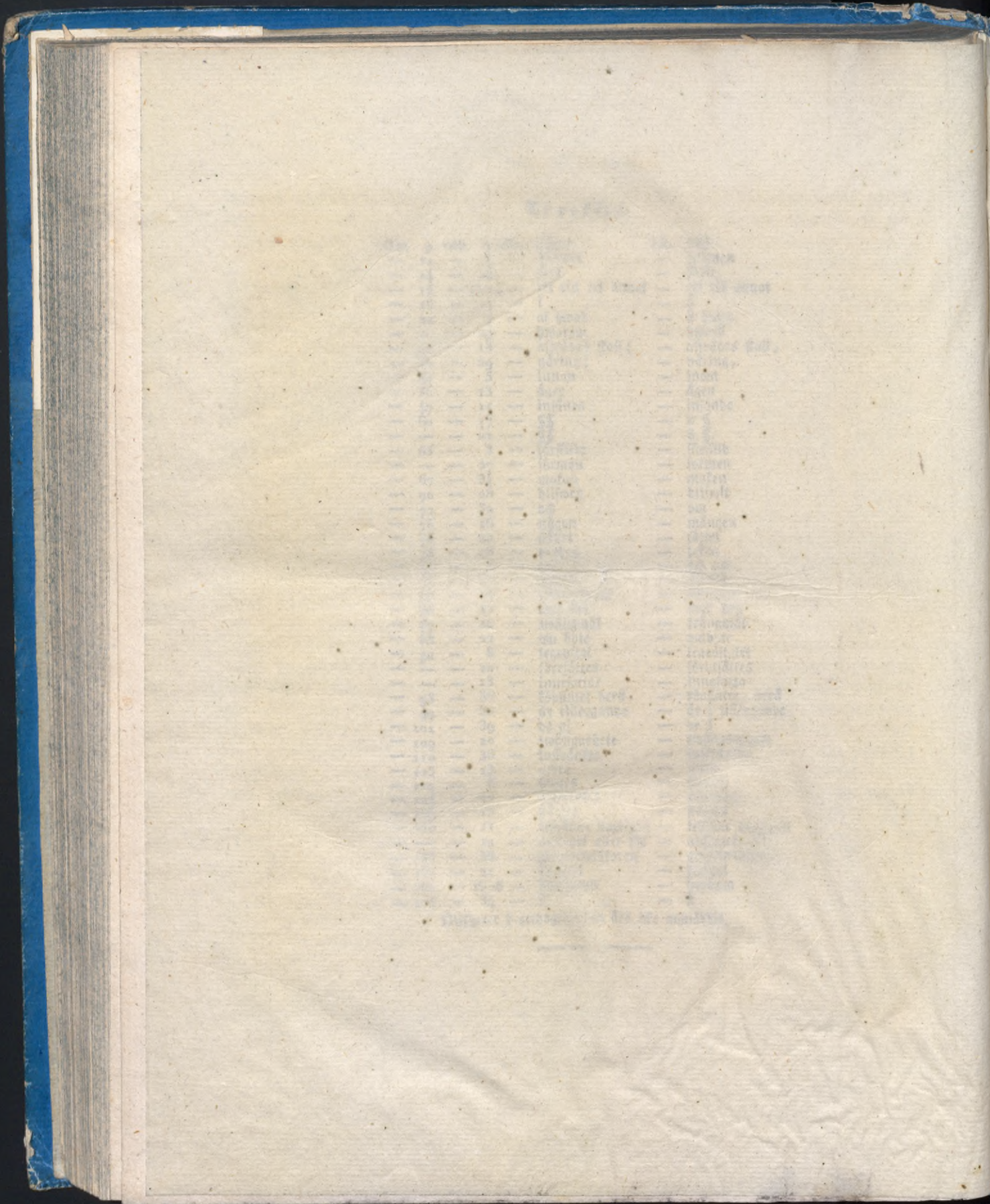
Tryckfel.

Sid.	rad.	står:	något	läs:	nått
—	11	—	wittnet	—	wittnen
—	14	—	fall	—	stulle
—	15	—	ett till ett annat	—	ett till annat
—	16	—	i	—	å
—	22	—	af hwad	—	å hwad
—	—	—	hwarom	—	hwarå
—	23	—	afträdas fall;	—	afträdas fall,
—	30	—	nåring;	—	nåring,
—	31	—	innan	—	inom
—	35	—	åger	—	ågen
—	47	—	inlånda	—	inlånde
—	60	—	SS	—	8 S
—	—	—	SS	—	8 S.
—	63	—	fårstift	—	fårstift
—	—	—	fårmon	—	formen
—	67	—	makan	—	maken
—	70	—	blifwer	—	blifwit
—	72	—	och	—	om
—	75	—	någon	—	mången
—	76	—	stället	—	sättet
—	78	—	tanken	—	teken
—	79	—	att	—	och att
—	81	—	grund	—	förord
—	83	—	esterleswade	—	esterleswande
—	86	—	war det	—	war den
—	87	—	tvångmål	—	trångmål
—	88	—	om byte	—	ombyte
—	92	—	legoastal	—	legoastalet
—	—	—	föresättes	—	föruftattes
—	—	—	innefattar	—	innefatta
—	93	—	föpslutet derå,	—	föpslutet, derå
—	99	—	år tilltagande	—	år i tilltagande
—	101	—	de af	—	de i
—	109	—	tvångarbete	—	tvångarbete
—	110	—	infrånkte	—	infrånkta
—	115	—	2:dra	—	2:dra
—	122	—	finnes	—	finnas
—	124	—	emottaget	—	emottagit
—	129	—	stodjes	—	stodjes
—	130	—	tillsålle, dagligen	—	tillsålle dagligen
—	—	—	anslaget eller för	—	anslaget, för
—	133	—	grundwillforen	—	grundwillforen
—	152	—	kapitlet	—	kapitel
—	160	—	beddima	—	beddima
—	174	—	i	—	å

Diskheter i orthographien äro icke anmärkte.

6000136812

Göteborgs universitetsbibliotek

